

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

10'uncu Toplantı

4 Kasım 2021 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri

a) Dışişleri Bakanlığı

b)Avrupa Birliği Başkanlığı

c)Türk Akreditasyon Kurumu

ç)Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı)

III.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç'un Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve çıkan tartışmada şahsı ile Başkanlık Divanının tarafsızlığına yönelik olarak birtakım ifadelerde bulunulduğuna ve bu konularda söz talep eden gruplara söz vereceğine ilişkin açıklaması

4.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Uğur Aydemir'in, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Samsun Milletvekili Erhan Usta'nın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması ve Dışişleri Bakanlığının 2022 yılı bütçesi hakkında konuşması

3.-İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu'nun, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- İstanbul Milletvekili Akif Çağatay Kılıç'ın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.-İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.-Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, Komisyonun 3/11/2021 tarihli 9'uncu Toplantısında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bütçe görüşmelerinde bir hatibin konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.-Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Dışişleri Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.-Erzurum Milletvekili Kamil Aydın'ın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın IŞİD, DEAŞ söz konusu olduğunda gösterdiği tavır PKK bağlamında da göstermesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

10'uncu Toplantı

4 Kasım 2021 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.04'te açılarak üç oturum yaptı.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine başlanarak,

Dışişleri Bakanlığının,

Avrupa Birliği Başkanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının (Türkiye Ulusal Ajansı) görüşmeleri tamamlandı;

Dışişleri Bakanlığının,

Avrupa Birliği Başkanlığının,

Türk Akreditasyon Kurumunun,

2022 yılı bütçeleri ile 2020 kesin hesapları kabul edildi.

Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz,

Adana Milletvekili Tulay Hatmoğulları Oruç'un Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve çıkan tartışmada şahsı ile Başkanlık Divanının tarafsızlığına yönelik olarak birtakım ifadelerde bulunulduğuna ve bu konularda söz talep eden gruplara söz vereceğine,

Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklamalar yaptı.

Manisa Milletvekili Uğur Aydemir, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Samsun Milletvekili Erhan Usta, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması ve Dışişleri Bakanlığının 2022 yılı bütçesi hakkında konuşması,

İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Akif Çağatay Kılıç, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışışleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışışleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin, Komisyonun 3/11/2021 tarihli 9'uncu Toplantısında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bütçe görüşmelerinde bir hatibin konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan, Dışışleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Dışışleri Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Erzurum Milletvekili Kamil Aydın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın IŞİD, DEAŞ söz konusu olduğunda gösterdiği tavrı PKK bağlamında da göstermesini talep ettiğine,

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, bütçe görüşmelerine devam etmek üzere 5 Kasım 2021 Cuma günü saat 10.00'da açılmak üzere 20.36'da toplantıya son verildi.

BİRİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 10.00****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 10’uncu Birleşimini açıyorum. (*)

Gündemimizde Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları ile Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığının Sayıştay raporu bulunmaktadır.

Sunumları için Bakanımıza söz vereceğim ama önce Bakan Yardımcılarımızdan başlayarak gelen arkadaşlarımızı tanımak isteriz.

Buyurun lütfen.

(Bürokratlar kendilerini tanıttı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi sunumlarını yapmak üzere Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’na söz veriyorum.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır, gerekirse bir miktar uzatma imkânımız var.

Buyurun lütfen.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER**A)KANUN TEKLİFLERİ**

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri**

a) Dışişleri Bakanlığı

b)Avrupa Birliği Başkanlığı

c)Türk Akreditasyon Kurumu

ç)Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı)

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Başkanlık Divanını ve çok değerli milletvekillerini saygıyla selamlıyorum. Cumhuriyetimizin ilanının 98’inci yılını kutladığımız şu günlerde Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü, silah arkadaşlarını, aziz şehitlerimizi, gazilerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

*Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

***(1/283) ile (1/282) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2021 tarihli 4’üncü Toplantı tutanağına eklidir.

Çok kıymetli milletvekili arkadaşlarım, 2021 uluslararası siyasi konjonktür bakımından yoğun gündemli bir yıl oldu. Afganistan, Orta Doğu, Balkanlar, Afrika ve Asya'da önemli gelişmeler yaşandı. Küresel manzaraya güvensizlik ortamı hâkim olmaya devam ediyor. Artan güç mücadelesi ve rekabet, kurallara dayalı ilişkiler düzenini tehdit ediyor. Stratejik olarak tanımlanan ilişkiler dahi bu paradigma değişikliğinden olumsuz etkileniyor. Kısa vadeli çıkarılara dayalı yaklaşım maalesef yaygınlık kazanıyor. Küresel salgın zaten mevcut olan zaafı, adaletsizlikleri, iş birliği konusundaki eksiklikleri iyice su yüzüne çıkardı. Bütün ülkeler dış politikalarını çok kutuplu ve değişken dünya düzenine uyarlamaya çalışıyor. Hafta sonu Sayın Cumhurbaşkanımıza refakaten katıldığımız G20 zirvesinde de bu eğilimleri gördük. Bunlara ortak çözümler bulma imkânlarını orada hep birlikte değerlendirdik.

Çok değerli milletvekilleri, bu kaygan zeminde girişimci ve insani dış politikamızla adımlarımızı sağlam atıyoruz. Bir yandan, farklı güç merkezleriyle aynı masada, eşit koşullarda, çok boyutlu ilişkiler kuruyoruz; diğer yandan, düşküne, muhtaca el uzatıyoruz. Güçlü ve adil bir diplomasi izliyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın ifadeleriyle "Daha adil bir dünya." için çalışıyoruz. Bunları yaparken istikametimizi kendimiz belirliyoruz. Yurtta barışın dünyada barıştan geçtiğinin farkındayız. Diyalog ve iş birliği önceliğimiz ancak gerektiğinde sert güç unsurlarını da diplomasiye alan açmak amacıyla kullanmaya devam ediyoruz. Vizyoner ve yenilikçi yaklaşımla günlük siyaset içinde kaybolmuyor, "Yeniden Asya" ve "Dijital Diplomasi" gibi girişimlerimizle yarınımızı bugünden kurguluyoruz.

Dinamik bir dış politika izliyoruz. İnsanımızın, soydaşımızın, ticaretimizin, iş insanımızın, tarihi bağlarımızın olduğu her yerde bayrak gösteriyoruz. Geçen yılki Komisyon toplantımızdan bu yana, salgın koşullarına rağmen 72 yurt dışı ziyareti yaptık, birçok toplantıya katıldık. 260'dan fazla telefon, 40'tan fazla video konferans görüşmesi gerçekleştirdik. Ülkemize bu dönemde gelen Dışişleri Bakanlarının sayısı 48, -bazıları birden fazla geldi- devlet ve hükümet başkanlarının sayısı ise 33'tür. Buna ilaveten, her düzeyden arkadaşım, Bakanlığımızdan ve ilgili kurumlardan arkadaşlarım yıl boyunca çok sayıda görüşme gerçekleştirdi ve girişimlerde bulundu.

Çok değerli milletvekilleri, değişim, ona uyum sağlayamayanlar için bir tehdit; gelişmeleri doğru okuyanlar için ise bir fırsat. Diplomasi de bu değişimden nasibini alıyor. Dış politika artık sadece belirli çevrelerle sınırlı bir alan değildir, diplomasi artık çok paydaşlı ve çok katmanlı. Çok paydaşlı çünkü dış politikada farklı kurum, kesim ve kişilerin etkisi var. Çok katmanlı çünkü sadece siyaset değil; ekonomi, kültür, teknoloji ve savunma sanayisi gibi alanlar belirleyici rol oynuyor. Biz de Bakanlık olarak, ekonomi, turizm, sağlık, kültür ve düşünce gibi alanlarda farklı paydaşlarımızla birlikte sonuç odaklı bir diplomasi izliyoruz. Bu alanlarda sonuç alabilmemiz için başta Gazi Meclisimiz olmak üzere tüm kurumlarımızın katkısı önem taşıyor.

İzinizle şahsen de büyük önem verdiğim bazı tematik konularda arkadaşlarımızla birlikte neler yaptığımızdan bahsetmek istiyorum. Dış politikamızda ekonomi diplomasisi vazgeçilmez bir yere sahip. Bugün küresel gündemin en önemli başlıklarından biri büyük güçler arasındaki rekabet. Bu, aslında ekonomik rekabet. Salgınla birlikte küresel tedarik zincirleri değişmeye başladı. Bunun ülkemiz için önemli bir fırsat olduğunu düşünüyoruz. Bugün Çin'den Amerika'ya kadar temel ürünlerde dahi yaşanan sıkıntıları hepimiz görüyorsunuz. Hamdolsun, aldığımız tedbirler ve iş insanlarımızın girişimciliği sayesinde bu durumu lehimize çeviriyoruz. Son on iki ayda ihracatımız 215 milyar doları aştı. Dünya ticaretindeki payımız ilk kez yüzde 1'in üstüne çıktı. Büyükelçiliklerimiz, ticaret müşavirlerimizle birlikte ihracatçımızın, yatırımcımızın ve iş insanlarımızın yanında, her türlü desteği veriyor. Biliyorsunuz Merkez Bankasının -daha önce de söyledim- yaptığı bir ankete, çalışmaya göre büyükelçilik açılan ülkelerde ihracatımız ortalama yüzde 27 artmış durumda. Tüm dış seyahatlerimde

önce iş insanlarımızla -tabii, vatandaşlarımızla da bir araya geliyoruz- bir araya geliyoruz, onların sorunlarını dinliyoruz, sonra muhataplarımızla yaptığımız görüşmelerimizde bunları gündeme getiriyor, daha sonra birlikte takip ediyoruz.

Burada özellikle savunma sanayisinde katettiğimiz mesafe, gerçekten, ülkemiz adına, milletimiz adına gurur vericidir. Temaslarımızda savunma sanayisi konularını mutlaka gündeme getiriyoruz. En son Güney Kore ziyaretimde ALTAY Milli Tank Projesimizin güç grubuna yani motor ve şanzımana ilişkin niyet mektubu imzalandı.

Keza, ulaştırma alanında yoğun bir diplomasi izliyoruz. Mevkidaşlarımızla hemen her görüşmemde Türk Hava Yolları uçuşları, yine nakliyecilerimizin vize ve geçiş belgeleri konularını takip ediyoruz.

Salgından en olumsuz etkilenen sektörlerimizden biri biliyorsunuz turizm oldu. Bu nedenle 2021’de de turizm diplomasisine özel önem verdik. Kültür ve Turizm Bakanlığımızın başarıyla uygulamaya koyduğu güvenli turizm projemizle tüm dünyaya örnek olduk. Bu süreçte Dışişleri Bakanlığı olarak Kültür ve Turizm Bakanlığımıza destek vermeye çalıştık. Almanya, Rusya, Ukrayna, Polonya gibi ülkelerle turizmi artıracak özel anlaşmalar yaptık. Vatandaşlarımızın seyahat imkânlarını genişletecek adımlar da attık bu dönemde. Avrupa Birliğinin Dijital Covid Sertifikası sistemine dâhil olduk, İngiltere’yle de anlaştık. Aralarında Sırbistan, Ukrayna, Fas, Yunanistan, Endonezya ülkelerinin de olduğu 16 ülkeyle karşılıklı aşı sertifikası tanıma süreçlerini hayata geçirdik, şu anda 27 ülkeyle bu konuda müzakerelerimiz devam ediyor. Bu adımlar, hem gurbetçilerimizin ülkemize gelişlerini hem de vatandaşlarımızın seyahatlerini kolaylaştırdı.

Sağlık diplomasisi salgın döneminde ülkemiz için bir diğer önemli yumuşak güç unsuru oldu. Yirmi yılda sağlık sektörüne yaptığımız yatırımın faydasını bu dönemde daha da çok gördük; sağlık turizminin turizm gelirlerimiz içindeki payı yüzde 1’den yüzde 4,5’e yükseldi. Hizmet İhracatçıları Birliği ve Ticaret Bakanlığımızla geçen ay imzalanan protokolle, sağlık turistlerine vize kolaylığı sağlıyoruz.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Türkiye gibi bir ülke dış politikada düşünce zeminini ihmal edemez. Bu nedenle fikir diplomasisi faaliyetlerimize özel önem veriyoruz. Diplomatların tabiriyle, konuşma notlarının dışına çıkıp yeni fikirleri, küresel eğilimleri rahat bir ortamda ele alabilecek fırsatlar yaratmaya çalışıyoruz. Bu kapsamda, bu yıl ilk kez haziran ayında Antalya Diploması Forumu’nu fiziki olarak gerçekleştirdik Antalya’da. Forumda “Yenilikçi Diploması” temasını ele aldık. Salgına rağmen 11 devlet ve hükümet başkanı, 45 bakan, 60’tan fazla uluslararası örgüt temsilcisinin Türkiye’de buluşması yumuşak gücümüzü gösterdi.

Geçtiğimiz yıl bütçemizin Genel Kuruldaki görüşmelerinde söylediğim gibi “Türkiye sert ve yumuşak güç unsurlarını bir arada kullanan küresel bir akıllı güçtür.” Kültür ve Turizm Bakanlığımızla birlikte “Kültür Diplomasisi” ile yumuşak gücümüzü artırıyoruz; Türkçemizi, kültürümüzü, pek çok başka kültüre ilham kaynağı olan medeniyetimizi yurt dışında yaygınlaştırmak için yoğun bir çaba içerisindeyiz. Son bir yılda 3 anlaşma daha imzalayarak kültür iş birliği alanındaki ikili anlaşma sayısını 106’ya çıkardık. Maarif Vakfımızın 87 yeni okul ve 3 eğitim merkezi açmasına katkıda bulunduk. Şu anda, toplam 47 ülkede 400 okul var; 1 üniversite ve 14 eğitim merkezi var. Yunus Emre Enstitüsünün 6 yeni kültür merkezinin açılışına destek olduk. Yurt dışında Bakanlığımıza ait kullanılmayan bazı binaları da bu kurumlarımıza tahsis edeceğiz. Bakanlık olarak İstiklal Marşı’mızın Kabulünün 100’üncü Yılı; Yunus Emre ve Türkçe Yılı; Ahi Evran, Hacı Bektaş Veli ve Patara Yılları vesilesiyle yurt dışında tanıtım etkinlikleri gerçekleştirdik. Tüm bu alanlardaki faaliyetlerimiz, aynı zamanda kamu diplomasisi çalışmalarımıza da katkı sağlıyor.

Bakanlığımızın resmî Twitter hesabı 1,5 milyonun üzerindeki takipçisiyle Avrupa'da Dışişleri Bakanlıkları arasında 1'inci sırada, dünyada ise ilk 5'te yer alıyor. İnternet sitemiz şu anda 4 dilde faaliyet gösteriyor, yakın bir zaman içinde 10 dilde hizmete girecek. 253 misyonumuz, buldukları ülkelerin dillerini de kullanarak geniş bir kitleye erişim sağlıyor.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; iç politikada olduğu gibi dış politikamızda da insan odaklıyız. Yurt dışında yaşayan 7 milyona yakın vatandaşımızın derdi, hepimizin derdi; sevinci, hepimizin sevinci. Özellikle Batı'da zemin kazanan ırkçılık, İslam ve yabancı düşmanlığıyla mücadelede vatandaşlarımızın yanında yer alıyoruz. Konsolosluk alanında 7/24 esasına göre çalışıyoruz. Konsolosluk hizmetlerinin tümünde on-line sistemden randevu alınıp işlemlerin önemli bölümü yapılabiliyor. Dijital altyapımızı sürekli yenileyerek daha etkin ve hızlı çalışıyoruz.

Sayın Başkan, yapay zekâdan yararlanıyoruz; Hızır rehber robot sistemi konusunda çalışmalarımız son aşamaya geldi. 2020'de 2 milyondan fazla konsolosluk işlemi yaptık, 2021'de ilk dokuz ayda bu sayıyı aştık.

Değerli Başkanımız, sayın milletvekilleri; tematik konularda izlediğimiz bu yoğun diplomasi, bölgesel ve uluslararası konularda da devam ediyor. Bu yıl -biliyorsunuz- Afganistan, uluslararası gündemde ön sıraya çıktı. Afganistan'da yaşanan krizde, girişimci ve insani dış politikamıza uygun biçimde, çoğunluğu vatandaşımız olmak üzere, 1.502 kişinin güvenle tahliye edilmesini sağladık. 28 dost ve müttefik ülkeye, 14 uluslararası örgüte, birçok sivil toplum örgütüne ve 17 uluslararası basın kuruluşuna destek verdik. Birçok ülke gibi Afganistan'a yönelik insani yardım faaliyetlerimize devam ettik ve Kızılayımız sahada yardımlarını sürdürüyor. En son 33 tonluk bir gıda yardımı yaptık, ilave yardım çalışmamız şu anda devam ediyor, onları da Afganistan'a, Afganistan halkına göndereceğiz. Kabil'de büyükelçiliğini kapatmayan tek NATO ülkesi olduk.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Afganistan ilgisiz kalabileceğimiz bir ülke değildir. Tarihi bağlarımızın yanı sıra soydaşlarımız, yatırımlarımız ve birçok alanda mevcudiyetimiz var. Terör, göç ve uyuşturucu tehditlerinin kaynağında bertaraf edilmesi, ekonomik çöküşün ve insani krizin önlenmesi gerekiyor. Krizi bulunduğu yerde yönetemezsek sonuçları hepimizi doğrudan etkileyecek. İşte, bu nedenle Taliban'la aşamalı angajman, insani konularda destek ve uluslararası alanda aktif diplomasi izliyoruz. Kaldı ki uluslararası toplumun geneli de Taliban'la aşamalı bir angajman politikası uyguluyor. Tanıma konusunda ise aceleci değiliz, sahadaki uygulamaları yakından takip ediyoruz. Geçici Hükümetin Dışişleri Bakan Vekiliyle Ankara'da görüştüğümde, kalıcı istikrar için kapsayıcı ve tüm kesimlerin temsil edildiği bir hükümet kurulmasının önemini vurguladık. Kadınların durumu, kız çocuklarının eğitimi başta olmak üzere insan haklarına riayet telkininde bulunduk. Tabii, burada, bu konularda sadece telkinde bulunmak yetmez. Maarif Vakfının okullarından biraz önce bahsetmiştim. Maarif Vakfının 80 tane okulu var, 14 tanesi kızlar içindi. Kızlar için açılan bu 14 okuldan 10 tanesi tekrar eğitime başladı. Bu anlamda da sahada da destek veriyoruz. Afganistan'da üniversiteye giriş sınavı birincisi bir kız öğrenci Selgey İsmail Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bursuyla, desteğiyle ülkemizde tıp eğitimi alacak. Bir kız babası olarak bundan ayrıca memnuniyet duyduğumu söylemek isterim. Taliban tarafından pasaport verilmesini sağladık, vizesini verdik, bu kızımız da ülkemizde tıp eğitimi alacak.

Afgan halkının dünyayla bağlantısının kopmaması da önceliklerimiz arasında. Bu bakımdan hayati bir işlevi bulunan Kâbil Havaalanı konusunda Katarlı ve Afganlı muhataplarımızla görüşmelerimiz sürüyor.

Suriye’de, bildiğimiz gibi, sahada attığımız adımlarla sınırımızda bir terör koridoru oluşmasına engel olduk, siyasi sürecin önünü açtık. Son gelişmeler karşısında daha önce ne yaptıysak aynısını yapmaya kararlı ve muktediriz. İdlib’deki varlığımızla sivilleri koruyoruz, ilave göç riskini engelliyoruz. Siyasi çözüm temel hedefimiz, bunun için temaslarımızı çok taraflı bir ortamda sürdürüyoruz.

Libya’da yüce Meclisimizin verdiği yetki sayesinde sahada tesis edilen denge siyasi sürecin önünü açtı, diyalog süreci başladı ve Millî Birlik Hükûmeti kuruldu. Millî Birlik Hükûmetiyle her düzeyde yakın temas hâlindeyiz, Libya halkının farklı kesimleriyle de temaslarımız sürüyor. Bazı değerli milletvekillerimizin katılımıyla Libya Meclisiyle çevrimiçi bir toplantı gerçekleştirilmesi de gerçekten çok faydalı oldu.

Orta Doğu’da Mısır ve Körfez ülkeleriyle yaşanan olumlu ivmeyi sürdürmek için üzerimize düşeni yapmaya devam edeceğiz. Maalesef, İsrail- Filistin ihtilafı Orta Doğu’da istikrarın önündeki en büyük engel. Yıl içinde uluslararası alanda Filistin davasının bayraktarlığını yapmaya devam ettik. Mayıs ayında Mescid-i Aksa ve Gazze’ye yönelik saldırıların, Meclisimizdeki tüm siyasi partilerin katıldığı bir bildiriyle kınanmış olması anlamlıdır. Gazi Meclisimizin bu desteği Filistinlilere yönelik şiddet ve baskı karşısında, başta Birleşmiş Milletler ve İslam İşbirliği Teşkilatı olmak üzere, uluslararası platformları harekete geçirmeye dönük çalışmalarımıza güç kattı. Mescid-i Aksa saldırılarının ardından İslam İşbirliği Teşkilatı Dışişleri Bakanları Temas Grubu Toplantısı’nı gerçekleştirdik ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda bir oturum yapılmasını sağladık.

Doğu Akdeniz ve Ege’de uluslararası hukuk temellerinde ülkemizin ve Kıbrıs Türklerinin meşru hak ve çıkarlarını sonuna kadar savunuyoruz. Yunan, Rum ikilisinin aleyhimizdeki adımlarına sahada tereddütsüz cevap verdik, veriyoruz. Öte yandan, diyalog çağrımız her zaman geçerli, Sayın Cumhurbaşkanımızın kapsayıcı bir Doğu Akdeniz konferansı önerisi masada. Yunanistan’la aramızdaki sorunları yapıcı diyalog yoluyla çözebileceğimiz inancıyla -eski adıyla istikşafî, şimdiki adıyla istişari-temaslara yeniden başladık, 3 tur görüşme gerçekleştirdik.

Kıbrıs meselesinde artık “egemen eşitlik” ve “eşit uluslararası statü” çözümün ön şartı. Bu yıl Cenevre’de yapılan gayriresmî görüşmelerde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’yle sergilediğimiz kararlı tutum sayesinde bunu dünyaya duyurduk. Maraş açılımı gibi ezber bozan adımlar da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni destekleyici bir adım oldu ve bu tür adımlarla da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’ni desteklemeye devam edeceğiz.

Balkanlarda barış ve istikrar için hayati bir rol oynamaya devam ediyoruz. Zor bir dönemden geçen Bosna Hersek’te Türkiye her kesimin güvendiği bir ülke olmaya devam ediyor. Gönül coğrafyamızın incisi Balkanlarda, Sancak bölgesinde Yeni Pazar Başkonsolosluğumuzu açtık. Bu vesileyle ziyaret ettiğim Yeni Pazar’da Sancaklı kardeşlerimizin ülkemize muhabbetine bir kez daha şahit olduk.

Güneydoğu Avrupa İşbirliği Süreci Dönem Başkanlığımızı haziranda Sayın Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde düzenlenen Antalya Zirvesi’yle başarılı bir şekilde tamamladık.

Balkanlardaki soydaşlarımız göz bebeğimiz; keza, Batı Trakya Türkleri, Kırım Tatarları, Ahıska Türkleri, Uygur Türkleri, Gagavuz Türkleri, Irak ve Suriye Türkmenleri gibi dünyanın farklı bölgelerindeki soydaşlarımızın yanında durmaya devam ediyoruz.

Güney Kafkasya’da değişim ve dönüşüm için bir umut belirdi. Can Azerbaycan’ın işgal altındaki topraklarını geri almasıyla kalıcı barış için tarihî bir fırsat var. Ermenistan’la ilişkilerimizde normalleşme sürecine hazır olduğumuzu açıkladık. Ermenistan’ın da bölgesel barış ve refah için bu fırsatı kullanacağını umuyoruz.

Değerli milletvekilleri, müzakere eden aday ülke olarak Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi geliştirme irademiz var ancak bunun için Avrupa Birliğinin de ülkemize karşı aynı iradeyi ortaya koyması gerekiyor. Sayın Cumhurbaşkanımız, bu hususları geçen hafta sonu Roma’da AB Konseyi Başkanı Michel ve Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen’e de yineledi.

ABD yönetimiyle temaslarımız devam ediyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın Başkan Biden’la pazar günü görüşmeleri yapıcı bir atmosferde geçti. ABD’nin PKK/PYD-YPG’yle iş birliği, FETÖ’nün ABD’deki varlığı ve S-400 bağlantılı yaptırımlara ilişkin tutumu müttefiklik ruhuyla bağdaşmıyor. Sayın Cumhurbaşkanımız bunları açıklıkla bu görüşmede vurguladı. Bu konuları ele alacak bir çalışma grubu kuracağız. Daha önce de ABD’ye böyle bir teklifte bulunduğumuzu söylemişik malumlarımız, bu sefer bu teklif ABD tarafından -Biden tarafından- geldi ve şimdi, bu çalışma grubunun oluşturulmasını ve ele alınacak konuları arkadaşlarımızla, diğer ilgili bakanlık ve kurumlarla birlikte çalışıyoruz.

NATO, değişen uluslararası güvenlik parametrelerine kendini uyarlama sürecinde, biz de buna katkı sağlıyoruz. NATO’nun en büyük 2’nci askerî gücü olarak bu süreçte katkılarımızı millî çıkarlarımız temelinde sürdüreceğiz.

Rusya’yla ilişkilerimiz gelişmeye devam ediyor. Suriye’den Libya’ya ve Karabağ’a kadar birçok alanda iletişim hâlindeyiz. Görüş ayrılıklarımız var ancak karşılıklı hassasiyetleri gözeterek yapıcı diyalogu sürdürüyoruz, Ukrayna konusu bunlardan biri. Kırım’ın yasa dışı ilhakını tanımadık, tanımayacağız; Kırım Tatarı soydaşlarımızın güvenlik ve refahı için çabalarımızı sürdüreceğiz.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; Orta Asya’daki kardeş ülkelerle yüksek düzeyli stratejik iş birliği ve istişare mekanizmalarını canlandırdık. Bu yıl, medeniyetimizin merkezlerinden Semerkand’da başkonsoloslüğümüzü açtık. Türk dünyasının bir diğer tarihî merkezi, Hoca Ahmet Yesevi’nin memleketi Türkistan’da inşa ettiğimiz havaalanına Türk Hava Yolları sefer düzenlemeye başladı. Türk Konseyinin profilini yükseltiyor, uluslararası teşkilat statüsü kazandırıyoruz.

Eylül sonunda, İstanbul’da Afganistan’ı da ele aldığımız Dışişleri Bakanları Toplantısı’na ev sahipliği yaptık. 12 Kasım’da İstanbul’da yapılacak zirveyle, Cumhurbaşkanımızın ev sahipliğinde, Azerbaycan’dan Dönem Başkanlığı’nı devralıyoruz. Burada Konseyin geleceğine dair tarihî kararlar alacağız.

Çin’le ilişkilerimizi karşılıklı saygı ve çıkarlar temelinde yürütüyoruz. Bunu yaparken Uygur Türkü soydaşlarımızın Çin’in eşit vatandaşları olarak temel hak ve özgürlüklerinin korunması gerektiğini hem ikili düzeyde hem de uluslararası platformlarda vurgulamayı sürdürüyoruz. Son olarak, Birleşmiş Milletlerde bir bildiriyle, 42 ülkeyle birlikte, Çin’i Uygur Türklerinin haklarına saygılı olmaya çağırdık.

Diğer Asya ülkeleriyle ilişkilerimiz “Yeniden Asya” açılımımızla ivme kazandı. ASEAN’la ve ASEAN ülkeleriyle, hem örgütle hem de 10 üye ülkeyle ekonomi ve savunma sanayisi alanında ilişkilerimiz güçleniyor. Endonezya’yla bu yıl çok sayıda temaslarımız oldu. En son, Cumhurbaşkanlarımız Roma’da bir araya geldiler. Japonya ve Güney Kore’yle ticaretimizi dengeli hâle getirip savunma sanayisi ile teknoloji alanlarında iş birliğimizi geliştirmek için çalışıyoruz. Geçen ayki Seul ziyaretimde ilişkilerimizi derinleştirmek amacıyla önemli kararlar aldık.

Afrika’da Türkiye’nin yıldızı her geçen gün daha fazla parlıyor. Birçok üçüncü ülke, bizimle Afrika konusunda istişarede bulunmak, ortak iş yapmak istiyor. Yıl boyunca kıtaya yaptığımız temaslarımızın ne kadar yoğun olduğunu sizler de takip ettiniz. Afrika’daki büyükelçilik sayımızı artırmaya devam ediyoruz. Togo’dan sonra Gine Bissau ve Liberya’da da büyükelçilikler açacağız. 2008 yılında 12’ydi, şu anda 43 büyükelçiliğimiz var. Stratejik ortaklık ilişkisine sahip olduğumuz Afrika Birliğiyle 3’üncü zirveyi 17-18 Aralık tarihlerinde İstanbul’da gerçekleştireceğiz.

Saygıdeğer milletvekilleri, uluslararası örgütlerdeki yükselen profilimiz ve artan etkimiz küresel ağırlığımızı pekiştiriyor. Sayın Cumhurbaşkanımızın “Dünya 5’ten büyüktür.” ifadesi etrafında etkin çok taraflılığı savunuyoruz. Bu bakımdan, yeni Türkevi’nin açılışı ses getiren, sembolik önemi de olan bir etkinlik oldu. Eylülde açılışı Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle yaptık, BM Genel Sekreteri, çok sayıda lider ve dışişleri bakanları da bu açılışa katıldı.

Birleşmiş Milletlerin etkin çok taraflılığın merkezi olması, daha adil ve kapsayıcı bir yapıya kavuşması çağrımızı en üst düzeyde dile getirdik. Değerli büyüğüm Büyükelçi Volkan Bozkır, BM Genel Kurul Başkanlığı görevini başarıyla tamamladı. Bu göreve seçilmesi ve performansı, Birleşmiş Milletlerdeki etkin rolümüzün bir göstergesi oldu. Keza, UNESCO Genel Konferans Başkanlığına da bir başka Büyükelçimiz Altay Cengizer başarıyla yürüttü.

Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; ülkemizde devam eden bir yargı süreciyle ilgili olarak geçen ay 10 büyükelçinin ortak açıklaması toplumun her kesiminde haklı bir hassasiyet yarattı. Bu hadsiz girişime hemen tepkimizi gösterdik, büyükelçiler Bakanlığımıza çağırılarak Bakan Yardımcımız tarafından sert şekilde uyarıldı. Sayın Cumhurbaşkanımızın kararlı duruşu sayesinde, büyükelçiler yanlışlarını düzeltmek için bir açıklama yaptılar. Bu tür hadsiz çıkışlara müsamaha göstermeyeceğimizi bir kez daha herkes gördü.

Terörle mücadelenin küresel bir tehdit olduğunu, uluslararası iş birliği gerektirdiğini her vesileyle gündeme getiriyoruz. PKK ve YPG’nin aynı terör örgütü olduğu gerçeğini anlatmaya devam ediyoruz. FETÖ’yle mücadeleimiz aynı kararlılıkla devam ediyor. DEAŞ’ı göğüs göğüse çarpışan tek NATO ülkesi olarak bu terör örgütüyle mücadelemizi de taviz vermeden sürdürüyoruz.

Göç konusunda dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke olarak, tüm uluslararası platformlarda öncü rol oynuyoruz. Bu konuda daha fazla sorumluluk üstlenemeyeceğimizi vurguluyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımız, G20 bünyesinde bir göç çalışma grubu kurulmasını önerdi ve başkanlığını Türkiye’nin üstlenebileceğini vurguladı. Böylece, adil paylaşımaya yönelik somut sonuçlar alabilmeyi hedefliyoruz.

Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri konusunda 4 komşu ülkeyle birlikte başlatmayı kararlaştırdığımız girişim Lübnan’daki hükümetin geç kurulması sebebiyle ertelenmişti. Bu projeyi hayata geçireceğiz. Her hâlükârda, Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri meselesini uluslararası kamuoyunun gündemine sokmayı başardık ve G20 zirvesi marjında Sayın Cumhurbaşkanımız muhataplarıyla görüşmede bu konuyu da gündeme getirdi. En son, BM Mülteciler Yüksek Komiseri Filippo Grandi de bu amaçla ülkemize geldi ve BM’nin de gündeminde olduğunu söylemek isterim.

İklim değişikliği konusunda, Paris Anlaşması’nı onaylayarak tarihi bir adım attık. Anlaşmanın tüm siyasi partilerin desteğiyle, yüce Meclisimizde oy birliğiyle kabul edilmesinden ayrıca memnuniyet duyduk. İklim değişikliğiyle mücadele konusunda atacağımız adımların mali olarak desteklenmesi için BM öncülüğünde, bir grup ülke ve kuruluşla anlaşma imzaladık. Bu anlaşmayı uzun bir süredir müzakere ediyorduk yaklaşık üç yıldır.

Avrupa Yeşil Mutabakatı’na uyum konusunda gerekli adımları atıyoruz. Bu yaz yaşanan felaketler hepimizi üzdü, hepimizi etkiledi. Bakanlığımızda kurduğumuz destek ve koordinasyon merkezimiz harekete geçti, 13 ülkeden destek sağladık. Bu sürecin tamamında diğer çalışma arkadaşlarımıza ben de sahada elimden gelen desteği verdim.

Değerli arkadaşlar, sizlere kısa bir kesitini sunduğum faaliyetlerimizi gerçekleştirirken yüce Meclisimizin desteğini her zaman arkamızda hissettik, hissediyoruz. Bu sıralarda oturmuş bir kardeşiniz olarak her zaman söylüyorum, parlamenter diplomasiye önem verdiğimi sizler de biliyorsunuz,

parlamentar diplomasinin dış politikada bize nasıl alan açtığını her vesileyle tüm arkadaşlarımız olarak görüyoruz ve faydalanıyoruz. Sizlerden gelen soru önergelerinin ve bilgi taleplerinin en hızlı ve etkin şekilde karşılanmasına da özel önem verdiğimi söylemek isterim.

Dış politika konularına millî ve siyasetüstü bir bakış açısıyla yaklaşıyoruz. Bu nedenle, kritik konularda muhalefetimizi bilgilendirmeye devam ediyoruz. Buradan bir kere daha söylemek istiyorum; her konuda bilgi almak isteyen muhalefet milletvekili arkadaşlarımıza da siyasi partilere de bu bilgileri vermeye hazır olduğumuzu bir kere daha söylemek isterim

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yaptığımız harcamaların denetimi konusunda Sayıştay Başkanlığımızla yakın iş birliği içindeyiz. 2020 yılı harcamalarımıza dair Eylülde Bakanlığımıza iletilen denetim raporundaki bulguları birimlerimiz dikkatle inceliyor ve gerekli düzenlemeleri yapıyoruz. Burada Sayıştay ve Hazinesin görüş ayrılıklarını da söylemek isterim, daha sonra bu konuda soru olursa detaylı bilgi vermek isterim ama biz, Bakanlığımızla ilgili düzeltmeleri arkadaşlarımızla birlikte takip ediyoruz, yapıyoruz ve bu tespitlerden faydalanıyoruz.

2020 yılı kesin hesabına göre yıl sonu harcamamız 5,2 milyar TL olarak gerçekleşti. Kesin hesabımızı mali mevzuatın öngördüğü şekilde ve sürelerde hazırladık ve zamanında ilgili kurumlara da bunu ilettik. Kesin hesap cetvelleri bir kitapçık olarak Komisyonun bilgisine sunuldu.

2021’de yaklaşık 5,7 milyar TL’lik bir bütçe tahsis edilmişti, yıl içerisindeki toplam ödeneğimiz 6,4 milyar TL’ye ulaştı.

2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi’yle Bakanlığımıza yaklaşık 7,5 milyar TL, 7,49 milyar TL ödenek tahsis edilmesi öngörülüyor. Buna ilaveten 846 milyon TL’si Ulusal Ajans ve AB programlarına katılım olmak üzere AB Başkanlığı için de toplam 968 milyon TL tutarında bütçe teklifi ve Türk Akreditasyon Kurumunun 57 milyon TL bütçe teklifi onayınıza sunuldu.

Bütçemizin nasıl harcadığına dair bilgiler de bu verdiğimiz, size dağıttığımız kitapçıklarda var. Yüzde 57’si yurt dışı teşkilatımızın harcamaları için kullanılıyor, yüzde 34’ü uluslararası kuruluşlara katkı payı ödemelerimiz ile yurt dışındaki öğretmen, okutman ve din görevlilerinin maaşları için harcanıyor. 2019-2020 stratejik planımızda bu harcamaların hangi amaç ve hedeflere ulaşmak kullanıldığını açıkladık.

Diğer taraftan, program bütçe esasları çerçevesinde hazırladığımız 2022 yılı performans programımızı da bilgilerinize sunduk.

2022 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyor, Sayın Başkanımız başta olmak üzere, Başkanlık Divanına ve tüm milletvekillerine, tüm üyelere destekleri için çok teşekkür ediyorum; hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kıymetli Bakanım, çok çok teşekkür ediyorum.

Böylece bütçe ve kesin hesaplar üzerindeki sunum tamamlanmıştır.

Değerli milletvekilleri, şimdi müzakerelere başlıyoruz.

Önce her gruptan birer milletvekilimize, daha sonra da isimlerine göre sırasıyla Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak üzere, diğer vekillerimize söz vermeye devam edeceğiz.

Bildiğiniz gibi, belirlediğimiz usuller gereği, grup sözcüsü olarak konuşacak arkadaşlarımıza yirmi dakika söz veriyoruz, Komisyon üyelerimize on dakika söz veriyoruz, Komisyonumuzda misafir ettiğimiz değerli milletvekillerimize ise beş dakika söz verebiliyoruz. Bu çerçevede yine, müzakerelerimizi devam ettireceğiz.

Bana gelen isimlere baktığım zaman... Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Bülent Kuşoğlu, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Tulay Hatımoğulları Oruç, İYİ Partiden Sayın Ahmet Kamil Erozan, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Özdemir, AK PARTİ'den Sayın Yaşar Kırkpınar konuşacaklardır.

Şimdi, ilk sözü Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Bülent Kuşoğlu'na veriyorum.

Sayın Kuşoğlu, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, önce bir teşekkürle başlayayım. Bu büyükelçiler krizine de değindiniz. Bu büyükelçiler krizi, Cumhurbaşkanlığı tarafından 10 büyükelçinin “persona non grata” ilan edilmesi sonrası çok sıkıntılı bir hâle gelmişti. Hele o cuma günü yapılan son açıklamayla sorunun artık altından kalkılamayacağı boyuta geldiğini düşündüğümüz bir sırada, Dışişleri Bakanlığının devlet aklıyla devreye girip -hem Cumhurbaşkanlığına hem Türkiye'ye- sorunu çözmesi, sıkıntıyı çözmesi takdire şayandır, tebrik ediyorum aslında sizi.

Sayın Bakanım, tabii, bunu söylememin sebebi, bu dış politikayla ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığını ayırmamdır. Yani dış politikanın bir bütün olduğunun farkındayız, biliyoruz ama bu dönemde maalesef, ekonomik konularda olduğu gibi dış politikada da Cumhurbaşkanlığının bir dış politikası ya da ekonomi politikası ya da diğer konularda olduğu gibi politikaları var, bir de bakanlıkların ayrı politikaları var. Bu ayrımı yapabilmek, Bakanlığımızın olumlu politikalarını gösterebilmek, görebilmek, gördüğümüzü söyleyebilmek için bu ifadeyi kullandım.

Sayın Bakanım, geçen yıl da bu yıl da “girişimci ve insani dış politika” mottosunu kullanıyorsunuz, girişimci ve insani. Dış politikada girişimci ve insani olmaktan ziyade gerçekçi olmak lazım tabii ama “girişimci ve insani dış politika” mottosunu kullandıktan sonra anlattıklarınız, bu mottoya çok uygun olmadı. Geçen yıl da olduğu gibi çok başarılı bir tablo çizdiniz, bir diplomat olarak çok başarılı, her şeyin güzel olduğunu anlattığınız bir sunum yaptınız; tebrik ediyorum bu yönden. Ancak, şimdi -şurada, masaya yatırıyoruz- sorunlarımızı da net olarak görmezsek çözüm bulamayız. Bunları da konuşmamız lazım. Onun için bizim öncelikle sorunlarımızı size aktarmamız lazım.

Sayın Bakanım, dünyada bir değişim var. Ekonomiden başlayarak dünyada taşlar farklılaştı, yerlerine oturmadı epey zamandan beri; yeni bir denge ve düzen arayışı var sıkıntılar çok. Bu denge ve düzen arayışı bizi de çok ciddi sıkıntıya sokuyor. Çünkü biz, jeopolitik olarak Doğu ile Batı arasında olan, her 2 tarafın özelliklerini de taşıyan bir ülkemiz, çok önemli bir ülkemiz. Dolayısıyla bu gelişmeleri de en iyi şekilde bizim takip etmemiz gerekiyor tabii ki.

Şimdi, bu dünya dengeleri, düzeni değiştirken yapılan mücadeleye çok kısa olarak “Amerika-Çin mücadelesi” de denebilir -Amerika ile Çin mücadele ediyor onun için o arada sıkıntılar söz konusu, sorunlar söz konusu da denebilir- “Doğu ile Batı'nın mücadelesi” de denebilir; farklı isimler konulabilir. Ama sonuç olarak, Türkiye bu mücadelenin, bu düzen arayışının, denge arayışının en hassas ülkesidir. Çünkü jeopolitik olarak, kültürel olarak, tarihî olarak en hassas noktada bulunan ülke Türkiye'dir. Belki Rusya da bizim kadar hassas bir ülkedir ama tabii ki o, bugünkü konumuzun dışında. Bu hassasiyet içerisinde, denge ve düzen arayışı içerisinde tablo tam sizin anlattığınız şekilde değil Sayın Bakanım, çok sıkıntılar var.

Şimdi, çok kısa olarak söyleyeyim; dünyanın süper gücü, arayışta olan gücü Amerika, epeyden beri bizim güney komşumuz oldu; sıkıntılar getiriyor Türkiye'ye yönelik olarak ve bunları karşılayamıyoruz. Diğer yandan, kuzey komşumuz olan diğer bir süper güç Rusya, yine, güney komşumuz oldu; bu, yanlış politikalarımız sonucu ortaya çıkan bir durum. Onun haricinde, Avrupa Birliğiyle biz, artık tam üyelik bazında müzakereleri yürütmüyoruz, böyle bir noktaya geldik. Siz bir tablo çizdiniz, ben de çok özet olarak tabloyu farklı bir yönden görmeye çalışıyorum. Bir entegrasyonlar döneminde, entegrasyonlar çağında Avrupa Birliğinden uzak kalmamız bizim için çok çok kötü oldu, artık tam üyelik ihtimali gittikçe azalıyor maalesef, belki de yok, siz de öyle diyeceksiniz ama olması gerekirdi. Onun haricinde, mesela süper güçlerden bir tanesi Çin, geçen hafta, hatırladığım kadarıyla Birleşmiş Milletlerde Türkiye'nin Suriye'de işgalci olduğunun altını çizdi büyükelçisi vasıtasıyla. Yani bu da Türkiye'ye yönelik sıkıntılı bir sürecin de başladığını, başlayacağını gösteriyor. Onun haricinde, İslam dünyasıyla, İslam ülkeleriyle ilişkilerimiz maalesef iyi değil; orada da yerimiz yok, sıkıntılarımız çok. Öbür taraftan, komşularımızla ilişkilerimiz iyi değil. Türk dünyasından bahsettiniz, Türk dünyasıyla ilişkilerimizin de süper olduğunu söyleyemeyiz maalesef. Şimdi, böyle bir tablo da var, tabloyu böyle de görmek mümkün.

Peki, sorun nedir, neden böyle bir durum ortaya çıkıyor? Sayın Bakanım, bize göre, samimi olarak söylemek gerekirse dış politikanın iç politikayla karıştırılması sonucu, iç politikaya yönelik dış politika yapılması sonucu böyle bir durum ortaya çıkıyor; sorun bu, bu çok önemli bir konu. İç politikaya hitap ediyorsanız, seçmene hitap ederek dış politika yapıyorsunuz -ki siz biraz önce ifade ettiniz- dış politikanın millî olması lazım, iç siyasetten bağımsız olması lazım -siz de bunu ifade ettiniz- ama öyle değil maalesef; iç politikaya yönelik dış politika yapıyoruz, bu sorunlara muhatap oluyoruz, bu sıkıntılara düşer oluyoruz maalesef, böyle bir durum söz konusu. Dış politikayı millî menfaatlerden ziyade, oya tahvil etmeye çalışırsak sonuçlar böyle olur. İç politika kadar bir de güven sorunu var. Eğer uluslararası anlaşmalara uymuyorsanız, yaptığımız uluslararası anlaşmalara, kabul ettiğiniz uluslararası anlaşmalara uymuyorsanız güven sorunu var demektir, sıkıntılar var demektir. Güven sorunu, bizde hemen hemen her alanda var. Şu anda Türkiye'ye yatırım yapılmaması, doğrudan yatırımların maalesef negatif olması, dışarıya yapılan doğrudan yatırımların Türkiye'den daha fazla olması güven sorunuyla alakalıdır; aynı sorunun dış politikada da olduğunu maalesef görüyoruz.

Sayın Bakanım, birçok arkadaşım dış politikayla ilgili konuları anlatacaklar ama ben kendi alanıma giren bir iki konudan bahsetmek istiyorum. Şimdi, OECD bünyesinde kurulu "FATF" var: Mali Eylem Görev Gücü. Geçenlerde, burada gri listeye alındık. Gri listeye alınacağımızı epeyden beri biliyorduk; Türkiye'nin yaptığı eylemler, işlemler nedeniyle, çıkardığı kanunlar nedeniyle bu noktaya geleceğini biliyorduk. Bununla ilgili olarak da geçen yıllarda da yakın zamana kadar da ifadelerimiz var, çok önemli bir konuydu bu. Dışişleri Bakanlığının doğrudan doğruya ilgilendiği bir konu değil ama sonuçta dış politikamızla doğrudan ilgili bir konu, sizin de bilmenizi, ilgilenmenizi gerektiren bir konu. Dış politikamızın ekonomi eksenli de olması gerekiyor Sayın Bakanım yani ekonomi ağırlıklı, "Türkiye'nin menfaatleri" derken ekonomik menfaatlerini öne alan, önceleyen bir dış politikamız olması gerekiyor. Bu anlamda da OECD bünyesinde FATF gri listesine alınmamız çok önemli. Bu, Türkiye'yi ne kadar sıkıntıya sokar, siz benden daha iyi biliyorsunuz; ne kadar olumsuzluk getirir, siz daha iyi farkındasınız. Bu konuyla ilgili, bilmiyorum, Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığımı uyardı mı, kabine toplantılarında bu konuyla ilgili uyarılarda bulundunuz mu? Bu gri listeye alınma ilk değil, ikinci defadır alınıyoruz. Bunun bir an önce giderilmesi lazım ve gereklerinin yapılması lazım. Bu gerekler de yerine getirilmiyor. En son geçen dönem çıkardığımız bir kanun vardı, o kanun yeterli değildi. FAFT'nin 40 önerisi var; biz bunlardan 28'ini yaptık, en önemlilerini yerine getirmediğimiz. Bunları yerine getirmemiz lazım, Dışişleri Bakanlığının da bunu takip etmesi lazım.

Avrupa Birliği bünyesinde GRECO yolsuzluklar komitesi var. Burası da epeyden beri Türkiye'yi uyarıyor. GRECO'nun uyarılarının konusu siyaset ve yargıyla ilgili. "Siyaset ve yargıda somut adımlar atın, belli kurallar koyun." diyor kısaca. Diyor ki: "Yargı mensupları da siyasetçiler de milletvekilleri de mesela hediye alımında belli kriterlere uysun, 'Şu rakamın üstündeki bir hediye şahsıma ait değildir, devlete aittir.' densen. Bu, yazılı olarak kurala bağlansın. Siyasetçilerin etik kuralları söz konusu olsun; yargının aynı şekilde etik kuralları söz konusu olsun. Bunlar yazılı kanun hâline getirilsin." Bunları istiyor, biz bunları yerine getirmiyoruz, epeyden beri bunu yapıyoruz. Orada da sonuç olarak bir sıkıntı söz konusu olacak, öyle görünüyor.

Sayın Bakanım, bu dönemde görülüyor ki bizim sorunlarımızın odağında –somutlaştırsak- S-400 meselesi yatıyor önemli ölçüde de. S-400 bir girişimcilik meselesi midir, bilmiyorum. "Girişimci ve insani dış politika" diyorsunuz ya, bir girişimcilik konusu mudur S-400 anlayabilmiş değilim ama S-400'e 2,5 milyar dolar verildi. Dışişleri Bakanlığına soruldu mu S-400 alınırken bilmiyorum. Bu, kurumsal bir akılla, devlet aklıyla Türkiye'nin yaptığı bir iş midir? Şu anda birçok sorunun odağı hâline gelmiş durumda S-400 meselesi. S-400'ü çözmeden hiçbir meseleyi çözmemiz, F-16'lar da dâhil olmak üzere neredeyse mümkün değil. Bu S-400'ün kime karşı kullanılacağı, neden şimdiye kadar kurulmadığı gibi birçok soru var, bunları geçiyorum. Ancak S-400 alınırken kurumsal bir akılla alınmalıydı ve devamında da o kurumsal akıl devam etmeliydi, devlet aklı devam etmeliydi. Bir prensibi göstermesi açısından... Yani kurulması hiç önemli değil. "Bize savunma füzeleri verilmiyordu, onlara karşı prensip olarak bunu aldık, kararlılığımızı da gösterdik." Gösterebildik mi gerçekten? Yani "Parası önemli değil; bir kararlılığı göstermesi açısından önemliydi, onun için aldık." deniyorsa ki deniyor, zaman zaman bu tür ifadeler duyuyorum; nedir bu kararlılığımız; bu devlet aklı, bu prensip meselesi nedir, onu bilemiyorum doğrusu. S-400 çok önemli bir sorunumuz hâline gelmiştir. Bu konuyla ilgili hakikaten devlet aklıyla sorunun çözümü gerekmektedir artık çünkü diğer konuların çözümü de ona bağlı olarak değişecektir.

Şimdi, Sayın Bakanım, bütçeden bahsettiniz. 243 yerde mi faaliyette bulunuyor Dışişleri Bakanlığımız?

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – 250.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – 250 oldu. Şimdi, bununla ilgili olarak 7 milyar 480; 7,5 milyara yakın bir bütçeniz var. Bu bütçe büyük görünüyor. Geçen yıla göre de yüzde 29'luk bir artış var ama genel bütçe içerisinde 4,27'lik bir paya sahip yani geçmişte 4,89'lar, 5'e yakın paya sahip bir bütçeniz varken şimdi 4,27'lik bir bütçeniz var. Sonuç olarak da 700 küsur milyon dolarlık bir bütçe bu Sayın Bakanım. Amerika Birleşik Devletleri'nin Dışişleri bütçesi sadece 40-50 milyar dolar civarında diye hatırlıyorum. Böyle bir bütçe içerisinde çok küçük bir rakam bu bütçe. Tabii ki Türkiye için önemli bir rakam ama Türkiye'nin bütçesi de zaten 200 milyar doların altında, 175 milyar dolarlık bir bütçemiz var neredeyse, sıkıntılı bir bütçe. Onun için Türkiye'nin sözleri de Dışişleri politikası da dış politikası da ona paralel olarak tabii ki yumuşuyor, dediklerini yapamaz hâle geliyor. Ekonomi çok önemli, onun için ekonomi odaklı olması gereken bir dış politikamızın olması lazım. Hele bu kriz döneminde, ekonominin tüm dünyada krize girdiği ara mallarıyla ilgili, emtiayla ilgili sıkıntılı olduğu, dünyada fiyatların yeni bir denge arayışı içinde olduğu bu dönemde Dışişleri Bakanlığının da daha fazla ekonomiyle ilgilenmesi gerekiyor.

Bir teşekkürü de yine şey için yapacağım; kesin hesapla ilgili güzel bilgiler vermiştiniz, geçen yıllara göre açıklamalarınız biraz daha fazla, teşekkür ederim. Çünkü burada sadece yapacaklarımızın değil, yaptığımız harcamaların bilgisini de vermemiz gerekiyor, bilgilendirmek gerekiyor, Bakanlığınız o konuda biraz daha hassas davranmış.

Demin konuşmanız sırasında Sayıştay raporlarıyla ilgili olarak şunu söylediniz yalnız: “Hazine ve Sayıştayın çelişkileri var.” Nelerdir bu çelişkiler Sayın Bakan, bunu soruyorum. “Sorarsanız anlatırız.” demiştiniz, bunları konuşmak için buradayız aslında. Nedir bu sorunlar?

Şimdi, bildiğim kadarıyla mahsup süreleriyle ilgili -demin Sayıştaydan arkadaşlarla da konuştum- ve avanslarla ilgili sorunlar var. Hazine bu konuda çok gevşek davranıyor, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu vardır. Kamu mali yönetiminin anayasasıdır, ona uygun olmak zorunda. Bizim çıkardığımız bütçeler maalesef o kanuna çok uygun değil. E cetveliyle Dışişleri Bakanlığına ve diğer bakanlıklara kuralların dışında haklar tanınmıyor. Yapılan işlemler ağırlıklı olarak Hazine tarafından, Maliye tarafından kural dışı işlemler E cetveline alınıyor; bütçe prensipleri dışında, 5018’in dışında ödemeler yapılması sağlanıyor; bunlar doğru değil.

Sayıştay raporunda sizinle ilgili olarak -Bakanlığımızın Sayıştay raporunda- önemli bulgular var, 10 bulgu var; bunların tek tek irdelenmesi için burada keşke zamanımız olsa da tek tek bunları konuşabilesek. Yani çok önemli değildi belki, Dışişlerinin bu kadar sorunu, sıkıntısı varken, dış politikayla ilgili bu kadar konu varken bunların konuşulması gereksizdir denebilir, arkadaşlarımız da diyebilir ama bu iş bunun için yapılıyor.

Özellikle, sonuç olarak, yurt dışı temsilciliklerinin alımlarına ilişkin düzenlemelerin hâlâ tamamlanmamış olması -bu konuda mevzuat düzenlemelerinin- yolluk avanslarında yasal süresi içerisinde beyanname verilmemesi ve kapatılmaması gibi konular var. Yurt dışı tedavi giderlerinin ödenmesinde mevcut mevzuatın uygulamadaki sorunları gidermede yetersiz kalması var. Eğer insani olacaksa kendi personelimizin de bu konularda sorunla karşılaşmaması lazım.

Dünya küçülüyor, Türkiye sağlıklı ilgili olarak yurt dışından gelenlerin de faturalarını ödeyen bir hâle geldi, sadece Dışişleri Bakanlığı mensuplarıyla ilgili sorunlar söz konusu değil. Bu konularla ilgili olarak hem içeride hem dışarıda uygulayabileceğimiz, uluslararası geçerliliği olan kurallara ihtiyacımız var artık, bunları yapmak zorundayız, bunları da küçümsemememiz lazım.

Bakanlığımızın dünyanın birçok yerinde gayrimenkulü var, binası var, araç gereci var. Buradaki taşınmazlarla ilgili Dışişleri Bakanlığının hâlâ tahsisleri tamamlamadığı, envanteri net olarak çıkaramadığı burada, Sayıştay raporunda eleştiriliyor. “Taşınmaz icmal cetvelleri hâlâ tam olarak hazırlanmadı. Bunların da yapılması lazım, taşınmaz yetkilisi görevlendirilmesi lazım.” diyor Sayıştay, bunları da halletmek lazım. Bu bulgular, güzel bulgular, ele alınması lazım. Diğer, Avrupa Birliği ve TÜRKAK’la ilgili olarak Sayıştay raporu gayet iyi, onların da dikkate alınması lazım.

Sayın Bakanım, biraz önce sizin de anlatmaya çalıştığınız gibi, benim de ifade etmeye çalıştığım gibi, dünya da farklı bir döneme giriyor, farklı bir kavşaktayız; söylediğim gibi, yeni bir denge arayışı, düzen arayışı söz konusu. Türkiye’nin de bu arayış içerisinde önemli hassas bir ülke olduğunu hepimiz biliyoruz. Sizin de dediğiniz gibi, dış politikamızın millî olması lazım; muhalefete bilgi veren, muhalefete paylaştan bir anlayışta olması lazım, onun için teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kuşoğlu, iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ederim.

Ancak birçok konuda, mesela, son tezkerede olduğu gibi, bilgi verilmiyor. Neden yapıldığı... Mesela, son tezkerede olduğu gibi, Türkiye’ye asker geleceğiyle ilgili konuların bilgilendirilmemesi söz konusu. En son, Roma’ya -siz benden daha iyi biliyorsunuz- Merkel yeni dönemin muhtemel başbakanıyla, Sosyal Demokrat Parti lideriyle beraber gitti, onu da diğer liderlere tanıttı. Yani böyle bir anlayış da söz konusu iken Türkiye’nin böyle bir hassas dönemde daha fazla bu konulara, dış

politikayla ilgili olarak özellikle, daha fazla muhalefet-iktidar ilişkisinin sıklaşmasına göstermemesi düşünülemez. Dediğiniz doğrudur ancak bunun uygulamada da yapılması lazım; daha fazla iş birliği içerisinde, bilgilendirme içerisinde olmamız lazım. Bu; devletle ilgili, millî menfaatlerimizle ilgili bir konu. Bunun oluşturulması da hep beraber olur, sahiplenmesi de hep beraber olur; beraber, birlikte yapmamız gereken bir konudur. Bu konuda daha fazla hassasiyet gösterilmesini bekliyoruz.

Birçok konuda Dışişleri Bakanı da Bakanlık mensupları da bazı görüşmelerde devre dışı bırakılarak görüşmeler yapılıyor, bunları da biliyoruz. Bunlar gibi sıkıntılar varken bizim bu talebimizin fazla hayalci olduğunu da söyleyebiliriz belki ama bunları aşmamız lazım; daha gerçekçi bir noktadan bakılması, yaklaşılması lazım.

Ben bir de sürem bitmeden bu resmî kalkınma yardımlarını sormak istiyorum Sayın Bakanım. Son yıllarda, gördüğüm kadarıyla, o 40 milyar dolardı ya Suriyelilere yaptığımız yardımlar, resmî kalkınma yardımları 50 milyar doları aşmış vaziyette.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlarsanız sevinirim.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Bunun 45 milyar doları sadece Suriye'ye, göçmenlere ayrılmış vaziyette. Son rakam nedir? Bununla ilgili bilgi verebilirseniz memnun olurum. Bazı rakamlar var elimizde ama sizin teyit etmeniz bizi memnun edecektir, bilgilerimizi ve yorumlarımızı sağlamlaştıracaktır.

Bir de bu Afgan göçmeni meselesi konusunda -sorular bölümünde izin almayacağım, tekrar sormayacağım- son durumla ilgili bilgi verebilirseniz hem sayılar hem de yaptığımız düzenlemeler konusunda, memnun oluruz.

Bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi Halkların Demokratik Partisinden Sayın Tulay Hatimoğulları'na söz veriyorum.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz. Biz de hoş geldik. Biz de Dışişleri Komisyonu üyesi olarak bugün buradayız.

Ben de sözüme başlarken Bakanlığın kurumsal olarak yaşadığı sorunlara değinmek isterim.

Yaşadığımız en büyük sıkıntı, büyükelçilik atamalarındaki liyakatsizlik ve diplomasiyi bilen insanlar yerine AKP'ye ve saraya yakın isimlerin özellikle atanmış olması. Bunu aslında her alanda görüyoruz. Bugün, kamu atamalarında yapılan mülakatlarda aslında bir AKP'lilik testinin yapıldığını bir kere daha hatırlatmak isteriz. Türkiye'nin aslında özellikle dış siyasette bugün geldiği yerde olumsuz olarak bunun payının olduğunu düşünüyorum. Mesela, geçen yılın aralık ayında Brüksel Elçiliği Basın Müşavirliği yapan bir şahıs 100 kilo eroinle yakalanıyor gümrükte. Şimdi sürem yetmeyeceği için buradan ilerlemek istemiyorum ama daha önce AKP kuruculuğu yapan, AKP'de aktif görev yapan isimlerin buraya geldiğini ve esasen diplomasiyi bilen insanların dışarıda tutulduğunu biliyoruz.

Kadın büyükelçi sayısı çok az, onun artırılması gerektiği kanaatindeyiz. Dış siyasette de karar mercisi yine tek adam rejiminde ne yazık ki “şahsım” sistemi oluyor, bunu da her alanda görüyoruz. Mesela, Erdoğan en son Putin'le yaptığı görüşmede baş başa yapıyor görüşmeyi. Yani burada Bakanlık aslında devre dışı bırakılıyor birçok alanda. Bu sadece Putin örneği değil; bu, en son yaşanan örneklerden

biriydi diye, kamuoyunun hafızasında taze diye onu hatırlatmak istiyorum. Peki, burada neden Dışişleri Bakanlığı var? Bunu bir tek Dışişleri Bakanlığı görevinde ihlal olarak görmüyoruz, her alanda aynı şey olmaktadır. Yine diplomaside tekabülîyet ayaklar altına alınmış ne yazık ki. Yani bugün, herhangi bir ülkeden herhangi bir bürokrat geldiğinde Türkiye’de onu karşılayan o bürokratın dengi değil, doğrudan Cumhurbaşkanı olabilir. Bu da üzerinde durulması gereken konulardan biri. İş böyle olunca, yani “Bu sistemin yansımalarını her alanda görüyoruz.” dedik ya, mesela bizler uluslararası sözleşmeleri görüştüğümüz zaman belki de bir muhalefet partisi olarak “evet” diyeceğimiz birçok sözleşmede şu çıkıyor karşımıza, illa bu madde var: “Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.” ibaresi var. Biz mesela içerik olarak karşı gelmediğimiz, onaylayacak olduğumuz uluslararası sözleşmeyi, tek adam rejimine ülkenin bütün kaderini teslim eden bu hâlden dolayı itiraz ediyoruz ve reddediyoruz.

Büyükelçilik krizi büyük bir krizdi; bizler kamuoyunun bu konuda, çözümü hususunda yanıltıldığını düşünüyoruz. Mesela, ben şöyle düşünmekteyim; yanılıyorsam, tabii ki Bakan buradadır, kendisi düzeltir: Vallahi Sayın Bakan, orada birçok konuda olduğu gibi, size sürekli tek adam rejiminin kırık döküklerini toplamak düşüyor. Bu konuda da siz bir çaba harcadınız ve bir yere geldi ama bu, şu anlama gelmiyor: Tarafı olduğumuz, imza atmış olduğumuz uluslararası sözleşmeleri dikkate almayacağız anlamına gelmiyor. Mesela AİHM kararları yerli yerinde ortada durmaktadır. 10 büyükelçinin talebi olan Kavala’nın serbest bırakılmasının yanı sıra, Sayın Demirtaş’la ilgili AİHM Büyük Dairenin aldığı karar ortadadır ve bu karar uygulanmadığı sürece, bu ve bunun gibi kararlar uygulanmadığı sürece AB’yle ilişkilerin düzelenmeyeceğini sanıyorum ki siz benden daha iyi biliyorsunuz.

Tabii, genel olarak baktığımızda, Türkiye, AKP iktidarının on dokuz senelik iktidarı süresince nasıl bir dış politika izledi? Bir kere, Türkiye’nin, AB ve ortak dış güvenlik politikasıyla uyumlu bir süreci ilk başta başlattı ve bu konuda emek veren bir partiydi ama asla devam ettirmedi. Özellikle 15 Temmuzdan sonra bir rejim değişikliğinin startının verilmesiyle birlikte bu değişim tepetaklak yapıldı yani kendi emeğinizi tepetaklak ettiniz. Burada şu noktaya gelindi: Diploması yerine askerî müdahalelere, şiddete öncelik verildi, “Sahada olmayan masada olmaz.” denildi ve Libya’dan Azerbaycan’a kadar bölgesel meselelerde Dışişleri Bakanlığı yerine Savunma Bakanlığı ve MİT faaliyet gösterdi.

İktidarın yürüttüğü dış siyasetin eksenini çok net: Bir Neosmanlılık yani yayılmacılık politikası. Bununla beraber, bunun karşılığını bizler nasıl aldık? Mesela AKP iktidara ilk geldiğinde Arap dünyasında sempatiyle karşılanan bir partiydi, Türkiye de öyle ama şu an baktığımızda Osmanlılık duygularıyla hareket edildiği için inanın Arap sokaklarında -sadece devlet düzeyinde değil- halklar nezdinde de -sizler de gidiyorsunuz, görüyorsunuzdur- çok büyük tepkiler söz konusudur.

Yine, dış siyasetin oturtulduğu ikinci eksen Kürt düşmanlığı, Kürt’e Orta Doğu’da yaşam hakkı tanımayı reddeden bir yaklaşım. En nihayetinde burada “kürdistan” sözü kullanıldığı için tepkiler oluyor ama “kürdistan” kavramı coğrafik bir kavramdır, Osmanlı döneminde kullanılmış ve günümüze kadar da dünyanın birçok yerinde kullanılan bir kavramdır. Buna bu kadar refleksif bir yaklaşımla, bir coğrafik ve tarihsel bilgi bağlamında baktığımızda, böyle bakılmaması gerekiyor. En nihayetinde Türkiye dâhil olmak üzere 4 parça kürdistanda Kürt halkı yaşıyor ve yaşam mücadelesi veriyor bu anlamda. Bu düşmanlık yine ne yazık ki siyasetin oturtulduğu bir diğer eksen.

Üçüncü eksen başta dünürler ve yandaşlar olmak üzere, askerî sınai komplekslerinin geliştirilmesi ve bu konuda silah satma stratejisi üzerine oturtulmasıdır diye belirtmek isterim.

Şimdi, ben tabii burada bu Kürt meselesine biraz değinmek istiyorum. Değerli arkadaşlar, bizler Halkların Demokratik Partisi olarak Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözülmesiyle Türkiye’nin, hem iç siyaseti ve demokrasisi açısından hem Orta Doğu ve Kuzey Afrika hatta Avrupa Birliği ve ABD ilişkileri bağlamında Türkiye’nin daha fazla, olumlu yönde yol alabileceği

kanaatindeyiz. Bakın, bugün Türkiye’de, özellikle bir sarkaç siyasetine dönüştürüldü Türkiye’nin dış siyaseti; Rusya ve ABD arasında gitgellere dönüştürüldü. Bunu artık kamuoyu da görüyor, bunu artık ABD’li gazeteciler de yazıyor, AB’liler de yazıyor, Orta Doğu da yazıyor, ya bilinmeyen bir şey değil artık bu ve ciddiye de alınmıyor. Dolayısıyla burada gerçekten Kürt sorununun, bu kadim sorunun çözülmesi çok önemli bir meseledir.

Burada şunu söylemek isterim: Mesela İsviçre’de kantonlar var ve kantonlar ülkeyi bölmemiş; ana dilde eğitim hakkından tatalım da ana dilini özgürce konuşmak ve eşit yurttaşlık meselesi.

Yine aynı şekilde değerli arkadaşlar, burada şunu ifade etmek istiyorum: Yani biz bütçe görüşmelerindeyiz ve bu ülkenin şu anda içinde yaşadığı en büyük sorunlardan biri, iktidarın da ayağına dolanan en temel sorunlardan biri yaşanan ekonomik krizdir. İnsanlar kuru ekmeğe ve soğana muhtaç durumdadır ama Cumhurbaşkanının verdiği yanıt ne oldu biliyor musunuz? Güvenlik politikaları bağlamında, soğan talep eden kadına “Soğanın fiyatı pahalı.” diyen pazardaki kadına “Siz mermi fiyatını biliyor musunuz?” diye cevap veriyorsanız bunu gereksiz yere bir güvenlik politikasına yapılmış fazlaca harcamanın ürünü olarak da söylememiz lazım.

Elbette sizler -siz de Sayın Bakan- değindiniz Suriye’deki gelişmelere. Suriye’de 2011’den beri bir vekâlet savaşı başladı ve Türkiye ne yazık ki Orta Doğu siyasetinde ve Kuzey Afrika siyasetinde belirleyici bir adımı burada da atmış oldu. Neydi bu adım? Yürütülen bu vekalet savaşında 910 kilometrelik sınırimızı tehlikeye atacak bir siyaset üretti. Neydi bu siyaset? “Dostum Esad”dan küçümsenen Esed’e gelindi ve IŞİD, El Nusra uzantısı çeteler eğitildi, donatıldı, bu topraklar onlara açıldı. Bakın, mülteci kamplarında, bahsettiğim örgütlerin militanları, Reyhanlı başta olmak üzere, Urfa, Antep sınır illerine, gelip orada kendilerine yaşam alanı buldular.

Şimdi, son olarak da işte bu tezkere meselesi çok gündemdeydi elbette. Suriye tezkeresi -garip bir şekilde- bir sene uzatılmalı iken iki sene uzatıldı; bunu Genel Kurulda çok konuştuk. Burada şuna değinmek istiyorum: Erdoğan yasama yılı başladığında, bundan sonraki dış siyasetimiz daha fazla savaş, şiddet ve çatışma mesajını verdi. Bu strateji zaten vardı ve devam ettiriliyor. Ben en kötü senaryoyu burada kamuoyuyla paylaşmak istiyorum: En kötü senaryo, Suriye devletiyle bir savaş ilanı, bir ülkede OHAL ilan etmek ve ülkeyi seçime götürmemek. Bir tık daha merhametli olan senaryoyu söyleyecek olursam, Barış Pınarı Harekâtı, Fırat Kalkanı gibi operasyonların benzerini bu tezkereyi arkasına alarak Suriye’de, özellikle Kürtlerin yoğun yaşadığı Rojava bölgesine ve elbette orada Arapların da yaşadığı bir bölgeye, bir sınır ötesi operasyonu, yandaş medyanın, ana akım medyanın 7/24 “Vatan Millet Sakarya” propagandası yaparak; ülkede derinleşmiş olan iç sorunları, ekonomik sorunları, demokrasi sorununu, insan hakları sorununu, kadın sorununu, iklimle ilgili, doğayla ilgili sorunların hepsinin üzerini bastırma ama en temeli -yeniden vurgulamak isterim ki- bu ülkenin ekonomik krizi. Yani dış siyasette bu çatışmaya, boş bir maceraya insanları götürmenin bir nedeni de ne yazık ki iç siyaseti dizayn etmektir. Bu operasyonlar, bütün Türkiye ve dünya kamuoyu bilmeli ki iktidarı kurtarma operasyonudur; bu, Türkiye’yi kurtarma operasyonu değildir.

Şu vurguyu sürekli yaptık: Bakın, İdlib’de katledilen 33 askerin hâlâ açıklamasını yapamadı yine bu iktidar. Ve bugün 910 kilometrelik sınırın güvenliği barış politikalarından geçer; bunu bir kere daha vurgulamak isterim.

Peki, burada yine, özellikle -Sayın Bakan, siz de takip etmişsinizdir, basına çok sık düştü bu haberler- Tel Rıf’at, Tall Tamr, Ayn İsa ve Menbiç’e bir saldırı, operasyon hazırlıkları yapıldığı söyleniyor. Bu konuda bizleri aydınlatır mısınız? Bilgiler alabilir miyiz?

Irak'tan siz de bahsettiniz Sayın Bakan, orada etnik ve mezhepsel çatışmalar günümüze kadar devam ediyor, hiçbir zaman da çözülmedi ne yazık ki. Burada, hani, yine basına ciddi olarak yansıyan şu konuya değinmek istiyorum: Özellikle, Kürtlerin yoğun yaşadığı bölgelerde kimyasal yanıcı maddelerin kullanıldığı yönünde haberlerde çıkmış olan iddialar. Şimdi, burada, Lahey Adalet Divanı, Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütünün devreye girmesi gerekiyor. Bu konunun sizin tarafınızdan da ciddiyetle araştırılması gerektiğini düşünüyorum. Zira, bu haberlerle ilgili varılacak sonuçlar Türkiye'yi uluslararası düzeyde bir savaş suçlusuna hâline getirir ve bu sizi de diplomaside çok uğraştıracak olan konulardan biridir. Bu konuda yerelden gelen... Ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinde biliyorsunuz bununla ilgili çalışmalar da yürütülüyor. Bu konuyu yakın takibinize almanız gerektiğini düşünüyorum ve öneriyorum.

Yine, Irak'ta ağırlıklı Güney Kürdistan'da konumlanmış olan TSK, MİT ve inşaat şirketleri ön planda. Orada yine diploması ön planda değil, asıl Türkiye adına faaliyetleri bunları yürütmektedir.

Yine, Şengal'de yaşanan sorunlara değinmek isterim. Şengal halkı biliyorsunuz IŞİD'e karşı onurlu bir yaşam mücadelesi verdi. Ve bu halkın soykırımı uğratılması hedeflenmiştir. Bu soykırım politikalarına seyirci kalmamalıyız. Kürdistan Bölgesel Hükümetinin yanlış yapmasına, yanlış politika üretmesine müsaade etmemeli, bu konuda desteklememeliyiz. Çünkü Türkiye'nin bu konuda desteği olduğu bilinen bir gerçektir.

Tabii -yine sizin sunumunuzda da mevcuttu- Doğu Akdeniz, Libya meselesi. Bütün kamuoyu hatırlayacaktır, Doğu Akdeniz'de bir dönem fırtınalar koparıldı. Bize sunumu yapan bürokrat arkadaşımız da burada, kendisi mevcut. Bir mavi vatan stratejisi vardı ve mavi vatan stratejisi Türkiye'yi şu düzeye getirdi: Akdeniz'de kıyıdaş olan bütün ülkelerle çatışmalı bir hâle getirdi. Ve Avrupa Birliğiyle neredeyse ipler kopma aşamasına geldi; NAVTEX ilanları, işte, sondaj faaliyetleri vesaire... Şimdi, mavi vatan projesi sahada tutmadı. Projenin mimarlarından Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kurmay Başkanı Tümamiral Cihat Yayıcı görevinden istifa etti ya da ettirildi. Bu, projeden vazgeçmek anlamı taşır ve bir geri adım anlamı taşır. Peki, neden sonuç alınmayacak bir konuda bu kadar fırtınalar koparıldı? Mesela, Yavuz sondaj gemisi Eylül 2021'de Karadeniz'e yönlendirildi; Oruç Reis gemisinin özel sektöre satıldığı haberleri var, bunu biz de tam olarak bilemiyoruz.

Şimdi, anlaşmalara gelmek istiyorum. Bakın, Türkiye Hükümeti olarak sizler... Libya'da, özellikle Kaddafi sürecinden sonra biliyorsunuz iki ayrı yapı oluştu ve azınlığı temsil eden İhvacı çizgideki Serrac güçleri vardı. Mesela o Serrac güçleriyle 2 anlaşma imzalanmıştı, bu anlaşmaların şimdi geldiği boyut neydi? Önce anlaşmaları hatırlatmak isterim: Aralık 2019'da deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin bir anlaşma, Aralık 2019'da güvenlik ve askeri iş birliği anlaşması, akabinde Ocak 2021'de Libya tezkeresi çıktı. Daha sonra, Libya tezkeresi bir seneyi doldurduktan sonra on sekiz ay uzatılmıştı. Peki, buradan şunu sormak isterim: Libya'da belki şimdi tam anlamıyla sorunlarını çözebilmemiş değiller, doğrudur yani eksik olarak gidiyor ilişkileri, onu bilemiyoruz. Ama Libya Temsilciler Meclisinde bir ortaklık sağlanmış durumda Libya'daki bütün güçlerle. Ve Libya Temsilciler Meclisi çok açık Türkiye'ye şu çağırıyor: "Bu anlaşmaları tanımıyoruz. Siz de, Rusya da yani dışarıdan, kimin orada askeri varsa askerini geri çekmesini istiyoruz." diyor. Peki, şimdi, Libya'daki bu gelişmeler ışığında, bu anlaşmaların hükmü nedir? Bize göre, bu anlaşmaların başından beri hükmü yoktu, bunu Genel Kurul görüşmelerinde de Komisyon görüşmelerinde de defalarca söyledik. Gerçekten, o dönemde savunduğumuz tezlerimizin şimdi pratikte hayata geçtiğini ve pratiğin onu doğruladığını görüyoruz.

Tabii ki şuna da değinmek istiyorum: Ermenistan-Azerbaycan savaşında yine mevcut olan iktidar, doğrudan kendisi savaşmış gibi yine medyayı bu şekilde kullanarak iç siyaseti dizayn etmek ve başkaca amaçlarla da bu şekilde davrandı. Geriye dönüp baktığımızda elimizde ne kaldı? Rusya kılını kıpırdatmadan siyasi, askerî, politik, her açıdan kârlı çıktı. Peki, Türkiye'nin kârı ne? İktidara yakın olan inşaat firmaları orada iş aldı yani kendi yandaşınıza kazandıran, ticari olarak kazandıran... Türkiye'nin bir kazancı oldu mu? Hayır ama Türkiye orada gereksiz yere müdahil pozisyonuna düşmüş oldu.

Yine, Sayın Bakan, siz de ifade ettiniz, Afganistan'da Afgan halkına bizler nasıl katkı sağlarız, bunun üzerine yoğunlaşmamız gerekiyor. Sunumunuzda buna değindiniz. Yani, Taliban'ı -Türkiye'de resmen kabul eden ilk ülke olmamız gerekiyor muydu? Gerekmeyordu. Taliban'la bu muhatabiyetin düzeyi nedir, böyle mi devam edecek? Bize göre Taliban, gerçekten Afgan halkına acı çektiren, kız çocuklarının 7 yaşında evlendirilmesini salık veren, kadınlara hiçbir yaşam hakkı tanımayan; sadece kadınlar değil, her manada o ülkeyi antidemokratik dehlizlerin içine atan bir yapı ve bu yapıyı Türkiye ilk kabul eden ülke pozisyonundaydı. Şu bilinmeli: Buna dair tepki var gerçekten toplumda. Türkiye toplumunun onayından geçmez bu muhataplık.

Gelelim ABD-Rusya ilişkilerine. Bugüne kadar 2 taraf arasındaki çatlaklardan faydalanan bir siyaset izlendi ve "Bir sarkaç siyaseti izlendi." dememizin sebebi bu. Bu, oturaklı bir siyaset değil. Bu, gerçekten Türkiye'nin çıkarlarını düşünen ve ilkeli olan bir siyaset değil. Erdoğan'ın Rusya'yla ilgili bugün yaptığı açıklama ertesi gün tutmamaktadır. Bunun örneklerini ben burada saymaya kalksam sanırım yarın sabaha kadar da konuşsak bitiremeyiz bunları.

Halkın karşısında diklenen şahıs, Biden ve Putin'e taviz üstüne taviz veriyor. Bu tavizleri saraydan vermiyor, bu tavizleri halkın çıkarlarından veriyor. Mesela, şunu yine Genel Kuruldaki konuşmamda ifade etmişim, Putin'le en sonki görüşmede, hatta İklim Krizi Anlaşması gündemdeyken Putin'e diyor ki: "Gelin, 2'nci, 3'üncü nükleer santrali Türkiye'de açın." Allah Allah, bu hakkı size kim tanyor yani?

Şimdi, buradan yine İstanbul'u katledecek önemli bir proje, Kanal İstanbul Projesi; ekolojistler buna çok karşı çıktı, bütün Türkiye toplumu buna karşı çıktı. Ama birden baktık ki Rusya'nın Montrö Sözleşmesi'yle ilgili hatırlatmaları geldi aklımıza ve orada bir frene basılmak zorunda kalındı. Nasıl ilerler tabii ki bilemiyorum. Ama bakın, içerde yapacağınız projelerde toplumu dinlemeyen, ekolojistleri dinlemeyen, Montrö Sözleşmesi'nden dolayı Rusya'nın dediklerini yapmak zorunda kalan ve yine bu konuda ABD ile Rusya arasında, NATO ve Rusya arasında kalan bir yaklaşım söz konusu.

Bizler her zaman şunu ifade ettik: 2 pakta mahkûm değiliz; Türkiye kendine yetebilecek bir ülkedir, Türkiye kendi siyasetini kendisi fazlasıyla üretebilecek bir ülkedir. Ama bunu nasıl yapabilir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ek süre veriyorum.

Tamamlayınız lütfen.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Türkiye, bir kere, diplomasi aklını tamamen kaybetmiş durumda arkadaşlar, hani bunu gerçekten tek adam rejiminin sonuçları olarak görmek lazım. Türkiye'nin dış siyasette başarılı olabilmesinin bir yolu, bir kere, bir diplomasi aklının ciddi bir biçimde kendini inşa etmesi gerekiyor; bu akıl şu an yok. Bu konuda Bakanlığımıza da çok büyük görevler düşmektedir.

İkinci bir şey: Siyaseten atılması gereken adımlar, insan hakları konusunda atılması gereken adımlar var. Demin bahsettim, Kürt sorununun barışçıl ve demokratik yöntemlerle çözülmesi ki bunu az önce söyledim, Avrupa ülkeleri, burjuva devletleri bunları çözümler çok olmuş yani. Buradan, bunun üzerinden yerelde bir hamasi siyaset üretmenin hiçbir mantığı ve manası yok. Bu sorun çözülmediği

sürece, bizim diğer ülkelerle masaya rahat oturma şansımız yoktur, bu sorun mutlaka çözülmelidir. Başta Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkeleri olmak üzere, o ülkelerin iç işlerine karışma çizgisinden kesinlikle vazgeçilmelidir. Türkiye oraya barış taşınmalıdır; iç işlerine karışmak, asker göndermek, silah satmaya çalışmak; bu tarzı devam ettirdiği sürece Türkiye bir adım ileri atarsa on adım geriye atar. Bakın, Libya’da sizler bir adım ileri attığımızı zannediyorsunuz ama özellikle Libya Temsilciler Meclisinin açıklamalarına baktığımızda Türkiye’yi on adım geriye attırıldığını görmeniz gerekiyor. Dolayısıyla, dış siyasetin ana merkezi barışçıl, demokratik, insan haklarına saygılı ve bunu gerçek anlamda, söz olarak değil... Zaten diplomaside yani diplomatik konuşmalarda bunları söz olarak, kavram olarak herkes kullanıyor. Önemli olan, kendi ülkemizde bunun değişim ve dönüşümünü, bu değişim ve dönüşümü anayasal güvence altına almayı, bütün bunları yapabiliyor muyuz? Türkiye bunları yapamıyor, mevcut olan iktidar hiç yapamıyor, bu ülkeyi daha da geriye götürdü; bunun altını çizmek isterim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, ek süreniz de bitmiştir.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Teşekkür ederim.

III.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Adana Milletvekili Tulay Hatimoğulları Oruç’un Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, mutlaka Sayın Bakanımızın, değişik grupların bu fikirlerle ilgili kendi cevapları, görüşleri olacaktır ama beni ilgilendiren bir hususta sayın hatip bir değerlendirme yaptı, onunla ilgili görüşümü tekrar ifade etmek isterim.

“Kürdistan” kavramıyla ilgili evvelsi gün yaptığım değerlendirme tarihî, coğrafi tartışmalarla ilgili bir değerlendirme değildir; öncelikle onu belirteyim. Tarihî, coğrafi konularda tarihçiler, coğrafyacılar, akademisyenler, siyasiler konuşurlar. Benim yaptığım değerlendirme modern Türkiye Cumhuriyeti’nin siyasi ve hukuki bağlamında bu kavramla ilgili bir değerlendirmedir. Burada da tekrar bu ifadem kullanıyorum ve kayıtlara geçiriyorum: Türkiye Cumhuriyeti’nde “kürdistan” diye bir bölge yoktur, 81 ilimiz vardır, 81 ilimizde 85 milyon vatandaş eşit olarak yaşamaktadır. Değişik etnik gruplardan, mezheplerden, dinlerden insanlarımız demokratik hukuk devleti çatısı altında 81 vilayetimizde yaşamaktadırlar; bunu tekrar ifade etmek isterim. Ülkemizin birliği ve beraberliği, terörle mücadelesi gibi konularda da sivil siyasetin ortak bir tavır geliştirmesi ve bu konuda mutlaka ortak bir tutum sergilemesi gereğinin de altını çizmek isterim. Son olarak da Orta Doğu’da, özellikle çevremizde, etnik ve mezhebî çatışmalarla nerelere gelindiğini, hangi emperyal projelerin hayata geçirilmek istendiğini de çok yakından yaşayarak hepimiz görüyoruz; bunun da takdirini bütün siyasi gruplarımıza bırakıyorum. Tekrar bu konudaki görüşümü ifade etmiş ve kayıtlara geçirmiş oldum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım ağzınıza sağlık, teşekkür ediyoruz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, siz bu konuşmayı oradan yapabilirsiniz; Başkanlık Divanından değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, hayır; kusura bakmayın bazı konularda direkt...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İç Tüzük’e bakın.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Konuşmasını mı hiç?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Benim geçtiğimiz günlerde yaptığım bir değerlendirmeye ilgili Tulay Hanım değerlendirme yaptığı için bu görüşümü ifade ettim. Bu normal bir içerik tartışması değil Sayın Paylan.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)*A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Dışişleri Bakanlığı (Devam)

b)Avrupa Birliği Başkanlığı (Devam)

c)Türk Akreditasyon Kurumu (Devam)

ç)Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, İYİ Partiden Ahmet Kamil Erozan Bey’e söz veriyorum. Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan... Ben “sayın bürokratlar” demeyeceğim, “değerli kardeşlerim” diyeceğim; sadece bu salondaki değil, arka salondaki değerli kardeşlerime de hitap ediyorum.

Öncelikle Sayın Bakana vermiş oldukları bilgiler için teşekkür ederim ama kendisini bütçeden bütçeye değil, çehresini daha sık görmek isterdik. Bunu niye söylüyorum? 2018 Temmuzundan beri milletvekilliği yapıyorum ve partide de bir görevim var uluslararası ilişkilerle ilgili. Bakanlığınız memurları talebimiz üzerine 1 kere geldiler, arkası da getirilmedi. Şahsınız açısından söyleyeyim: Dışişleri Komisyonu sizi en son 9 Ocak 2019’da gördü, üç sene oldu. Siz Dışişleri Bakanısınız ama yoksunuz yani “yoksunuz” derken, bu binayı yok sayıyor sistem; dolayısıyla şikâyetçiyim.

Geçen sefer -mutlaka Sayın Bakan hatırlayacaktır- 40’tan fazla soru sordum, bu sefer 40 soru sormayacağım, hatta hiç soru sormayacağım ama şunu soracağım: Sayın Bakan, kaç tanesine cevap verdiniz? Var mı bu salonda, kaç tanesine cevap verdiğinizi söyleyebilecek olan? Sessizlik oldu. Aslında, sorduğum sorular ahiret soruları da değildi; Sayın Bakanın okumuş olduğu yerlerden sordum sorularımı.

Başka bir sayfadan devam edeyim: Son üç sene içinde yönelttiğim -Komisyondakilerden bahsetmiyorum- yazılı soru önergelerinden kaç tanesine cevap verdiniz ve verdiklerinizin içeriği niteliksel ve niceliksel olarak sizi tatmin etti mi? Bizi hiçbir şekilde tatmin etmedi ve benim anlamadığım bir durum var, bir bakanın böyle tercihlerine göre soruları yanıtlaması da bizi yadırgatıyor ve analizlerimiz eksik kalıyor.

Bugün size derin bir dış politika analizi yapmayacağım, onun zamanı geldiğinde -zaten süre sınırlı-gerekli kısmını, eksik kalacak kısmını Genel Kurulda tamamlamaya çalışacağım. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi veya bizim tanımımızla “mevcut ucube yönetim sistemi” her alanda olduğu gibi dış politikamızda ve uluslararası ilişkilerimizde de olumsuz yansımalar yaratmıştır. Tek kişide yoğunlaşan otorite nedeniyle devlet kurumları işlevsizleştirilmiş, bakanlar icra sekreterleri konumuna düşürülmüşlerdir. Duymuşsunuzdur mutlaka, Sayın Cumhurbaşkanı -Allah sağlık, afiyet versin-uluslararası ilişkiler kapsamında yaptığı bir toplantıda Dışişleri Bakanının yani sizin bulunmayışımızın izahını yaparken, doymayan egosuyla “Ben varım ya.” demiştir. Yani size ihtiyacı yok Sayın Cumhurbaşkanının.

Bu üzücü tablo karşısında bugün konuşmamda birkaç tematik konuya değinmekle yetineceğim. B:unu söylemek durumundayım çünkü biz Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda ve sosyal medya üzerinden haykırıyoruz ama bu haykırışlarımıza maalesef bir yankı bulamıyoruz. İktidarın bu yılki dış politika karnesindeki notu da maalesef kırıktır. Akıl, mantık, öngörü bir kenara itilmiş; el âlem üç boyutlu satranç oynarken iktidar tavla oynamayı seçmiş, zar tutmasını da bilemediği için takke düşmüş kel görünmüştür. Oyun bozmakla gururlanmanın bizi bir yere getiremeyeceği de ortaya çıkmıştır. Keşke takkeyi önünüze koyup da düşünseniz. Tabii ki siz “Bana bir kişi yani Sayın Cumhurbaşkanı zaten düşünüyor, başkalarının düşünmeye ihtiyacı yok.” diyebilirsiniz ama bana sorarsanız, düşünüyor olsa bile bence artık kara kara düşünmektedir. Aslında bu kadar derin düşünceye dalmaya da gerek yoktur, seçime on sekiz ay kaldı, kısaca yarın veya yarından da yakın.

Suriye’yle devam edeyim. Biz İYİ Parti olarak iktidarın Suriye politikasının yanlışlıklarına başından beri işaret ettik. İktidar, Suriye iç savaşına doğrudan taraf olmayı tercih ederken, cumhuriyetin kurtuluş felsefesiyle şekillenen geleneksel Türk dış politikasının dışına kaymıştır. Terörizmle mücadele etmek ülkemiz açısından bir öncelik olmakla birlikte, son dönemde durum özellikle İdlib özelinde iyice karmaşıklaşmış, Rusya’nın ülkemize yönelik yakınmaları artmış ve Moskova, varılan mutabakatlar çerçevesinde üzerinize düşen görevi yerine getiremeyecekseniz gölge etmeyin, başka ihsan istemez noktasına gelmiştir. Erdoğan ise tutarsız politikaları ve uygulamalarıyla, bana sorarsanız, sadece Putin’i değil, diğer muhataplarını da en çok yoran lider konumuna yükselmiş, bundan da bir başarı öyküsü çıkarmaya çalışmıştır.

Putin’in 29 Eylül tarihinde Soçi’de baş başa yapılan görüşmede sıkıntılarını Erdoğan’a da aktardığını biliyoruz. Nitekim, bu sıkıntılardan çözilemeyen sorular açısından hem Esad hem Rusya’nın askerî harekâtları İdlib ve bölgesinde devam etmeye ve hatta seviyesi yükselmeye başlamıştır. Terörist kuluçkalığı durumuna gelen İdlib’de 12 tane gözlem noktamız vardı, biliyorsunuz bir tarihte ve ben 20 Şubat 2020 tarihinde Mecliste “Bu, ateş hattının gerisine düşmüş olan gözlem noktalarını boşaltalım, Mehmetçik risk altında.” dediğimde, bana Genel Kurul tribünlerinden “Mehmetçik seferde.” dediler. 20 Şubattan bahsediyorum. 27 Şubatta 34 şehit verdik biz, kim vurduya gitti gençlerimiz ve o günden bugüne de kimse bizim “Bunu kim yaptı, niye yaptı, bunun müsebbibi kimdir?” sorularımıza cevap üretmedi.

Rusya’nın 29 Eylül tarihinden bu yana Esad’a ait birliklerle yürüttüğü harekâtlar maalesef bugün Suriye ve özellikle İdlib bölgesinde artık 12 değil, 100’ü aşkın noktada konuşlanmış olmamızdan ötürü Mehmetçik’i daha büyük riskler altına sokmaktadır. Üstelik hava savunmasından yoksun olduğumuz bir coğrafyada bu yaşanıyor. Ruslar ve Esad, Mehmetçik’in bulunduğu yerin 120-200 metre yakınına bombalamakta ve âdeta “Yapacağımız işi bize yaptırıyorsunuz.” demektedirler. Ayrıca, iktidarın HTŞ ve onun kurduğu emirlik üzerinden bölgeyi yönetme çabası da sadece Rusya’yı değil, pek çok ülkeyi de rahatsız eder bir boyuta gelmiştir. Başta Rusya olmak üzere Astana-Soçi sürecindeki ortaklarımız, bugün, Türkiye’nin niyetini sorgulamaktadırlar. Daha da açık konuşayım “Türkiye’nin amacı, mutabakatlara uygun olarak silahlı aşırı unsurları ılımlı muhaliflerden ayırıştırmak, ağır silahları toplamak ve M4 Kara Yolu’nu trafiğe açmak mı, yoksa başta HTŞ olmak üzere, teröristlere kanat germek ve 100’ü aşkın konuşlanmayla bu aşırı unsurlara kalkan mı olmaktadır?” sorusunu gündeme getirmektedirler.

Bu arada İdlib meselesinin uzamasından PYD-YPG faydalanmaktadır. Hatta örgüt Esad’ın kucağına itilmiştir. Şunu söylemek istiyorum: Bizim dışımızda PYD-YPG’yi “terörist” diye tanımlayan bir tek ülke vardır; Esad, 2’nci bir ülke yok bugün dünyada. Biz o adama arkamızı döndük; “Düşmanımın düşmanı benim dostumdur.” diyeceğimiz yerde adamı kendi hâline bıraktık. Bugün Esad, Rusya, PYD-YPG ortak tatbikat yapıyorlar Suriye’de. Kimin sayesinde?

Gelelim HTŞ emirliğine. Herkesin, bu arada Türkiye'nin de "terörist" kategorisinde gördüğü bir yapı HTŞ. HTŞ üzerinden diğer terörist gruplarla uğraşmaya çalışıyor Türkiye bugün. Hâlbuki teröristin iyisi, kötüsü yok, hepsi aynı şey ama biz nedense HTŞ'yi seçmişiz ve HTŞ üzerinden diğerlerine hükmetmeye çalışıyoruz ve o "diğerleri" dediklerimiz de kendi aralarında çatışıyorlar ve çatışmalarının ötesinde de gelip bizi de vuruyorlar. Son zamanlarda Millî Savunma Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalara bakacaksa; Millî Savunma Bakanlığı "Orada filanca gün 3 şehit verdik, bunun müsebbibi Ebubekir Tugaylarıdır." Diyemedi. Herkes biliyor kim yaptı; adamlar üstlendi, "Biz yaptık." dediler. Hiç ses çıkmıyor.

11 Ekim 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı Erdoğan "Suriye'de gereken adımları atacağız." açıklamasını yaptı. Biz bunu bir dış politika beyanı olarak görmedik, iç politika beyanı olarak gördük çünkü seçim sathımeline girildiği bir ortamda iktidar geçmişte olduğu gibi, âdeta geleneksel hâle gelmiş yaklaşımlarıyla, âdeta ekonomik krizde daralan toplumsal desteğini tahkim etmek üzere bazı dış politika araçlarını bir iç politika kaldıracı olarak kullanmaya çalışıyor. İktidarın tencerenin kaynamadığı, fukaralığın arttığı, seçimin yaklaştığı bir ortamda gündemi değiştirmek amacıyla Suriye'de yeni bir askerî harekâta girişmeyi düşünmüş olması çok muhtemeldir. Görüldüğü kadarıyla, ülkenin içindeki sıkıntılara çözüm üretmekten aciz olduğundan kişisel beka bir kez daha öne çıkmış gözükmektedir. Biraz hızlanmam gerekecek.

Şu tezkere meselesine de değineyim. Bazı iktidar çevreleri CHP ve İYİ Partinin tezkerede farklı oy kullanmalarını âdeta coşkuyla karşıladılar. Şimdi, ben şunun altını çizmek istiyorum: Biz CHP'yle bir tezkere ittifakı kurmadık. Bizim ittifakımız demokratik değerler, hak, hukuk, adalet gibi çağdaş değerler üzerine kurulmuştur.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Size göre, size göre.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Sayın Başkan, niye müdahale oluyor, bunu öğrenebilir miyim?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, hatibe müsaade edelim lütfen.

Buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – İktidara çağırımız, terörizmle mücadele önceliğinden bağımsız olarak öngörülü davranmasıdır.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – O kadar karışık anlatıyor ki...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, birazdan size sıra gelecek, o zaman fikirlerinizi ifade edersiniz. Lütfen hatibe müdahale etmeyelim.

Buyurun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Komisyon dışından gelenler kendi yerlerine oturmuyorlar. Burada, bakın...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen, böyle bir usulümüz yok, böyle bir usulümüz yok.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ama o zaman oturup da bizi dinlesinler cevap verdiğimizizde.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Lütfen, rica ediyorum Sayın Çelebi.

Buyurun, devam edelim lütfen.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – İktidara çağırımız, terörizmle mücadele önceliğinden bağımsız olarak öngörülü davranması ve Suriye meselesinin çözümüne giden yolda Cenevre'deki anayasa müzakerelerine pozitif bir yaklaşımla müdahil olmasıdır. Suriye'de yeni bir Irak modelinin şekillenmesi istenmiyorsa şimdi hareket etme zamanıdır. Çözüme giden yolun sadece Moskova ve

Washington'dan değil, Şam'dan da geçtiği unutulmamalıdır. Zamanında “Gerekliyorsa gidip Esad’la da görüşürüm.” diyenin Sayın Genel Başkanımız olduğu da hatırlanmalıdır. Bu başarılabilirse Türkiye olarak Suriye’yle ilişkilerimize olduğu kadar bölgesel istikrara da önemli bir katkıda bulunmuş ve ülkemizde bulunan 4 milyonu aşkın Suriyeli kaçkının da salimen ülkelerine uğurlanmasının kapısını açmış oluruz.

Bir de göç meselemiz var tabii ki. Şimdi, iktidarın bir tarihte “Emevî Camisi’nde namaz kılmak” şeklinde -hatta bu bir motto hâline gelmiş- bir hedefi vardı ama sonunda iktidar Emevi Camisi’nde namaz kılamadı ama Suriyeliler Sultanahmet’te namaz kılar hâle geldiler, hem de milyonlarla, milyarlarla. Ülkemize akın akın sığınmacı gelirken ve biz muhalefet olarak üzerimize düşen görev çerçevesinde uyarıda bulunurken iktidar “Bize sığınan Allah’ın kullarını biz katillerin kucağını atamayız.” demektedir. Bu bir müddet evveldi; şimdi “Türkiye’nin, Avrupa’nın mülteci ambarı olmak gibi bir mecburiyeti yoktur.” deniliyor. Başka bir şey daha söyleniyor: “Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere, Suriyelilerin ülkelerine döndürülmesi için çalışmalarımız vardır.” Niye bunu söylüyorlar? Çünkü bu göçmen meselesi iktidarın iç politika boyutuyla oy kaybına yol açtı yani bugün vatandaşa sorsanız “Suriyeliler meselesi var mı?” desiniz, ülkedeki sorunların ilk 5’ine rahatlıkla girebilecek bir konu. Siz geç kaldınız, biz zamanında dersimizi çalıştık. Şunu hatırlatmam lazım: 16 Aralık 2019’da İYİ Parti Suriye-göçmen meselesinin çözümüne ilişkin 3 sayfalık bir bildiri yayımladı. Alın, onu kullanın, telif hakkı da istemeyeceğiz sizden; aklın yolu bir.

Afganistan meselesi... Orada da iktidar ve ortakları kendilerini bir hamasete kaptırdı. “Anadolu’nun korunması Afganistan’dan başlar.” denildi. Aynı, Libya’yla imzalanan deniz yetki alanı mutabakat muhtırası gündeme geldiğinde de “Eğer bu mutabakat muhtırası olmasaydı Antalya’da denize giremezdik.” dediler. Ben girdim, hiçbir sorun yok, emin olun. Afganistan tezkeresi buradan geçerken destek verdik tabii ki çünkü orada bir NATO misyonu vardı ama Meclis tatile girmeden, o günlerde, 17 Temmuzda benim yine, Genel Kurulda yaptığım konuşmada bu tezkere kadük oldu; Mehmetçik’i orada tutmayın artık, geri dönmesi lazım; ne ulusal ne uluslararası meşruiyeti kalmadı, tezkere düştü. “Mehmetçik yine seferde, Afganistan’da kalmalıdır.” dediniz; sonra, 27 Ağustos tarihinde palas pandıras Mehmetçik’i toparlayıp getirdiniz. Mehmetçik’i toparlayıp getirdiğinizde arkada kimleri bıraktınız? Hiç duyan, bilen var mı, arkada kimleri bıraktınız? Arkada 300 kişi bıraktınız. “Sağlık sebebiyle 100 küsur bin kişiyi çıkardım.” dedi Sayın Bakan, notlarda da var “Pandemiden dolayı insanları topladık, getirdik buldukları uçlardan.” diye. 300 kardeşimiz bize hizmet etmiş, 300 kardeşimiz bugün Afganistan’da destek bekliyor “Bizi buradan çıkarın, bize verilen sözleri yerine getirin, maaşımızı ödeyin.” diyor. “Bu çocuklar bize emanet, merak etmeyin, hepsini çıkaracağız.” dediniz bize. Kimin dediğini bana sormayın. Şeye gidin “Bakanlar Kurulu” demiyorum artık, Kabine toplantısına gidin; sağınıza bakın, solunuza bakın, önünüze bakın oradan biri bize bu güvenciyi verdi. Bu çocuklar hâlâ orada.

Libya... “Roseline A” gibi gemi hatırlıyorsunuz değil mi, Roseline A? “Korsanlık yaptı Almanlar.” dediniz. Kim yaptı onu? “Faşist” dediğiniz Merkel’in donanması yaptı. Bunu siz söylediniz zamanında; Merkel gidiyor. Ama ben şunu merak ediyorum: O tarihlerde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı bir soruşturma başlattı bu Rozeline A gemisine yapılan korsanca muamele açısından. Soruyorum; bu soruşturmanın sonucu ne oldu? Yani bir kere daha soracağım başka türlü “Demek ki Türkiye’de adalet sistemi işlemiyor.” veya “Çok yavaş işliyor.” diye cevap verebilirsiniz; üzerinden bir seneden fazla geçmiş zaman.

Libya... Yine devam ediyorum. Biliyorsunuz 23 Haziran 2021 tarihinde 2'nci bir Berlin Konferansı yapıldı, şimdi Fransızlar 3'üncüsünü yapmaya çalışıyorlar ve o çerçevede bir Ulusal Birlik Hükümeti kuruldu. Ulusal Birlik Hükümeti, ayrıca Temsilciler Meclisinin yaptığı çağrılardan bir tanesi de: "Ülkedeki bütün yabancı askerî güçler çekilsin, bir de savaşılar çekilsin." Siz, savaşçılardan bir kısmını çekmeye başladınız hayra alamet ama şunu da söylediniz: "Bizim Türk Silahlı Kuvvetlerinin oradaki mensupları Güvenlik ve Askerî İş Birliği Mutabakat Muhtırası çerçevesinde orada." Bunu da önemli buluyoruz, not ediyoruz ve şunu dediğinizi de not ediyoruz: "Libya'da bir daha tezkereye ihtiyaç yoktur." dediniz. Hani "on sekiz aylık" dedik ya, madem onlar tezkere çerçevesinde değil, demek ki bir daha tezkere gelmeyecek.

Sürem çok sınırlı kaldığı için atlamak durumunda olduğum buradaki konulara Genel Kurulda döneceğim. Tabii, üzücü de olsa bir şeye değineyim; bu NAVTEX'ler ne oldu? Oruç Reis ne oldu? Doğu Akdeniz ne oldu? "Ne oldu? Ne oldu?" diye soracağım pek çok şey var.

Gördüğümüz tabloya göre iç politikada olduğu gibi dış politikada da iktidarın hareket esnekliği kaybolmuştur. İktidar, günü kurtarmaya çalışmakta, içerideki enflasyon gibi dış politikada da her gün artan maliyetler ve tavizlerle tutunmaya çalışmaktadır. Vebalin ise devlete ve millete çıktığı zaten ortadadır. Bu anlayışla devletin çıkarlarının savunucusu olan bir parti olarak, iktidarı bir kez daha akli selimle hareket etmeye ve her türlü maceradan uzak durmaya davet etmeyi de görev bilmekteyiz.

Sözlerime son vermeden, bu kadar Değerli Dışişleri Bakanlığı mensubu da buradayken onlara da yönelik birkaç kelime söylemek isterim. Dışişleri Bakanlığının geleneksel karar alma süreçleri dışına çıkıldığı bir ortamda Bakanlıkta görev yapmanın zorluğunu tahayyül etmekteyim. Belirli bir konuda üretilecek bir politikanın aşağıdan yukarı yani ikinci kâtipten yukarıya doğru bir silsile çerçevesinde kuvveden fiile çıkarılması gerekirken bugün, Bakanlığın, Beştepe'deki dehalarca alınan kararları uygulamakla görevli bir icra sekreteriyasına dönüştüğünü üzülerek gözlemlemekteyim. Biz, sizleri, bu iktidarın değiştirdiği teşkilat kanununa rağmen Hükümetin değil devletin memurları olarak görmeyi arzularız. Bu ucube sistemin uygulamalarına karşı tavrımızı ortaya koymaktan çekinmeyin, dik durun. Biraz evvel Sayın Bakan konuşma notundan bahsetti. Hepiniz Dışişleri Bakanlığı Akademisinden geçtiniz, orada size mutlaka "dosya notu" diye de bir şey öğretilmiştir; öğretilmedi ise ben hatırlatayım "dosya notu" diye bir şey vardır, size bir talimat verilebilir, o talimat size göre devletin millî çıkarlarına aykırı olabilir; memursunuz yapacaksınız, yapacaksanız ama dosya notunu da yazıp koyacaksınız. "Ben Bakana söyledim, beni dinlemedi." demeyin bana zamanı geldiğinde; ben size "Dosya notunu getirin." diyeceğim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Siz öyle mi yapıyordunuz? Siz öyle mi yapıyordunuz? Siz öyle mi yapıyordunuz? Sizi mi örnek alsınlar? Öyle mi yapıyordunuz siz? Sen bürokratu muhatap alıyorsun böyle. Ne var, neyi gösteriyorsun şu an?

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Benim muhatabım sadece Başkan.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sen öyle mi yapıyordun, ben merak ettim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanımız ve sizler cevap vereceksinizdir mutlaka bu yoruma. Hakikaten önemli, cevap verilmesi gereken bir husus mutlaka.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, şundan: Cevap vermeyecek kendisi...

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Son iki dakikam arkadaşlar, müsaade ederseniz kullanayım Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayın lütfen, iki dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Eskiden Bakanlıktan ayrılanlar kırk sene hizmet ettikleri bir Bakanlıktan hüznü bir şekilde ayrılırlardı. Bugün insanlar Bakanlıktan “Çok şükür kurtuldum.” diye ayrılırlar.

Son sözlerimi söyleyeyim. Bu Bakanlığın bir Dışişleri Bakanına ihtiyacı yoktur, bu Bakanlığın bir İçişleri Bakanına ihtiyacı vardır. Bu insanlar, Dışişleri Bakanlığının tornasından geçmiş insanlar vatani, milleti savunmak için talimata da ihtiyaç duymazlar. Ama Sayın Bakan -ben bunu kendi gözlemim olarak söylüyorum, arkadaşlar size ayrıca bir gözlemlerde bulunabilirler- maalesef, siz Bakanlığın İçişleri Bakanı olamadınız. Ben 27 bakan gördüm meslek hayatımda, 27 bakan gördüm; bunlardan 3’ü Bakan olma vasfını korudular bugüne kadar, bugüne kadar.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, böyle bir itham yok. Sayın Başkan, böyle bir şey olabilir mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Duyamadım, ne söyledi acaba?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerlendirmelerinin ne değeri var senin? Ne biçim konuşuyorsun? Nasıl konuşuyorsun? Bakanımıza kinin nereden geliyor senin?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Tam bir monşer ağzı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen bu sözünüzü geri alınız. Bu, Türkiye Cumhuriyeti bakanlarına karşı böyle bir söz uygun değil.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Ne dedim Sayın Başkan?

Siz, eski bir büyükelçisiniz, özellikle diplomatların bu konuda örnek olması lazım.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sen nasıl konuşuyorsun ya?

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Ayıptır, bu kadarı da ayıptır ya!

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Tamam, hangi sözümü geri alacağımı söyleyin bana.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bana ifade edilen tutanaklara bakayım ama...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – 27 Bakandan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – ...27 Bakandan sadece 3’ünü Bakan olarak gördüğünüzü söylüyorsunuz; öyle mi?

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Hayır, ben öyle demedim, siz yanlış okuyorsunuz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sen kimsin ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun, ne dediğinizi bir tekrarlar mısınız?

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Tabii.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tutanaklarda var efendim.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Ben, kendi görev sürem içinde 27 Bakan gördüm.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Bakanlık açısından, kadrolar açısından geriye doğru bakıldığında 3 Bakan hatırlanır diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kim? Siz mi hatırlarsınız, herkes mi hatırlar?

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Büyük çoğunluk hatırlar, büyük çoğunluk hatırlar. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kendi adınıza söylerseniz ona bir şey diyemem ama başkaları adına lütfen konuşmayın.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Ben başka biri adına konuşmadım ki öyle bir iddiam da yok zaten.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Eyvallah, tamam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Başkanım, bu bir ifade özgürlüğüdür, bu bir düşünce özgürlüğüdür.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam işte, kendi adına söyleyebilir dedim, kendi adına “Ben 3 Bakanı hatırlıyorum.” diyebilir ama başkaları adına takdir edersiniz ki burada konuşma hakkımız yok.

Evet, süreniz tamamlanmıştır.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Ben de devamını Genel Kurulda getirmek üzere hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Özdemir’e söz vereceğim.

Buyurun.

Süreniz on beş dakikadır.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Diplomatik anlamda oldukça yoğun ve dış ilişkilerimiz itibarıyla yine bir o kadar ilave ve yeni gündemlerle geçen bir yılı geride bırakıyoruz. 2021 yılı, genel hatları itibarıyla, ülkemizin potansiyelinin bölgesel ve küresel seviyede eriştiği yüksek konumun görülmesi münasebetiyle önemli olayların yaşandığı bir dönem olarak tarihteki yerini almak üzeredir.

Sözlerimin hemen başında ifade etmek isterim ki, FETÖ’cü teröristler eliyle içte ve dışta sürdürülen menfur gayretler karşısında verilecek diplomatik mücadelelerde medyanın çok önemli bir yere sahip olduğu gerçeği her gün biraz daha fazla karşımıza geliyor. Bu kapsamda, ülkemizin yürüttüğü kamu diplomasisini destekleyecek bir medya diplomasisine ihtiyaç olduğu açıktır. Beklentimiz, bu sahadaki çalışmaların vakit kaybetmeksizin arzu edilen seviyeye erişmesidir. Neredeyse her gün ülkemizi basın üzerinden hedef alan söylem ve propagandalara karşılık netice alabilen bir medya diplomasisi yürütülmesi giderek zaruri bir hâl almaktadır. Bu hakikati ifade ettikten sonra dış politikamızı ilgilendiren gelişmelerin sistematik ve bölgesel seyrine odaklanmakta fayda vardır.

Yakın coğrafyamızdan başlamak üzere süregelen gelişmelere uluslararası ve ikili hukuki yaklaşımlarımızla sergilediğimiz tutum, bekamıza yönelik tehditlerin ortadan kaldırılması konusunda önemli olduğu kadar hak ve menfaatlerimizin korunması hususunda da müspet katkılar sağlamıştır. Bu çerçevede, öncelikle ülkemize yönelen terör tehdidinin kaynağında yok edilmesine yönelik izlenen politikada son derece değerli bir aşamaya gelinmiştir. Irak’ta, PKK terör örgütüne ait kamp ve diğer mevcudiyetin sonlandırılmasıyla alakalı sürdürülen askerî operasyonlar, terör unsurlarının hareket alanını büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. Suriye’de şimdiye kadar icra edilen askerî harekâtlarımızla PKK/PYD ile IŞİD unsurlarından temizlenen sahalarda hayatın normalleşmesine yönelik ülkemizin girişimleri, bu ülkede yaşanan iç savaşın sonlandırılmasıyla alakalı, yine hayata geçirilmeye çalışılan siyasi sürece yeni bir soluk vermiştir. Bu iki bölgede yaşananlarla ilgili şimdiye kadar verilen mücadelede başarılı olunmuştur, mutlak hedefe doğru ise hiç kuşku yok ki ilerlemeye devam ediyoruz.

Öncelikli olarak PKK terör örgütünün Irak ve Suriye'nin kuzeyini birleştirme ve ardından Akdeniz'e uzanan bir koridor açma projesi ortadan kaldırılsa da iki ülkeyi birbirine bağlayan güzergâhını hâlâ koruduğu anlaşılmaktadır. Sincar Dağı ve etrafında bulunan terör unsurlarının varlığını devam ettirmesi, bizim açımızdan hiç kuşku yok ki öncelikli güvenlik tehditlerimiz arasındadır. Bu kapsamda, Irak Hükümetinin henüz arzu ettiğimiz seviyede hassasiyetlerimizi karşılayabildiğini söylemek mümkün olamayacaktır. Yıllardan bu yana ülkemize yönelen terör tehdidi kendi topraklarından kaynaklanmasına karşın, işgal ve istikrarsızlık sarmalıyla uğraşmak durumunda kalan komşumuz Irak'ın gelinen aşamada vakit kaybetmeksizin Türkiye'nin beklentilerine cevap vermesi elzemdir. Şayet bu haklı, hukuki ve meşru talebimiz Irak nezdinde ve Irak'ın kendi egemenliğinde karşılık bulmuyorsa, o vakit Türkiye'nin kendi güvenliğini tesis etmeye yönelik haklarının saklı olduğu ve gereğinin de yerine getirileceği gerçeğini konunun muhatabı olan her çevrenin iyi anlaması gerekir. Zira, Irak'ta bulunan PKK terör örgütünün varlığı sadece Türkiye için değil, aynı zamanda Irak'ın ve bölgenin geri kalanının huzur ve istikrarı için öncelikli bir konudur. Aradan geçen her gün bu gerçeği farklı gelişmelerle de olsa açık biçimde ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, Sincar ve güvenlik kuvvetlerimizin giderek daha fazla yaklaştığı Kandil'deki terör inlerinin bizim açımızdan ve bizim tarafımızdan temizlenmesi zaruri bir hâl alabilecektir. Bununla birlikte, Irak'ta bahse konu olan bölgelerin terör unsurlarından temizlenmesi süreci sadece güvenlikle alakalı konuları değil, aynı zamanda siyasi ve ekonomik çabaların da beraberce yürütülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Irak'la sürdürdüğümüz ticaretimize canlılık katacak ve ikili ilişkilerimizin ileri bir seviyeye taşınmasına imkân tanıyabilecek Ovaköy Sınır Kapısı'nın açılması hususunda netice alınması faydalı olacaktır. Böylelikle, bölgedeki terör unsurlarının temizlenmesi değil, aynı zamanda Irak'ta başta Türkmen bölgeleri olmak üzere, geri kalmış alanların gelişimine ve canlanmasına katkı sunulabilecektir. Yıllardan bu yana Amerika Birleşik Devletleri'nin PKK/PYD terör örgütüne yönelik on binlerce araçlık silah yardımı yapması bir tarafa, coğrafi olarak Irak ve Suriye'nin kuzeyinde doğu-batı aksında hareket alanı bulmayı amaçlayanlara karşı kuzey-güney düzleminde bir hat kurarak her çevrenin istifade edebileceği yeni bir ticaret güzergâhı oluşturmak, Orta Doğu siyasetimizin belki de en hassas dinamiklerinden birisi olarak görülmelidir.

Güney hudutlarımız boyunca uzanan sahadaki gelişmelerin yanında, Akdeniz Bölgesi'nde de ülkemize yönelen tehdit ve tehlikelerin ortadan kaldırılmasıyla alakalı müşterek bir çabanın hayata geçirilmesi elzemdir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin ardından Libya'yla yaptığımız deniz yetki alanlarının sınırlandırılması mutabakat muhtırası, ülkemizin hak ve menfaatlerinin korunması konusunda bölgede lehimize olan bir gündemin oluşmasına imkân tanımıştır. Doğu Akdeniz'de Kıbrıs Türklüğünün adadaki mevcudiyetini egemen bir devletle sürdürme tercihinin, ülkemizin bölgenin tamamıyla alakalı hassasiyet ve yaklaşımlarıyla beraber düşünüldüğünde birbirinden ayrılmaz bir parça olduğu gerçeği karşımızdadır. Şimdiye kadar sergilenen gayretler içerisinde Mısır'la ilişkilerimizin normalleştirilmesini de önemseyişimizi belirtmek isterim.

Diğer taraftan, Azerbaycan'ın elde ettiği Karabağ zaferinin ardından Kafkasya'daki Türk mevcudiyet ve potansiyeli, Türk devletlerinin müşterek bir geleceğe ilerlemesi konusunda yeni fırsatlar doğurmuştur. Oluşan böylesi bir pozitif durum Türk dünyası ülkelerinde hemen karşılık bulması ve var olan anlaşmazlıkların aşılmasıyla ilgili netice alınan sonuçlara erişilmesi ise doğan fırsatın yerinde ve zamanında değerlendirildiğini göstermektedir. Azerbaycan ve Türkmenistan arasında Hazar Denizi'yle ilgili anlaşmaya ilave olarak Özbekistan ve Kırgızistan arasındaki sınır anlaşmazlığının aşılması, 21'inci yüzyılın en önemli bölgesinde yükselen Türk iradesinin kendi hedefine doğru ilerleyişinin güçlü neticeleri olarak değerlendirilmelidir. Türk Konseyinin aynı çerçevede yüksek bir iş birliği ve şuurla imkân ve kapsamını geliştirmeye başlaması da küresel siyasetin değişen koşullarında ülkemizin elini güçlendirecek, yeniden Asya girişimimize katkı sağlayacak çok kıymetli bir husustur.

Balkanların kırılğan hâline karşın, ülkemizin kapsayıcı ve kucaklayıcı bir anlayışla bölgenin istikrarını hedefleyen iş birliği geliştirilmesine yönelik gayretlerini de memnuniyetle karşıladığımızı ifade etmek isterim.

Ukrayna'yla var olan münasebetlerimizin iki ülkenin menfaatlerini korumanın yanı sıra kapsamlı bir iş birliği olanağını yaratmış olması da bizim açımızdan yine müspet karşılanmaktadır. Kırım'ın gayrihukuki ilhakına karşın, Kırım Türklüğü ve Ukrayna'yla dayanışmanın millî hassasiyetimiz olduğu kadar millî güvenliğimiz açısından da elzem olduğu akıllardan çıkarılmamalıdır. Karadeniz'de keşfettiğimiz yeni doğal gaz yataklarının varlığı ve ilave rezervlerle bölgenin de giderek hareketlilik kazandığı bir dönemde çok yönlü siyaset izlemenin getireceği avantajlardan en üst seviyede yararlanmak için kıyıdaş ülkelerin hassasiyetlerinin gözetilmesine yönelik, bilhassa Montrö Sözleşmesi'nin bizim açımızdan kırmızı çizgilerimizden olduğu gerçeği akıllardan çıkarılmamalıdır. Manidar bir zamanlamayla, Amerika Birleşik Devletleri'nin ve dolayısıyla NATO'nun bahsettiğimiz tüm bu bölgelere yönelik faaliyetlerini artırdığını ise hep birlikte müşahade ediyoruz. Yunanistan'la ikili anlaşmalarla Adalar Denizi'nde yeni askerî üsler kuran, Dedeağaç'a giderek daha fazla yerleşen Amerika Birleşik Devletleri'nin Karadeniz ve Orta Asya coğrafyalarındaki mevcudiyet ve hareketliliğini artırmak istemesi, dikkatle takip edilmesi gereken bir meseledir. Rusya ve Çin tehdidi gerekçesiyle bu adımları attığı ifade edilen Amerika Birleşik Devletleri ve diğer bazı ülkelerin tutumu pek çok sahada ne yazık ki Türkiye'nin millî güvenlik yaklaşımlarıyla çelişmekte, müttefiklik bahsinde bizim beklentilerimiz karşılanmamakta, hatta karşımızda durulmaktadır. Bunun kabul ve izahının giderek namümkün bir hâle geldiği ise hepimizin malumudur. Dolayısıyla, mevcut durumda, NATO'daki yükümlülüklerimizi yerine getirmenin yanında, bundan sonraki döneme dair NATO üyeliğimizin sorgulanması giderek elzem bir hâl almaktadır. Biz kimsenin tasarrufu ve lütfuyla Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmadık; ilelebet payidar kılmaya yemin ettiğimiz devletimizin gelecek ve iradesini de ancak milletimizin hissiyat, beklenti, güvenlik ve çıkarları ölçüsünde şekillendiririz. Bunları yaparken dünyayı Türkçe okuruz, başkentimiz Ankara merkezli yorumlarımız ve Türklüğün çift başlı Selçuklu kartalında anlamını barındıran duruşuyla politikalarımıza yön veririz. Aksi bir durumun, son derece kırılğan hâle gelen küresel düzlemde ülkemiz için akıllara bile gelmeyecek felaketler doğurabileceği gerçeğini her daim gözetmek durumundayız.

Sayın Bakan, saygıdeğer milletvekilleri; 2020 ve 2021 yılları, Covid-19'un ortaya çıkardığı etkiyle, şimdiye kadar küresel seviyede var olan aktif yahut pasif hâldeki tüm siyasi ve ekonomik fay hatlarını tetiklemiştir. İnsanlık, her seviyeden yeni ve yoğun bir gündemle, koşulların zorunlu değişikliği gibi ağır bir imtihanla daha karşı karşıyadır. Nitekim, pandemiyle mücadelede aşılmanın artması ve yaygınlaşarak belirli bir seviyeye ulaşmasıyla beraber, şu anda dünya genelinde gıda üretimi, her türlü mal ve mamulün tedariki ile enerji kaynaklarıyla alakalı ciddi bir sıkıntı yaşanmaktadır. Küresel seviyede enflasyon artış eğilimine girmiştir. Yine pandemi münasebetiyle her ülke ekonomisi zorlanmalar yaşarken, peşi sıra vuku bulan bu gündem ülkeleri yalnızca iç işlerinde değil, dış işlerinde de yeni tercihlerde bulunmaya mecbur bırakacak koşulları doğuracaktır. Küresel sistemin kendisi sadece hakimiyete dayalı bir rekabet ortamına adapte olmaktan daha ziyade, her çevrenin kendisine ait olanı korumaya yönelik yeni koşulları zorunlu kılmaktadır.

İlave olarak, tüm dünyanın içerisinde bulunduğu böylesi koşullarda bir de iklim krizi yaşanmaya başlanmış olması bir başka risk unsurudur. Enerjide arz ve fiyat krizinin yaşandığı, gıda üretimi ve tedarikinde sorunlar yaşandığı, ticari faaliyetlerde olumsuzlukların yoğunlaştığı bir dönemde, iklim krizi münasebetiyle yaşanabilecek ve yaşanan kuraklığın, bir başka ifadeyle su kıtlığının insanlığı daha karanlık şartlara sürükleyebileceği açıktır.

İşte, tam da böylesi bir durumda, pek çok devletin diplomatik nezaket ve yumuşaklıktan öte, çok daha agresif tutum ve politikalara ağırlık vermeye başlayacağı gerçeğini asla göz ardı edemeyiz. Hatta bu durum öyle etkiler yaratabilecektir ki bütün diplomatik hukuk ve teamüllerin baştan sona değişebileceği, bölgesel ve küresel üstünlüğe dair değerlendirmelerin farklılık arz edebileceği neticeler de doğabilecektir. Böylesi bir durum dünya için gerçek bir kaos hâlidir ancak ne yazık ki gidişat bu durumun işaretlerini çoktan vermeye başlamıştır. Ülkemizin bu duruma hazırlıklı olması, 21'inci yüzyıldaki millî mevcudiyetimiz, millî beka mücadelemiz ve millî hedeflerimiz açısından çok büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla, Dışişleri Bakanlığımızın hâlihazırda üstlenmiş olduğu sorumluluklara ilave olarak, 2022 yılında çok daha fazla mesai harcayabileceği şimdiden bellidir.

Bu şartlarda Milliyetçi Hareket Partisinin konumlandığı yer Türkiye'nin yanındır, safımız bellidir. Milletimizin iradesiyle beraber Cumhurbaşkanlığı hükümet etme sistemi de bize göre, koşulların her geçen gün daha da ağırlaştığı bölgesel ve küresel şartlarda ülkemizin elini güçlü kılan en önemli dayanak noktalarımızdandır. Şimdiye değin uluslararası alanda ülkemizin hak ve menfaatlerinin savunulması, itibarımızın mevcudiyetiyle birlikte daha da ileri bir noktaya taşınması, ayrıca diplomatik sahadaki varlığımızın geliştirilmesi anlamlarında önemli sorumluluklar üstlenmiş bulunan Dışişleri Bakanlığımızın saygıdeğer tüm mensuplarına ve binlerce yıllık devlet geleneğimizin en güzide kurumları arasında yer alan, böylesine müstesna bir yapının başında bulunan Saygıdeğer Bakanımız Mevlüt Çavuşoğlu'na üstün gayretleri için teşekkür ediyor, bundan sonraki vazifeleri için de başarılar diliyoruz.

Dışişleri Bakanlığımızın 2022 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyoruz. Ayrıca bütçeye Milliyetçi Hareket Partisi olarak destek verdiğimizizi de son olarak ifade ediyor, Plan ve Bütçe Komisyonu ile Bakanlığımızın mensuplarını, çok saygıdeğer milletvekillerimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi de AK PARTİ grubundan Sayın Yaşar Kırkpınar'a söz veriyorum.

Süreniz yirmi dakikadır ama siz hep tasarruflu kullanırsınız.

Buyurun.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok değerli milletvekillerimiz, çok Saygıdeğer Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kıymetli bürokratlar, basınımızın çok saygıdeğer mensupları, kıymetli hazırun; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu dikkatle, heyecanla takip ettik. Gerçekten yine gurur duyduk, onur duyduk yapmış olduklarınızla ve sunumunuzla; doyurucu bir sunum yaptınız.

Her ne kadar dış işleriyle ilgili daha önce orada görev yapmış bir şahsın, bir parlamenterin üstenci, kibirli, kinli ve hınçlı konuşmalarını reddettiğimizi, kötü sözün sahibinin kendisine ait olduğunu burada bir kere daha ifade etmek istiyorum.

Tabii ki birçok başlık var. Ben, bunlara zamanımızın yettiği oranda değinmek istiyorum ama her şeyden önce konuşmacılardan not alarak birkaç hususu burada açıklamak gereği duydum. Özellikle, Suriye konusunda Esad'ın dizinin dibine oturma politikası güdenler, Kıbrıs davasında Yunanistan'ı aratmayan açıklamalar yapıp kapalı Maraş'ı tanımayanlar, Dağlık Karabağ zaferini gölgelemek için ülkemizi akıl almaz bir şekilde teröristlerin yanına koymak ve gösterme çabasında olan zihniyet, Biden'den yine medet umup IMF'yle gizli toplantılar yapanlar, Amerika'ya el açıp Avrupa'ya boyun bükülenler, kendi ülkesini bir başka yerlerde hep şikâyet eden ruhlar, bir gün “Doğu Akdeniz'de niye

yokuz?” deyip sonra orada, o sularda ay yıldızlı gemilerimizi görünce “Doğu Akdeniz’de bizim ne işimiz va?.” diyenler, bağımsız yargımıza müdahale etme ve iç işlerimize karışma teşebbüsü ve hadsizliğinde bulunan yabancı diplomatları görmezden gelip ulusal güvenliğimiz, uluslararası çıkarlarımız için ve her şeyden önemlisi terörle mücadele için, PKK ve DEAŞ’la mücadele için, Türkiye Büyük Millet Meclisinde önümüze gelen tezkereye “hayır” oyu kullananların dış politikayla ilgili burada fikir beyan etmelerini anlamış değilim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Biz yabancı postalların ülkemize girmesini istemediğimiz için...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, rica ediyorum, hatibi dinleyelim, lütfen. Sırası geldiğinde fikirlerinizi ifade edersiniz.

SALİH CORA (Trabzon) – Onda da aynı ifadeler vardı, önceki tezkereye “evet” demiştiniz, ne oldu?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Değerli milletvekilleri, Türkiye yakın çevresinde ve ötesinde barış, güvenlik, istikrar ve refahın sağlanması amacıyla girişimci ve insani bir dış politika izliyor. Uygulanan bu politika bugün ülkemizin sahada ve masada ne kadar etkin olduğunu gözler önüne seriyor. Bunu, Suriye’de, Libya’da, Doğu Akdeniz’de ve Kuzey Irak’ta gördük. Faal, donmuş ve olası çatışmaların var olduğu bir coğrafyanın tam ortasında yaşıyoruz. Bölgemizde karşı karşıya kaldığımız krizlere yerinde müdahalelerde bulunarak millî çıkarlarımızı koruyoruz, izleyen ve seyreden değil, artık inisiyatif alan bir dış politika izliyoruz, artık tribünlerde değil, sahada yer alıyoruz. Kabiliyetimiz Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde Dışişleri Bakanlığımızın kurguladığı proaktif strateji ve derinlikle mesai sayesinde bu başarılarımız mümkün oluyor.

Sayın Bakanımızın idaresinde dış politikamızın girişimci boyutunun harekete geçirilmesi, Türkiye’nin bölgesinde bir istikrar kalesi olmasında da çok büyük pay sahibi olduğunu ifade etmek istiyorum. Türkiye’nin girişimci ve insani politikaları sadece yakın coğrafyamızda değil, tüm dünyada yürütülmektedir, bunun neticelerini de hep birlikte görüyoruz. Dış politikamızın genişleyen vizyonu, küresel boyuttaki tüm meseleleri yakından takip ederek etkin rol alabilmemizi mümkün kılıyor. Türkiye, hâlihazırda 253 dış temsilciliklerle dünyanın en geniş temsil ağına sahip 5 ülkesi arasında yer alıyor. Bu kapsamda üslerimizin de olduğunu belirtmek isterim. Bu mevcudiyet, açılım politikamızın geliştirilmesinden, ticari ilişkilerimize ve vatandaşlarımıza sunduğumuz hizmetlere kadar ülkemize önemli imkânlar sunuyor. Afrika, Asya, Pasifik ve Latin Amerika-Karayipler’e yönelik açılım politikalarımız Türkiye’nin gündeminde öncelikli yer almaktadır.

Değerli milletvekilleri, önemli bir başlık: Afrika’yla ilgili ilişkilerimiz. Özellikle Afrika’yla ilişkilerin ve iş birliğinin ilerletilmesi, Türkiye’nin girişimci ve insani dış politikasının önemli kurallarından birini oluşturuyor. 2003’ten beri uygulanan Afrika’ya açılım ve ortaklık politikaları, kıtaya ilişkilere ciddi bir katkı sağlamış durumda. İlki 2008’de İstanbul’da, ikincisi 2014’te Malabo’da olmak üzere 2 kez Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi düzenlendi. Türkiye’nin stratejik ortak olduğu Afrika Birliğiyle 17-18 Aralık 2021 tarihinde ve Türkiye’nin ev sahipliğinde İstanbul’da düzenlenmesi öngörülen 3’üncü Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi’yle de kıtaya bağlarımızı ve iş birliğimizi taçlandıracağız.

Afrika’daki büyükelçilik sayımız 2002’de 12 iken bugün 43’e yükselmiş durumda. Girişimlerimizin bir tezahürü olarak Ankara’daki Afrika büyükelçiliklerimizin sayısı da 2008’de sadece 10 iken bugün 37’ye yükselmiş durumda. 45 Afrika ülkesiyle iş konseyi oluşturuldu; öte yandan, bayrak taşıyıcımız Türk Hava Yolları, 33 Afrika ülkesinde 41 noktaya bugün itibarıyla sefer düzenliyor. Afrika ülkeleriyle altyapımızı tahkim etmek için bugüne kadar 48 ülkeyle ticari ve ekonomik iş birliği anlaşması, 32 ülkeyle yatırımların karşılıklı teşviki ve korunması anlaşması ve 16 ülkeyle ise çifte vergilendirmenin

önlenmesi anlaşmasını imzalamış durumdayız. Tüm insanlığa adalet ve merhametle yaklaşan kadim bir medeniyetin varisi olarak Afrika'nın her köşesinde yükselen beklentilere imkânlarımız ölçüsünde yanıt vermeye devam ediyoruz. Afrika'ya yapılan doğrudan yatırımlarımız 6 milyar dolara ulaşmış durumda. Sayın Cumhurbaşkanımızın 22 Ekim 2021 tarihinde Türkiye-Afrika 3'üncü Ekonomi ve İş Forumu'nda yaptığı konuşmada dile getirdiği üzere Afrika'da kapısı çalınmadık dost, yarası sarılmadık gönül, iş birliği yapılmadık ülke inşallah bırakmayacağız.

Dışişleri Bakanlığımız, TİKA, Türkiye Maarif Vakfı, Yunus Emre Enstitüsü, Diyanet Vakfı, Kızılay ve Türk Hava Yolları el ele Afrika'nın dört bir yanına ulaşıyorlar. Tabii ki sadece Afrika'yla değil Asya'dan Latin Amerika'ya kadar her kıtada dostluklarımızı pekiştiriyor, yeni iş birlikleri tesis ediyoruz. 2002'de 6 olan Latin Amerika-Karayipler Bölgesi'ndeki temsilciliklerimizin sayısı bugün itibarıyla 18'e yükselmiş durumda. Yine, Şili ve Venezuela'yla serbest ticaret anlaşmamız, Kolombiya ve Meksika'da ise TİKA program ofislerimiz bulunuyor. Latin Amerika'yla ticaret hacmimiz 2002'den bugüne 10 kat artarak 10,2 milyar dolara yükselmiş durumda. Ayrıca, Türkiye, 18 bölge ülkesiyle siyasi istişare mekanizmalarını geliştirmiş durumda. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Latin Amerika ve Karayipler Parlamentosu gözlemci üyeliğiyle, Latin Amerika kıtasıyla parlamentolar arası ilişkilerimizi güçlendireceğine bu kapsamda inanıyoruz.

Asya'ya yönelik olarak ise 2019 yılında düzenlenen Büyükelçiler Konferansı'nda Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle Sayın Dışişleri Bakanımız tarafından "Yeniden Asya Girişimi" ilan edildi. Bu yenilikçi girişimle Asya kıtasıyla köklü ilişkilerimizi bütüncül ve uzun vadeli bir bakış açısıyla yeniden değerlendiriyoruz. Bu girişimle beraber kurumlar arası eş güdüm mekanizmaları tesis edildi ve 31 ülke içerisinde eylem planımız hazırlandı.

Öte yandan, ASEAN'ın sektörel diyalog ortağı Şanghay İşbirliği Örgütü'nün ise diyalog ortağıyız, Asya İşbirliği Diyalogunun da üyesi konumundayız. Dünyanın yeni ağırlık merkezi hâline gelen Asya kıtasındaki Türkiye olarak yeni temsilcilikler açıyor, bölgenin önde gelen ülkeleriyle ilişkilerimizi stratejik ortaklık düzeylerine yükseltiyoruz. Ülkemizin 10 ASEAN ülkesinde büyükelçiliği bulunmaktadır. Malezya, Güney Kore, Singapur'la serbest ticaret anlaşmalarımız mevcut.

Türkiye'nin dış politikasında önemli bir yer tutan Asya ülkeleriyle ilişkilerini bilim, ticaret, yatırım, kültür, siyasi temaslar ve etkileşim gibi birçok farklı alanda yeni safhalara taşımaya devam ediyoruz. Türkiye'nin Asya'yla yeniden kucaklaşmasını sağlayabilecek bu politikalarımız salgın sonrası dönemin sunduğu yeni fırsatlarla da tahkim edilecektir.

Bu başlıklarımız tabii ki devam ediyor. Özellikle Sayın Bakanımızın değindiği göç ve insani yardımlar konusunda insanlık onurunu koruduk. Bu anlamda, Türkiye, gayrisafi milli hasılasına göre şu anda dünyada lider konumda. Son yedi yıldır dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundayız. Suriye'ye yönelik sınır ötesi yardımların yüzde 80'i sınır kapılarımızdan yapılıyor.

Yine, koronavirüs ve tıbbi yardımlar alanında rekabeti değil, dayanışmayı ön plana çıkarıyoruz. Cumhuriyet tarihimizin en büyük tahliye operasyonu kapsamında 142 ülkeden 100 binden fazla vatandaşımızın vatanına dönüşünü sağladık. Tıbbi malzeme başta olmak üzere 160 ülkeye, 12 uluslararası kuruluşa yardım sağladık, 10 ülkeye aşı hibe ettik. Tabii ki bunları artırabiliriz.

Yine, gurur kaynağımız New York Yeni Türkevî binasını önemli bir eser olarak görüyoruz ve bunun açışını da yapmış olduk. Ben bu anlamda Sayın Bakanımıza ve ekibine de teşekkür ediyorum.

Yine, barış için arabuluculuk anlamında attığımız adımlarla bir markayız. Bunu devam ettiriyoruz.

Diğer taraftan, on yılı geride bırakan Suriye ihtilafının sonlandırılmasına önemli mesailer harcadık. Ülkemizdeki Suriyelilerin ve ülke içerisinde yerinden edilmiş kişilerin güvenli bir şekilde Suriye'ye dönmelerini sağlıyoruz.

Yine, bizim, öteden beri en önemli ülke olarak önem verdiğimiz ve özellikle AK PARTİ hükümetleri döneminde zirve yapan Filistin davasıyla ilgili yılmaz savunuculuğumuz her anlamda devam ediyor.

Libya'ya desteğimiz ülkenin geleceği bakımından belirleyici oldu. Gerçekten Libya'da, Doğu Akdeniz'de yapmış olduğumuz, izlemiş olduğumuz politikalar sayesinde bugün sahada ve masada nasıl var olunabildiğini bir kere daha göstermiş olduk.

Yine, Afganistan'ın istikrarı bizim için çok önemlidir. Bu anlamda da üzerimize düşeni yaptık, bundan sonra da yapmaya devam edeceğiz.

Doğu Akdeniz'de diyalog ve istikrarın, Kıbrıs davamızın da bu anlamda savunucusuyuz. Doğu Akdeniz'de deniz yetki alanlarının diyalog iş birliği ile hakkaniyet ilkesi çerçevesinde çalışmalarımızı yürütüyoruz. Hedefimiz, ülkemiz ve Kıbrıs Türklerinin meşru hak ve çıkarlarının savunulması ve korunmasıdır. Çözüm için diyaloga açığız; Sayın Cumhurbaşkanımızın Doğu Akdeniz Konferansı önerisindeki maddelerde de bunu rahatlıkla görebiliriz.

Yine, can Azerbaycan'ın vatan muharebesine desteğimiz, yaklaşık otuz yıllık bir hukuksuzluğun son bulması anlamında ortaya çıktı. Azerbaycan, meşru müdahale hakkını kullanarak başlattığı vatan muharebesi sonucunda yukarı Karabağ ve çevresindeki otuz yıla yakın zamandır süren işgali ortadan kaldırdı. Vatan muharebesi sürecinde gerek uluslararası platformlarda gerekse üst düzey ikili temaslarda Azerbaycan halkı davasında tüm imkânlarımızla, tüm gücümüzle yanlarında yer aldık, ihtiyaç olması hâlinde yine yer almaya devam edeceğiz.

Evet, değerli milletvekilleri, terör örgütleriyle yurt dışında mücadelemizi aralıksız bir şekilde yürütüyoruz. Suriye topraklarında terör örgütlerine karşı 3 harekât gerçekleştirdik, bu sayede 8 bin kilometrekareden fazla bir alanı terörden temizlemiş olduk.

Yine, DEAŞ'ın alan hâkimiyetini ortadan kaldırdık. PKK/YPG tehditlerine karşı oldukça etkili olduk. Harekâtlarımız sayesinde yaklaşık 466 bin Suriyeli ülkelerine güvenlik içerisinde geri dönebildi. DEAŞ'la Mücadele Uluslararası Koalisyonunun etkin bir üyesiyiz. FETÖ'yle mücadelemiz yurt dışında hız kesmeden devam ediyor. Bu kapsamda, bugüne kadar 43 ülkede FETÖ iltisaklı okulların faaliyetlerinin kısmen ya da tamamen sonlandırılmasını sağladık. Bunlardan 21 ülkede okullar Türkiye Maarif Vakfına devredildi.

Yine, PKK/PYD-YPG'nin bazı ülkelerin başkentlerinde sözde büro ve temsilcilik açma çalışmaları yakından takip ediliyor, gerekli girişimleri yaptık. Terör örgütü mensuplarının iadesi, mal varlıklarının dondurulması ve haklarında yasal süreçlerin başlatılmasına ilişkin süreçler de önceliğimiz olmaya devam ediyor.

Ben süreyi iktisatlı kullanmak adına... Sayın Başkanım, Değerli Bakanım, bu bütçenizin hayırlı, bereketli olmasını temenni ediyor, hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum. Tasarruflu süre kullanımınızdan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, üyelerimizin anlayışıyla Komisyonumuzun üyesi olmayan ama aramızda bulunan değerli milletvekillerine bir süre öncelik vermeyi düşünüyorum çünkü salonun pandemi şartlarında sağlıklı bir ortamda çalışma imkânı sunması bakımından da biraz sayıyı azaltmamız faydalı olacak gibi görünüyor.

Şimdi ismini sayacağım arkadaşlar sisteme girerlerse sırasıyla kendilerine söz vereceğim. İYİ Parti'den Sayın Orhan Çakırlar, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Türibi Kayan, Halkların Demokratik Partisinden Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit -Gülüstan Hanım'a on beş dakika söz vereceğim çünkü Sayın Erol Katırcıoğlu söz hakkını kendisine devretti, konuşmayacak Erol Bey- dördüncü sırada da yine Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Sibel Özdemir'e söz vereceğim, sırasıyla devam edeceğiz. Akşam saatlerine kadar bu müzakerelerimiz sürecek.

Şimdi, Sayın Orhan Çakırlar'a ilk sözü vereceğim.

Buyurun, süreniz beş dakikadır.

ORHAN ÇAKIRLAR (Edirne) – Evet, çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli bürokratlar, kıymetli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün Dışişleri Bakanlığı bütçesi görüşmeleri yapmaktayız. Öncelikle, bütçenin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Türkiye'nin dış politikası sadece ülkemizde yaşayan vatandaşlarımızı değil, aynı zamanda ülke dışında yaşayan vatandaşlarımızı ve soydaşlarımızı da ilgilendirmektedir. Ancak ülkemizde var olan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi, istişareden uzak ve tek adam anlayışıyla bir karar mekanizması oluşturmuştur. Bu sebeple verilen kararlar sonucu maalesef ağır olabilmektedir. Güçlendirilmiş parlamenter sistemle verilecek kararlar çok iyi bir şekilde irdelenerek kurulmuş istişare mekanizmasını çalıştıracak ve en doğru karar şeffaf bir şekilde ortaya konacaktır.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, Değerli Komisyon üyeleri; Batı Trakya Türklerinden bahsetmek istiyorum. Batı Trakya Türklerinin sorunları o kadar çok ki nereden başlamak gerekir bilemiyorum, değinebildiğim kadar değinmeye çalışacağım.

Öncelikle, burada yaşayan vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın sesi olmak, azınlık basınının sorunlarından bahsetmek istiyorum.

Batı Trakya'da Türk basın-yayın kuruluşlarından haberdar mısınız? Bu kuruluşların ekonomik durumlarından haberdar mısınız? Gelirleri giderlerini karşılamamaktadır. Vermiş oldukları mücadelede seslerini ne kadar duyurabiliyorlar? Azınlık basınına Yunan şirketleri hiçbir şekilde ilan vermemekte, verdirmemekte. Ülkemizde 200'e yakın üniversite bulunmakta ancak yapılan bir araştırma var ki hiçbir üniversite burada ne bir gazeteye ne de bir dergiye abone olmuştur.

Diğer yandan, Batı Trakya'da Lozan Antlaşması sonrası baskı makinelerini getirip baskı faaliyetlerini yapmışlardır, günümüzde faal bir matbaası dahi yoktur. Tüm baskı işleri ekonomik duruma göre Dedeağaç, Bulgaristan veya bazen Türkiye'de yapılmaktadır.

Atina, Batı Trakya Türklerinin haklarını hiçe saymaktadır. Ülkede var olan okulların yarısından fazlası kapatılmış, Lozan Antlaşması günümüzde uygulanmamaktadır. Yakın dönemde birçok Türk köyünde okullar çeşitli bahanelerle kapatılmış, eğitimi elinden alınmaya çalışılan Batı Trakya Türklerinin geleceği örselenmek istenmektedir. Yunanistan'ın Dedeağaç sınırını ABD silahları ve zırhlı araçlarla donatması Batı Trakya Türkleri üzerinde baskıların artmasına neden olmakta ve açıkça tehdit oluşturmaktadır.

Lozan Barış Antlaşması'yla birlikte azınlık haklarını emanet olarak alan Yunanistan bu hakları gasbetmiştir. Yunan makamlarınca atanmış müftü sorunu, azınlık olan Batı Trakya Türklerinin ibadetlerini yapmakta ve yaşatmakta büyük problemlere neden olmaktadır. Geçtiğimiz haftalarda İskeçe'nin seçilmiş Müftüsü Ahmet Mete, Yunan makamlarının Batı Trakya'daki Müslüman Türk

azınlığının temel hak ve özgürlüklerini baskı altına aldığını söyledi. Müftü Mete “Bir ezan okunması için kaç defa imam emniyete çağırılıyor, bunu bilmek lazım. Batı Trakya’da ezanlar tehdit altında.” diyerek sözlerimi sonlandırıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Cumhuriyet Halk Partisinde bir değişiklik yapacağız. Sayın İbrahim Kaboğlu hazırımış galiba, kendisine söz vereceğim.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli hazrun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ben sizin sunumunuzdan hareketle, birincisi, iktidar açısından; ikincisi, insan hakları açısından bazı saptamalar yapacağım. İktidar açısından yani parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütme adını verdiğimiz yönetim bakımından siz özellikle parlamenter diplomasi üzerine vurgu yaptınız, ben de parlamenter rejime dikkat çekmek istiyorum.

Şimdi, burada, önümde 1 no.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi var ve bu kararname çerçevesinde -madde 20, bent (ç)- Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu oluşturulmuş bulunuyor Cumhurbaşkanlığı nezdinde. Acaba Kurul Başkan Vekili aramızda mı? Zira Kurul Başkan Vekilinin aramızda olup olmamasına göre konuşmamı şekillendireceğim.

Sayın Bakan, Cumhurbaşkanlığı Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulu Başkanı aramızda mı acaba? Çünkü Anayasa değişikliğine göre, yürütme yetkisi tek başına Cumhurbaşkanına verilmiş bulunuyor, politikalar Cumhurbaşkanlığı nezdindeki kurullar tarafından yürütülüyor ve bakanlar daha çok bu politikaların uygulayıcısı konumunda. Burada bulunmuyor olması olumludur bence çünkü bu, parlamenter rejime dönüş iradesinin bir göstergesidir. Zira bu şekilde Dışişleri Bakanlığı varken ayrıca Dış Politikalar Kurulunun bir paralel kurul olarak bulunmasına gerek yoktur. Demek ki böyle bir kuruluş fiiliyatta da işlememektedir. Bu itibarla her ne kadar... 539 maddelik 1 no.lu CBK defalarca değiştirildi. CBK'nin yarısı -sayısı 85'e varan- torbaysa da bu da aslında neden parti başkanlığı yoluyla devlet başkanlığı ve yürütmenin sürdürülemez olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Sayın Bakan, insan haklarına bir sayfa kadar yer veriyorsunuz konuşmamızda ve Avrupa Konseyine hiç yer vermiyorsunuz. Benim iki şapkam var bu konuda ve bunun üzerine biraz durmak istiyorum: Bir, insan hakları, Avrupa hukuku derslerini Avrupa üniversitelerinde vermiş bir kişi olarak, bir de yirmi yıl önce sizin Bakanlığımızla BM İnsan Hakları Eğitimi On Yılı Ulusal Komitesinin hâkim ve savcılarının eğitiminden sorumlu üyesi sıfatıyla Dışişleri Bakanlığı İnsan Hakları Dairesiyle çok yakından çalışma yaptık, yürüttük, çok verimli çalışmalar yaptık. Bu çerçevede, aslında Dışişleri Bakanlığı bütçesinde Avrupa Konseyinin bağımsız bir başlık olarak yer almıyor olması önemli bir eksikliktir diye bir saptama yapmak istiyorum çünkü bu çerçevede esasen önümde metin var 6 başlık hâlinde. Bu metin, aslında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Anayasa Mahkememizin vermiş olduğu pilot kararlarla ilgili. Bunlar, Türk Ceza Kanunu'nun 299'uncu maddesinden -220, 299, 301- 314'e kadar yasama organının bu konudaki düzenleme yükümlülüğünü öngörmektedir. Ve zannediyorum Dışişleri Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi bu konuda önemli bir sorumlulukla karşı karşıya bulunmaktadır.

Şimdi, bu çerçevede, Sayın Bakan, altında sizin de imzanız olduğu için OHAL KHK'lere eklenen listeler içerisinde sadece birine değineceğim: Barış akademisyenleri. Bilindiği gibi barış akademisyenleri barışa çağrıda bulundular, şiddete değil ama onların bir kısmının adları sadece... Örneğin, Marmara Üniversitesindekilerin adları yer aldı ama İstanbul Üniversitesindekiler yer almadı. Ayrımcılığa tabi tutularak adları yer aldı ek listelerde ve bu kişiler Anayasa Mahkemesi tarafından, ağır ceza mahkemeleri tarafından aklandılar ama Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu bir türlü bunların görevine dönmelerine müsaade etmiyor.

Sayın Bakan, tabii ki bu belki sizin elinizde değildir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Kaboğlu, süreniz tamamlanmıştır. Grup sözcülerine tolere ediyorum ama...

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Bir dakika sadece Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok kısaca toparlayın lütfen.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Tabii, çok kısaca toparlıyorum.

Sayın Bakan, bu konuda kuşkusuz sizin de sorumluluğunuz, vicdani sorumluluğunuz var ve bu konuyu lütfen gündeminize alınız.

Son nokta olarak, tabii, Avrupa Konseyine yer vermemiş olmanız acaba “Avrupa Konseyi ve Mahkemesi iç hukukumuzun bir parçasıdır.” şeklinde anlayışımızın bir sonucu mudur? Böylesi eğer olumludur ama bu durumda Avrupa Mahkemesi kararlarını tartışmaya açmamamız gerekir, gereklerini yerine getirmemiz gerekir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Kaboğlu.

İBRAHİM ÖZDEN KABOĞLU (İstanbul) – Son cümle, sadece son cümle: İklim anlaşması çok önemli ama o ne kadar önemliyse İstanbul Sözleşmesi'nden çıkış da o kadar sakıncalıdır. Zannediyorum eğer parlamenter rejim söz konusu olsaydı bakanlar kurulunda bu görüşülecekti, ona “hayır” diyecektiniz ama parlamenter rejim olmadığı için, bakanlar kurulu bulunmadığı için, sadece fiilî Kabine toplantıları söz konusu olduğu için onu yapamadınız. Bu da parlamenter rejime dönüşün ne kadar yaşamsal olduğunu gösteriyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, grup sözcülerimize daha toleranslı davranıyoruz, geniş konuşma imkânı veriyoruz ama diğer arkadaşlardan, bütün gruplardan rica ediyorum, söz süremize uyalım. Sözümüz bittiğinde bir cümle, hani iki cümle bir şeyler idare ediyoruz ama mümkün olduğunca süresi içinde tamamlayalım çünkü çok sayıda arkadaşımıza söz vermek durumundayız. Aksi takdirde çok uzun bir süreç söz konusu oluyor.

Şimdi bir değişiklik oldu, onu da anons ederek Gülüstan Hanım'a söz vereceğim. Kendisine şimdi söz vereceğim ama ardından Cumhuriyet Halk Partisinde bir değişiklik yapıyoruz, Sibel Hanım'ın yerine Yunus Emre Bey konuşacak. Sayın Süleyman Girgin ve Sayın Cavit Arı beşer dakika sürelerini devrettiler, dolayısıyla on beş dakika süre vereceğim kendisine.

Şimdi Sayın Gülüstan Koçyiğit'e söz veriyorum.

Süreniz on beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sayın hazırun; hepinizi selamliyorum.

Tabii, bugün bizim açımızdan önemli bir tarih çünkü 4 Kasım, 4 Kasım siyasi darbesinin de yıl dönümü yani 2016 yılının 4 Kasımında Eş Genel Başkanlarımız Sayın Figen Yüksekdağ, Sayın Selahattin Demirtaş ve milletvekillerimize yönelik eş zamanlı, tarihte görülmemiş bir operasyonun da startının verildiği bir tarih. Bu vesileyle, bu siyasi soykırımın tarihinde bir kez daha bu darbeyi kınadığımı ve cezaevinde olan; eşitlik, özgürlük, demokrasi için hâlâ mücadele eden yoldaşlarımı, milletvekillerimi de buradan yoldaşça selamladığımı ifade ederek başlamak istiyorum.

Dün AKP'nin kuruluş yıl dönümüydü ve Meclis Genel Kurulunda AKP'li milletvekilleri söz aldıklarında, nasıl büyük mücadeleler yürüttüklerini, nasıl badireler atlattıklarını, deyim yerindeyse nasıl krizlerin üstesinden gelerek bugünlere ulaştıklarını uzun uzun anlattılar. Bu badireleri anlatırlarken de 367 krizinden tualım da birçok şeyi saydılar ama bir tanesi çok çarpıcıydı, o da partilerine dönük olan kapatma davasıydı. Tabii, kapatma davasını ifade ettiklerinde biz güldük. Neden? Çünkü zamanında kendilerine yönelik yapılan o siyasi hamleyi bugün kendileri bize dönük, muhalefete dönük olarak işletmeye çalışıyor ve partimizi kapatarak demokratik siyasete aslında yeni bir utancı, yeni bir kara sayfayı da eklemeye çalıştıklarını ifade edelim. Peki "AKP neden partimizi kapatmaya çalışıyor, neden 4 Kasım siyasi darbesini yaptı?" diye baktığımızda, az önce partimizden konuşan değerli milletvekilimiz Tulay Hatimoğulları'nın da ifade ettiği gibi, bunun arkasında bir travma olduğunu çok iyi bir şekilde görüyoruz. Özellikle 7 Haziran seçimlerinde partimizin kazandığı muazzam başarı ve aslında Orta Doğu'da giderek büyüyen halkların demokrasi mücadelesi ve bunun karşısında AKP'nin ve müesses nizamın aslında duyduğu rahatsızlığın kendisi. Evet, 8 Haziran sabahı bu ülkede halkların barışına dönük, demokrasiye dönük büyük bir ittifak kuruldu. Bu ittifakın temel faydasını da tabii ki Kürt düşmanlığı, Kürt karşıtlığı oluşturuyordu. Bu Kürt karşıtlığı politikanın sadece iç politikada ya da Türkiye içerisinde yansımaları olmadı, en nihayetinde tabii ki Dışişleri Bakanlığını ve diplomasiyi de bire bir etkiledi.

Sayın Bakan özellikle sunumunda yumuşak güçten bahsetti ama bugün aslında diplomaside yumuşak gücün yerini askerî gücün aldığını, diplomatik bakışın yerini askerî güvenlikçi önlemlerin aldığını ve deyim yerindeyse agresif bir dış politikayla bölgede yeni bir hâkimiyet çizgisi tesis edilmeye çalışıldığını açık ve net bir şekilde görüyoruz. Tabii, bunların en önemli hamlelerinden birini ya da en önemli adımlarından birini özellikle Rojava'da Suriye'nin kuzeyindeki Kürtlerin olası statüsünü engellemek üzerine kuran bir Dışişleri Bakanlığının ve bir AKP iktidarının olduğunu ifade etmemiz gerekiyor. Şimdi, yakın tarihte –biliyorsunuz- Afganistan'dan Taliban heyeti geldi, 31 kişilik bir heyetti, 18'i Birleşmiş Milletlerin terörden aranalar listesindeydi, buna rağmen VIP'te karşılandılar, en üst düzeyde ağırlandılar ama yanı başımızda İŞİD'e karşı savaşmış, özgürlük istemiş, orada yaşayan halklarla beraber demokratik bir toplumun inşasına giren Kürtlere karşı terörist muamelesi yapılıyor ve bugün hâlâ bir millî güvenlik sorunu olarak buralarda aktarımları, tartışmaları yapılıyor.

SALİH CORA (Trabzon) – Türkiye, sınır güvenliğini korumak için oradaydı, terörlü mücadele için oradaydı; Akçakale'ye, Kilis'e atılan bombaların hesabını sormak için oradaydı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Cora, size sıra geldiğinde fikirlerinizi ifade edersiniz; rica ediyorum.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Şimdi soruyoruz: Kadınları diri diri kesen, kadınları kırbaçlayan, kadınları recmeden, küçücük çocukları, 9 yaşındaki çocukları 55 yaşındaki adamlara satan, kadın-erkek ayrımını ayıran, İslami şeriata göre de değil, dinci saiklere göre aslında ülkeyi yöneten ve silah zoruyla yönetime gelmiş Taliban'ı siz ne ara meşru gördünüz, ne ara davet ettiniz, ne ara onlarla ilişkileri geliştirme kararı aldınız? Şimdi, Taliban'la olan ilişkileriniz millî menfaatlerinize;

ama sınırınızın yanı başında sizin ülkenizde yaşayan 20 milyondan fazla Kürt'le soydaş olan, kandaş olan, akraba olan Kürtlerin oradaki varlığı, Kürtlerin oradaki özgürlüğü, Kürtlerin Suriye'deki statüsü de sizin millî güvenlik sorunuz oluyor. Öncelikle, Türkiye'nin dış politikasının ve en önemlisi de AKP'nin bu travmadan, bu paranoyadan kurtulması gerekiyor.

Bakın, Suriye halkları ve Suriye'deki Kürtler, bilahare, defaatle açıklama yaptılar ki "Biz Türkiye'ye asla düşmanı değiliz. Türkiye'de yaşayan halklar kardeşimizdir ve biz Türkiye'yle ilişkiler geliştirmek istiyoruz..." Ama buna karşılık AKP Hükümeti ve onun Dışişleri Bakanlığı ne yaptı? IŞİD Kobani'ye girdiğinde, sınır kapısını elinde tuttuğunda sınır ticareti yaptı. Ama ne zaman ki Kürtler kahramanca direndiler ve IŞİD'i yendiler, o zaman Kürtleri millî bir sorun olarak bütün dünyaya anlatmaya başladı. Öncelikle, bu tutarsız ve bu Kürt düşmanı dış politikayı kabul etmediğimizi ve bunun Türkiye'de yaşayan 85 milyon yurttaşın yararına olmadığını ifade etmek istiyoruz. Bugün, soframızdaki ekme bu savaş nedeniyle küçülüyor. Bugün, Türkiye'deki emekçinin ekmeği, işi bu savaş nedeniyle elinden alınıyor ve siz de bunu çok iyi biliyorsunuz. Onun için de dönüp "Bir mermi kaç para?" diyebiliyorsunuz. Oysaki bu halkın çocuklarının okullara, eğitime, iyi bir ülkeye, nitelikli ve demokrasisi gelişmiş, her türlü endekte üst sıralara sıçramış bir demokratik tahammüle ve kültüre ihtiyacı var. Ama ne yazık ki sizin güvenlikçi politikalarınız nedeniyle bundan çok uzak olduğumuzu ifade etmemiz gerekiyor.

Bu anlamıyla Sayın Bakanın ifade ettiği "Tarihsel bağlarımız var Afganistan'la. Afganistan'da uyuşturucu ve göçü yerinde sınırlandırmak istiyoruz." meselelerinin de hiç de inandırıcı olmadığını ifade etmemiz gerekiyor. Siz, gidip yirmi yıl boyunca NATO'yla beraber Taliban'a karşı var olan hükümeti savunacaksınız, askerî güç bulunduracaksınız sonra Taliban gelince de apar topar diyacaksınız ki: "Ya, bizim Taliban'la bir sorunuz yok." O zaman "Yirmi yıl boyunca NATO bünyesinde, niye orada asker bulundurdunuz? Taliban'a karşı niye savaşın bir parçası oldunuz?" diye sormak sanırım hepimizin hakkı.

Diğer bir mesele, yine, Kürt karşıtlığı nedeniyle ABD ve Rusya arasında sürekli pinpon topuna dönen dış politikamız. Bakın, siz, Afrin'e girme karşılığında Rusya'ya rüşvet verdimiz, çok açık ve net, bunun siyasi tabiri budur. S-400'ü Afrin'i işgal karşılığında aldığımız ve bugün Afrin, Birleşmiş Milletler raporlarından tutalım, Suriye İnsan Hakları Gözlemevi raporlarına ve birçok uluslararası kurumun raporunda insanlık suçlarıyla anılan bir yere dönmüş. Bütün bir Suriye Savaşı boyunca barışın adası olan, nüfusu 2-3 katına çıkan, göçmenlerin iç göçünün mekânı olan Afrin'i, siz gittiniz, işgal ettiniz. Ve şu anda, sizin denetiminizdeki ÖSO'cular, Suriye Milli Ordusu orada her gün insanlığa karşı suç işliyor. (Gürültüler)

SALİH CORA (Trabzon) – Ne işgali ya, terörle mücadele.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) - Kadın kaçırmalarından tecavüze kadar, yağmadan mala el koymaya kadar her türlü suçu işliyor ve bu suçlar da BM'nin de raporlarına girdiği gibi, Türkiye orada birinci dereceden sorumlu pozisyonda. (Gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Başkanım, müdahale etmeyecek misin?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) - Sayın Başkan, susturacak mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, hatibi dinleyelim, bitince bu konuda, ben daha önce bir...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Şimdi, tabii, siyasi literatürü bilmeyince bu hamasi tartışmalar çok normal. Şimdi, bakın, geçen günkü...

III.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- *Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz?

Bir saniye Gülüstan Hanım, ekleyeceğim, merak etmeyin.

SALİH CORA (Trabzon) – İşgalci değiliz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, değerli arkadaşlar, bu konuda da daha önce görüşümü söylemiştim, tutumumu da söylemiştim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sizin gibi düşünmek zorunda değiliz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Ülkemiz Suriye’de hiçbir şekilde işgalci bir güç olarak bulunmamaktadır. Sınırlarımızın güvenliğini sağlamak, terörle mücadele etmek, ülkemize olası bir göç akınını önlemek ve oradaki masum insanların can güvenliğini sağlamak için bulunmaktadır. Terörle mücadeleyi bu bağlamından başka yerlere kaydırmak bu ülkenin vatandaşlarına hiçbir şekilde uygun düşmemektedir. Türkiye’nin bir başka ülkenin toprağında gözü yoktur. Biz, kendi topraklarımızı koruyoruz, topraklarımıza yönelik terör saldırılarına karşı halkımızı muhafaza ediyoruz, bunu bir kez daha kayıtlara geçirmiş olayım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, usulü ihlal ediyorsunuz, siz oradan görüş bildiremezsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, bu konularda belirtirim, kusura bakmayın.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) *Dışişleri Bakanlığı (Devam)*

b) *Avrupa Birliği Başkanlığı (Devam)*

c) *Türk Akreditasyon Kurumu (Devam)*

ç) *Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) (Devam)*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, devam edelim, süreyi ilave edeceğim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, birincisi, İç Tüzük’ü ihlal ediyorsunuz Sayın Başkan ama o da önemli değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreyi durdurmuştuk, devam ettiriyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Daha önemli bir şey söyleyeyim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, size geldiğinde cevap verirsiniz. Biraz sonra söz vereyim, sisteme girin lütfen.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Şimdi, uluslararası bir literatür var. “İşgalci güç” nedir; Sayın Bakana sorarım, Dışişleri Bakanı?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – İşgalci güç, oraya gelen teröristlerdir.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – “İşgalci güç” tam da şudur: O ülkenin daveti olmadan askerî güç bulunduruyorsanız işgalcisinizdir. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Gülüstan Hanım, lütfen devam ettirmeyin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Ve bu konuda her türlü...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O ülkede hiçbir sınırı bulunmayan, binlerce kilometre uzaktan gelen, hiçbir komşuluğu olmayanları sorgulayın sorgulayacaksınız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, tartışacak mıyız karşılıklı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ülkemiz orada işgalci değildir, kusura bakmayın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Lütfen ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Meclisimizde ülkemizi işgalci ilan edemezsiniz, böyle bir şey yok. Sorgulayacaksınız oraya komşu olmayan, binlerce kilometre öteden gelip oralarda operasyon yapanları sorgulayın, lütfen.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, bakın, konuşmamı bölüyorsunuz ama daha önemli bir şey yapıyorsunuz, daha önemli bir şey yapıyorsunuz, manipüle ediyorsunuz.

SALİH CORA (Trabzon) – Siz hangi ülke adına konuşuyorsunuz?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Bakın, söylediğim çok açık: Kim oraya, o ülkenin icazeti dışında, izni dışında, isteği dışında gelmişse işgalcidir, ben onu o kadar söylerim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç öyle bir durum yok, kusura bakmayın. Ülkemizi işgalci ilan edemezsiniz.

SALİH CORA (Trabzon) – Hangi örgüt adına konuşuyorsun?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Bakın, bu anlamda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İşgalci ilan ederseniz başkalarını ilan edin.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Konuşamazsın sen!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Diğer bir mesele: Şimdi, siz Rusya’dan S-400 aldınız, Amerika size hemen oradan cırladı, ne dedi? “Siz alamazsınız.” dedi. “Siz, NATO gücünüz. NATO’nun askerî uyumunda olmayan silah aldınız ve NATO’nun güvenliğini tehdit ediyorsunuz.” Ne dediniz? “Ya, tamam, aldık aldık ama hele sor, niye aldık? Mecbur kaldık, aldık; onları şimdi depoya kaldırdık; merak etmeyin, asla kurmayacağız.” dediniz ve şimdilik bununla Amerika’yı ikna etmeye çalışıyorsunuz. Ama Amerikalılar niyetinizi iyi bildiği için bakın “Sizi CAATSA yaptırımlarına tabi tutacağız.” dediler; yetmedi, F-35 programından çıkardılar, F-16 programının devam edip etmeyeceği meselesi hâlâ tartışmalı.

Şimdi ne yapıyorsunuz? Şimdi yeni bir kriz doğurdunuz. Ukrayna’ya SİHA sattınız, gittiler Donbass bölgesinde kullandılar. Sayın Çavuşoğlu’nun kendisi Rusya’ya ne diyor: “Ya, tamam SİHA bizim de biz kullanmadık.” E, bir de gidip kullansaydınız yani. Silahı satanın sorumluluğunu bilmeyecek durumda olamazsınız herhâlde! Ne oldu? Şimdi, yeniden Suriye’ye operasyon yapmak istiyorsunuz, Tel Rıfat’a girmek istiyorsunuz ama hem Amerika hem Rusya size kırmızı kartı gösterdi “O kadar da pabuç ucuz değil!” dedi. Bir oraya bir buraya savrulmanın sonucunda, günün sonunda cebiniz boş, uluslararası düzlemde elinizde hiçbir şey kalmamış ve gelmişsiniz şimdi buradan çok janjanlı... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Yazıklar olsun ya, yazıklar olsun size!

SALİH CORA (Trabzon) – Siz hangi ülke adına konuşuyorsunuz?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, niye müdahale etmiyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kusura bakmayın ama kullandığınız cümleler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak ve bir milletvekili olarak uygun bir dil değil, onu düzeltin lütfen, düzeltin o kelimenizi.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkan, mikrofonunu kapatmanız lazım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, onun söylediği gibi konuşmak zorunda mıyım?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türkiye Cumhuriyeti işgalci değildir; uluslararası hukuk çerçevesinde, insani hukuk çerçevesinde vatandaşımı ve ülkesini muhafaza etmektedir.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, bu sizin düşünceniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Oradaki masum insanları korumaktadır. Amerika'yla, Rusya'yla ilgili görüşünüzü söyleyin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan, bu yaptığımız doğru değil. İşte, bakın, elimde onlarca endeks var, cinsiyet eşitliği endeksinden tutalım da basın özgürlüğü endeksine, hukuk endeksinden tutalım da eğitimde geri düşme endeksine ve daha nelere nelere, hepsinde siz Angola'dan sonra geliyorsunuz ya! Sizin liginiz neresi biliyor musunuz? Üçüncü dünya ülkeleri bile değil ama gelmişsiniz burada “işgal” sözü üzerinden bir takıntı yapıp meseleyi polemige çekmeye çalışıyorsunuz. Bakın, bu kabul edilemez, bu kabul edilemez!

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sisteme girerseniz size söz vereceğim, cevap verin lütfen. Bir arkadaşımız sisteme girsin, söz vereceğim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Şimdi, dış politikada bir yere mi gelmek istiyorsunuz? Siz uluslararası sistemde gerçek anlamda bir karşılığımızın mı olmasını istiyorsunuz? Öncelikle dış politikanızı ilkeler üzerine kuracaksınız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, herkes konuşma hakkını özgürce kullanır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu, normal bir tartışma değil Sayın Paylan, kusura bakmayın; siyasetüstü bir konuşma. Ülkemizle ilgili, hepimizin vatandaşı olduğu bu ülkeyle ilgili böyle bir ifade kullanılamaz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Siz, ilkelerin üzerine kurulu olmayan, günübürlük çıkarlara dayalı, günübürlük hamasete dayalı, Kürt düşmanı bir akla dayalı dış politika yürütürseniz işte sonunuz en son ligler olur, bütün endekslerde en son sıraya girersiniz. Yetmez, gelirsiniz İstanbul Sözleşmesi'ni kaldırarsınız, o da yetmez, şimdi, masada, nerede var olacağım, nerede pay kapacağım yarışına girersiniz ama söyleyelim size: Geçmiş olsun, çok geç kaldınız. Siz 2015 yılında Kürtlerle barış masasını kursaydınız, Türkiye'de Kürt sorununu çözüp bölgedeki Kürt sorununun çözümüne katkı sunsaydınız şu anda Orta Doğu'nun parlayan yıldızı olacaktınız.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Kürt sorunu yok Türkiye'de, PKK sorunu var.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Orta Doğu'da barışın ve istikrarın adası olacaktınız ama ne yazık ki siz bunu tercih etmediniz, tarihî bir fırsatı berhava ettiniz ve yetmedi, bu toplumda karşılıklı, onarılmaz yaralar açtınız. Düşmanlarla...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz tamamlanmıştır, teşekkür ediyorum.

Sayın Uğur Aydemir, buyurun lütfen.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Ekleyecektiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sürenizi durdurmuştum, durdurduğum yerden başlattım; sürenizi kullandınız.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok teşekkür..

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, bunu yapamazsınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yapabilirim, süresini kullandırđım; dururdum, dururdduğum yerden başlattım.

Sayın Aydemir, buyurun lütfen.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Konuşma sırasını açıklamıştınız, niye değiştiriyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çünkü burada farklı bir tartışma var, cevap verilmesi gereken bir husus var, cevap vermek isteyen arkadaşlarımız var ve o cevabı verecekler; bu benim takdirimdedir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye orası cevap veriyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O da milletvekili, o da sizin gibi milletvekili.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, niye orası cevap veriyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Cevap vermek istediği için, buradan isteyen olsa buraya da verirdim, orası cevap vermek istiyor.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Hayır, sırayı açıklamıştınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır, açıklamış olabilirim; değiştirdim, açıkladığım sırayı değiştirdim. (Gürültüler)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, yapmayın, sırayı değiştiremezsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değiştirebilirim. Komisyon üyesi arkadaşımız söz istedi ve söz verdim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Böyle bir şey yok.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, cevap hakkı olarak...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Verebilirim, verebilirim, bu benim takdirimdir, bu benim takdirimdir.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Haksızlık yapıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hiç haksızlık değil, haksızlık değil.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Haksızlık yapıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Hayır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, yaptığınız tamamen yanlış.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen... Söz verdim.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – O zaman ben de cevap hakkı istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz de isteyin, siz de isteyin.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Böyle mi gidecek?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu, çok temel bir konu, ülkemizle ilgili bir “işgal” suçlaması söz konusu.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Olmaz ki ama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kusura bakmayın, kusura bakmayın.

(AK PARTİ ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz tarafsız değilsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle ağır bir lafi cevapsız bırakamayız.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Siz tarafsınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu konuda tarafım, bu konuda tarafım, bu konuda tarafım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Niye AK PARTİ cevap veriyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka parti de cevap verebilir?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Kim konuşuyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Başka parti de verebilir?

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başka parti versin.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onlar da verir belki, bilemiyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Belki cevap gelecek.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onu ben takdir edemem, onu ben takdir edemem.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Particilik yapıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Onlar istediği için söz veriyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, tarafsız davranın. Bakın, tarafsız davranın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, lütfen, lütfen... Tarafsız davranıyorum. Yeter artık. Kifayetimizakere...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Tarafsız davranın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun Uğur Bey.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tarafsız davranıyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, doğru yapmıyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tarafsız davranıyorum, gayet tarafsız davranıyorum, herkese de hakkaniyetli davranıyorum ama bu konuda tarafım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, siz konuşma sırasını açıkladınız Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen... Lütfen...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bakın, on dakika...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ama siz kendi ülkenize nasıl “işgalci” dersiniz ya!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkan, siyasi tabiri bu...

(AK PARTİ ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “İşgalci” diyemezsiniz, kusura bakmayın.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Başkan, başka türlü düşünen olabilir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamam, ona da cevap veren olabilir ama.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – O tamamen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İşte cevap verecek.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Sırası geldiğinde versin ama.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sırası geldi, sırası...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Ama siz müdahale ediyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuşma süresi bitti, konuşma süresi bittikten sonra söz verdim.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Sonra konuşacak.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Konuşmasını kesmedim, konuşmasını kesmedim.

Buyurun lütfen Sayın Aydemir.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Manisa Milletvekili Uğur Aydemir'in, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım, çok kıymetli Değerli Bakanım, çok kıymetli bürokratlarımız, çok değerli milletvekili arkadaşlarımız...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz... Bu konuya daha cevap vermek, bu konuya özel olarak cevap vermek isteyen diğer gruplardan arkadaşlarımız olursa onlara da söz vereceğim.

Buyurun.

(AK PARTİ ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Başkanım, böyle bir usul var mı ya?

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – ...basınımızın çok değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla, sevgiyle, muhabbetle selamlıyorum. Bütçemizin hayırlı olmasını Cenab-ı Allah'tan temenni ediyorum.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Böyle bir usul yok.

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Sen kimin adına konuşuyorsun? Bu ülkeye "işgalci" diyemezsin. Haddinizi bilin, terbiyesiz!

(MHP ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, değerli arkadaşlar, Uğur Bey'e söz verdim, Uğur Bey'e söz verdim...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Sayın Başkanım...

(MHP ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Uğur Bey'e söz verdim, Uğur Bey'i dinleyelim lütfen.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – ...ülkemiz...

(MHP ve HDP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toplantıya on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 12.55

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati:12.59

BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)

KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)

—————●—————
BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 10’uncu Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Az önce saatime bakmamışım, saat zaten bir olmuş gibi, o yüzden bu arayı yemek arasına dönüştürelim diye düşündüm.

Saat ikide birleşime devam etmek üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati:13.00

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 14.02****BAŞKAN: Cevdet YILMAZ (Bingöl)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Abdullah Nejat KOÇER (Gaziantep)****KÂTİP: Şirin ÜNAL (İstanbul)**

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, 10’uncu Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

III.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- *Komasyon Başkanı Cevdet Yılmaz’ın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit’in Dışişleri Bakanlıği bütçesinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ve çıkan tartışmada şahsı ile Başkanlık Divanının tarafsızlığına yönelik olarak birtakım ifadelerde bulunulduğuna ve bu konularda söz talep eden gruplara söz vereceğine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kıymetli milletvekilleri, az önceki oturumdaki hadiseyle ilgili birkaç cümle sarf edip sonra sizlere söz vereceğim.

Az önce yaşanan hadiseyle ilgili Divanın tarafsız olması gerektiğı de belirtilerek hem şahsıma hem Divana birtakım ifadelerde bulundunuz.

Kıymetli arkadaşlar, İç Tüzük’ün 64’üncü maddesinde, görüşmeye başkanlık eden Başkan veya vekilinin oturumu yönetirken görüşünü açıklayamayacağı belirtilmiştir ancak buradaki görüşten kasıt, görüşülen işle alakalı görüştür. Diğer bir ifadeyle, benim buradan Bakanlık bütçesi üzerinde söz alıp faaliyetleri öven bir konuşma yapmam durumunda bu aykırılık söz konusu edilebilecektir. Ancak az önce yaşanan durumda olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti’nin işgalci olduğu, Türk askerinin savaşta olduğu veya dün yaşandığı gibi, Türkiye’nin bir bölgesinin farklı bir adla adlandırıldığı durumlarda müdahale hakkım vardır ve bunu kullanacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda da benzer bir konuşma yapıldığında, İç Tüzük 67 uyarınca, Başkan hatibi temiz bir dil kullanmaya davet etmektedir. Keza bu ve benzeri ifadelerin bir soru önergesi, araştırma önergesi, kanun teklifi veya muhalefet şerhinde yer alması durumunda da Meclis Başkanlığının bunları iade ettiğini hepimiz biliyoruz, sizler de biliyorsunuz. Bu çerçevede, Başkanlık Divanı olarak tutumumuz budur ve Türkiye Cumhuriyeti’ni karalayıcı, ayrıştırıcı ifadelere İç Tüzük uyarınca müdahale etme hakkımız saklıdır. Bu tarz ifadeleri kabul etmemiz mümkün değildir. Kaldı ki herkes görüşünü süresi içinde ifade ediyor; en aykırı fikirler, en aykırı eleştiriler de burada ifade ediliyor ve tutanaklara geçiyor. Bu konuda bütün grupların hassasiyetini tekrar rica ediyorum.

Konu hassas olduğu için, tartışma doğurduğu için, öncelikle bu konuda isteyen bütün gruplara, talep eden gruplara kısa sözler verip görüşlerini almak istiyorum.

Önce İYİ Parti Grubundan Erhan Usta’yla başlayalım.

Buyurun lütfen.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- *Samsun Milletvekili Erhan Usta’nın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit’in Dışişleri Bakanlıği bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması ve Dışişleri Bakanlığının 2022 yılı bütçesi hakkında konuşması*

ERHAN USTA (Samsun) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, ben konuşma hakkımın beş dakikasını Naci Cinisli Bey'e vereceğim, beş dakika olarak konuşacağım. Hem bu konuyla ilgili hem de genel olarak Bakanlık bütçesiyle ilgili düşüncemizi ifade edeceğim.

Öncelikle, Sayın Bakan, hoş geldiniz; değerli bürokrat arkadaşlar, sizler de hoş geldiniz.

Tabii, şunu söylememiz gerekiyor: Türk Silahlı Kuvvetleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla Afrin'dedir, Suriye'dedir, sınır ötesi harekât yapmaktadır. Dolayısıyla ulusal güvenliğimiz için oradadır ve hiçbir şekilde Türk Silahlı Kuvvetlerini "işgalci" olarak tanımlayamayız; böyle bir tanımlamayı İYİ Parti Grubu olarak yanlış bulduğumuzu ifade etmek isterim.

Tabii, bu düşüncemiz, bizim, dış politikada yapılan hayati hataları eleştirmemize de engel değil. Bugün, Türkiye, maalesef dış politikada bir köşeden öbür tarafa savruluyor; bir Amerika'yla, bir Rusya'yla, bazen ikisiyle birlikte kötü. En son, biz, yüz yıl önce, Kurtuluş Savaşı'nda hem Amerika'yı hem Rusya'yı karşımıza almıştık. Öyle yanlış bir dış politika uygulandı ki şu anda geldiğimiz noktada hem Amerika hem Rusya zaman zaman karşımızda duruyorlar. Biz şunu duyduk bu ülkede: Yani Avrupa Birliği... Avrupa Birliği perspektifini zaten bu Hükümet kaybetti ama Avrupa Birliğini bir hedef olarak da koymayabilirsiniz, baştan çok iddialı laflar edilmesine rağmen. Ama AB'nin karşısına Şanghay Beşlisini koymuş bir Cumhurbaşkanımız var bizim. Yani Başbakanlığı döneminde bu sözleri çok etti: "Şanghay Beşlisine girmemiz lazım. AB bizim perspektifimiz olmamalı." Böyle, yanlış, savrulan bir dış politika var. Dolayısıyla Türkiye'nin maalesef uluslararası arenada bir ağırlığı kalmamıştır, itibarı çok ciddi bir şekilde zedelenmiştir, zaten bu, ilk geldiğinde olmuştur. Yani askerimizin kafasına çuval geçirildiğinde ses etmeyen Türkiye, işte o gün de seyretmemiştir, ondan sonra ciddi hatalar yapmıştır, en son geldiğimiz noktada da 36 Mehmetçik Ruslar tarafından şehit edilmiştir, Türkiye ağızını açıp Rusya'ya bir şey söyleyememiştir. Dolayısıyla şimdi, hani bunun temelinde... Ben dış politika uzmanı filan değilim. Dış politikada hataların olduğunu artık çıplak gözle görüyoruz, görmek için uzman olmayı gerektirmeyecek hatalar var, onları görüyoruz.

Ama esas olarak, tabii, bir de şu var: Dış politika ile ekonomi arasında ciddi bir irtibat var, bir ilişki var yani bunu görmek gerekiyor. Dış politikadaki hatalar bize çoğu zaman ekonomik külfet olarak dönüyor, ondan sonra ekonomik kırılگانlıklarımız, ekonomideki zayıf durumumuz da dış politikada elimizi kolumuzu bağlıyor. Bu yüzden, mesela 2018 yılı bütçe konuşmasında ben o zaman mensubu olduğum siyasi parti adına ilk gün konuşmasını yaparken şunu ifade etmiştim; 2017 Aralığıydı zannediyorum: Yani Türkiye'nin "ekonomik güvenlik" diye bir kavramı öncelikli olarak ele alınması lazım, ekonomik güvenlik meselesine iyi bakmamız lazım. Yani kırılگانlığı yüksek bir ekonomiyiz, dış finansman ihtiyacımız var, sadece finansmanda değil malda da dışa karşı bağımlılığımız var.

Rusya'yla ilişkimize Allah aşkına bir bakalım. Yaş sebze meyve satarken, ihracat yaparken de Rusya'ya karşı elimiz zayıf, enerji alırken de Rusya'ya karşı elimiz zayıf veya başka ülkelerle ilişkilerde de aynı şekilde. Hem finansman açısından hem de mal açısından yurt dışına karşı aşırı bağımlı bir ekonomi var ve yirmi yıllık bir iktidar bu bağımlılığı hiç azaltamamış; tam tersine, bu bağımlılığı artırmış AK PARTİ hükümetleri. Tabii, ekonomi şeyi değil burası, başka bütçelerde biz grafikleriyle, bütün detaylarıyla anlattık bu bağımlılığın ne kadar yüksek olduğunu. Dolayısıyla bu geliyor, dış politikada elimizi kolumuzu bağlıyor, ağızımızı açıp bir şey söyleyemiyoruz. Söylediğimiz zaman bazen, Rahip Brunson meselesinde olduğu gibi, birtakım şeyler söyleniyor "Bu can bu tendeyken kimse alıp gidemez." diyor, adam getiriyor uçağı oraya, uçağın hiç stop etmeden Rahip Brunson'ı alıyor gidiyor. Hani bağımsız yargı? Madem bu kadar afra tafra yapıyoruz, sonra niye gönderiyoruz? Bunun ekonomiye maliyetini kim üstlenecek? Rahip Brunson krizinden Türkiye ekonomisinin maruz

kaldığı zararı bilebiliyor musunuz? Çok ciddi bir zarara maruz kaldık. Ondan sonra çıkıyoruz, yok “dış güçler” yok “Bize diz çöktüremezler.” bilmem ne; böyle bir şey yok arkadaşlar? Yani ben şunu çok net bir şekilde söyledim: Hangi iktisatçı çıkarsa karşıma konuşurum, Türkiye’ye hiçbir şekilde bir finansal saldırı yapılmamıştır ya, özellikle bu “Finansal saldırı var.” denildiği dönemlerde. Hiçbir şekilde, onların hiçbirisi...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Trump söylüyor, Trump.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, müdahale etmeyelim hatibe, sıra geldiğinde cevap verirsiniz.

ERHAN USTA (Samsun) – Bakın arkadaşlar, şunu karıştırmayın: O, finansal saldırı değil, belki sen de hesabını değiştirdin, TL’de paran varsa dolara çevirdin. Nereden bileceğim onu?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Ben yapmadım.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, sen yapmamış olabilirsin, örnek olsun diye söylüyorum. Yurt dışından yatırımcı gelmiş, açık bir ekonomiyiz. Elbette, sen Amerika’yla bu tür ilişki sürdürürsen ve sonunda da hep geri adım atarsan, 10 büyükelçi meselesinde olduğu gibi geri vites yaparsan, o gerginliği tırmandırırsan ne yapar? Burada yatırımcı var, milyarlarca dolar parasını yatırmış TL varlıklara, “İş kötüye gidiyor.” diyor, alıyor parasını, dolara çevirip yurt dışına çıkmak istiyor, pozisyonunu koruyor. Bunların her birine sen “finansal saldırı” dersin; olmaz. Türklerin yaptığını ne yapacaksın? Bakın, Türkler, Şahap Kavcıoğlu geldikten sonra, 40 milyar dolar civarında döviz tevdiat hesabı açtırdı. Kendi, Türklerimiz ya! Finansal saldırı mı yapıyoruz yani? Böyle bir şey olabilir mi ya! Bu kadar açık bir ekonomide... İşinize geldiği gibi konuşmayın arkadaşlar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Usta, süreniz tamamlanmıştır, son cümlelerinizi alalım.

ERHAN USTA (Samsun) – Durmuş ağabey beş dakikanı veriyor musun?

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Al.

ERHAN USTA (Samsun) – Tamam, Durmuş ağabeyden beş dakika alıyorum Sayın Başkanım. Beş dakikada bitirecektik ama madem böyle.

Bakın, arkadaşlar, durum tespitini doğru yapalım. Millî meselelerde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey normal söz hakkını da kullanmış oluyor arkadaşlar.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – El edecek bir şey yok arkadaş.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Belki algılanmamış olabilir.

ERHAN USTA (Samsun) – Hayır, kendi beş dakikamı Naci Bey’e verdim, Durmuş ağabeyden bir beş dakika aldım, tamam mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey ekonomist olduğu için yapabilir böyle şeyler.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Evet, işte ticaret “business” yani. Ama işte, herkes bunu yapıyor “Finansal saldırı, finansal saldırı.” diyorsunuz.

Şimdi, Sayın Bakanım, sizin vaktiniz yoktur, bizim biraz daha vaktimiz var. Ben Kuruluş Osman’ı seyrediyorum, tek dizim o var; aynı bugünkü hikâyeler yani bu dış politika nasıl iç politikaya malzeme edildiyse tarih de iç politikaya malzeme ediliyor; bugünkü olan olayların aynısı 1290’lı yıllarda yaşanıyor. “Bize diz çöktüremeyecekler, yaptırımlar, müeyyideler...” bilmem neler filan yani bunlardan vazgeçin ya! Türkiye’yi iyi yönetmekle mükellef Hükümet. Türkiye’nin bağımlılığını azaltın diyoruz.

Türkiye'nin ekonomik güvenliği önemlidir, Türkiye bu ekonomik güvenliği sağlayamazsa... Yani, biz bu coğrafyaya yeni gelmedik ya, bin yıldır biz bu coğrafyadayız, bin yıldır bizi bu coğrafyadan kovmaya çalışıyorlar. Türkiye'ye 20 milyar dolar yurt dışından doğrudan gelir geldiği zaman, siz o zaman diz mi çökiyordunuz da bu paralar geldi? Yani, o zaman milli değil miydiniz? Şimdi, çıktığı zaman bu paralar, yanlış yaptığınız zaman gider, doğru yaptığınız zaman gelir arkadaşlar, bu kadar basit bir mantığı var bu işin. Ha, saldırı olabilir ama bunları saldırı olarak adlandırmak yanlış. Ben şunu söylüyorum: Eğer saldırı olsa bu kadar açık bir ekonomide Türkiye'nin tozunu atırırlar, Allah muhafaza. Allah'tan öyle bir şey yok.

Dolayısıyla yani her şeyi yerli yerinde görmek lazım. Öyle olursa, tespitlerimizi doğru düzgün yaparsak bu işleri de başarırız ama bunlar yapılmadığı için zaten... Yani şimdi, teamül meamül hiçbir şey kalmadı ya! Ya "baş başa görüşme." Yani Sayın Bakanım, siz rahatsız olmuyor musunuz bir Dışişleri Bakanı olarak; bakın, bu kadar personeliniz var, bir personeliniz içeri alınmıyor. Siz zaten yoksunuz da personeliniz dahi içeri alınmadan görüşmeler yapılıyor. Neyin taahhüt edildiğini, neyin verildiğini hiç kimse bilmiyor.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Herkes yapıyor öyle baş başa, herkes yapıyor, tüm dünyada liderler yapıyor.

ERHAN USTA (Samsun) – Tutanaksız mı yapılıyor bu şeyler? Bilgi verilmiyor mu? Amerikan Dışişlerinin basın bildirisinden öğrendik biz Biden ile Sayın Erdoğan'ın ne konuştuğunu. Yapmayın Allah aşkına, böyle bir şey olabilir mi? Devletin haberdar olmadığı, Dışişlerinin içerisinde olmadığı... Yani baş başa görüşme meselesini...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Devletin başı kim?

ERHAN USTA (Samsun) – Devletin başı Cumhurbaşkanı, devletin başıyla alakalı bir şey değil o.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, en sonunda topluca cevaplırsanız memnun oluruz.

ERHAN USTA (Samsun) – Devletin kurumları olur Sayın Bakanım, Allah aşkına! İlişkileri bu şekilde...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Baş başa görüşmeyi dünyada herkes yapıyor, tüm liderler yapıyor; Biden da talep ediyor, Putin de talep ediyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Erhan Bey, devam edin lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Ama baş başa yanda... Tercüme yaptığında... Baş başa yapacak bir İngilizcesi de yok, baş başa yapamıyor. Niye Dışişleri Bakanlığından bir personel alınmıyor da bireysel ilişkilere dayalı bir personel getiriliyor? Sayın Bakanım, nasıl savunabilirsiniz? Hiç olmazsa sessiz kalın, biz sükût ikrardandır deriz, meselenin ne olduğunu anlarız. Yani S-400'ü alıp hangara koyuyoruz, Rahip Brunson meselesinde Türkiye'yi bu kadar çok maliyetlere katlandırıyoruz, ondan sonra da geliyoruz, burada "Şöyle oldu, böyle oldu." filan diye konuşuyoruz. Bunları yapmayın, bunların bu ülkeye bir faydası yok.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – İşinize gelmiyor, doğruları söylemek.

ERHAN USTA (Samsun) – Efendim?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – İşinize gelmiyor doğruları söylemek.

ERHAN USTA (Samsun) – Sayın Bakanım, keşke...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Baş başa görüşme dünyanın her yerinde, diplomaside mevcuttur.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, topluca cevaplırsanız sonunda memnun olurum. Topluca cevap verelim, daha epeyce eleştiri gelecektir.

ERHAN USTA (Samsun) – Şimdi, baş başa görüşmede tercüman olarak alınan kişi bir Dışişleri mensubu değil. Baş başa görüşmeden sonra Biden gidiyor, kendi ülkesine bilgi veriyor; bizim Cumhurbaşkanımız gelip Dışişleri Bakanlığına bilgi vermiyor. Sizin açıklamanız oldu “Hiç böyle bir şey olmamıştır o görüşmede.” diye. Hayır, siz bunların hepsinin cevabını verirsiniz, bu sorun değil ama yani bu şekilde, bu yöntemlerle bir şey yapılmasının...

Şimdi, geliyor en sonunda... Bunun bir sürü maliyeti var. Ya, bugün Suriye’de, sömürge bir devlet kuruluyorsa orada, bu bizim yaptığımız hatalar nedeniyledir, bu kadar nettir bu, bizim Suriye politikamızdandır başından itibaren. Yani hem “Suriye’nin toprak bütünlüğü.” diyeceksiniz hem de orada bölünmenin dinamiklerini yerleştirecek, bölünmenin dinamiklerini patlatacak şeyler yapacağız, ondan sonra da geleceğiz... Orada bir sömürge devlet kuruluyor, sonrasında da ulusal güvenlik açısından mecburen şimdi oraya gitmek durumunda kalıyor Türkiye.

Dolayısıyla tutarlı bir dış politika maalesef yok. Bu da her yönüyle, hem ekonomimiz açısından hem de Türkiye’nin prestiji açısından, itibarı açısından çok ciddi bir kayıp oluşturuyor. Dolayısıyla Türkiye istikrarlı bir dış politikaya dönmek durumundadır. Bunu yaparsak hepimiz açısından iyi olur.

Ben, bu vesileyle bütçenizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubundan Sayın İsmail Faruk Aksu, bu konuyla ilgili görüşünüz noktasında iki dakika süre veriyorum, ayrıca da konuşmak isterseniz devam edebilirsiniz tabii.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Müsaade ederseniz onu daha sonra kullanayım. Şimdi sadece konuyla ilgili.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun.

3.-İstanbul Milletvekili İsmail Faruk Aksu’nun, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit’in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Divanın görevi, Anayasayı korumak, Anayasa’ya ve İç Tüzük’e göre hareket etmektir. Aynı zamanda Divan gündemine hâkimdir. Dolayısıyla kimsenin telkinlerine ihtiyacı yoktur. Divan Başkanımız da Anayasa’ya uygun olarak yapması gerekeni yapmıştır. Dolayısıyla burada bir tarafsızlık, tarafsız davranmadığı konusundaki ithamın kabul edilmesi mümkün değildir, bu bir.

İki: Terör bir insanlık suçudur ve Türkiye teröre en çok muhatap olan ülkedir dünyada.

Üç: Türkiye, milletinin huzur ve güvenliğine, egemenlik haklarına yönelik saldırılara karşı uluslararası hukuktan kaynaklı meşru haklarını kullanarak terörle sınır ötesinde de mücadele etmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri yüce Meclisimizin izniyle ve kararıyla Afrin’de ve sınır ötesindedir.

Dört: Türk askeri savaş değil, terörle mücadele etmektedir.

Beş: Bu durumda Türkiye’ye “işgalci” demek PKK ve YPG ağızdır ve kimsenin haddi de harcı da değildir. Türkiye’nin teröre vurduğu tarihî darbeden, bölgeye huzur ve barış gelmesinden rahatsızlıktır. İşgalci arayanlar, binlerce kilometre uzaktan gelip mazlum milletlere zulmedenlere baksınlar. Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu itham ve iftirayı bütünüyle reddettiğimizi ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Akif Çağatay Kılıç, buyurun lütfen.

4.- İstanbul Milletvekili Akif Çağatay Kılıç'ın, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Süremiz ne kadar acaba?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İki dakika ama Necdet Bey gerekirse kendi süresinden vereceğini az önce ifade etti bana.

Buyurun.

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Peki.

Değerli Başkanım ve değerli Bakanım, çok değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum. Plan ve Bütçe görüşmelerinin de hayırlara vesile olmasını diliyorum. Sayın Bakanımıza da inşallah bu bütçesiyle ilgili hayırlı çalışmalar diliyorum.

Tabii, yemekten önceki oturumda, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin farklı bir ülkede işgalci olduğuyla alakalı bir ithamda bulunuldu. Fakat şunu çok iyi bilmek lazım ki Türkiye Cumhuriyeti, kendi sınırlarının güvenliği için, farklı bir ülkeden bu anlamda Suriye veya Irak'tan kendi topraklarına müteceviz birtakım terör örgütlerinin müdahalesi veyahut da saldırısı karşısında uluslararası hukuktan doğan şartları kullanarak görevini ifa etmiştir. Birleşmiş Milletlerin 51'inci maddesi bu noktada çok açık ve nettir. Kaldı ki birçok Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı da aynı şekilde, Türkiye'nin kendi topraklarının güvenliğiyle ve kendi milletinin güvenliğiyle vatandaşının güvenliğiyle alakalı olarak yaptığı bu operasyonların uluslararası hukuka uygun ve meşru olduğunu ortaya koymuştur. Tabii, bu anlamda buradaki terör örgütlerinin içerisinde DAES, PKK, YPG, PYD gibi farklı terör örgütleri, maalesef, Suriye'de devam eden süre içerisindeki durumda orada birtakım yerlere yerleşmiş olmalarından dolayı güvenlik tehdidi oluşturmaktadırlar Türkiye'ye. Bu anlamda da Türk Silahlı Kuvvetlerimiz, Meclisinden, milletinden almış olduğu -çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi bu aziz milletin temsil makamıdır, bu yüce çatı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Türk milletini temsil etmektedir- yetkiye dayanarak, uluslararası hukuka da uygun olarak bu müdahalede, bu operasyonda bulunmuşlardır.

Tabii, biraz evvel, dile getirilen birtakım konular oldu.

Başkanım, sürem olması hasebiyle bir iki noktada da orada müsaadeniz olursa, sabrınıza sığınarak...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam edebilirsiniz, üç dakika daha süreniz var daha.

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Peki, efendim, teşekkür ediyorum.

Tabii, uluslararası görüşmelerde, uluslararası diplomasi kuralları çerçevesinde uygulanan birçok farklı görüşme tarzları vardır. Sayın Erhan Usta birtakım görüşlerini dile getirdi bu konuda fakat kendisi de uzun yıllar devlet memurluğu yaptı, ben de yaptım. Şu anda da görevli olarak Sayın Cumhurbaşkanımızın yanında... Ki Sayın Cumhurbaşkanımız ülkemizin, milletimizin seçilmiş temsilcisidir ve en üst makamdaki temsilcisidir. Yani sizin buradaki yaklaşımınız açısından baktığımızda şunu görüyoruz ya da şöyle anlayabiliriz, yanlış anladıysam düzeltirsiniz: Sayın Cumhurbaşkanımızın katıldığı görüşmelerde kendisinin ortaya koyduğu fikir, görüş veyahut da beyanlar konusunda –baş başa olan görüşmeleri kastediyorum- başka birisi olmadığı için, söyledikleriyle veyahut da kararlarıyla alakalı olarak Dışişleri Bakanlığı arşivinde veya devlet arşivinde bilgi yoktur tarzında bir sonuç çıkabilir, bu da son derece yanlıştır. Ben de devlet memuru olarak görev yaptığım süre içerisinde,

birçok noktalarda, tercüme konusunda olsun, başka noktalarda olsun görev almışımıdır. Bu anlamdaki yapılan görüşmelerden sonra zaten bilgilendirmeler görevli kişiler tarafından yapılır fakat bunu tutup da sadece ve sadece siyasi amaçlı olarak, burada, bu şekilde dile getirdiğiniz zaman o zaman şu soruları sorarız: Yani dünya üzerinde şu anda görevde olan –isimlerini zikretmek doğru olmaz, diplomatik veya nezaket açısından da doğru olmaz- birçok devlet başkanının, hükümet başkanının birçok zirvede, örneğin G20 zirvesinde –tabii, bunlara katıldığınız zaman orada görüyorsunuz bunları-kendi aralarındaki özel görüşmelerinde, orada farklı, baş başa görüşmelerde kimisinde tercüman olur, kimisinde olmaz, ayrı lisan konuşanlar da olabilir, ortak lisan konuşanlar da olabilir; bu görüşmeler doğaldır. Aynı zamanda şunu da tabii, belirtmem gerekir: Bakın, tercüman olarak bir kişi bu anlamdaki bir görüşmede sadece ve sadece aracı olarak bulunur, kendisi orada aynı lisanı konuşmayan devlet ve hükümet başkanlarının iletişim kurabilmesi için araçtır; ne bir fikir ne bir düşünce beyan etme ve kaldı ki yeminli olması hasebiyle bu anlamda hiçbir şeyi de konuşamaz. Aynısı benim için de geçerliydi. Devlet arşivlerine inşallah bakarsınız -belki bir gün bu millet size iktidar olma yetkisi verir, onu ben bilemem; o, vatandaşımızın, milletimizin takdiridir- o zaman bu söylediklerinizle ilgili belki açıklama yapıp “Ya, biz o zaman yanlış düşünmüşüz, yanlış söylemişiz.” diyebilirsiniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Devam etmek isterseniz Nejat Bey kalan beş dakikasını da vermeye gönüllü ama bilmiyorum, tamamladıysanız...

AKİF ÇAĞATAY KILIÇ (İstanbul) – Ben burada toparlıyorum Başkanım.

Yani sonuç itibarıyla, uluslararası hukuka ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına da uygun olarak, terörle mücadele çerçevesinde yapılmış olan operasyonlarımızın milletimizin ve devletimizin bekası için yapıldığını da kayıtlara geçirmiş olmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum sabrınız için.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erol Katırcıoğlu, buyurun Hocam.

5.-İstanbul Milletvekili Erol Katırcıoğlu'nun, Muş Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, ben Dışişleri Bakanlığıyla ilgili bu toplantıda konuşmayı düşünmüyordum fakat konuşma öyle bir yere geldi ki, tartışmalar öyle bir yere geldi ki birkaç cümle söylemek ihtiyacı hissediyorum.

Değerli arkadaşlar, bu devlet hepimizin devleti, bu devlet sadece sizin devletiniz değil, hepimizin devleti. Dolayısıyla da bu devletin, hepimize ait olan devletin yaptığı yanlışları da söylemek zorundayız ve şunu iddia edemezsiniz: Adını ne koyarsanız koyun, gerekçesi ne olursa olsun, dünyada özellikle dış politikayla ilgili konuştuğumuza göre, nesnelligi yok varsayarak siyaset kurgulayamayız.

Değerli arkadaşlar, biliyorum, bütün farklı partilerin, farklı ideolojilerin farklı hassasiyetleri var, bunun farkındayız tabii ki. Örneğin belki sizin için “yerli ve millî” ifadesi çok önemli bir ifade olabilir ama biz mesela barış ve demokrasi konusunda benzer bir hassasiyeti taşıyoruz. Bunlar esas itibarıyla Türkiye’yi Türkiye yapan farklılıklardır ve bu farklılıkları yok etmeye çalışmak doğru bir şey değildir. “İşgal” lafı bize ait bir laf değildir ayrıca, Sayın Bakan bizden çok daha iyi biliyor “işgal” lafı çeşitli vesilelerle Birleşmiş Milletlerde kullanıldı, Türkiye’nin işgal ettiğini söylediler, Çin yetkilisi söyledi, İran söyledi, Avrupa Komisyonunda da söylendi. Yani bu teknik bir terim olarak benim anladığım kadarıyla... Ben dış politikayla ilgili bir insan değilim ama dış politikada...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Onlar işlerine geleni söyler...

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) - Ya, bir dakika müsaade eder misiniz ya?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bunlara Dışişlerimiz, Dışişleri Bakanımız cevap verir değerli arkadaşlar, teknik bir mesele.

Buyurun.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Bir meşru hükümet, bir meşru devlet veya tersten söyleyeyim, bir devletin meşruiyeti genel kabul edilirken, örneğin o devletin yetkilileri eğer başka milletlerden askeri gücü kendi ülkesine davet ederse, bu, işgal sayılmaz. Mesela, Rusya'nın Suriye'deki varlığı öyle bir varlıktır. Ama mesela, Amerika Birleşik Devletleri öyle değildir, Amerika Birleşik Devletleri orada bir işgalcidir. Dolayısıyla da Türkiye'nin, doğrusunu isterseniz, biz devletimizin bir hata yaptığımızı düşünüyoruz. Yani bizim Afrin'e kaymakam atamamız ne demektir Allah aşkınıza? Orada postaneden tutun eğitim kurumlarına, sağlık kurumlarına kadar varan yatırımlar yapıyoruz ve bildiğim kadarıyla Hatay Valisi koordinatör olarak orada, Afrin'deki alınan kararları yönetiyor.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Kim faydalanıyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, müdahale etmeyelim tamamlasın hatip.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) - Şimdi, değerli arkadaşlar, faydalanma meselesini konuşmak için buradayız zaten. Bu Plan ve Bütçe Komisyonu, kusura bakmayın ama Plan ve Bütçe Komisyonu özel bir Komisyon ve gerçekten, burada, sorumlu arkadaşlar da var, bize durumu anlatsınlar. Mesela, Sayın Usta'nın duyarlılığına sahip olan bir iktisatçı olarak ben de diyorum ki bunun şeyi nedir? Biz orada bu harcamaları yaparken sonuçta biz bütçeden veriyoruz bu harcamaları. Dolayısıyla da değerli arkadaşlar...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Orada yapmazsan burada yapacaksın.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İsmail Bey, müdahale etmeyelim lütfen rica ediyorum.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – İsmail, senden hiç beklemem, niçin böyle yapıyorsun ya? Sonra konuş ya, Allah Allah!

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – İncicamı bozuyorsun ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sonra sıra geldiğinde konuşursunuz. İsmail Bey, sırası geldiğinde sözlerinizi, fikirlerinizi ifade edersiniz. Rica ediyorum.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – Değerli arkadaşlar, yani şunu kastediyorum: Eğer burası Meclisimizin en önemli komisyonlarından biriye, ki öyledir ve en önemli gündem maddelerinden biri olan bütçeyi konuşmaktayız. Dolayısıyla da burada -ki uzmanlığı olan arkadaşlarımızla birlikte buradayız- eğer konuşacaksak gerçekleri konuşalım, doğruları konuşalım. Yani bizim ne attığımız önemli değil, biz bir şey söyleyebiliriz ama dış politika konuştuğumuza göre bu konuyla ilgili olarak bize ne atfediliyor? Dolayısıyla da sakın olalım, bunun kavga edilecek bir konu olduğu kanaatinde değilim. Çünkü gerçekten de dış politikanın hepimizin çıkarlarını, hepimizin, bütün toplumun çıkarları doğrultusunda oluşmasını isteyen bir grup milletvekiliyiz burada, Halkların Demokratik Partisiyiz. Yani bizi, sanki, devletin hassasiyetlerine, bu devletin yaptıklarına ilişkin eleştiri getirmememiz gerekir gibi bir tavır üretiyorsunuz. Kusura bakmayın ama bunu yapmayın lütfen. Çünkü hepimiz aynı şeyi düşünmek zorunda değiliz ve açıkçası, hepimiz aynı şeyi düşünsük zaten doğru bir şey yapmış olmayız. Dolayısıyla da ben diyorum ki bu ifadelerle ortaya çıkan gerginlik anlamlı bir gerginlik değildir, sakın

olalım. Sayın Bakanın bizim sorularımıza vereceği cevaplar olacaktır, dolayısıyla da onları dinleyelim ve ondan sonra Bakanlığın bütçesini onaylayalım veya onaylamayalım her neyse, böyle bir noktaya gelelim.

Dolayısıyla da burada “yerli, milli” bilmem ne diyerek meselelerimizi konuşmaktan kaçınalım derim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Dışişleri Bakanlığı (Devam)

b)Avrupa Birliği Başkanlığı (Devam)

c)Türk Akreditasyon Kurumu (Devam)

ç)Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Yunus Emre Bey’e on beş dakika söz vereceğim. Bunun on dakikası Süleyman Girgin ve Cavit Arı’nın devrettiği sürelerdir.

Sayın Yunus Emre Bey, buyurun lütfen.

Süreniz on beş dakikadır.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Dışişleri Bakanı, Dışişleri Bakanlığımızın değerli mensupları, değerli bürokrat arkadaşlarımız, sayın milletvekilleri; ben de sevgiyle saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Şöyle bir değerlendirmeye başlayacağım efendim: Tabii, Sayın Bakan benim kanaatim o ki cumhuriyet tarihi bakımından çok özel bir şahsiyet; şu sebeple: Tevfik Rüştü Aras’tan sonra en uzun süre Dışişleri Bakanlığı yapan bir Bakan oturuyor Komisyonumuzun sıralarında. Ancak beni gerçekten hayrete düşüren mesele şu: Sayın Bakanın döneminde Türkiye dış politika alanında çok kapsamlı, çok büyük, çok derin başarısızlıklar yaşadı, çok büyük sorunlar yaşadı. Bu kadar büyük sorunların, bu kadar büyük başarısızlıkların olduğu bir ortamda Sayın Bakanın cumhuriyet tarihi içerisinde en uzun süreli -ikinci sırada- yer alan Dışişleri Bakanı olması gerçekten çok özel bir durum. Şimdi biraz bunun sebepleri üzerinde durmak istiyorum. Yani niçin Sayın Bakanın cumhuriyet tarihimiz bakımından son derece başarısız bir Bakanlık dönemi olduğunu ve Türkiye’nin bu dönemde hangi sorunları yaşadığını hatırlatmak istiyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – O senin görüşün.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Bir defa, Türkiye’nin kurucu üyesi olduğu Avrupa Konseyinde -biliyorsunuz, 2017 yılında biz denetim sürecine alındık- Avrupa Konseyinin tarihinde ilk defa denetimden çıkmış bir ülke -yani biliyorsunuz, 2004 yılında denetimden çıkmıştık- tekrar denetime girdi ve bunun üzerinden, bu gelişmenin üzerinden dört buçuk yılı aşkın bir süre geçti ve hiçbir ilerleme yok, hiçbir olumlu gelişme yok. Türkiye’nin Avrupa Konseyindeki durumu gerçekten büyük bir kriz meselesi hâline geliyor ve yine, bu şartlarda Sayın Bakan bize yaptıkları konuşmalarında diyorlar ki: “Uluslararası örgütlerde yükselen profilimiz ve artan etkimiz küresel ağırlığımızı pekiştiriyor.”

Gerçekten, değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin -tekrar hatırlatmak istiyorum- kurucu üyesi olduğu, 12 kurucusundan biri olduğu, Sayın Bakanın da geçmişte Parlamenter Asamblesinin Başkanı olarak görev yaptığı çok önemli bir uluslararası örgütteki durumumuz bu ve işte, bu ay sonunda göreceğiz, Türkiye'yle ilgili çok ciddi gelişmelerin karşımıza çıkabileceği ihtimali tartışmaları da yine gündemde bulunuyor.

Bakın, yine, Sayın Bakan konuşması sırasında birtakım açıklamalar yaptıktan sonra bölgelere, ülkelere, dosyalara ilişkin bölüme gelindiğinde, tabii ki Afganistan'la, Suriye'yle, Libya'yla, Orta Doğu'yla devam ediyor. Bu, aslında Türkiye'nin bugün karşı karşıya bulunduğu dış politika ortamını gösteriyor. Türkiye'nin hangi sorunlarla karşı karşıya bulunduğunu, Avrupa Birliği üyelik hedefini tamamen ne yazık ki kaybetmiş olduğunu, Batı'yla ilişkilerinin çok ciddi bir kriz ortamında bulunduğunu gösteriyor. Şimdi, Sayın Bakanın döneminde Amerikan Başkanı Biden, sözde Ermeni soykırımıyla ilgili bir açıklamada bulundu ve bu açıklamanın karşısında ne yazık ki Türkiye'den, Ankara'dan hiçbir ciddi ses yükselmedi. Sayın Cumhurbaşkanı Biden'la yaptığı bütün görüşmelerde bu konuyu gündeme getirmekten geri durdu. Bu kendisine sorulduğunda da "Çok şükür gündeme gelmedi." diye bir açıklama yaptı.

Bunun yanında, yine ABD'yle ilişkilerimizde, hatırlayacaksınız; F-35 projesinden çıkarıldık. Savunma uzmanlarının açıklamalarına göre, Türkiye bu projenin içerisinde bulunmaya devam etse savunma sanayimiz bakımından 11-12 milyar dolarlık bir ekonomik fırsat Türkiye'nin önüne gelmiş olacaktı. Ki bizim savunma sanayimizin ihracat kapasitesi düşünüldüğünde, bu, bütün olumlu gelişmeler bir yana, çok önemli bir gelişmeydi Türkiye bakımından ve yine, Sayın Bakanın döneminde Türkiye F-35 projesinden çıkarıldı.

Yine, hatırlayacaksınız, bir S-400'ler tartışmamız oldu. 2020 yılının Nisan ayında S-400'lerin aktive edileceği söylenmişti. Aralık ayında Sayın Bakan Meclise geldiler, bütçe görüşmeleri sırasında bu soruları kendilerine yönelttik çünkü "Nisanda olmadı, aralık ayında olacak." diyorlardı. Ve üzerinden bir yıl daha geçti. Gerçekten, Türkiye bakımından bu kadar acil bir güvenlik ihtiyacıysa S-400'lerin alınması ve aktive edilmesi, üzerinden bu kadar süre geçmiş olmasına rağmen niçin aktive edilmedi?

Bunların yanında -yine hatırlatmam gerekir ki- Türkiye ile ABD ilişkileri bakımından önemli bir konu ise ABD'nin başta Yunanistan olmak üzere Türkiye'nin etrafında birtakım askerî girişimler, tatbikatlar içinde bulunuyor olması, yine, Sayın Bakanın ve ne yazık ki Türkiye'deki yönetimin bu konuları da ciddi bir dış politika konusu hâline getirip sonuç alamaması. Sayın Bakan, bize dert anlatmanızı anlayamıyoruz yani siz bunları değiştirmek konumundasınız. Doğu Akdeniz'le ilgili, sizin sözcüleriniz gidip Genel Kurulda, komisyonda bize Türkiye'nin haklı olduğunu anlatıyorlar, buna gerek yok yani Dışişleri Bakanı olarak sizden beklenen bunu dünyaya kabul ettirmenizdir. Yani bir Meis Adası'nı düşünün, 10 kilometrekarelik bir ada, bunun 4 bin katı bir deniz yetki alanı Meis Adası için tanımlanıyor, Türkiye'nin bu kadar haklı olduğu konuda böyle bir meseleyi savunamıyorsunuz. Bana anlatabilir misiniz, Bakanlığınız döneminde hangi ülkelerin politikalarını bu az önce anlattığım çerçevede değiştirme başarısını ortaya koydunuz, hangi ülkenin? Hiç birinin. Gelip bize Türkiye'nin ne kadar haklı olduğunu anlatıyorsunuz, buna gerek yok. Sizden beklenen, uluslararası planda ülkelerin politikalarını değiştirebilecek girişimleri yapabiliyor olmanızdır, bundan çok uzaksınız.

Şimdi, geçtiğimiz yıl yine bütçe görüşmeleri sırasında Sayın Bakana hatırlatmıştık: Ya, OECD önemli bir kuruluş buraya büyükelçi atayacaksınız. Türkiye'de iktisatçı mı bitti? Hiçbir saygın uluslararası yayını olmayan, uluslararası bilim, atf endekslerinde bir tane yayını olmayan birisini büyükelçi atamayın dedik biz size. Şimdi, karşılaştığımız manzara, yine OECD kapsamında yapılan -biliyorsunuz, hepimizin bildiği- bu gri liste meselesinde, Türkiye, terörizmin finansmanı, kara parayla

mücadele gibi konularda başarısız olduğu gerekçesiyle gri listeye alındı. Türkiye'nin, bu konularda gerekli çalışmaları yapacak, Dışişleri Bakanlığımızın geçmişten getirdiği bir bürokratik heyeti yok muydu Allah aşkına? Tekrar ifade etmek istiyorum: Ya, siz, bilim atf indekslerinde bir tane yayını olmayan bir kimseyi niye büyükelçi olarak Dışişleri Bakanlığının dışından OECD'ye daimî temsilci atıyorsunuz? AK PARTİ'li eski arkadaşlarınızı büyükelçi atamak gibi bir yaklaşım tarzınız var, bunun doğru olmadığını söyledik, yapmayın dedik, defalarca söyledik. AK PARTİ'li eski bir milletvekili arkadaşınızın eşi bir gün bir sosyal medya paylaşımında bulundu tam bu atama sürecinde, "Söyleyecek çok söz var ama bir kerede söylersem yer yerinden oynar." dedi. Bu sosyal medya paylaşımı yapıldı, arkasından, Sayın Bakan, siz, bu ilgili kimseyi büyükelçi olarak atadınız. Ben, bunun, Dışişleri Bakanlığının gelenekleriyle, Türkiye'nin böylesine güzide bir kurumunun geçmiş uygulamalarıyla hiçbir şekilde örtüşebildiğini düşünemiyorum.

Sayın Bakan, Avrupa Konseyiyle ilişkilerimiz konusunda bir önemli konu da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin uygulanmayan kararları. Ya, ben çok merak ediyorum -bu Osman Kavala olayında gerçekten bir açıklama yaparsanız konuşma sırasında- Osman Kavala'nın beraat ettiği dava ile aynı gün başka bir davadan tutuklanmasını nasıl açıklıyorsunuz? Bunun olduğu ortamda, aynı davada tek tutuklunun Osman Kavala olmasını nasıl açıklıyorsunuz? Bununla ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararına uymamamızı Türkiye'nin prestiji bakımından, uluslararası sözleşmelere uyması bakımından nasıl değerlendiriyorsunuz? Ben bunu gerçekten duymak istiyorum, çok merak ediyorum. Bakın, demokrasiyi, insan haklarını, hukukun üstünlüğünü biz talep ederken her şeyden önce yurttaşlarımız bunu hak ediyorlar diye talep ediyoruz. Başkaları ne der falan... Bu, Türkiye'nin prestiji bakımından belki düşünülebilir ama en önemlisi, en temel olay bunun bir değer olduğudur; demokrasinin, insan haklarının, hukukun değer olduğudur ve bizim yurttaşlarımızın bu değeri hak ettiğiidir.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım; Türkiye bakımından gerçekten çok ciddi dış politika sorunları var, çok ciddi hezimetler arka arkaya yaşanıyor. Bunların bir örneği de -az önce ifade ettim- Doğu Akdeniz'de yaşanıyor. En uzun sahilvar ülke Türkiye, en uzun kıyı bizim ve Türkiye'yi dışlamaya dönük çok ciddi girişimler var; efendim, forumlar kuruluyor. Ve şunu da eklemem gerekli: Sizin döneminizde o kadar yanlış politikalar uygulandı ki... Tarihsel olarak Yunanistan ile İsrail'in hep sorunlu ilişkileri olmuştu, ta 1992'ye kadar Yunanistan İsrail'i tanımamıştı. Şimdi böyle iki ülke birçok konuda Türkiye'ye karşı birleşebiliyor yani bunu bir dış politika başarısı olarak bize anlatmayacaksınız herhâlde.

Değerli arkadaşlarım, bakın, bugün, Yunanistan sizin yanlış politikalarınız nedeniyle Avrupa Birliğinin Kuzey Afrika'ya ve Orta Doğu'ya açılan kapısı hâline geldi; birçok enerji iş birlikleri, yatırım iş birlikleri yapılıyor. Bunların olduğu bir ortamda -biraz paylaşır mısınız bizimle- acaba Yunanistan'ın o bölgede elde ettiği ekonomik kapasite ile, imkânlar ile bizim durumumuz karşılaştırıldığında nasıl bir vaziyet var ortada? Biz bunları merak ediyoruz, bunları duymak istiyoruz.

Dışişleri Bakanlığına -başlangıçta da ifade ettim- bizim büyük saygımız var, geçmişte şehitler vermiş bir kuruluşumuz, hem Osmanlı hem cumhuriyet Dönemi modernleşmesinde çok ciddi yeri olan bir tarihsel kuruluşumuz ancak bu kuruluşu neredeyse ortadan kaldıracak girişimler yapıyorsunuz. Bugün, eski Türkiye'nin çok önemli diplomatları yazılar yazıyorlar, demeçler veriyorlar "Ya, Dışişleri Bakanlığı Türkiye'de bir uluslararası iletişim merkezi hâline geldi, tarihsel fonksiyonunu kaybetti." diyorlar. Ben size bununla ilgili onlarca yorum gösterebilirim, Bakanlığınızın geçmiş mensupları.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Türkiye'nin böylesine büyük sorunlar yaşadığı; ABD'yle ilişkilerinde, Rusya'yla ilişkilerinde... Ya, sizin iktidarınız döneminde Rusya'nın bölgede elde ettiği alanı bir düşününün yani 2008 Gürcistan savaşı, ardından Kırım'ın ilhaki, sonra Suriye'deki durum yani Türkiye'nin etrafında oluyor bunların hepsi, sizin döneminizde oluyor; siz ne yapıyorsunuz Allah aşkına? Yani gidip Putin'in kapısında bekleyip akşam televizyonlara seyran olmak dışında yaptıklarınızı ben gerçekten duymak istiyorum, merak ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Dışişleri Bakanlığı -tekrar ifade ediyorum- bizim gerçekten önem verdiğimiz bir kuruluş, böyle bir kuruluşun tarihsel olarak çok önemli bir makamı mevkisi vardı, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarlığı vardı; Bakanlığın hafızası olarak gerçekten Türkiye tarihi bakımından da çok önemli bir konumdu, bunu ortadan kaldırdınız; buna ne gerek vardı Allah aşkına, buna ne gerek vardı? Türkiye'nin kurumlarıyla niye bu kadar oynuyorsunuz?

Ardından, daha sonradan getirdiğiniz Bakan Yardımcılığı yani Müsteşarlık ortadan kaldırıldıktan sonra farklı bir içerik elde etti. Şimdi, bakın, burada bazı şeyleri ben Türkiye Cumhuriyeti'nin bir yurttaşı olarak, bir milletvekili olarak söylerken gerçekten utaniyorum. Biz, gazetelerde, sizin Bakanlığınızda en üst konuma getirdiğiniz arkadaşların Ordu'nun bir ilçesinde belediye başkan adaylığının tespiti için faaliyetler içerisinde bulunduğunu, bu işin içerisinde birtakım mafya organizasyonlarının dâhil olduğunu, birtakım yerel medya görevlilerinin tehdit edildiğini falan okuyoruz. Ya, bu olacak iş midir yani? Türkiye Cumhuriyeti'nin Dışişleri Bakanlığının, böyle bir konuda, yerel, Anadolu'daki bir ilçenin belediye başkanının atanmasıyla ilgili bir tartışmanın içinde olmasını içinize sindirebiliyor musunuz? Dışişleri Bakanlığının geçmişteki birikimi ile, şehitleri ile bu yaşanan gelişmeleri beraber düşünebiliyor musunuz?

Değerli arkadaşlarım, süremin sonuna geliyorum. Türkiye bakımından düşünülmesi gereken önemli bir konu da bu "girişimci dış politika" ifadesi. Yani ben gerçekten nerelere... "Girişimci" dersiniz girişmek var sizin yaklaşım tarzınızın içerisinde ama bu girişimlerin ne olduğunu ve Türkiye'ye neler kattığını gerçekten merak ediyorum. Açıklamanız içerisinde bunlara yer verirsiniz mutluluk duyarım.

Yine, hatırlatmak istiyorum, Avrupa Birliği üyeliği hedefi ortadan ne yazık ki kalktı. Siz konuşmanızda artık bunu gündeminize bile almıyorsunuz. Ve yine sormak istiyorum: Ya, 2015-2016 dönemlerinden hafızamızda kalan bir vize anlaşması, vize serbestisi vardı; bu ne oldu, ne oldu, ne oldu? Bunun bir yanıtı var mı? Yani ne zaman bizim yurttaşlarımızın önüne vizesiz Avrupa kapıları açılacak? Ve bunun bir taahhüt olduğunu siz defalarca söylediniz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmek üzeredir, son cümlelerinizi alalım.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Söyleyecek çok şey var Sayın Başkan, affınıza sığınarak tabii, süremi de aşmak istemiyorum. Ben Sayın Bakanın açıklamalarını çok merak ediyorum. Geçmişte kendisine Genel Kurulda da sorular sormuştuk, sorularımız yanıtız kaldı. Umarım bugün bu yanıtları duymuş oluruz.

Ben tekrar Komisyon üyelerine de katılımcılara da teşekkür ediyorum.

Saygılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Ben bir isim sıralaması yapıyorum yani kolaylık olsun diye, arkadaşlarımız hazırlansın diye ama şöyle bir kuralımız da var: Arada üyelerimizden biri söz isterse kurallarımız gereği ona öncelik vermek durumundayım. O açıdan, yapacağım değişiklikleri şimdiden saklı tutuyorum veya çok olağanüstü bir şey, bir gelişme olduğunda müdahale etme hakkımı saklı tutarak bu sıralamayı ilan etmek istiyorum.

Önce İYİ Parti'den Sayın Aytun Çıray'a söz vereceğim, ardından Cumhuriyet Halk Partisinden üyemiz Sayın Mehmet Bekaroğlu'na söz vereceğim, daha sonra Halkların Demokratik Partisinden Sayın Serpil Kemalbay'a söz vereceğim, sonra Türkiye İşçi Partisinden Sayın Ahmet Şık'a söz vereceğim, ardından tekrar Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Sibel Özdemir'e söz vereceğim. İnşallah bu sefer sıralamamız değişmeden tamamlamış oluruz.

Sayın Aytun Çıray'a söz veriyorum, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim anlayışınız için.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekili arkadaşlarım; şimdi, bütün bu tartışmaların arasında, aynı zamanda, yaşanan sıkıntıların temel sebebinin içinden geçtiğimiz rejim olduğunu bir kere daha anlıyoruz. Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlar Sayın Bakanın toplantıya katılıp katılmamasını savunurlarken “Sayın Cumhurbaşkanı zaten seçilmiş tek kişi, başkası olsa da olur olmasa da olur.” havasında bir konuşma yaptılar. Esasen, bu Anayasa'ya göre bu Bakanlar Kurulu yok hükmündedir çünkü bizim Anayasa'mıza göre, Anayasa'da yazılmayan ve görevi kanunlarla tarif edilmeyen hiçbir makam yoktur. Bu Anayasa'da, bir önceki Anayasa'da olan Başbakanlık Kabinesi kaldırıldıktan sonra yerine Cumhurbaşkanlığı Kabinesi konulmamıştır ve Cumhurbaşkanlığı Kabinesinin görevleri kanunla da tarif edilmemiştir. Dolayısıyla, Sayın Bakanlar esasen Anayasa'ya göre yok hükmündedirler. Bu Anayasa'yı da biz getirmediğimiz, bu Anayasa'yı Türkiye'nin gündemine getiren Cumhuriyet İttifakı ve Türkiye'nin gündeminden geçti. Tabii, alelacele böyle işler yaparsanız Türkiye'yi dünya gözünde de ne yazık ki böyle küçük duruma düşürürsünüz.

Şimdi, şüphesiz, geçmişte de Başbakanlar, Cumhurbaşkanları da zaman zaman baş başa görüşmeler yapmıştır ama tabii, Sayın Bakanın söylediği devlet memuriyeti sıfatı ile Sayın Başkanımızın devlet memuriyeti sıfatları arasında bir fark vardır; birisi devletin hakikaten içinden gelir, Erhan Bey gibi, orada kademe kademe yükselir ve devletin birtakım sır ve geleneklerine vâkıf olur. Diğer memuriyet istisnai memuriyettir; danışmanlık sıfatıyla atanır, özel kalem müdürü yardımcılığı yaparsınız. Orada, devletin sırlarını...

(Uğultular)

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Hayır, ben, neyse... Anlatayım aradaki farkı da eski bir müsteşar olarak. Yani bu statüleri yerli yerine oturtmazsak bizim için sıkıntı olur.

Dolayısıyla, eski Başbakanlar bu tür görüşmeleri yaptıktan sonra Dışişleri Bakanı ya da müsteşarını çağırarak -ben Süleyman Bey'den biliyorum, Sayın Demirel'den, rahmetle analım- onları çağırarak tutanakları, konuşmaları aynen kayda geçirtip Dışişleri Bakanlığının arşivlerine göndermişlerdir, öyle çalışırdı ve Sayın...

(Uğultular)

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Oraya geleceğiz Sayın Bakanım.

Şimdi, bir başka mesele; yine, birlikte çalıştığı arkadaşlardan biliyorum, Sayın Demirel'e Dışişleri Bakanlığı konusunda danışman teklif edildiğinde “Benim danışmanım Dışişleri Bakanlığı Müsteşarıdır.” demiştir. Yani Dışişleri bürokrasisinin baypas edildiği bir Türkiye'deyiz şu anda ve her kafadan... Ya, birden çok Dışişleri Bakanı var; saraydaki sözcüler dışişleri bakanı, siz öylesiniz, siz öylesiniz.

Şimdi, Sayın Bakanım, 2 defa böyle çok önemli ve Sayın Cumhurbaşkanı tarafından önceden açıklanmış bir baş başa görüşmede sizin olmamanızı -bu tarz itibarıyla- hem temsil ettiğiniz kurum açısından hem de şahsınız açısından, ben, doğrusu -üzüldüm- küçük düşürücü buldum, her an istifanızı da bekledim. Geçmiş siyasi gelenekten geldiğiniz için, bu geleneğin temsilcileri, bir yerden sonra, bu devlet geleneği bozulduğu için bu işe izin vermez diye düşündüm. Bu olmadı.

Şimdi, Sayın Biden’la görüşmede bir tercüman olabilir. Siz girseniz de tercüman olmalıydı, olabilirdi. Zaten devlet bürokrasisinde, bu tür toplantılara girmeden, en üst makamdaki kişi izin vermeden konuşulmaz. Yani Sayın Bakan o toplantıya girip de zırt diye araya girip fikir beyan edecek hâli yok ama devletin, Bakanından gizleyecek neyi olabilir? Ya da bir Cumhurbaşkanı’nın, devletinden gizleyecek neyi olabilir? Asıl soru bu. Biz buraya geldiğimiz zaman, inşallah önümüzdeki seçimde iktidara geldiğimiz zaman, acaba biz bu tutanakları Dışişleri arşivlerinden mi isteyeceğiz, saray arşivinden mi isteyeceğiz, yoksa Amerikalıların arşivinden mi isteyeceğiz? Onu o zaman göreceğiz, şimdi bilmiyoruz, hep birlikte göreceğiz. Ama devlet yönetimi açısından, dış dünyaya karşı ciddiyetimiz açısından çok önemli.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son saniyeleriniz, bir bağlarsanız memnun olurum.

AYTUN ÇIRAY (İzmir) – Son 10 büyükelçiler meselesi de Türkiye’yi bir defa daha ne yazık ki anında dünya liginde küçük düşürmüştür.

Sayın Bakanım, eninde sonunda gereğini yapacağımıza eminim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Bekaroğlu süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; şimdi dış politikayla ilgili konulara gelince yani “Politikanın dışında, siyasetin dışında, siyasetüstüdür, aman ha konuşmayın. Bir karar alındı, bu karara uyacaksınız.” demek... Hayır, arkadaşlar, Mecliste oylama yapıyor, “hayır” var, “evet” var, “çekimser” var. Biz de milletvekiliyiz, milleti temsil ediyoruz. Karar alındıktan sonra mesele bitmiştir. Karar alınana kadar biz irademizi ortaya koyarız, tartışırız. Dış politika olabilir, başka herhangi bir konu olabilir; milletvekilleri konuşur, tartışır, hiçbir şey tabu değildir. Dış politikada, herhangi bir politikada hiçbir şey tabu değildir. Her şey konuşulur, tartışılır, sonra oylanır, karar verilir, o kararın gereği yapılır değerli arkadaşlarım. “Susun!” deme hakkınız yoktur, dış politikada kimseye “Susun!” diyemezsiniz. Başka bir şey daha, size de “Susun!” deniliyor aslında yani her konuyu bilen bir insan var. Sayın Cumhurbaşkanı “Ekonomi uzmanıyım ben.” diyor, mimarlıkta “Başmimarım.” diyor, diplomaside “Başdiplomatım.” diyor, hukukta “Başhukukçuyum.” diyor. Her şey bir kişinin etrafında dönüp duruyor; böyle olmaz arkadaşlar, bu böyle gitmez yani Türkiye’nin buradan bir şekilde çıkması gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, şimdi “Yurtta sulh, cihanda sulh” çok eleştirildi falan, hafife alındı. Şimdi, “değerli yalnızlık” durumuna geldik yani. Gerçekten bu yolculuğu bir şekilde kendi içinde tartışıyor musunuz, müzakere ediyor musunuz, değerlendiriyor musunuz? Nedir bu? Ve bu gelişin de bütünüyle Türkiye’nin ama özelde de Dışişleri Bakanlığının kurumsal çöküşüyle bir ilişkisi var mı, yok mu? Bunu konuşuyor musunuz, tartışıyor musunuz değerli arkadaşlar? Kurumsal çöküş var; Cumhurbaşkanlığı kararnameleriyle öyle değişiklikler yapıldı ki devletin herhangi bir yerinde beş yıl çalışan bir devlet memuru önemli dış politikalara yön veren bir birimin başına büyükelçi olarak atanabiliyor. Böyle bir şey yok değerli arkadaşlarım. Bu tek adam politikası Türkiye’yi uçuruma doğru sürüklüyor.

Bakın, Avrupa Birliğiyle ilişkiler -Sayın Bakanımız da çok fazla üzerinde durmadı- bu konuyla ilgili neler düşünüyorsunuz? Yani Avrupa'yla tek ilişki konumuz mültecileri Türkiye'de Avrupa'nın adına beklemek mi? Bunun dışında başka bir şeyimiz yok mudur? Buna rağmen şimdi bir rapor yayınladılar, okudunuz mu arkadaşlar? Hele insan haklarıyla ilgili öyle eleştirileri var ki, hepsi de gerçek; gavur dedi diye böyle değil, hepsi gerçek. Bakın, "OHAL bitti, yetkiler devam ediyor diyor." deniliyor, "Muhalefet hedef alınıyor." deniliyor "Dövülüyor, atılıyor, yargılanıyor, Cumhurbaşkanına hakaretten her gün muhalifler içeri alınıyor." deniliyor; HDP kapanma davasından söz ediliyor, yargıdaki problemlerden söz ediliyor.

Değerli arkadaşlar, bakın, siz kabul etmezsiniz ama kurallar şöyle: Niye Kavala içeride? Demirtaş'ın durumu da aşağı yukarı aynı. Hukuk, uluslararası sözleşmeler var ya arkadaşlar, uluslararası sözleşmelere göre bu insanlar angarya olarak içeride tutuluyorlar, gereksiz yere içeride tutuluyorlar. Niye? Anayasa'nın 90'ıncı maddesini okuyun değerli arkadaşlar: Usulüne uygun olarak kabul edilen uluslararası sözleşmeler kanun hükmündedir, hele bu sözleşmeler insan haklarıyla ilgiliyse -ki burada kişi özgürlüğüyle ilgili bir konuyu konuşuyoruz- bu, kanunların önündedir, mevcut kanunların önündedir değerli arkadaşlar. Bunu kabul etmiş ve bunlarla ilgili yaptırımlarla karşı karşıya bulunan bir Türkiye var. Bu konuda neler yapacaksınız, bunu da kimse bilmiyor.

İç politikada yaptığınız hatalar dış politikamızı da ipotek altına alıyor değerli arkadaşlarım, bunu bilin. Yani nereden çıktı şimdi, Türkiye'nin ciddi bu kadar problemi varken Kavala'yı niye tartışıyoruz? Kavala dolayısıyla Amerika ve başkalarıyla niye krizler yaşıyoruz? Ya, bir intikam için mi arkadaşlar, ne için ya? Ya, hukuk dedi ki, mahkemeler dedi ki: "Bunu çıkarın." Anayasa Mahkemesi böyle dedi. Niye bu uygulanmıyor? Ondan sonra da bu şöyleymiş, böyleymiş...

Bakın, sizin döneminizde Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Mısır, Yunanistan Ege'de ve Akdeniz'de toplu askerî tatbikat yapıyor, orada petrol aramayla ilgili çalışmalar yapıyor. Bakın, çok eleştirdiğiniz monşerler zamanında böyle bir şey yok -"monşerler" falan deyip duruyorsunuz ya- Türkiye'nin politikaları buraya geldi, bunları oturup değerlendiriyor musunuz değerli arkadaşlarım? 10 büyükelçi işinde "Efendim, Türkçe ve İngilizce çeviri farklılığından dolayı böyle oldu." falan... Hayır, ciddi bir kriz çıktı, ciddi bir kriz. Elbette karşı çıktık, elbette Türkiye'nin başkaları tarafından bu şekilde eleştirilmesinden rahatsız olduk ama bunu hazırlayan sizsiniz, özellikle Dışişleridir değerli arkadaşlarım.

Bakın, siz içeriye ayrı dönüp konuşuyorsunuz, dışarıya ayrı konuşuyorsunuz. Ya, arkadaşlar, Türkiye-İsrail ilişkilerini Aliyev'i ara bulucu yaparak düzeltmeye çalışıyoruz, böyle bir şey olabilir mi? Isaac Herzog İsrail Devlet Başkanı olduğu için birdenbire onu arama ihtiyacı duyuyoruz. Ya, Suudi Kralı Abdülaziz'i Kadir Gecesi, Ramazan Bayramı'nın bir hafta öncesinden arıyoruz, bayramlarını kutluyoruz. Böyle bir dış politika nerede görülmüş değerli arkadaşlar?

Ya, değerli arkadaşlar, Türkiye'deki piyasalar her sabah kalkıyor, Halk Bankası hakkında ABD ne yapacak, bunu şey yapıyor; Türkiye ekonomisi ona bağlanmış durumda, bütün piyasalar onu bekliyor, her yerde Halk Bankasını soruyorlar ediyorlar. Ya, bu, sizin yaptığınız işlerden ortaya çıkmıştır ve neler yaptığınızı bu Meclis de bilmiyor biz de bilmiyoruz değerli arkadaşlarım.

Trump "Aptal olma, ekonominizi yıkarım." içerikli mesajlar verdi. Ne cevap verildi bunlara arkadaşlar? Sayın Bakan, ne cevap verdiniz bunlara? İçeriye, bize dönüp atıp tutuyorsunuz, ne verdiniz?

Putin'le görüşmede koridorda dakikalarca bekletildi Türkiye Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı, bakanları ve görevlileri; orada bekletildi. Ben kahroldum bunu izlerken. Ne cevap vereceksiniz bu millete? Var mı bu milletin onurunu yere düşürmek, böyle bir şey olabilir mi değerli arkadaşlarım?

“S-400’leri aldık, ihtiyacımız vardı.” filan... Nerede bu S-400’ler? 2,5 milyar arkadaşlar, 2,5 milyar. Asgari ücretimizin durumuna bakın, memleketin yaşamış olduğu ekonomik probleme. 2,5 milyar verdik, nerede? Aktif edildi mi edilmedi mi, kullanılıyor mu kullanılmıyor mu? Nerede arkadaşlar?

Bakın, Sayın Bakanım, Suriye meselesine hiç girmiyorum yani bunu konuşmaya zamanımız filan yetmez.

Birçok konu var ama sizin Kürt fobiniz size Suriye’de ciddi yanlışlıklar yaptırdı. Ya, arkadaşlar, Kürtler bu coğrafyanın insanları. Bizde de var, Suriye’de de var, İran’da da var, Irak’ta da var ya. Yani bunlardan korkulacak falan bir şey yok. Uluslararası hukuk neyi gerektiriyorsa o. “Ha, efendim, biz Türkiye’nin iç güvenliği için Suriye’ye girdik.” falan... Ya, bunları tartışırız. Suriye’ye girecek duruma nasıl getirildi? Suriye’de bir tek devlet ortadan kalkarak 3’e nasıl bölündü? Suriye’de günahınız çok Sayın Bakanım. 600 binin üzerinde insan öldü, bunların 50 bini çocuk. Değerli Bakanım, 10 bin civarında -uluslararası kuruluşların kaydettiği- kadının ırzına geçildi. 7 milyon insan evinden yurdundan oldu. 5,5 milyon insan yurt dışına gitti, bunların 4 milyona yakını Türkiye’de. Nüfusun yüzde 60’ı yer değiştirdi. Bir ülke baştan sona yıkıldı değerli arkadaşlarım ya. Burada ciddi bir suçunuz var, bunu Sayın Ahmet Davutoğlu’na atarak falan kurtulamazsınız, hep beraber yaptınız bütün bunları.

Doğu Akdeniz’de neler oluyor arkadaşlar? “Mavi vatan” falan diye sürekli şekilde şeyler yapıyorsunuz bize, “mavi vatan” falan diyorsunuz. İyi, peki yani ne oluyor, nasıl o noktaya kadar geldik? Bunlarla ilgili hiç kimse... Ne oldu Libya’da? Hani petrol? İtalyan Eni’ye verildi, ne oldu?

“Nerede ve ne hatalar yaptık?” bu soruyu sorun değerli arkadaşlarım. Bu sıkışıklığı nasıl atlatacağız, bunu istişare edin, başta Türkiye Büyük Millet Meclisiyle istişare edin. Kullanışlı müttefik olmaya doğru gidiliyor. “Her şeye evet” noktasındayız, oraya doğru gidiyoruz. Peki, niye bu kadar bağırarak çağırarak ettik, niye değerli arkadaşlarım? Bunlara cevap vermek durumundasınız.

Türkiye öyle bir noktaya geldi ki Biden’ın gözlerine, bakışlarına bakarak Türkiye’nin ekonomisi falan değişiyor. Sabahtan akşama, Fed Başkanı ne diyecek, Powel ne diyecek, Biden ne diyecek falan bunlara bakıyor ekonomimiz, iş adamlarımız, yatırım yapacak ya da yapmayacak. Türkiye’yi bu noktaya getirdiniz. Yani Türkiye yeniden uysal bir müttefik hâline geliyor ama siz içeriye, bize bağırma çağırmaya devam ediyorsunuz. Ne oldu “sıfır sorun” değerli arkadaşlar? “Sıfır sorun”dan bugün herkesle kavgalı bir ülke; bunu nasıl becerdiniz, nasıl yapabildiniz? Bu soruyu ciddi bir şekilde sormak durumundayız değerli arkadaşlar.

Bakın, sizin dış politikanız nedir, biliyor musunuz? Google diye bir bilgi kaynağı var değerli arkadaşlarım, giriyorsunuz, orada bir tane adam: “Türkiye filan yere bir büyükelçi atadı.” Merak ediyor, Kazakistan’da bir adam giriyor Google’a bakıyor, tamam, “Egemen Bağış, işte, filan yerde şu yolsuzlukta şey yapıldı, şu şekilde kurtarıldı.” Yetmiyor, “Kendi diniyle, kitabıyla ‘makara’ diyerek dalga geçen bir adam.” bu görülüyor, bu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmek üzeredir, son cümlelerinizi alalım.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Son cümleleri söylüyorum: Uluslararası prestijimiz ne oluyor? Bunu bir bırakın, ne zaman bunu görevden alıyorsunuz? Sayın Bakanım, bir an evvel bunu hâledin, yazıktır bu ülkeye.

Saygılarımla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

HDP Grubundan Sayın Serpil Kemalbay.

Süreniz beş dakikadır.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, bürokratlar, değerli arkadaşlar; bugün 4 Kasım. 4 Kasım 2016’da halklarımızın emeği ve oylarıyla seçilen değerli arkadaşlarımız, milletvekilleri, belediye eş başkanları gözaltına alındılar ve kaçırılarak rehin alındılar. Beş yıldır siyasi darbeye zindanda direniyorlar, biz de HDP olarak direnişimizi sürdürüyoruz.

Öncelikle şunu söyleyeyim: Demokratik cumhuriyeti inşa etmek için mücadelemiz bütün gücüyle sürüyor ve en geniş ittifaklarla birlikte demokratik bir Türkiye yaratmak için adımlarımıza mutlaka devam edeceğiz.

“Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi” adı altında yaratılan mevcut saray rejimi Türkiye Büyük Millet Meclisini birçok konuda baypas etti, biliyorsunuz. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeleri onaylayan ve yürürlüğe girmesini sağlayan yetkili makam Türkiye Büyük Millet Meclisi olduğu hâlde İstanbul Sözleşmesi’nden çıkılmasından tutalım da Kavala ve Demirtaş kararlarında olduğu gibi AİHM kararlarının çiğnenmesi tam vahim bir durumdur, Türkiye demokrasisinin yerlerde süründüğünü gösterir, saray vesayetine işaret eder. Sayın Bakan, Türkiye’ye bu antidemokratik tablonun verdiği zararı Batı’ya 1 değil 1.000 tane kule dikseniz de gideremezsiniz.

Geçenlerde Taliban Türkiye’ye geldi. Erdoğan’ın Taliban için “Türkiye’nin inancıyla ters bir yanı yoktur.” açıklaması vardı. Ankara’ya gelen ve VIP kapısında karşılanan, oradan geçirilerek karşılanan Taliban üyesi 31 kişilik heyetten 18 kişinin Birleşmiş Milletler terör listesinde yer aldığını biliyor musunuz? Bu örgüt, Afganistan’da 55 yaşındaki bir adamın 9 yaşındaki bir kız çocuğuyla “evlilik” adı altında satılmasına onay veriyor. Afgan kadınlar sanattan, spordan, eğitimden, kamusal yaşamdan bu örgüt, bu Taliban tarafından izole ediliyor ve şiddete maruz kalıyorlar. Bunları nasıl görüyorsunuz yani Afganistan’dan başarılı bir üniversite öğrencisini Türkiye’ye getirerek, destek vererek bütün bu suçların üstünü örtebilir miyiz? Biz Sergey İsmailhil’in Türkiye’ye getirilmesinden büyük bir mutluluk duyduk, evet ama peki diğer Afgan kadınlar ne olacak? Türkiye’nin izlediği bu politikanın anlamı nedir diye size sormak istiyorum.

Yine, Türkiye’nin dış politikası, savaş politikası, yandaşların rant politikaları doludizgin gidiyor fakat dışarıda Türkiye yurttaşları da var Sayın Bakan ve özellikle işçiler bunların arasında öne çıkıyor. Örneğin, bütçeden inşaat işçilerine neden hiç pay ayrılmıyor? İnşaat işçileri “Gurbetçiliğe mecburuz.” diyorlar ve vizesiz, kaçak olarak çalıştırılıyorlar. Örneğin, Kazakistan’da Sembol İnşaat ve BBR firması işçileri kırk gün boyunca Türkiye’ye dönemedi, oralarda büyük bir sefalet yaşadılar. Dışişleri Bakanlığı bu sorunu ülkeler arasında diplomasiyle çözebilirdi ama işçiler için parmağını bile kıpırdatmadı. Ben burada Sayın Yavuz Selim Kıran’ın hakkını da vermek istiyorum. Bizimle bu konuda pek çok kez görüştü fakat onun da gücü yetmedi herhâlde bu konuya. Bu işçiler ortada bırakıldılar, hâlâ haklarını alabilmiş değiller. Bu zombi hâline dönüşen şirketler işçilerin haklarını gasbediyor, ortada bırakıyor ve işçilerin hakkını koruyan hiçbir sistem geliştirilmiyor.

Bizim bir önerimiz var, bir fon sistemi kurulmasını istiyoruz. İşverenlerin verdikleriyle oluşturulan, sendikaların ve devletin, Bakanlığın denetiminde olan bir fon kuruluşuyla işçilerin haklarının korunabilmesi için çaba harcanması ve yurt dışındaki işçilere de sahip çıkılması gerekiyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur Serpil Hanım, son cümlelerinizi alayım.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Hemen toparlıyorum.

Bakanlığımızın bu konudaki pratiği ne yazık ki yeterli değildir.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Türkiye İşçi Partisinden Sayın Ahmet Şık.

Buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

AHMET ŞIK (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Herkese merhaba.

Dışişleri Bakanlığı bütçesini değerlendirmek, halkın yediğinden, içtiğinden, hakkından kesilen vergilerle oluşturulmuş kaynakların nereye, ne şekilde kullanıldığını konuşmak için buradayız. Türkiye'nin ülke dışındaki temsili ve bu ülke halkının yurt dışında çıkarlarını savunmakla, sorunlarını çözmekle görevlendirilen önemli bir Bakanlığın, Dışişleri Bakanlığının bütçesini görüşüyoruz.

“Bütçe” denilince sayılar, rakamlar akla geliyor hâliyle. Ben de bazı rakamlardan bahsedeceğim. Demokrasi, insan hakları ve siyasi özgürlükler, düşünce ve ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü alanında çalışan çeşitli uluslararası örgütlerin hazırladığı raporlardan yola çıkarak bazı rakamlar ve oranlardan söz etmek istiyorum çünkü denetimimizdeki medyada bunları görmek mümkün değil, bilginiz olsun istiyorum.

Küresel Özgürlük Raporu, ülkelerin 100 üzerinden puanlama sistemiyle siyasal haklar ve sivil özgürlükler açısından değerlendirmesini yapar. Muhaliflere uygulanan baskılar, Terörle Mücadele Kanunu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmaması, işkence ve kötü muameleyle göz yumulmaması, akademiye ve eğitimdeki siyasi baskılar, şeffaflık ilkesinin aksine hareket edilmesi, İstanbul Sözleşmesi'nden çekililmesi, STK'lerin üzerindeki baskının şiddetlenmesi, ücret eşitsizliği ve yolsuzluğun görünür hâle gelmesi, internet yasasının daraltıcı bir şekilde geçmesi, basın özgürlüğünün acınası hâli gibi başlıklar Türkiye'nin Küresel Özgürlük Raporu'ndaki yerini gösteren temel etkenler. Bu kriterlere göre hazırlanan raporda Türkiye 100 üzerinden 32 puanla özgür olmayan ülkeler kategorisinde; 210 ülke içerisinde 151'inci sırada. Türkiye'nin siyasal özgürlüklerle ilgili olarak mevcut Hükümet ve Cumhurbaşkanının adil seçilmesi puanı 4 üzerinden 2.

Nüfusun çeşitli kesimleri; etnik, ırksal, dinî, cinsiyet, LGBT+ ve diğer gruplar dâhil olmak üzere, tam siyasi haklara ve seçim fırsatlarına sahip olması üzerinden puanı 4 üzerinden 1.

OECD'nin yayımladığı 2021 Raporu'nda Türkiye'nin resmî yolsuzluğa karşı önlemlerin güçlü ve etkili olması puanı 4 üzerinden 1. Devlette açıklık ve şeffaflık puanı ise 4 üzerinden sıfır. Tanzanya ve Uganda şeffaflık ve yolsuzluğa karşı önlemlerde Türkiye'nin de 1 puan ilerisinde.

Türkiye'nin küresel ölçekte özgür ve bağımsız medya puanı 4 üzerinden 1. Bireylerin dinî inançlarını ve inançsızlıklarını kamusal ve özel alanda uygulama ve ifade etme özgürlük puanı ise 4 üzerinden 2 ki en yüksek bu.

Türkiye'nin akademik özgürlük ve kapsamlı siyasi telkinlerden arınmış eğitim sistemi puanı 4 üzerinden 1. Tanzanya ve Nikaragua akademik özgürlük bakımından Türkiye'nin üzerinde yer alıyor. Bireylerin gözetim ve cezalandırma korkusu olmadan siyasi veya diğer hassas konularda kişisel görüşlerini ifade etmekteki özgürlük puanı yine 4 üzerinden 1. Türkiye sivil özgürlükler açısından Katar'ın 4, Umman'ın 3, Zimbabve'nin de 1 sıra gerisinde yer alıyor. Türkiye'nin toplanma özgürlüğü, sivil toplum kuruluşları, özellikle insan haklarıyla ilgili işlerle uğraşanlar, sendika ve benzeri meslek örgütleri veya işçi örgütleri için özgürlük puanları 4 üzerinden yine 1.

Bu puanlamalar anlamlıdır diye -daha önce olduğu gibi- yine kıyaslama yapmak gerekirse: Türkiye, toplanma ve STK özgürlüklerinde Angola'nın 1 puan gerisinde, STK ve sendikal faaliyet özgürlüğünde ise Irak'ın 1 puan gerisinde. Türkiye, bağımsız yargı, hukuki ve cezai konularda yasal süreçlerin hüküm

sürmesi konularında 4 üzerinden sıfır puan almış. Bağımsız yargı konusunda Nikaragua, Irak, Zimbabve, Uganda, Moritanya gibi ülkelerin gerisinde kalmış, hukuki ve cezai konularda Nikaragua'yla da aynı puana sahiptir. Türkiye'nin, fiziksel gücün gayrimeşru kullanımına karşı korunması ile yasaların ve uygulamaların nüfusun çeşitli kesimlerinde eşit muamele yapılmasını garanti etmesi puanı yine 4 üzerinden 1. OECD 2021 Raporu'na göre, Türkiye'de eğitim hizmetlerinden memnuniyet de yüzde 27 oranıyla son sırada yer alıyor. Türkiye suçun etkin kontrolünde OECD sınırının altında kalarak binde 8'den daha düşük bir puan alıyor.

İnternet özgürlüğünde özgürlük puanı 39'dan 34'e düşmüş durumda, 74 ülke arasında 53'üncü sırada. Bireylerin özellikle insan hakları standartları kapsamında korunan faaliyetlerinin cezalandırılıyor olması puanı da 1 yani internet özgürlüğü sıralamasında Venezuela, Bangladeş, Azerbaycan, Etiyopya, Sudan, Ruanda, Irak, Zimbabve gibi ülkelerin gerisinde. Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'ne göre 180 ülke arasında 153'üncü sırada Türkiye. İşsizlik, enflasyon, faiz oranı, millî gelir gibi ekonomik göstergelerin esas alınarak hesaplandığı Dünya Sefalet Endeksi'nde ise 156 ülke arasında 21'inci sırada.

156 ülkenin kadın-erkek nüfusu arasındaki cinsiyet eşitsizliğini mercek altına alan Dünya Ekonomik Forumu Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Endeksi'nde Türkiye 3 basamak gerileyip 133'üncü sıraya indi 2019'da. Kadınların ekonomiye katılmaya fırsat eşitliği kategorisinde 140, iş gücüne katılımı 137, aynı işe eşit ücrette 95'inci, eğitim olanakları eğrisinde 101'inci, sağlıkta 85'inci ve siyasi yaşamda temsilde 114'üncü sırada yer aldı.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz bitmiştir.

Son cümlelerinizi alayım.

AHMET ŞİK (İstanbul) – Peki, aslında daha rakamlar çok ama belirtmem gereken, Türkiye'nin itibarının çitasının nerede olduğunu da gösteren ama süre yetmedi.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Serpil Özdemir, Cumhuriyet Halk Partisi Grubundan...

SÜLEYMAN GİRGIN (Muğla) – Sibel Özdemir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, yorgunluktan; kusura bakmayın.

Sibel Hanım'a zaten bugün çok haksızlık yaptık, bir de ismini yanlış söyledim üstüne; özür diliyorum.

Sibel Hanım konuşacak, yalnız beş dakika değil on dakika konuşacak çünkü üyemiz Süleyman Girgin Bey beş dakikalık konuşma hakkını Sibel Hanım'a devretti.

Buyurun lütfen.

Süreniz on dakikadır.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum.

Komisyon üyemiz Sayın Girgin'e de özellikle teşekkür ediyorum, söz hakkını bana verdi.

Sayın Bakan, Sayın Avrupa Birliği Başkanımız, değerli bürokratlar, değerli üyeler; ben de iyi bir çalışma süreci diliyorum. Çok önemli bir Bakanlık, hepimiz açısından stratejik önemli, Sayın Bakan millî ve siyasetüstü olması gerektiğini tekrar tekrar vurguladı bugün de ancak son geldiğimiz aşamada ve bugün yapılan konuşmalarda da hep aynı vurguya değindik. Geçen bütçe görüşmelerinde de aynı sorun vardı. Dış politika, savunma gibi stratejik alanlarımızın maalesef, son zamanlarda da

özellikle, ulusal politika temelinden uzaklaşıp tabii ki bir sistem değişikliğiyle karşı karşıya kaldık, bir anayasal değişiklik oldu ve neticede daha çok bir partinin, hatta bir kişinin stratejik bir hedefi ve maalesef kararları ya da iktidarına indirgenen bir süreçle karşı karşıya kaldık ki bugünkü temel vurgular da böyleydi. Uzun vadeli öngörülen stratejik ulusal hedefler yerine biz daha fazla dış politikada kısa vadeli, dönemsel, konjonktürel, kişisel tercihlere indirgenen bir dış politika sürecinin hâkim olduğuyula karşılaştık.

Ben, Avrupa Birliği Uyum Komisyonu üyesiyim, Karma Parlamento Komisyonu üyesiyim, daha çok Avrupa Birliği bağlamında değerlendirmeler yapacağım. “Sahada ve masada güçlü Türkiye” savı ve tezi var ancak bunun Avrupa Birliği temelinde çok da karşılığını bulmadığını düşünüyorum. Uluslararası alanda, özellikle de AB bağlamında uzlaşma, diyalog, çok önemseydiğiniz, bugün tekrar vurgu yaptığınız ya da çözüm, somut sonuç almak yerine daha çok kutuplaşma ve çatışma ortamıyla beslenen bir sürece şahit olduk. Avrupa Birliği bağlamında hep kısa vadeli ve sanki biraz da şahsi çıkar ya da dönemsel çıkara yönelik bir dış politika anlayışı hâkim oldu, doğal olarak da somut bir sonuç elde edemedik. Bir gerileme süreci var tabii ki Avrupa Birliği sürecinde ve de itibarsızlaşan, güven kaybeden bir süreç ama en önemlisi Sayın Bakan, değerli üyeler; kurumsuzlaşan ve şeffaflıktan uzaklaşan. Bunun maliyeti de doğal olarak en çok da ekonomik maliyet olarak karşımıza çıktı ki bugün siz de sunumunuzda dikkat çekici bir şekilde dış politika ve ekonomi bağlamından bir bakış açısı orta koydunuz.

İşte, Mali Eylem Görev Gücünün (FATF) Raporu. Şimdi, burada, bizim, 2023 AB’ye Katılım İçin Ulusal Eylem Planı’nda sermayenin dolaşımı faslına uyum noktasında bir taahhüdümüz var. Şimdi, biz bu taahhüdümüzü yerine getirmediğimiz ve ülkemiz gri liste sürecinde. İşte, Avrupa Birliği raporuna değineceğim, Kamu İhale Yasası, yolsuzlukla mücadele, birçok ulusal, iç politika anlamında yapmamız gereken ve taahhüt ettiğimiz düzenlemeleri yapmadık ve şimdi biz çıkıp belki günün sonunda “Avrupa Birliğinin ön yargıları.” diyeceğiz, “Çifte standart.” diyeceğiz. Benim burada vurgum: Bizim ulusal düzeyde yapmamız gereken mevzuatları dahi yerine getiremedik.

İşte, büyükelçi krizi, son karşı karşıya kaldığımız kriz. Burada asıl biz neden böyle bir muameleyle karşı karşıya kaldık, içeriği neydi, gerekçesi neydi? Gerçekten çok önemli 10 ülkenin büyükelçisi tarafından -Avrupa ülkesi çoğunluğu da- böyle bir yaklaşımla karşı karşıya kaldık. Ben geçen yılki konuşmamda da, Sayın Bakanım hatırlayacaksınız, hep liyakatli kadroları vurgulamıştım ve kurumsallaşmayı vurgulamıştım ama bunun önemini tam da biz büyükelçi krizinde somut olarak elde ettik. Bu uyarımızı tekrar yerine getiriyorum.

Diplomatik krizler yaşadık, Avrupa Birliği aday ülkesi ve resmî aday ülkesi olduğumuz süreçten uzaklaştıkça hep ekonomik maliyetlerle karşı karşıya kaldık. Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle başlayan ve genel, kurumsal ve liyakatli kadrolarda yaşanan tahribat Avrupa Birliği sürecine de yansdı ve işte Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden bugün Avrupa Birliği Başkanlığı sürecine geldik ve Başkanlığın görev alanı sınırlandırıldı, daha işlevsiz bir hâle geldi. Bizim hedefimiz hatırlıyorsanız, ilk başlangıç sürecimiz başmüzakereciydi ve çok etkin bir role sahipti, kilit bir role sahipti ve birçok diplomatik sorunu da çözebiliyorduk. Bugün Avrupa Birliği Başkanlığının daha güçlü ve öncü kadrolarıyla beraber bu diplomatik süreci yönetmesini istiyoruz çünkü böyle olmalı. Aksi hâlde kişisel bir sürece indirgeniyor, kurumsallaşmadan uzaklaşıyoruz ve politik süreçler, diplomatik sorunlar kişisel olarak algılanıyor. Ben, Avrupa Birliğiyle, komisyonla beraber yapmış olduğumuz müzakerelerdeki gözlemlerimi size iletiyorum.

Kurucusu olduğumuz kurumların, sizin söylediğiniz gibi AB bağlamında, öyle “Yükselen profilimiz, artan etkimiz ya da küresel ağırlığımız.” pekişmiyor maalesef. Burada, evet, Avrupa Birliğinin çifte standardı ve Avrupa Birliğinin ikili sorunlu olduğumuz ülkeler var, ön yargıları var ama biz şimdi günün sonunda bütün bunları getirip yine, siz sunumunuzda “Ön yargı, mesnetsiz ifadeleri Avrupa Birliğinin, işte sahada, masada güçlü Türkiye savı.” bundan çıkmalıyız artık, biz bu bağlamdan çıkmalıyız. Biz bir şeyler yapmalıyız ki o raporda ülkemizin haklı tezlerinin dahi savunulmadığı bir noktadan ülkemizi çıkarmalıyız.

AİHM kararları, burası çok önemli gerçekten, çünkü biz o kurumun kurucusuyuz ve Avrupa Birliği İnsan Hakları Sözleşmesi'nin de tarafıyız. Buna uymamak ve buradan sorunlu hâle gelmek gerçekten ülkemizin itibarı açısından çok sorunlu bir alan. Raporu baktığımız zaman, maalesef hızlı geriye gidiş var. Ben, altı yıldır Parlametodayım, uzun süredir de Avrupa Birliği çalışan bir akademisyenim. Gerçekten, sizin döneminizde, 2005 sonrası elde ettiğimiz kazanımlardan da geriye gidiyoruz ve çok kritik kazanımlarımız vardı. On altı yılda, 16 başlık açabildik sadece, 1 başlık geçici kapatıldı ama bakın, giderek aday ülke statüsünden de uzak... Bırakın, stratejik üyelik hedefi artık raporlarda komşu ülke statüsüne indirgendik, bu ciddi bir sorun. Taahhütlerimiz var, yükümlülüklerimiz var. Biz, kabul ettik bu kriterleri, adaylık kriterlerimizi, siyasi kriterler en önemlisi. Sizin iktidarınız dönemindeki kazanımlardan geriye gidişler var ama en önemli geriye gidişler ekonomik kriterlerde Sayın Bakan, ki bunlarda da güçlü kurumlar kurmuştuk, bağımsız, özerk kurumlar kurmuştuk ve Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle bu kurumlar da tahrip olmaya başladı. Hukuksal mevzuatta da uyum noktası. Bu üç alanda da ciddi geriye gidiş var. Evet, özellikle de, gerçekten, rapora yansıyan, söylediğim gibi bağımsız ve özerk kurumlardaki tahribatlar. Özellikle güçler ayrılığı ilkesinin yeni sistemle beraber, denetim mekanizmalarının, karar alma mekanizmalarının merkezileşmesi, gücün tek yerde toplanması ve demokratik kurumların işleyişi, şeffaflık, hesap verebilirlik, liyakat. Zaten biz bu uyarıları içeride de yapıyoruz ama bunun uluslararası Avrupa Birliği üyelik raporlarımıza yansması temel sorun. Bu uyarılar ve bunlarla ilgili adımlar atmamız gerekiyor.

Reform paketleri yaptık. Yargı reform paketlerini komisyonla ilgili, Brüksel'deki çalışmalarımız da hep bu paketleri gündeme getirdik ama bunun uygulama sonuçları yok ve bu uygulama sonuçları çelişkili bir duruma getiriyor ülkemizi. Bütün bu uygulama sonuçları bugün rapora yansımış. Şimdi, yine, çıkıp “Avrupa Birliğinin çifte standardı ya da ön yargısı.” diyemeyiz, böyle bir savı ortaya koyamayız, öz eleştiri yapmalıyız, taahhütlerimizi, kabul ettiğimiz üyelik kriterlerimizi sorgulamalıyız ve gerçekten bunları iyi tespit etmeli bunlarla ilgili adımlar atmamız. Yani Avrupa Birliğinin gelip, raportörünün rapor tutma sürecinden çıkıp, bizim bu süreci tekrar 2005 sonrası yapmış olduğumuz gibi yapmamız gerekiyor. Biz bütün bunları “çifte standart, ön yargı” noktasında düşünüp bunları yok sayarsak bir aşama kaydedemiyoruz maalesef.

Düzenleyici ve denetleyici kurumlarda Merkez Bankasına değinmek istiyorum, rapora en çok yansıyan kurum; buradaki keyfi atamalar, kurumların zayıflatılması, itibarsızlaşması. Merkez Bankası Başkanının bir gecede değişmesi değil sadece Sayın Bakan, bunun yarattığı etki, güven ortamı, gerçekten ekonomik anlamda yansması, bunu da yine bir çifte standart bağlamında değerlendiremezsiniz. Gümrük birliği sürecinde yapamadık, bir modernizasyon sürecine gelemedik. “Ön yargılar var.” diyeceksiniz yine. İşte, üyelik müzakerelerimizde açılmayan fasıllar var burada ama bunları aşamıyoruz. Şimdi, bir de Yeşil Mutabakat sürecinde biz daha gümrük birliğini güncelleyemezken Yeşil Mutabakat'ta nasıl bir aşama kaydedeceğiz? 18 Mart Mutabakatı'nda 72 kriterden 6'sı kaldı, tamamlayamadık. Siz geçen yıl dediniz ki: “Bir virgüle dahi takıntı...” gibi bir cümle kullandınız. Biz hâlâ bu virgül sürecinde miyiz? Terörün tanımı var, taahhüt ettik ama bir ilerleme kaydedemedik bu noktada da ve Raportör

açıkladı, diyor ki: “Biz bu kriterleri yerine getirdik, Türkiye taahhütlerine uymuyor.” Ekonomik ve sosyal maliyetini bu kadar yüklediğimiz, vize mutabakat sürecinde mülteci sorununda dahi biz haklı tezlerimizi savunamadık ve vize konusunda da güncelleme bekliyoruz şimdi.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonundan bir iki cümleyle bahsetmek istiyorum. Şimdi, yasal mevzuatlar yapıyor ve bu Komisyon etkin şekilde işletilmiyor ve müzakere başlıklarımızın açıldığı konularda dahi bu Komisyonunda bir görüşme yapamıyoruz. Şimdi, biz yine Avrupa Birliğine mi yükleyeceğiz bunun suçunu? Meclisteki bu niteliksiz yasama sürecine Avrupa Birliğinin çifte standardı mı diyeceğiz tekrar?

KPK’ye değinmek istiyorum, sürem bitti.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sibel Hanım, son cümlelerinizi alalım.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Değerli Bakanım, Karma Parlamento Komisyonunda bir kriz var, yönetim krizi var ve bunu aşamıyoruz, doğal olarak da söylediğiniz o parlamenter diyalog gelişmiyor Avrupa Birliğinde ve çok önemli. Çünkü biz bunu –Sayın Başkanlar burada yok galiba, Sayın Karayel ve Sayın Gülpinar’ın biraz da kişisel performansı ve Komisyonumuzun o zamanki kişisel performansı orada toplayabilmiştik Aralık 2018’de ama bir yönetim krizi var. Bu konuda ne yapacaksınız, bu KPK krizi devam edecek mi, parlamenter diyalogu nasıl açacağız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, yine 3 partiyle devam edeceğim. Milliyetçi Hareket Partisi ve AK PARTİ’den Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımızın söz talebi olmadığı için bu 3 partiyle yine devam edeceğim. Önce Sayın Garo Paylan HDP’den, Komisyon üyemiz, kendisine söz vereceğim; sonra Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Türedi Kayan; daha sonra İYİ Parti’den Sayın Naci Cınıslı konuşacak.

Sayın Paylan, süreniz on dakikadır.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli vekil arkadaşlarımız, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın değerli emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, öncelikle bir tebrikle başlamak isterim. Günlerdir pek çok bakanlığı görüştük, kadın arkadaşlarımız o bakanlıklarda ya 1 kişiydi ya 2 kişiydi yani sizde yüzde 50’ye yakın bir kadın oranını görmekten dolayı mutluluk duyuyorum ve sizi tebrik ediyorum ama bakan yardımcılar konusunda sınıfta kaldınız, bir kadın bakan yardımcısı da istiyoruz. Yani bakan yardımcılarımızın koltuğunu tehlikede görmeyin, ilave bir kadın bakan yardımcısını da görmek isteriz, asla bakan yardımcılarımızı görevden alın demiyorum, onlara da saygı sunuyorum, koltukları tehlikede olmasın.

Sayın Bakan, sunumunuzu dikkatlice dinledim ve sunumunuzun mottosu “girişimci dış politika.” Girişimci olmak gerçekten önemlidir ama her girişimde bilirsiniz –ben de geçmişte girişimci bir insandım- fizibilite yapılı, akılcı fizibilite yapılar, rasyonel çalışmalar yapılı ve ona göre girişimler yapılı. Maalesef sizin özellikle son yıllarda yaptığımız girişimlerin pek çoğu –üzülerek söylüyorum- hezimetle sonuçlandı. Şimdi, bence artık Türkiye olarak soğukkanlı bir şekilde bütün bu girişimleri değerlendirmemiz gerekiyor Sayın Bakan yani sonuçları ne oldu diye değerlendirmemiz gerekiyor ve Sayın Bakan, size şunu söyleyeyim: Bakın, siz aynı zamanda bir ekonomi bakanısınız ve bunu da söylediniz zaten “Dışarıda ihracatımızı şöyle artırdık gittiğimiz yerlerde.” diye ama şunu bilin ki sonuç olarak maceracı dış politikalarınız Türkiye’deki yurttaşlarımızın ekmeğini de etkiliyor, sofrasındaki ekmeğini de eksiltebiliyor. Bakın, beş yıl öncesine kadar Türkiye’de toplanan vergilerin

on beşte 1'i güvenlikçi politikalara gidiyordu, 2022 yılında Türkiye'de yurttaşlarımızın ödeyeceği her 5 liranın 1 lirası güvenlikçi politikalara gidecek Sayın Bakan, bunda da maalesef sizin bu maceracı dış politikalarımızın etkisi var. Şimdi, bu maceracı dış politikalardan ne kazandık, ne kaybettik soğukkanlı bir şekilde değerlendirmemiz gerekiyor Sayın Bakanım.

Bakın, Doğu Akdeniz, Ege politikanızda maceracı politikalara girdiniz, NAVTEX'ler ilan ettiniz, efendim, savaş araçları, savaş gemileri, karşılıklı savaş uçakları uçu. Sonucu ne oldu Sayın Bakan? Gelin, soğukkanlı bir şekilde değerlendirelim. Ne oldu sonucu? Şu anda, Ege sülman öyle değil mi? Herhangi bir adım var mı? Yok. Ne adımı var ama? Yunanistan kendisini güvende hissetmedi çünkü şöyle söylemler oldu: "Bir gecede geliriz. Ezeriz, geçeriz." gibi söylemler oldu. Bunun sonucunda ne oldu? Yunanistan, Amerika'yla anlaşma imzaladı, Fransa'yla anlaşma imzaladı. Amerika, Dedeğaç'a inanılmaz yatırımlar yapıyor, üs kurdu. Amerika, Yunanistan'da pek çok üs kuruyor. Yunanistan halkının bütçesinden Amerikan silah şirketlerine para akıyor. Yunanistan halkının bütçesinden Fransız silah şirketlerine para akıyor. Yunanistan silah alınca bunun karşılığında biz ne yapacağız? Biz de silahlanma yarışına gireceğiz. Sonuçta ne olacak? Yoksul Yunan köylüsü, Yoksul Türkiye'nin köylüsü kaybetmiş olacak. Yani "kaybet-kaybet" siyasetiyle karşı karşıyayız Sayın Bakan.

Bakın, Yunanistan'la geçmiş Dışişleri Bakanları, siz de zaman zaman yaptınız, bir bakardık Kos'ta buluşurlardı, bir bakardık Kaş'ta buluşurlardı, konuşabilirlerdi karşılıklı meselelerimizi çözmek üzere. Ama biz ne yaptık? Bu politikadan çıktığımız için şimdi, Yunanistan bekasını ABD'de arıyor, biz de efendim, silahlanma yarışına giriyoruz ve "kaybet-kaybet" siyasetine maalesef, esir olmuş durumdayız.

Sayın Bakan, Afganistan'ın sonucunu değerlendirdiniz mi? Yirmi yıl boyunca o işgalin maalesef biz de parçası olduk. Afganistan'daki, oradaki gücü olarak söylüyorum bunu, Amerikan işgali, NATO'nun oradaki varlığı anlamında söylüyorum; yanlış anlamayın burada, bu kelimeyi de. Yirmi yılın sonunda bir enkazla karşı karşıyayız.

Sayın Bakan, beni dinlerseniz memnun olurum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Değerli arkadaşlar, Bakan Bey'i meşgul etmeyelim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Yirmi yılın sonunda bir enkazla karşı karşıyayız.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Not alıyorum. Ciddiye aldığım için not alıyorum konuyla ilgili.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Yok, sağ olun Sayın Bakanım, elbette sağ olun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – "Konuyla alakalı." diyorsunuz, eyvallah.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) - Sağ olun Sayın Bakanım. Teşekkür ederim.

Bakın, Afganistan sonucunda bir enkaz var, yirmi yılın sonucunda Afgan halkının bir yıkımı var, Afganistan'ın bir yıkımı var sonuçta, bir enkaz var. Libya'daki politikalarımız sonucunda ne var? Bir enkaz var. Türkiye'nin ne kazancı var? Hiçbir kazancı yok. Bölünmüş bir Libya var, Libya halkının yıkımı var.

Suriye politikamıza bakalım. Soğukkanlı bir şekilde değerlendirelim. On yıldır Suriye'de yangın var, biz o yangına su mu döktük; benzin mi döktük? Bunu, soğukkanlı bir şekilde değerlendirelim değerli arkadaşlar. Yani şöyle bakabilirsiniz: "Efendim, terör var, şiddet var, orada olmamız lazım." Sonucu ne? Türkiye, dünyada, Suriye anlamında nasıl gözüküyor? Orada, bazı cihatçı grupların hamisi olarak gözükmek bize ne kazandırdı? Suriye'deki barışa biz katkı mı koyduk, yoksa yangına benzin mi döktük? Suriye'deki agresif politikamızın sonucu ne oldu biliyor musunuz? Nasıl Yunanistan'a ABD daha çok yerleştiyse Suriye'ye de ABD ve Rusya yerleşti. Rusya, Suriye rejiminin rızasıyla yerleşti,

ABD de bir işgalci güç olarak yerleşti. Niye? Bakın, biz Osmanlı bakiyesiyiz Sayın Bakan, değerli arkadaşlar. Osmanlı bakiyesiyiz, bütün o topraklarda, bizim, hepimizin izi var, ortak vatanımızdı. Arap'ın da, Süryani'nin de, Ermeni'nin de, Türk'ün de ortak vatandı. Şimdi, ne oldu? Kutuplaştık, kamplaştık, sınırın bu tarafı efendim, Türk yurdu, orası Arap yurdu gibi gözüküyor. Belli yerlerde efendim, Kürt varlığı var, öbür tarafta... Kutuplaştık, kamplaştık. Oysa biz bir arada yaşayan halklar, Osmanlı anlamında, herkese bir şekilde, bir arada yaşama iradesi sunabilirken şu anda "O Kürt, o Türk, o Ermeni, o bilmem ne." politikasına döndük. Yunanistan'la barışçıl politikalar kurabilirdik. Suriye'de barışçıl politikalarla davranabilirdik. Kürt meselesinde beş yıl önce olduğu gibi daha barışçıl politikalar üzerine konuşabilirdik. PYD temsilcileri altı yıl önce Dışişleri Bakanlığında görüşmeler yaparken şimdi başka bir anlayışla bakabiliyoruz. Oysa biz sert gücümüzle değil, yumuşak gücümüzle etki alanımızı artırabiliriz. Bunu da görmemiz lazım, bunu soğukkanlı bir şekilde değerlendirmemiz lazım Sayın Bakan. Maalesef, yumuşak gücünü kullanamayan bir ülke durumuna geldik ve barışçıl politikalarla hegemonya alanımızı, "leverage"ımızı, etki alanımızı artıracakken sert gücümüzle belli yerlere giriyoruz ve maalesef, yıkım yaratıyoruz. Türkiye bir fil gücündedir. Ama şunu unutmayın: Züccaciye dükkânına giren bir fil, her döndüğü agresif harekette yıkım yaratır. İşte, bu filin yumuşak gücü de olmalı. Bu güçlü ülkenin yumuşak gücüyle komşularıyla "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesiyle komşularıyla, komşu halklarla barışçı politikalarla çözüm üretmesi gerekir. Suriye rejimiyle de Suriye'deki Kürtlerle de Suriye'deki Araplarla da Süryanilerle de Ermenilerle de bunu başarabilirdik; bunu soğukkanlı bir şekilde değerlendirelim ve paradigma değişikliğine ihtiyaç var Sayın Bakan.

Ukrayna'ya SİHA sattınız, Sayın Cumhurbaşkanı her gittiği yerde SİHA satmaya çalışıyor. Ne oldu sonucu Sayın Bakan? SİHA'yı Ukrayna rejimi kullandı Rusya destekli gruplara karşı. Sonucu ne oldu? Rusya da bir fildir ve Suriye'de, rejimin desteklediği şekilde, orada, İdlib'deki sizin desteklediğiniz güçleri günlerdir bombalıyor, öyle değil mi? İşte, oraya SİHA satınca orada bomba yeniyor. Ne oluyor? Ukrayna halkı kaybediyor. Ne oluyor? İdlib'deki halklar kaybediyor, insanlar hayatını kaybediyor.

Sayın Bakan, Ermenistan-Azerbaycan savaşı konusunda veya Karabağ'da süren savaş konusunda geçen yıl bugünlerde, biliyorsunuz, Türkiye'de inanılmaz bir atmosfer vardı. Ya, ben de bu savaşın gereksiz olduğunu, Ermeni ve Azeri halkının yıkımına yol açacağını söyledim; buna dair de pek çok noktada hedef oldum. Bakın Sayın Bakan, otuz yıl öncesine kadar şu coğrafyada, Azerbaycan ve Ermenistan coğrafyasında Azeri ve Ermeniler bir arada yaşıyordu biliyor musunuz? Erivan'da Azeriler yaşardı, Bakü'de Ermeniler yaşardı, bütün bu coğrafyada bir arada yaşarlardı ve Karabağ'da da bir arada yaşarlardı. Ne oldu? Rusya hep bir sorun alanı bırakır. Kafkasya'nın tamamında böyledir, biliyor musunuz? Güney Osetya'da da öyledir. Diğer ülkelerde sorun alanı bırakır, bakın, hep sorun alanı bırakır, halkları birbirine düşürür ve oradaki etkisini devam ettirir. Ne oldu geçen yılki savaşta? Biz destek verdik. 10 bine yakın Azeri ve Ermeni genci öldü, hepsinin anısı önünde saygıyla eğiliyorum hiç insan ayırt etmeden. Kim kaybetti? Azeri halkı kaybetti ve Ermeni halkı kaybetti. Kim kazandı? Tek kurşun atmadan Rusya nereye yerleşti? Karabağ'a yerleşti. Rusya şu anda Karabağ'da. Kim var Karabağ'da? Rusya var ve Ermeni güçleri var şu gördüğünüz bölgede. Nereye girdi Rusya? Bakü'ye girdi. Nereye girdi? Zaten Erivan'daydı, Ermenistan'a daha fazla girdi, daha büyük güçle girdi ve Ermenistan'ı, Azerbaycan'ı daha fazla pençesi altına aldı. Biz neredeyiz? Maalesef yokuz Sayın Bakan. Yani bu anlamda etki alanımızı acaba sert gücümüzle mi oraya yerleştirebilirdik, orada olabilirdik; barışçı politikalarla mı yoksa yumuşak gücümüzle mi orada daha güçlü olabilirdik? Bunları soğukkanlı bir şekilde değerlendirmemiz lazım. Bakın, anlaşma yapıldı; anlaşmanın her yerinde Rusya var, Laçın koridorunda da Rusya olacak, efendim, Nahçıvan'dan Azerbaycan'a giden koridorda da Rusya olacak, her yeri Rusya kontrol ediyor ve şunu unutmayın: Rusya bu tip sorun alanlarını hep sürdürür, asla tam bir çözüm istemez. Çözüm olmadığı sürece de 2 ülkeyi de...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Paylan, toparlarsanız...

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Ben Necdet Bey’den iki üç dakika daha istiyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu anlamda, hep böyle sorun alanlarını bırakır ve yıllarca o ülkeleri hegemonyası altına alır; 2 ülkeye de silah satar. Bakın, Rusya şu anda hem Azerbaycan’a hem Ermenistan’a silah satıyor. Yazık değil mi Azeri köylüsüne, işçisine, emekçisine; yazık değil mi Ermeni işçisine, köylüsüne? Şimdi, bir fırsat penceresi var Sayın Bakan. Ne mutlu ki Sayın Cumhurbaşkanını da siz de “Artık normalleşme zamanı.” diyorsunuz. Bu anlamda, Güney Kafkasya’daki etki alanımızı artırmak için Ermenistan’la da normalleşmemiz lazım. Paşinyan hükümeti bu konuda pek çok mesaj verdi, Sayın Cumhurbaşkanımız da verdi. Normalleşmenin yolu nedir? Ya, kapısı kapalı bir komşunuzla sorunlarınızı çözemezsiniz, kapıyı açma zamanıdır, doğrudan uçuşlar yapma zamanıdır, diplomatik ilişki kurma zamanıdır ve Sayın Paşinyan da Sayın Cumhurbaşkanımız da bu anlamda mesajlarını verdi ve artık barışçı politikalarla bu Rusya etkisini, bütün bu yoksul halklar üzerindeki etkileri kırma zamanıdır. Bakın, oyun kurma zamanı Sayın Bakan. Siz dediniz ki: “Biz oyun da kurarız, oyun da bozarız.” Ama genelde oyun bozuyorsunuz ve oyun bozan gücüz. Hikâyemiz yok, geçmişte pek çok hikâyemiz vardı yani barışçı politikalarla Kürt meselesinin demokratik çözümü, Ege meselesinin diğer demokratik çözümü konusunda. Şu anda bir hikâyemiz yok. Oysa Güney Kafkasya’da bir hikâyeye yaratmak için bir fırsat penceresimiz var Sayın Bakan. O fırsat penceresini, gelin, el birliğiyle, hep beraber, bütün siyasi partilerle birlikte yerine getirelim. Azeri halkı, Ermeni halkı bir daha birbirine kıymasın. Bakü’de de Ermeniler yaşasın, Erivan’da da Azeriler yaşasın. Karabağ, Ermeni ve Azeri halklarının ortak barışçı yurdu olsun, demokratik çözümler olsun. Bu yönde adımlar atalım yani aşırı milliyetçilikten herkes kaybeder; aşırı Türk milliyetçiliği de aşırı Ermeni milliyetçiliği de aşırı Azeri milliyetçiliği de tüm halklara kaybettirir. Yapmamız gereken, otuz yıl önce bir arada yaşadığımızı hatırlamak ve barışçı çözümlerin parçası olmaktır Sayın Bakan.

Bakın, ABD- AB ilişkileri konusunda neredeyiz Sayın Bakan? Bir hikâyemiz vardı, Avrupa Birliğinin parçası olacaktık, çok geriledik. Yeniden bu hikâyeyi hatırlama zamanı ve AKP iktidarı sırasında bu oldu, bu hikâyeye oluşt; 1990’lı yıllarda başlayan hikâyeyi siz sürdürdünüz ve Avrupa’nın kıyısında olan bir ülkeyken şu anda Avrupa hikâyesi Kafdağı’nın arkasına düşmüş bir hikâyeye durumunda.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları var, Osman Kavala’yla ilgili kararları var. Ya, siz istediğiniz gibi birisini öteki görebilirsiniz ama hukukun üstünlüğünü saymayan bir ülke demokrasi endekslerinde hep nal toplamıştır. Yapmamız gereken, bu kararlara uymaktır Sayın Bakan. Bakın, savaşçı değil, barışçıl politikalarla Türkiye’imiz düze çıkabilir ve şunu unutmayın: Siz aldığımız her kararla yurttaşlarımızın huzurunu ve refahını sağlayabilirsiniz, hem huzurunu hem refahını diyorum bakın, hem yurttan hem bölgemizde sulhu sağlayabilirsiniz ve emin olun biz bir imparatorluk bakiyesi ülke olarak bütün bölgemizde barışçı politikaları esas kılsak bölgede ne Rusya kalır ne ABD kalır. Azerbaycan’a, Ermenistan’a Rusya yerleşti; Suriye’ye ABD ve Rusya yerleşti; Yunanistan’a ABD yerleşiyor; ülkemizde ABD var. Bütün bunlara karşı olmanın yolu, önce yurttan barışımızı, toplumsal barışımızı sağlamak, sonra bölgesel barışımızı sağlamak.

Son olarak da şunu söyleyeceğim: Geçen yıl da, önceki yıl da sizi eleştirmiştim. Geçen yıl sunumunuzda 3 kere “soydaşlarımız” demiştiniz, ben de size demiştim ki bir ülkenin soydaşları değil -Dışişleri Bakanı söylemi anlamında söylüyorum- yurttaşları olur, vatandaşları olur. Bakın, siz Türk kimliklisiniz, ben Ermeni kimlikliyim, burada Kürt kimlikli yurttaşlarımız var, Arap kimlikli yurttaşlarımız var. O koltukta herhangi birimiz oturabiliriz, ben o koltukta “soydaşlarım” desem yanlış anlaşılır oysa ben o koltukta oturursam “yurttaşlarımız” derim, “vatandaşlarımız” derim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Paylan.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum.

“Tüm dünyadaki Türkiye köklü tüm yurttaşlarımızın Dışişleri Bakanım.” derim. Yani bu açıdan geçen yıl 3 kere demişsiniz, bu yıl 10 kere demişsiniz; bu paradigmanın da Türkiye’ye kaybettirdiğini düşünüyorum Sayın Bakan. Lütfen “yurttaşlarımız” deyin, “vatandaşlarımız” deyin. Suriye’deki Kürtlerin de, Arapların da, Ermenilerin de, Yunanistan’daki yurttaşlarımızın da Rum’u olsun, Türk soylu olsun hepsi Türkiye’den gitme, bu ülkenin yurttaşlarıydı. Hepsine dair barışçı ve hepsini kapsayan bir dış politikayı esas alabilirdiniz ama şu an buna uzaktasınız, umarım bu paradigmaya tekrar dönersiniz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar şimdi Sayın Türedi Kayan’a söz vereceğim, sonra İYİ Parti’den Sayın Naci Cinişli’ye, ardından AK PARTİ’den Sayın Ekrem Çelebi’ye, sonra dönüp yine Cumhuriyet Halk Partisinden Utku Çakırözer’e söz vereceğim.

Türedi Bey, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, on dokuz yıldır iktidardasınız, on dokuz yıldan bu yana “Komşularımızla sıfır sorun.” derken sıfır sorun hâle geldi Türkiye. Afganistan sorunu: Kâbil Havaalanı. Değerli Bakanım “Kâbil Havaalanı” deyince herkesin aklına uyuşturucu geliyor, kara para geliyor maalesef. Büyükelçiler sorunu niçin çıktı ortaya, niye 10 büyükelçiye bu konuda bir deklarasyon vermelerine sebebiyet yarattık? “Persona non grata”yı niçin dedik, niye geriye aldık? Bunların hepsinin mutlaka sizce bir anlamı vardır. Suriye tezkeresi iki yıla çıkarıldı, Suriye’ye bu iki yıl içinde yapılacak olan olayda sizin seçimleri uzatma gibi yahut seçimleri ortadan kaldırma gibi bir niyetiniz mi var? Rusya’da ikili ilişkilerde özellikle Sayın Putin ile Cumhurbaşkanımız kendilerinden başka kimseyi almadılar. Peki, bunların arasında tercüman kimdi? Büyük ihtimalle Rus’tu. Peki, size güvenmiyorlar mı da bir Rus tercüman vasıtasıyla konuşuyorlar?

Sayın Bakanım, karşılıklı ziyaretler biliyorsunuz karşılıklılık ilkesine göre yapılır ama maalesef biz özellikle Suriye bölgesinde 34 askerimiz şehit olduğu hâlde bize gelip hesap vermeleri gerekirken biz onların ayağına gidip onlarından bir nevi özür dilermiş gibi bir tavır içine girdik. Şimdi bunun bir sebebi olmalı, açıklayabilecek misiniz?

Değerli Bakanım, FATF kara para konusu; kara para aklama konusu gibi bir duruma düştük maalesef, burada da gri listeye alındık, bu utanç verici bir şey. Bugün bizim dışımızdaki hangi ülkeye sorsanız Türkiye hakkında bu kara para aklamakla ilgili bir soru işareti çengel gibi kafalara takılır.

Kanal İstanbul’da kendi halkınızı dinlemediniz ama Putin “Yapmayın.” dediği zaman onu dinlediniz.

Halk Bankası olayı Türkiye için uluslararası ilişkilerde resmen yüz karamız oldu Sayın Bakanım. Geçtiğimiz günlerde Amerikan Mahkemesi verdiğimiz bir kararı geriye çevirdi, reddetti. AB kriterlerinden gittikçe uzaklaştınız. AB Devlet ve Hükümet Başkanları Toplantısı öncesinde Biden AB başkanlarına özellikle bir mesaj gönderdi “Sayın Erdoğan’ı sıkıştırmayın, taviz vermeye hazır.” dedi. Bu utanç verici bir şey Sayın Bakanım, ne anlama geliyor bu?

Şimdi, Sayın Bakanım, çok önemli bir konu da yine Akdeniz’le ilgili ama Akdeniz ile de Pasifik konusunu bir araya getirerek ben sizinle bu konuyu konuşmak istiyorum. Çin’i çevrelemek için Amerika orada Japonya, Hindistan, Fransız Adaları ve Avustralya’yla bir dörtgen kurdu, Pasifik dörtgeni. Bu dörtgeni kurduğu zaman Fransız Adaları’nı ele geçirmek için, orada egemenlik kurmak için Fransa’ya da Akdeniz’i bıraktı. Şimdi, bizim Akdeniz’deki haklarımız bu konuda Fransa’nın eline mi geçti? Ege Denizi’ndeki adalarımız şu anda ne durumda? Ege Denizi’nde biliyorsunuz bütün adalara turizm bahanesiyle Yunanistan tesisler kurmakta. Biz ne yapıyoruz? Sadece seyrediyoruz bu konuda, adalar valiliği konusunda bir çalışmanız var mı? O konuyu da burada zikredersemiz memnun olacağız.

Araplar ile bizim ilişkilerimizde şöyle bir durum vardı: Uluslararası ilişkilerde sürekli olarak bizi bekliyorlar, biz ne diyeceğiz, biz ne konuşacağız; ondan sonra adım atmaya başlıyorlardı. Şimdi, özellikle Akdeniz’de bütün Arap ülkeleri Fransa’yla, Yunanistan’la, Güney Kıbrıs Rum Cumhuriyeti’yle, Amerika Birleşik Devletleri’yle ilişki içindeler ve burada bizim zerremiz dahi okunmuyor, Akdeniz’e en büyük kıyısı olan bir ülkemiz.

Değerli Bakanım, ben tekrar söylüyorum, kavgayla bir yere varılmaz. Bizim çok güzel bir sözümüz vardı “Yurtta barış, dünyada barış.” diye. “Yurtta barış, dünyada barış.”ı “Yurtta kavga, dünyada kavga.”ya çevirdiniz, bu nedenle de Türkiye’nin uluslararası ilişkilerde zerre kadar bir itibarı kalmadı. Bizim en yüksek görevimiz Amerika’ya gidiyor, Sayın Bakanım, Amerika’da Dışişleri Bakan Yardımcısı tarafından karşılanıyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türibi Bey, son cümlelerinizi alalım, süreniz tamamlanmıştır.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Çok teşekkür ederim.

Aynı zamanda, Rusya’yla olan ilişkilerimiz de bu mealde. Bir komşumuzla biz savaş hâlindeyiz, niye?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Türibi Bey.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Bu ülkenin iktidarı ile biz bir araya gelip de sorunlara ortak çözüm arayamaz mıydık diyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sağ olun.

Şimdi, İYİ Parti’den Sayın Naci Cinisli.

Süreniz on dakikadır, bir üye arkadaşımız beş dakikasını devrettiği için.

Buyurun Sayın Cinisli.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığımızın çok kıymetli mensupları, değerli basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Akılla yapılan, güven üzerine kurulu, hassas dengeleri gözetken dış siyaset onurlu bir vatan görevidir. Siz ve heyetinize bu şerefli görevde başarılar dilerim.

Sayın Bakan, her zamanki alıştığımız kapsamlı bir dış politika tahlilini bugün sizden duymadık maalesef. Bunun sebebini muhtemelen kendinizi ve Değerli Bakanlığımızı kamuoyundan uzak ve gizli saray bürokrasisinin günahlarına ortak etmek istememiş olmanıza bağlıyorum fakat lütfen unutmayınız

ki sorumluluk sizlerindir. Ülkemizin yüzyıllardır güven veren, güvene dayalı dış politikası son on beş senede sorgulanır hâle gelmiştir maalesef. Gerek Batı'da gerekse Doğu'da tartışılır bir ülke hâline gelmemizi "değerli yalnızlık" kandırmacasından öte bir basiretsizlik olarak görürüm.

Dünyada yeni bir hibrit soğuk savaş dönemine girildi, bir taraf Amerika iken diğer taraf Rusya ve Çin'dir. Bu hibrit soğuk savaşta önceki soğuk savaş döneminden farklı olarak tarafların sabit destekçileri bulunmamakta, bölgelere göre destekçilerin değişebildiği siyasi atmosferde akıllı ve güven veren politikalar üretmeliyiz. Bugün Rusya ve Amerika arasında bocalayan ve mevzi kaybeden bir ülke hâline geldik. Bu duruma gelmemizin en büyük sebebi, iç politikaya malzeme üretmek için dış politika yapılması ve kurumsal diplomasiyi hiçe sayan, devlet tutanaklarına girmeyen liderler diplomasisi garabetidir. Büyük bir hatayla başlayan Suriye maceramızda Suriye'nin dağılmasına sebep olmakla kalmadık, Rusya ve Amerika'yla güneyimizde komşu olduk, mücadele eder hâle geldik. Tarihi fırsatı, 2014'te Kobani'ye girmeyerek kaçırdığımızı düşünürüm. Bugün, Suriye üç parçaya ayrıldı. Sınırımız boyunca ise "Fırat'ın doğusu" diye tabir ettiğiniz, Amerikalıların kontrolüne bırakılmış bölge. Batısında ise Rusya'yla mücadele eder hâle gelmiş durumdayız. Bir 4'üncü Suriye halkı ise Türkiye içinde yaşıyor, acilen ülkelerine insani bir şekilde geri dönmeliler. Suriye yönetimi ile AK PARTİ yönetimi köprüleri atmış iken şahit oluyoruz ki gerek Arap ülkeleri gerekse de Batı başkentleri Esad yönetimine kapı aralıyorlar. Son gelişme ise, Suriye'nin güya yanlışlıkla INTERPOL'e kabul edilmesi.

Yeni yönetimiyle kurumsal diplomasiyi açıkça ön plana çıkaracağını belli eden Amerika'ya mesleki tecrübesi üst düzey olan bir meslek memuru büyükelçi atamak yerine 2 liderin arasını bulmakla görevli, emekli AK PARTİ'li atamak vahim bir hataydı. Türkiye-Amerika ilişkilerinde yeni ABD yönetiminin dış siyaset yapış tarzını hesap ederek tavır geliştirmemiz gerekiyor. Dış politikayı liderlerin bire bir görüşmesinden ibaret sanan AK PARTİ'nin bu yanlış öngörüsü hem dış politikaya hem de Türk-Amerikan ilişkilerine ne kadar kör baktıklarının bariz kanıtı. Türkiye-ABD ilişkilerindeki büyük sorunları; ABD'nin Suriye'de PKK/PYD'ye desteği, S-400, 1.015 parçasını ürettiğimiz F-35 projesinden çıkarılmamız, sözde Ermeni soykırımı kabulü, içinden çıkılmaz FETÖ problemi, temelde savunma iş birliğine dayalı olan Türk-Amerikan ilişkileri yerine bölgede Yunan-Amerikan savunma iş birliğinin tercih edilir olması olarak sıralayabiliriz. Burada, bütün ilişkileri tıkayan, önümüzde bir teknik ve duygusal duvar gibi çıkan konu, maalesef, iktidarın S-400 tasarrufudur. S-400 girişimi, ülkemize gerek maddi gerek stratejik olarak çok pahalıya mal olmuştur. Türk-Amerikan ilişkilerinden bağımsız düşünemeyeceğimiz Türkiye-İsrail ilişkilerini de akılcı, soğukkanlı, Türkiye'nin yararına politikalarla kurumsal iletişim içinde sağlıklı yürütmektir aslolan.

Avrupa Birliği ülkelerini değerlendirirken, Avrupa Birliğine tam üyelik hedefimizi temel politikalarımızdan taviz vermeden unutmamalıyız. Avrupa Birliğini, Avrupa Birliği içindeki dengeleri de Almanya Başbakanı Merkel ve Brexit sonrası görmek iyi okumamız lazım. Avrupa Birliğinin siyasi gücünü sorgulama hakkını kendimizde bulurken ülkemiz açısından ekonomik vazgeçilmezliği de bir kenara bırakmamalıyız.

Çin'i değerlendirirken, Çin'in askerî gücünü caydırıcılık manasında kullandığını fakat ekonomik gücünü ise daha da istilacı şekilde kullandığını, bu nedenle Batı'nın Çin'i stratejik rakip olmaktan çıkarıp stratejik tehdit olarak gördüğünü göz ardı etmeyelim. Çin, istilayı silahtan ziyade para ve yatırım gücüyle yapmaktadır. Çin meselesi gündeme gelmişken, en büyük hassasiyetimiz olan Müslüman Uygur Türkü kardeşlerimizin durumlarını her şartta dile getirmeliyiz. Son Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda yapılan çıkıştan da büyük memnuniyet duyduğumuzu ifade etmeliyim. Keşke Türkiye bu haklı davaya bugün liderlik edebilse diğer ülkeler de takip etselerdi. Ayrıca, Çin'le ilgili daha önce yaptığım bir teklifi tekrar dikkatinize sunmak isterim. Bugün, ABD ve Çin arasında yoğun şekilde

yaşanan ticaret savaşında Türkiye'ye büyük bir fırsat doğdu. Batılı ülkelerin Çin'de yoğunlaşan teknolojik ürün üretimine alternatif yeni bir ülke aranırken Türkiye altyapısıyla, yetişmiş genç insan gücüyle, pazara yakınlığıyla en ideal ülkedir. Bu yatırımları Türkiye'ye çekme imkânını aramalıyız.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; NATO, Birleşmiş Milletler gibi Afganistan'da hiçbir iyi sınav verememiş olsa da NATO'nun bir askerî savunma iş birliği organizasyonu olmasıyla birlikte yeni süreçte demokrasi ve insan haklarını da savunan siyasi bir örgüt olma vasfıyla daha çok anılacağımı belirtmek isterim. Hepimizin gurur duyduğu askerî gücümüzü ön plana çıkararak NATO'da sözü geçerli ülkeler içinde artık bulunamayacağımızı, aynı zamanda siyasi, demokratik değerlerimizle NATO içinde çok daha aktif ve sözü dinlenir yönlendirici ülke olabileceğimizi ifade etmek isterim. Demokrasi, bireysel özgürlükler, hukukun üstünlüğü artık, NATO'nun çok daha fazla ilgi alanında. Yani NATO'yu yalnızca bir savaş makinesi olarak görmek doğru olmaz, demokratik ortak değerler ittifakı olarak da görmeliyiz. Eğer NATO'yu savaş makinesi olarak değerlendirirsek o makinenin ancak iş gören veya iş gördürülen bir parçası oluruz. Ortak değerlerine sahip çıkarsak, o makineye yön veren akla da ortak olur inisiyatif alırız. Türkiye'nin 1952 yılında bu ittifakta yer alma nedenlerinin en mühimi; otokratik ülkeler blokunun karşısında, demokratik ülkeler yanında saf tutmak olmasıydı. Türkiye tercihini çoğulcu demokrasi ve hürriyetlerden yana yapmıştır. Bugün, NATO'da demokratik ortak değerler daha fazla vurgulanır hâle geldi. NATO'nun ve diğer uluslararası kuruluşların dikkat çektiği bir diğer konu da ülkelerdeki yolsuzlukla aynı ülkelerin bağımsızlığının birebir ilgili olduğudur. Yolsuzluğa bulaşmış ülkelerin liderlerinin bağımsız kalamayacağı, o hükümetlerdeki idarecilerin içine düştükleri esaretin, o ülkelerin yönetimlerine de sirayet edeceği belirtiliyor.

Son zamanlardaki bir diğer stratejik tehdit unsuru ise enerji olarak gözükmüyor. Rusya'nın enerji kaynaklarını âdeta bir tehdit olarak kullanmasından ve Türkiye'yi de içine alacak Avrupa krizine sürüklendiğimizden endişe ediyoruz. Buna karşı kömür, hidrojen, yenilenebilir enerji üretimi ve maalesef nükleer enerjinin öneminin çok daha hissedilir hâle geleceği bir dönem yaklaşıyor. Rusya'nın doğal gaz sınırlaması Türkiye'de elektrik kesintilerine de sebebiyet verebilir.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığımızın değerli mensupları; Türk-Yunan ilişkilerinde, Yunanistan'ın küstahlığı ve diğer ülkelerin bu davranıştan yararlanmaya çalışmalarıyla, Yunanistan'ın en son Dedeoğaç girişiminin sebeplerini sorgulamamız gerekiyor. Fransa ve Amerika'nın Türkiye ile Yunanistan arasında olabilecek bir sorundan mı şüphesi vardır? NATO'nun 5'inci maddesine göre: "NATO'ya üye herhangi bir ülkeye saldırı olduğu takdirde bu saldırı tüm NATO üyesi ülkelere yapılmış sayılır." Yine, Avrupa Birliği Anlaşması'nın Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası ile ilgili 42/7'nci maddesi "Bir üye devletin silahlı saldırıya uğraması hâlinde diğer üye devletlerin yardım ve destekte bulunacaklarını kaydediyor." Bütün bunlara rağmen Amerika ve Fransa neden bu desteği veriyor? Bu soruyu soralım. Brexit sonrası İngiltere'nin emperyalist bir ruhla dünya siyasetinde tekrar kendi egemenliğini hissettirme çabalarına, Asya-Pasifik'te dokuz yıldır süren Fransa, Avustralya pazarlığı neticesinde oluşmuş anlaşmayı Amerika'yla birlikte bozdurulmuş olmasına şahitlik ediyoruz. Bunu, daha da farklı hamlelerle gerek Asya-Pasifik'te gerekse NATO, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası platformlarda çeşitli örneklerle hissettireceklerdir.

Dünya siyasetinde ayaklarımızın üstünde durmamız için ekonomik olarak da güçlü olmamız gerekiyor. AK PARTİ'nin Türkiye'ye getirdiği "Bu da mı hata?" diye sormaya başladığımız, göz göre göre gelen yanlışlarla Türk ekonomisi hesap edilemez duruma gelmiştir. AK PARTİ'nin dar ufuklu dış politikasında Suriye'yi sadece Suriye'den ibaret görmüş olması, İsrail'i yalnızca İsrail'den ibaret görmüş

olması, Mısır'ı yalnızca Mısır'dan ibaret görmüş olması, arka planlarını ve sahnenin arkasındaki tarihi kulisten bihaber olmasının sıkıntılarını Doğu Akdeniz'de, Orta Doğu'da, Türk-Amerikan ilişkilerinde ve Türkiye-Rusya ilişkilerinde fazlasıyla çekiyoruz.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakan; Türkiye Cumhuriyeti'nin bir parti değil bir devlet olduğunu lütfen unutmayalım. Devlet başkanlarının ikili görüşmeleri ve devletimizin arşivine girmesi gereken tutanakların tutulmaması, devlet ciddiyetimize yakışmıyor, bizleri de fazlasıyla rahatsız ediyor. Sayın Bakan, sizin de bu toplantılarda muhakkak yer almanızı ve tutanak tutulmasını rica ediyorum. Devlet devamlıdır, iktidarımızda bu tutanaklara ihtiyacımız olacaktır. Türkiye'nin haklarının uluslararası camiada savunulacağı, sözünün masada da geçerli olacağı, bölgesinde güven duyulan, sıcak kuvvete başvurmaya devamı mecbur kalmayan, orta ve uzun vadeli planlar yaparken sözüyle kapıları açacak olan bir bağımsız iktidara...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Affedersiniz, ben konuşmaya daldığım için siz süreyi epey aşmışsınız doğrusu.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Benim kabahatim, lütfen son cümlelerinizi alayım.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Bitiriyorum.

Böyle bir bağımsız iktidara ülkemizin ihtiyacı vardır. Türkiye'nin yirmi yıldır içine düşürüldüğü girdaptan çıkmasının birinci şartı, gerçek demokrasi tesis etmektir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Hemen bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi lütfen, çok aştınız.

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Özür dilerim.

Çok önemli bir tespitte bulunmak istiyorum, kusura bakmayınız.

AK PARTİ'nin ön yargıları yüzünden Batı dünyasıyla aramızda ördüğü duvar bizi Doğu'nun gözünden düşürmüş, sıradanlaştırmıştır.

Sözlerimin sonunda “Batı'dan uzaklaş, Doğu'da yüksel” yanlış stratejisinin “faiz sebep, enflasyon sonuç” garipliğinden bir farkı olmadığını dikkatlerinize sunar, sizleri saygıyla selamlarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli arkadaşlar, Sayın Ekrem Çelebi yok. O yüzden yine AK PARTİ Grubundan Komisyon Üyemiz Sayın İsmail Güneş'e söz vereceğim. Sayın Güneş vakti çok tasarruflu kullanan bir arkadaşımızdır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, çok değerli bürokratlarımız, değerli milletvekillerimiz, Komisyon üyelerimiz ve basın mensuplarımız; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, AK PARTİ iktidarıyla beraber dış politikada gerçekten de bir vizyon değişikliğine gidildi ve proaktif dış politika izlenmeye başlandı. Bir baktığımızda, tabii, 2000'li yıllarda büyükelçi sayımızın 92 iken bugün 144'e çıkmış olması, temsilci sayımızın 161'den 253'e çıkmış olması pek çok dünya ülkesiyle de ilişkimizi arttırdığımızı göstermektedir.

Tabii, devletler arasında sürekli dostluk, sürekli düşmanlık diye bir durum yoktur ancak çıkar ilişkisi vardır. Zaman zaman çok iyi anlaştığımız devletlerle bazen karşı karşıya da gelebilirsiniz. Burada AK PARTİ iktidarlarında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde Türkiye'nin haklarını koruma adına ve Türkiye'nin gelecekte karşılaşılabileceği sorunları bertaraf etmek anlamında pek çok adımlar atılmıştır.

Sayın Bakanım, bilginiz, birikiminiz, cesaretiniz ve ekibinizle, dış politikaya hâkimiyetinizle gerçekten de bizim gurur kaynağımızsınız. Kim ne derse desin, olan biteni biz de görüyoruz, vatandaşlarımız da görüyor. Şu geçtiğimiz Covid süreci sırasında aşağı yukarı 100 bin vatandaşın çok farklı ülkelerden, yanılmıyorsam 137 ülkeden ülkemize transfer edilmesi gerçekten de takdire şayandır. Diğer taraftan, bugün dünyada herhangi bir ülkede bir vatandaşımızın burnu kanasa, bize ulaşsa biz ne zaman Dışişleri Bakanlığımızı, Bakan Yardımcılarımızı, bürokratlarımızı arasak derhâl çözüm bulmuşlardır ve o sorunun giderilmesi için ellerinden geleni yapmışlardır. Buna şahitlik ediyoruz. Gerçekten de bundan dolayı sizlere şükranlarımızı arz ediyoruz.

Tabii, sırtında yumurta küfesi olmayanın hâli başka oluyor. Bugün bize diyorlar ki: “Yahu, Afrin’de niye sağlık ocağı yapıyorsunuz, niye okullar yapıyorsunuz?” Veya bazıları diyor ki: “Afrin’de ne işiniz var?” Sanki Suriye’deki iç savaş bizi çıkarmış gibi ve Suriye’deki tüm olanlardan biz sorumluyuz gibi bizi sorumlu tutmaya çalışıyorlar. Oysa orada çıkan Arap Baharı’yla beraber Suriye’de gelişen olaylar tamamen dünya devletlerinin karışmasıyla oldu. “Burada Amerika’nın ne işi var, Fransa’nın ne işi var, İngiltere’nin ne işi var, Rusya’nın ne işi var?” demiyorlar, “Türkiye’nin ne işi var?” diyorlar. Eğer Afrin harekâtını, Fırat Kalkanı Harekâtı’nı yapmasaydık, Zeytin Dalı Barış Harekâtı’nı yapmasaydık aşağı yukarı bugün sınırımızın öbür tarafında bekleyen yaklaşık 1 milyon 900 bin Suriye vatandaşı Türkiye’imize girmiş olacaktı ve burada konuşlandırmış olacaktık, burada bakacaktık. Dolayısıyla da bunları göz ardı edip de “Burada ne işiniz var?” demek gerçekten de çok büyük haksızlıktır.

Türkiye sadece kendisine tehdit olabilecek tehditleri bertaraf etmekle uğraşmıyor, bugün mavi vatandaki çıkarlarımızı korurken, diğer taraftan Azerbaycan’ın hakkını koruma adına adımlar atarken, aynı zamanda, yıllarca Avrupalıların sömürdüğü Afrika ülkelerine de elinden gelen yardımı yaparak onlara öncülük etmektedir. Bu bakımdan baktığınız zaman dış politikamız gerçekten de çok önemli mesafeler katetmiştir.

Şimdi, birileri diyor ki: “Biz iktidar olacağız, şöyle yapacağız, böyle yapacağız.” Şimdi, baktığınız zaman, Suriye’de bir PKK terör devleti kurulmak isteniyor. Bunlara karşı ne yapacaksınız? Geçtiğimiz günlerde bir Suriye tezkeresi geçti. Bu Suriye tezkeresine CHP Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu dedi ki: “Bu tezkereye ‘evet’ vermek cumhuriyete ihanet etmektir.” Şimdi ben soruyorum İYİ Partili arkadaşlarımıza, gerçekten tezkereye “evet” demek cumhuriyete ihanet etmek midir? Veya bunun tersi, diyelim ki “hayır” demek akılsızlık mıdır yani? Dolayısıyla da biz şuna varmak istiyoruz arkadaşlar: Sizleri bir arada tutan sadece Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’a karşı birlikte hareket etmeniz, onu yıkmanız değil ama Türkiye’nin gelecekteki problemlerini çözme anlamında herhangi bir, birlikte bir vizyon ortaya koymamız da mümkün değil.

Bugün Yozgat’a giden Kılıçdaroğlu diyor ki: “Kandil’i yerle yeksan edeceğim.” Peki, sen hem bir taraftan Suriye tezkeresine “evet” demiyorsun, bir taraftan da Kandil’i yerle yeksan edeceksin; neyle yeksan edeceksin? Sayın Kılıçdaroğlu bir sürü şey söylüyor, biz geçmişine bakıyoruz, bu bizim kendi ilimiz olan Hakkâri’ye bile Türk Bayrağı altında gidememiş, birtakım paçavralar altında gitmiş insandan bu Türkiye ne bekleyebilir ki? Bunları vatandaşlarımızın asla unutmaması lazım ve dolayısıyla da Türkiye’nin hakkını hukukunu koruyan...

CAVİT ARI (Antalya) – Doğru değil.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Yalansa söyleyin.

Türkiye'nin hakkını hukukunu kim koruyor, Türk milleti bunu tamamen biliyor.

CAVİT ARI (Antalya) – Evet, biliyor.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sen, Hakkâri'ye Kılıçdaroğlu'nun nasıl gittiğini biliyor musun?

CAVİT ARI (Antalya) – Nasıl gitti?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Nasıl gitti?

CAVİT ARI (Antalya) – Türk bayraklarıyla gitti.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Nerde gitti, ondan bile haberin yok senin yani Allah aşkına.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Arkadaşlar hatibe müdahale etmeyelim lütfen, size de söz veririm.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Geçmişe dön bir bak yani sen, ondan bile haberin yok, Allah aşkına.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Güneş, siz Komisyona hitap edin lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, arkadaşlar, tabii ki, yani...

MUHAMMET NACİ CİNİSLİ (Erzurum) – Vaziyetin ne olduğunun hiç farkında değilsiniz.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Naci Bey... Naci Bey, lütfen ya, lütfen...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Siz çok farkındasınız yani siz devlet idare etmediğiniz için, bu tecrübeden de çok uzak olduğunuz için ve dolayısıyla da bundan bihabersiniz.

Diğer taraftan HDP'li bir arkadaş diyor ki: "Burada Kürt sorunu..." Arkadaşlar, Türkiye'de Kürt sorunu yoktur. Kürt vatandaşlarımızın Türk vatandaşlarımızın da olduğu gibi -onların da- sorunları vardır. Türkiye'de PKK sorunu vardır, terör sorunu vardır. Bunu size özellikle bildireceğim. (Gürültüler)

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Katırcıoğlu, lütfen... Lütfen Hocam, biz sizi dinledik, sesimizi çıkarmadık.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Şimdi, zihninizin arkasında birtakım emperyalist ülkelerin size empoze ettiği Türkiye'nin bölünmesine yönelik fikirlerinizi her ne kadar saklasanız da bunları iradenizde, beyanlarınızda, davranışlarınızda vatandaşımız da görüyor, biz de görüyoruz arkadaşlar. Dolayısıyla da, biz bu 84 milyon insan; Kürt olsun, Türk olsunlar, Laz olsun, Çerkez olsun hepimiz kardeşiz. Onların sorunları bizim sorunlarımız ama kalkıp da PKK'nın veya emperyalist güçlerin ülkemiz üzerine dönük oyunlarına asla geçit vermeyeceğiz.

Diğer taraftan, şimdi, S-400'lerle geçmişe dönük birtakım fikirler beyan ediyorlar. Ya, şimdi Amerika diyelim ki Patriotlar'ı verdi mi? Vermedi. Peki "Amerika niye Kuzey Suriye'ye silah yığıyor, niye bugün Yunanistan'a silah yığıyor?" diye bunu sormuyorsunuz, "Niye S-400 aldınız?" diye soruyorsunuz. Siz olaylar olduktan sonra yorum yapıyorsunuz, olaylar olmadan yorum yapamıyorsunuz.

Dolayısıyla da, ben vatandaşlarımıza şunu bildirmek istiyorum: Gerçekten de bu Türkiye, bin yıllık geçmişi olan bu Türkiye ehil olmayan ellere teslim edilmeyecek kadar önemli bir ülkedir diye buradan beyan etmek istiyorum.

Sayın Bakanım, şimdiye kadar yapmış olduğunuz hizmetlerden dolayı sizleri ve ekibinizi canıgönülden kutluyorum, bütçenizin hayırlı olmasını temenni ederim. Saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Güneş, teşekkür ederim.

Sayın Utku Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkan, öncelikle ek süre talebinde bulunacağım çünkü benden önce konuşan hatip Genel Başkanımıza yönelik kabul edilemez sözler ifade etti, öncelikle bu sözlerini geri alması gerekir. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanının da, Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekilleri dâhil tüm üyelerinin de Türkiye Cumhuriyeti’nde gidemeyeceği yer yoktur.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – On yıl sonra gittiniz, on yıl sonra.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Aslında bu sadece bizim için değil, hepimiz için geçerli olan bir şeydir. Hepimiz bu ülkenin her köşesine gidebiliriz, gidebilmeliyiz.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – AK PARTİ sağladığı için gittiniz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – O yüzden bunu, şuraya gittin, buraya gittin, vesaire gibi bir noktaya getirmemek lazım.

Ayrıca, Sayın Kılıçdaroğlu, siz de biliyorsunuz ki, Artvin’de PKK’nın, adalet yürüyüşü sırasında da İŞİD’in terör saldırılarına, terör girişimlerine muhatap olmuş bir kişidir.

Ayrıca, şunu da anımsatmak isterim ki bizzat AK PARTİ İktidarı, Hükümeti seçim kazanmak için -daha çok uzun değil, iki sene önce- terör örgütü elebaşısından mektup taşıdınız. Yine, bir teröristi devletin televizyonuna çıkardınız, anımsayın, sırf İstanbul seçimlerini kazanmak için. O yüzden “teröre destek” vesaire gibi şeyleri burada değil, aramak istiyorsanız başka yerde arayın demek zorundayım. Bu sözünüzü de geri almanızı bir kere daha talep ediyorum.

Şimdi, asıl konuşacağım konuya yeni geçebiliyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, siz ve beraberinizdeki heyet üyeleriniz hoş geldiniz; sunumunuzu dinledik, teşekkür ederiz ama bu sunum, Türkiye’nin uluslararası arenada düştüğü acıklı durumun farkında bile olmaktan uzak, hayal dünyasında dolaşan bir anlayışla hazırlanmış. Türkiye, bugün dünyada yapayalnız kalmış, kara para aklayan, rüşvet anlayışının zirve yaptığı, insan haklarına saygı duymayan, kadın haklarıyla sorunlu -burada parantez açıyorum- İstanbul Sözleşmesi’nden hukuksuz bir şekilde çekildikten sonra bulunduğunuz sıraların tamamını kadın diplomatlarla doldursanız bile bir anlamı yoktur Sayın Bakan.

Ayrıca, yine, uluslararası ambargoları delen, dünya uyuşturucu trafiği içinde yer alan bir görüntü sergilemektedir. Ya bunların farkında değilsiniz ya da gerçekleri görmekten kaçınmaktasınız.

Sayın Bakan, en uzun Dışişleri Bakanlığı yapmış isimlerden birisiniz ama döneminiz maalesef Bakanlığın dış politikadaki ağırlığının yok olduğu bir dönem olarak anılacak. Bakanlık dış politikanın belirlenmesi sürecinden tamamen, uygulanması sürecinden de büyük ölçüde dışlandı, tek görevi mesaj iletmek olan haberleşme kurumuna döndü. Dışişleri Bakanlığını siz mi yürütüyorsunuz yoksa Savunma Bakanı mı yürütüyor, İbrahim Kalın mı yürütüyor yoksa Fahrettin Altun mu, belli değil.

Bakanlığın kurumsal yapısı erozyona uğradı. Bir yanda siyasi atamalar var. Büyükelçilik koltukları AK PARTİ’li milletvekilleri için, saray bürokratları için emeklilik projesine dönüştü. Dışarıdan atanan isimler arasında kimler yok ki; rüşvet dosyalarının objelerinden tutun da neler neler... En masumunu yanımda getirdim, bakan, yeğenin avukatlık firmasını büyükelçilik sitesinden tanıtıyor. Restoranda güven mektubu sunan mı ararsınız; bunların hepsi bizi üzüyor. Hadi bunlar dışarıdan atananlar, bir de Bakanlıktan yetiştiği söylenen büyükelçilere bakıyoruz; Dışişleri Bakanlığı tarihinde görülmemiş görüntüler. Bakan, belki sizin de iradeniz dışında AK PARTİ’li arkadaşınız büyükelçi olunca ortada kalan bir diplomatımız muhtemelen kendisinin Rizeli olduğunu anımsatmak için, tayin listesi dışında kalmamak için çay toplama görüntüsü yayınladı. Yani Kurtlar Vadisi müziğiyle büyükelçiliğe giriş videosu çeken mi dersiniz, evinin kapısında hizmetçilerini dizip kendisine selam verdirip videosunu sosyal medyada yayınlayan mı dersiniz; bunların nerelerde olduğunu biliyorsunuz. Yani şunu mu demek istiyorsunuz bizlere: “İçeridekilerden ancak bu kadarı çıkıyor, onun için biz de milletvekillerimizi,

dönem arkadaşlarımızı büyükelçi yapmak zorundayız.” mı diyorsunuz? Öyle diyorsanız, bu Bakanlığın özveriyle çalışan yüzlerce çalışanına, yıllardır kenarda beklettiğiniz onlarca kıdemli diplomata büyük haksızlık yaparsınız.

İzlenen dış politika maalesef sarayın iç politikasıdır. Bunun sonucunda, geleneksel dostlarımız, müttefiklerimiz ve komşularımızla ilişkilerimizde ciddi zemin kaybına uğradık, güvenilirliğimiz ve tarafsızlığımız yara aldı, zamanında Türkiye'nin dostu olan ülkeler, Türkiye'ye hasım cepheler oluşturma içinde yer alıyorlar. 72 yurt dışı ziyareti, 260 telefon, 40 video konferansı; peki, sonuç? Büyük yalnızlık. Dış politikayı iç politikaya malzeme etme inadımız, ideolojik, saplantılı politikalarınız nedeniyle Doğu Akdeniz'de kıpırdayamaz hâldeyiz. Gemiler nerede? Memleketiniz Antalya'da.

Sayın Bakan, siz Avrupa Konseyinin yasama organında görev yapmış ve Parlamenter Asamblenin Başkanlığı gibi Türkiye açısından gurur verici bir konumda bulunan bir isimsiniz. Sizin kadar Dışişleri Bakanlığı yapan, Avrupa Konseyinde görev yapan birisinin bugünün dünyasında insan hakları konusunun bir iç işleri müdahalesi olmadığını bilmemesi düşünülemez. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının önemini, uygulanması gerekliliğini belki de bu salonda en iyi bilen kişisiniz. Biz değil miyiz “Yunanistan, Batı Trakya'yla ilgili AİHM kararlarını uygulamıyor.” diyen? Haydi büyükelçiler ortak açıklamayla yanlış yaptı, iyi ama kendi vatandaşınızın, kendi ülkemizin yargısı nedeniyle karşı karşıya kaldığı bir adaletsizlik var ortada. Kendi vatandaşımızın hakkının Batı ülkeleri tarafından savunuluyor olması ülkemiz açısından, hele hele sizin açınızdan bir büyük ayıp değil midir? Ayrıca “diplomatik zafer” diyorsunuz, hakikaten buna inanıyor musunuz? Öyleyse, Hollanda Başbakanının hem de Genel Başkanımız, Cumhurbaşkanıyla görüştüğünden sonraki açıklamasını nereye koyacaksınız?

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, tamamlayalım lütfen, süreniz bitti.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hemen bitiriyorum.

Artık, dış politikayı iç politikaya alet etmekten vazgeçin.

Sayın Bakan, meslek memurları inisiyatif kullanmaktan çekiniyor. Dolayısıyla Dışişleri Bakanlığı, yabancı ülkelerin Türkiye'de görev yapan diplomatları nezdindeki ağırlığını, önceliğini yitiriyor. Dışişleri Bakanlığının açıklamalarına bakın, diplomasinin yerindelik, objektiflik, tutarlılık, üslupta ölçülülük ilkeleri tamamen bir kenara bırakılmış vaziyette; üstten bakan, meydan okuyan dille konuşmak meziyet görülüyor.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, teşekkür ederim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Son cümlelerim Sayın Başkan, hemen bitiriyorum.

Devlet ve Hükümet adına açıklamalarda da sorun var. Siyasetçinin yapması gerekeni bürokrat yapıyor, bürokratin yeterli olacağı durumda siyasetçi devreye giriyor.

Sayın Bakan üzülerek bildiriyorum dış politikada ülkemiz hiç bu kadar çaresiz olmamıştı. Uluslararası planda yapayalnız kalmamıza yol açan mevcut dış politikamızın gözden geçirilmesi şarttır.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Çakırözer, teşekkür ederim efendim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bu bağlamda gerçekçilikten, akılcılıktan ve tutarlılıktan uzak yaklaşımlar bir an önce terk edilmelidir.

Son olarak, Meclise bilgi vermekten bahsediyorsunuz; bakın, Afganistan konusunu aylardır konuşuyoruz, Kabil aşağı, Kabil yukarı. Gelip bırakın Meclise, Dışişleri Komisyonuna ya da parti liderlerine, Dışişleri Komisyonu üyelerine bilgi verdiniz mi? Tezkereler konusunda partileri önceden bilgilendirdiniz mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – “Yurt dışındaki Türklerin derdi derdimizdir, sevinci sevincimizdir.” diyorsunuz. Hangi meselesini çözdünüz? Gurbetçiyi tek başına bıraktınız otomatik bilgi değişimi anlaşmasını yürürlüğe sokarak.

Saygılarımı sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Ömer Bey, buyurun.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) – Sayın Bakan, heyeti selamlıyorum.

Bu ülkede Kürt sorunu çözülecek yani bu net. Kürt sorunu hem iç işlerini ilgilendiren hem de dış ilişkileri ilgilendiren bir durum hâline geldi, bu son 2011 itibarıyla da artık uluslararası bir hâl aldı. Bunda agresif politikaların da etkisi vardır. Yıllardır devam eden bir sorundur, herkes kendine göre bir tanımlama yapabilir ama bu dış politikadaki Kürt fobisi üzerine devam eden politikalar bu sorunu daha da derinleştirir. Kimi milletvekilleri emperyalist güçlerden bahsediyor. Kusura bakmayın, emperyalist güç olarak Amerika veya Rusya’yı tanımlıyorsanız, Türkiye’de ilgili yetkililer bir hafta Moskova’da, bir hafta Washington’da, bazen Soçi’de, ikide bir de Avrupa’dadır. Biz bu sorunun kendi iç dinamikleri içerisinde çözülmesinden yanayız, muhataplarıyla.

Bu işin daha da karmaşıklaşmaması gerekiyordu ama maalesef bakınız S-400’ler oraya bağlanıyor, F-35’ler oraya bağlanıyor, F-16’ların bakımı oraya bağlanıyor. Suriye meselesi, devasa sorunlar önümüzde görünüyor. Bu sorunu akıllane bir siyasetle, sağduyulu bir siyasetle çözersiniz. Bu sorun ben “vardır” deyince var olmuyor, “yoktur” deyince de yok olmuyor. 2013-2015 meselesini siz yakından bilirsiniz, tabii ki Hükümetin de içinde olduğu bir süreçtir. İlerleyen dönemlerde bu durumun farklı boyutlarıyla devam etme ihtimalleri de vardır. İnkârla bu işler çözülmüyor.

Bakınız, şu durum da vardır: Kavramlara anlamsal veya kavramsal olarak farklı şeyler yükleyebilirsiniz. Şöyle düşünün: 2024’te ya da 2025’te ya da 2026’da Türkiye’de bir toplumsal sorun yaşandı, İran Türkiye’nin sınırları içerisinde içeri girdi, kimi terör yapılanmalarını Türkiye’ye yerleştirdi ve kimi noktalarda defakto bir durum oluşturuldu. O zaman ne hissedersiniz? Buna “işgal” demez misiniz ya da farklı bir şey demez misiniz? Şimdi, literatürdeki kavramın adı budur ama tabii biraz zor gelebilir, ağır gelebilir, Amerika’nın orada olması işgal olarak değerlendirilebilir, Rusya’nın farklı bir şekilde değerlendirilebilir. Türkiye’nin daha yapıcı bir şekilde hareket etmesi gerekiyor çünkü Türkiye Cumhuriyeti’nin sırtında yumurta küfesi vardır. Bu ülkede 20 milyon Kürt vardır, tarihsel bir geçmişi vardır, bir bütünleşme durumu söz konusu olabilir ama dış politikanızı gözden geçirmeniz gerekiyor.

Neden derim iç işleri ile dış işleri birbirine bağlıdır? Tam bugün içinde bulunduğumuz gün itibarıyla, 4 Kasım 2016. Partimizin eş başkanları, milletvekilleri büyük bir tuzakla buldukları şehirden kaçırılıp farklı zindanlara yerleştirildiler. Şimdiki durum nedir Sayın Bakan? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi. Büyük Dairenin bir kararı var, uygulamak gerekiyor; ülkeye kaybettirir. Emin olun, bugün, Cumhurbaşkanı veya yetkililerin yapacağı birkaç yumuşak, ılımlı açıklama doları bir noktaya çeker, aşağı doğru çeker ama bu agresif, saldırgan, kontrolsüz dış politikaların içte de karşılığı var. Maalesef İçişleri Bakanlığı da bu noktada ülkenin kaybetmesi için elinden geleni yapıyor, Dışişleri de öyle, Amerika’nın müdahil olması için elinden geleni yapıyor, Rusya’nın müdahil olması için Suriye’de elinden geleni yapıyor, Birleşmiş Milletlerin müdahil olması için elinden geleni yapıyor. Bunu biz yapmıyoruz. Biz, bu sorunun, bu ülkenin iç meselesi olduğundan ve muhataplarıyla çözülmesinden yana her zaman irade beyanında bulduk. Siz ne yaptınız? Ne yaptınız? Hem kendi iktidar bekanız hem de devletin kendi kodlarıyla hareket ettiniz. Bu, kazandırmayacak, kaybettirecek. Tabii ki Kürtler

ana dilde eğitimi Türkiye’de de alacaklar, bir statü, Anayasa içerisinde bir tanımlaması olacak bunun ama Suriye’deki durum, Rojava’daki durum... Irak’taki Kürdistan Bölgesel Yönetimi var -sık sık görüşüyorsunuz gidip, geliyorsunuz bir ismi de var, Kürdistan’dan da rahatsız olmamak lazım, bir tarihsel gerçekliktir.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Ömer Bey, tamamlayalım lütfen.

ÖMER ÖCALAN (Şanlıurfa) - Bu noktada daha yapıcı, olumlu, ılımlı bir yaklaşım toplumsal sorunların çözümüne hizmet eder.

Saygılarımla.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Teşekkürler.

Sayın Cemal Öztürk, buyurun.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, Dışişleri Bakanlığımızın değerli çalışanları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2021 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi’ni görüşüyoruz; hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Sayın Bakanım, çok zor bir dönemde, uzun süreden beri Bakanlık yapıyorsunuz ve çok çetrefilli işleri, büyük mücadelelerle, suhuletle, zor dönemde kolaylaştırdınız, Allah sizden razı olsun. Millet olarak size müteşekkirimiz, ekibinize müteşekkirimiz.

Döneminizde dış politikamız, kim ne derse desin, bu zor dönemde çok başarılı işlere imza atmıştır. Bu kısa sürede ben bunları tatad edemem, sizler sunumunuzda özetlediniz, muhakkak soru-cevap bölümünde de değerli ifadelerle yine açıklık getireceksiniz. Muhalefetteki arkadaşlarımız tabii ki bir bütünün parçasını muhalefet gereği, demokrasi gereği dile getiriyorlar; zaman zaman hararetili oluyor diğer bütçelerde olduğu gibi ama Dışişleri Bakanlığımız tabii ki diplomasinin de merkezi olduğu için, burada daha diplomatça sözler kullanılsa iyi olur diye düşünüyorum ve arkadaşlarımız da ona dikkat ediyorlar.

Bu dönemde, sizin Bakanlığınızın bu zor döneminde dış politikamızda önemli gelişmeler oldu, ben de bunları başlıklar hâlinde sunacağım. Mesela, temsil ağırlığımız, Türkiye’nin temsil ağırlığı gurur verici bir şekilde genişlemiştir. İşte, içinde bulunduğumuz yılda bile Semerkant’ta Başkonsolosluk, Yeni Pazar’da Başkonsolosluk, Lome’de Büyükelçilik, Manchester’da Başkonsolosluk, Montevideo’da Büyükelçiliğimiz açılmış. Yani 2002 yılından itibaren, 163 olan dış temsilcilik sayımız 253’e ulaşmış bu kısa sürede. Devletlerin ömründe böyle on dokuz yıl çok uzun değildir ki bu gelişme bizi dünyada en geniş diplomatik temsil ağına sahip 5’inci ülke konumuna taşımıştır ve bu sayede de Türkiye bir çekim merkezi hâline gelmiştir.

Yine, sizin döneminizde ve öncesinde, AK PARTİ hükümetleri döneminde konsolosluk hizmetlerimizin niteliği ve niceliğinde kayda değer pozitif gelişmeler olmuştur. Bunu yurt dışına giden her arkadaşımız yakinen görmektedir, ben de uluslararası bir komisyonun aynı zamanda başkanı olarak her gittiğim ülkede büyükelçilerimizin, konsoloslarımızın, konsolos muavinlerimizin, oradaki diplomatlarımızın, çalışanlarımızın bizim heyetimize gösterdikleri ilgiden, alakadan, vatandaşlarımızın memnuniyetinden yakinen gördük. Yine, sizin döneminizde, AK PARTİ hükümetleri döneminde ırkçılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadeleye, vatandaşlarımızın haklarının savunulmasına çok büyük öncelik verilmiştir, Avrupa’daki vatandaşlarımız bunu bilmektedir.

Vurgulamak istediğim çok önemli bir konu, Türkiye göç ve insani yardımlarda insanlığın onurunu korumuştur bütün dünyada. Bakın, insani yardımlarımız 2020’de 8,36 milyar dolar seviyesine kadar yükselmiştir. Türkiye, yardımların gayrisafi millî hasılaya oranı bakımından dünyanın en cömert ülkesi durumundadır bugün. Son yedi yıldır dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundayız. Suriye’ye yönelik sınır ötesi yardımların yüzde 80’i Türk sınırlarından geçmektedir. Suriye’ye giden uluslararası yardımların yüzde 31’ini Türkiye yapmaktadır ve Türkiye’nin çabalarıyla denizde göçmen ölümleri azalmıştır. 2015 senesinde 279 olan denizdeki ölümler 2020’de 37’ye düşmüştür.

Son iki yılda koronavirüs dünyanın başında bela. Bu, bütün insanlığın başında sıkıntı ve bu dönemde koronavirüs ve tıbbi yardımlar alanında Türkiye rekabeti değil, dayanışmayı ön plana çıkarmıştır. Bu da insanlık adına Türkiye için büyük bir kazanımdır. Nitekim Sayın Bakanımızın “girişimci ve insani dış politikamız” mottosuyla bize verdiği kitapçıkta da aslında çok şey ifade edilmektedir.

Yüksek düzeyli ve bölgesel iş birliği mekanizmalarıyla dış politika araçlarımız çeşitlendirilmiştir bu dönemde. Diplomatlarımız uluslararası örgütlerde üst düzey görevler alarak bu alandaki önemli rolleri üstlenmişler ve itibarımızı yükseltmişlerdir. İşte, Birleşmiş Milletlerde 75’inci Genel Kurul Başkanlığı bunlardan, örneklerden bir tanesidir ki bu, diplomatlarımızın yetkinliği kadar ülkemize duyulan güvenin de bir tezahürüdür. Dönem başkanlıklarımız iz bırakan ve ilgili oluşuma enerji veren bir yaklaşımla yürütülmüştür. Geçtiğimiz dönemde Türkiye Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinden Ekonomik İşbirliği Teşkilatına, İslam İşbirliği Teşkilatından Asya İşbirliği Diyaloguna, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Sürecinden MİKTA’ya kadar 20’den fazla uluslararası örgütün oluşumunun dönem başkanlığını başarıyla yürütmüştür.

Yine, Birleşik Milletler çok taraflılık ve barış gündemimiz yoğun durumdadır. Bildiğiniz gibi Türkiye Birleşmiş Milletlerin kurucu üyesidir, bunun bilinciyle de son yıllarda daha etkin bir yaklaşım benimsemektedir. İstanbul’u bir Birleşmiş Milletler merkezi hâline getirmek için adımlar atılmıştır ve devam etmektedir. İşte, geçen ay önemli bir eser ve hepimizin gurur kaynağı olması gerekir, zannediyorum birçoğunuz eski hâlini biliyorsunuz, belki yeni hâlini görenlerin de olmuştur, ben henüz yeni hâlini görmedim ama New York’ta Birleşmiş Milletler binasının tam karşısında yer alan Türkiye’nin gururu Türkevî binası Sayın Cumhurbaşkanımızın da katılımıyla geçen ay hizmete açılmıştır. Sadece bizim değil, dost ülkelerimizin, özellikle de bölge ülkelerimizin ve İslam ülkelerinin gurur kaynağı olmak durumundadır. Bütün birimlerimiz oradadır ve Birleşmiş Milletlerin hemen karşısında olduğu için de bizim bir aynamızdır.

Türkiye barış için ara buluculuk alanında attığı adımlarla bir marka hâline gelmiştir bu dönemde. Köklü geleneklerimize ilaveten yenilikçi girişimlerimizden de beslenmeye devam etmekteyiz. Mesela “yeniden Asya” mottomuz, dijital diploması önemli, bir önemli adım da haziran ayında Antalya Diploması Forumu düzenlenmiştir, ki oradaki yuvarlak masaya ben de katıldım, çok teşekkür ediyorum, beni de davet ettiniz, bir konuşma yaptım orada parlamenter diploması konusunda bir yuvarlak masa toplantısında. Orada da 10 devlet ve hükümet başkanı ile 45 bakan katılmıştır ki Sayın Cumhurbaşkanımız açılışını yaptı ve son derece başarılı bir çalışma oldu ve bizi gururlandırmıştır bu etkinlik. Liderler, siyasetçiler, önde gelen akademisyenler, düşünürler, kanaat önderleri, diplomatlar, iş insanları ve medya temsilcileri oradaydı. Bu, Türkiye için, Dışişleri Bakanlığımız için de çok başarılı bir girişim olmuştur.

Suriye ihtilafının on yılını geride bıraktık ve sonlandırılmasıyla ilgili Türkiye’nin çok büyük mesai harcadığını hepimiz biliyoruz değerli arkadaşlar. Yine, Filistin davasına Türkiye’nin verdiği destek, Libya’ya desteğimiz ülkenin geleceği bakımından belirleyici, Afganistan’daki istikrara yapılan

katkımız, diplomasimizin ve Sayın Dışişleri Bakanımızın, Cumhurbaşkanımızın çabaları hep dikkate değer, bütün dünyanın dikkatini çekmiştir. Doğu Akdeniz’de diyalog ve istikrarın, Kıbrıs davamızın savunucusu olduk bu dönemde. Yine, Türkiye’nin Azerbaycan’ın vatan muharebesine desteği yaklaşık otuz yıllık bir hukuksuzluğu sonlandırmıştır.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Öztürk, teşekkür ederiz.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Başkanım bitiriyorum, bir iki konu var onu da anlatayım.

Bu, Türk Dışişlerinin de başarısıdır, bizim diplomasimizin başarısıdır, askerlerimizin değil sadece; otuz yıllık bir sorun çözülmüştür, inşallah barış orada sağlanacak.

Yine NATO’daki güçlü konumumuz güvenliğimizin ve bölge güvenliğinin teminatı durumundadır; Türkiye, burada büyük katkıda bulunmaktadır.

Afrika’ya, Latin Amerika’ya yönelik açılımlar, bunlara giremeyeceğim, sürem yetmiyor.

Amerika’yla son günlerde bir ileri bir geri şeklinde olan ama iki güçlü devletin ilişkilerinin ortak çıkarlar temelinde götürülmesi de yine sizin, Bakanımızın ve ekibinizin başarısıdır. Bu konuda hem teşekkür ediyorum hem tebrik ediyorum.

AB’ye üyelik sürecimizde de...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Öztürk, tamamlayalım lütfen.

CEMAL ÖZTÜRK (Giresun) – Başkanım, bitireceğim.

...olumlu gündem çerçevesinde mesafeler kaydedilmiştir.

Terör örgütleriyle mücadele yurt dışında da aralıksız sürdürülüyor.

Girişimci ve insani dış politikamız, enerji ve ulaştırma ağlarımız... Hülasa Sayın Bakanım, biz Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak Dışişleri Bakanlığımıza verdiğimiz bütçemizin hakkıyla helalühöş olması için desteğimizi sürdürüyoruz ve sizi çalışmalarınızdan dolayı kutluyor, 2022 yılı bütçesinin hayırlı, bereketli, uğurlu olması dileklerle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sayın Vekilim, teşekkür ediyorum.

Sayın Özkan Yalım, buyurun.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan ve de tüm Bakanlığımıza 2022 yılı bütçesi şimdiden hayırlı olsun diyorum.

Sayın Bakan, ilk önce -uzun süredir bu görevde bulunduğunuzdan dolayı- özellikle uzman ve de geçmişte fazlaca hem Amerika’da hem de ülke dışında bulunan bir kişi olarak son zamanlarda verdiğiniz ciddi çabadan dolayı teşekkür ederiz ancak, Sayın Cumhurbaşkanının yaptığı hatalardan dolayı da maalesef, hem sizler hem Türkiye Cumhuriyeti’ndeki tüm vatandaşlarımız ciddi anlamda sıkıntıya girmektedir. Ve de son olay, biliyorsunuz, bir gün “Rusyacı” bir gün “Amerikacı” olmamızdan liyakat kuralları içerisinde değil de farklı bir düşüncede ve ikili ilişkiler içerisinde olmamızdan dolayı, maalesef, Amerika’ya 1 milyar 400 milyon dolar ödeyip daha sonra... Aynen yerel deyimle, Mercedes almaya gittik ancak Hacı Murat’ı, Murat-124’ü bile vermediler, ona bile razı olduğumuz hâlde onu bile vermediler. Maalesef, bu kötü gidişata umarım bir şekilde “Dur.” denilir diyorum.

Sayın Bakan, ben sözlerimi birkaç başlık altında soru olarak sizlere yöneltmek istiyorum. İlk önce Amerika’yla ilgili başladık Amerika’yla devam etmek istiyorum. Amerika Birleşik Devletleri’yle ilişkilerde kilit role sahip olan ve hatta F-16’ların alımı için de onayı gereken ABD Kongresiyle ilişkilerin yeniden güçlendirilmesi konusunda çalışmalarımız var mıdır ve de nelerdir?

İktidarınız, ABD’de hangi lobi firmalarıyla çalışmaktadır? Bu firmalar hangi konularda lobi faaliyetlerinde bulunmaktadırlar? Varsa, söz konusu firmalara yapılan ödemelerle ilgili bilgi verebilir misiniz?

Diğer taraftan, Afganistan’la alakalı sorularım olacak Sayın Bakan. Ülkemize yönelen düzensiz göç akımına ilişkin olarak hangi tedbirler alınmaktadır ve de şu anda ülkemizde bulunan Afgan kökenli toplam kaç kişi vardır; bu kişilerin ülkemizde bulunma statülerine göre dağılımı nedir?

14 Haziranda Cumhurbaşkanı Erdoğan ve ABD Başkanı Biden arasında, liderler düzeyinde gerçekleştirilen ikili görüşmelerden sonra ülkemize kaçak yollardan giriş yapan Afgan vatandaşlarının sayısı ile ilgili bir bilgi verebilir misiniz?

Afgan vatandaşlarına, tıpkı Suriyelilere olduğu gibi, toplu olarak geçici koruma statüsü verilmesine ilişkin bir çalışma sürdürülüyor mu, böyle bir çalışma arzusu içerisinde misiniz?

Benim de Komisyon üyesi olduğum Avrupa Birliği ile alakalı birkaç sorum olacak Sayın Bakan.

Türkiye-AB ilişkileri üyelik süreci zemininde ilerleme kaydedilmemektedir. Bu durumu aşmak için bir politika izlemeyi, değiştirmeyi veya değişik bir politika izlemeyi düşünüyor musunuz?

Gümrük birliğinin güncellenmesi konusunda bir çalışmamız var mıdır veya ne zaman olacaktır?

Ülkemize verilen sözle alakalı -ancak yapılan yanlış politikalar sebebiyle askıya alınan- vize serbestliğinin sağlanması konusunda, bu sorunu aşmakla alakalı nasıl bir çalışma içerisinde misiniz?

Rusya’yla alakalı; Ukrayna’ya satılan SİHA’ların Rusya’ya karşı kullanılması Rusya’yla karşı karşıya gelinen bir diğer sorundur. Bu konuda son yapmış olduğunuz, Türkiye’de üretilmiş olabileceği ancak kullanımının Ukrayna’ya ait olduğu, bu nedenle Türkiye’nin suçlanamayacağı açıklaması Rusya’nın duyduğu rahatsızlığı gidermiş midir?

Suriye’yle alakalı ise, 4 kasım 2021 itibarıyla İdlib’de Türk Silahlı Kuvvetlerimize ait kaç askerimiz ve teçhizatımız vardır, bununla alakalı bilgi verebilir misiniz?

Yine, Sayın Bakan, Suriye’yle alakalı; Esad yönetiminin Arap ülkeleri tarafından yeniden kabul görmesi sonrasında, Suriye’de bu politikamızı değiştirmeyi düşünüyor musunuz? Esad’la bir görüşme yapıp Türkiye ile Suriye arasındaki sorunun çözülmesiyle alakalı nasıl adımlar atmaya düşünüyorsunuz?

Bir de SADAT Anonim Şirketinin yurt dışında yürüttüğü faaliyetler bilginiz dâhilinde midir? SADAT AŞ’yle ilgili, kamuoyunda yer alan, ülkemizin uluslararası toplum nezdindeki itibarını derinden sarsacak ve ülkemizi üstesinden gelemeyeceği sonuçlar karşısında bırakacak iddialara ilişkin hangi önlemler alınmaktadır? Özellikle bu konuyla alakalı hassasiyetle...

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Tamamlayalım Sayın Vekilim.

ÖZKAN YALIM (Uşak) – Sayın Başkan, tamamladım, benim sorularım bu kadar.

Teşekkür ederim Sayın Bakan.

OTURUM BAŞKANI ŞİRİN ÜNAL – Sağ ol Sayın Vekilim.

Sayın Kemal Peköz...

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Teşekkür ederim Başkan.

Sayın Bakan, değerli kamu yöneticileri; sizleri selamlıyorum.

Şimdi Dışişleri Bakanlığının bütçesini görüyoruz. Bu bütçenin nasıl bir bütçe olması gerektiğini kısaca bir ifade edip sonra başka şeylere geçmek istiyorum.

2003 yılından bu yana, çoğu askerî amaçlı operasyonlar olmak üzere, bazıları da tekrarlanmak üzere 69 tezkere getirildi ve Genel Kurulda defalarca askerî operasyonlar oylandı ve onaylandı ama biz her seferinde bunlara karşı olduğumuzu, barışçı politikalar izlenmesi gerektiğini ifade ettik. Türkiye'nin ve tüm komşu coğrafyaların barış bütçesine ihtiyacının olduğunu, bu harcamaların, milyarlarca liranın, Dışişleri Bakanlığı harcama bütçesinin savaşa, operasyonlara, çatışmalara değil; tam tersine, komşu ülkelerdeki politik gerilimleri azaltacak, ara bulucu odaklı diplomasiye harcanması gerektiğini ifade etmiştik. HDP olarak insan hakları ve insanlığa karşı işlenen suçlar dışında, hiçbir ülkenin iç işlerine karışılmamasını savunmakla birlikte, çatışmalı bölgelerde müzakereleri ve diyalogu destekleyecek nitelikte özgün bir diplomasi bütçesinin oluşturulmasından yana olduğumuzu ifade ettik.

Bu kadar tezkere geçmişken tarihe bir not olsun diye bir şeyi ifade etmek istiyorum: Daha iktidar olmadığımız bir dönemde, partinizin yeni kurulduğu bir dönemde, 25 Aralık 2001 yılında, DSP-ANAP-MHP Koalisyonu Meclise Kuzey Irak'a asker gönderme tezkeresi getirmişti ve siz şu gerekçeyle karşı olduğunuzu ifade etmiştiniz: "Irak'ın toprak bütünlüğünün korunmasına özen gösterilmiyor. Oraya asker göndermek bölgeye kan ve gözyaşı getirir. Türkiye'nin zararına gelişmeler olabilir." Dolayısıyla da "buna karşı olduğunuzu" söylemiş ve ret oyu kullanmıştınız. Daha sonra çokça tezkere geldi; 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 ve 2021 yıllarında yine tezkereler geldi. Bu arada dikkatinizi çekerim, 2014-2015 yıllarında, müzakere sürecinin başladığı dönemlerde ne bir çatışma var ne de bir askerî operasyon söz konusu.

Sayın Bakan, sunumunuzda bir açıklama yapmışsınız, dediniz ki: "Balkanlardaki soydaşlarımız göz bebeğimiz, keza Batı Trakya Türkleri, Kırım Tatarları, Ahıska Türkleri, Uygur Türkleri, Gagavuz Türkleri, Irak ve Suriye Türkmenleri gibi dünyanın farklı bölgelerinden soydaşlarımızın yanında durmaya devam edeceğiz." Şimdi, 20 milyon insanın yaşadığı, 20 milyon Kürt'ün yaşadığı bir ülkenin Dışişleri Bakanı olarak... Buradaki Kürtler kendilerini nerede görecekler? Hani "Kardeşiz." diyorsunuz ya zaman zaman, herhangi bir amaçla işinize yaradığı zaman; sizin kardeşlerinizin kardeşleri nerede? Peki, Suriye'deki Kürtlerin sorunları yok mu, Irak'taki Kürtlerin sorunları yok mu, İran'daki Kürtlerin sorunları yok mu? Bunların hepsinin sorunları var ve siz bunları görmezden gelmeye devam ediyorsunuz.

Size birkaç veri vermek istiyorum: Mesela, Irak'taki askerî operasyon bölgelerinde Amedi bölgesi Belediye Başkanı bir açıklama yaptı, İslam İsmail Mustafa, ismini de veriyorum "348 köyün 198'i Türk Silahlı Kuvvetlerinin bombalaması sonucu boşaltıldı. 28 sivil öldürüldü, 38 sivil yaralandı." diye ifade ediyor. Ve devam ediyor "Şeladize bölgesinde 92 köyün 85'i boşaltıldı, Duhok bölgesinde ise 50 tanesi Hristiyan köyü olmak üzere çok sayıda köy yine boşaltıldı."

Dikkatinizi çekmek istiyorum, İdlib'de, İdlib Üniversitesi, 2020 mezunları için bir tören düzenledi. Bu töreni düzenleyenler içerisinde Heyet Tahrir el-Şam var ve Türkiye'den Diyanet Vakfı var; yan yana bayrakları görülüyor ve oradaki insanlara plaket veriyor. Peki, böyle bir şeyi nasıl sindirebiliyorsunuz ya da terör örgütü olarak gördüğünüz bir ekip ile nasıl hareket edebiliyorsunuz doğrusu merak ediyorum.

Yine İnsan Hakları Yüksek Komiserinin açıklamaları var; özellikle İdlib'de ve Afrin'de çok sayıda insanın kaçırıldığı, fidye karşılığı alıkonulduğu ve fidye verebilecek durumdakilerin mutlaka kaçırıldığı ifade ediliyor ve kadınların evlenmeye zorlandığı ve iki üç gün sonra da tekrar boşandıkları, sadece beraber olmayı meşrulaştırmak için böyle bir işlem yaptıklarını ifade ediyor. İsterseniz dosya hâlinde size de iletebilirim.

Şimdi, böyle bir durumda, biz Suriye'de yapılanların haksız olduğunu, yanlış olduğunu söylediğimizde, Kürt sorununun çözümüne katkısı olmadığını, tam tersine kutuplaştırmayı artırdığını ve derinleştirdiğini ifade ederken söylemek istediğimiz şey şu: Siz orada Gaziantep Üniversitesine bağlı fakülteler açabiliyorsunuz, kaymakam ataması yapabiliyorsunuz, PTT, postane vesaire açabiliyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ- Kemal Bey, son cümlelerinizi alalım.

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Tamam, bitiriyorum.

Bunlarla yetinmiyorsunuz, Türkiye’de mezarlıkların bile Kürtçe tabelalarını sökerken oradaki sokaklara Türkçe tabelalar yapıyor, okulda da Kürtçe eğitimi yasaklıyorsunuz. Bunun, Kürtlerle kardeşliğe, beraber yaşamaya ve geleceğe ne gibi bir katkısı olacak? Sizin bunları cevaplamanızı rica ediyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın İsmail Faruk Aksu’ya söz veriyorum.

Sayın Aksu, süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, saygıdeğer Komisyon üyeleri, Değerli Bakan Yardımcıları, kıymetli bürokratlar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Uluslararası arenadaki gelişmeler dünyanın köklü bir değişim geçirdiğini göstermektedir. Uluslararası politikada siyasi ve ekonomik alanlarda birçok devletin girdiği küresel rekabet sonucu bölgesel rekabet ve gerilimlerin de önü açılmıştır. Konvansiyonel çatışmaların sayısındaki artış, etnik, dinî ve ekonomik temelli uyuşmazlıkların yaygınlaşması, küresel güç mücadelesinin kazandığı yeni boyutlar, göç ve mültecilik olgularında ortaya çıkan trajik örnekler, terörizm ve kitle imha silahları konusunda yaşanan gelişme ve tartışmalar yakın geleceğe ilişkin tahmin ve değerlendirmeleri de güçleştirmektedir.

Türkiye, coğrafyası itibarıyla hiçbir zaman bir sükûnet halkası içinde olmadığı gibi son yıllarda etrafımızda tam bir karmaşa ve belirsizlik hâkimdir. Küresel ve bölgesel rekabet ile yaşanan gerilimler dikkate alındığında, Orta Doğu’da, Doğu Akdeniz’de, Kafkaslarda, Balkanlarda ve Karadeniz’de çeşitli yeni gerilim ve çatışma potansiyeli de devam etmektedir. Bu durum, Türkiye’nin her bakımdan teyakkuz hâlinde olmasını, millî bütünlük ve çıkarlarını önceleyen Ankara merkezli çok yönlü ve çok boyutlu aktif bir dış politika izlenmesini zorunlu kılmaktadır.

Türkiye, milletimizin huzur, güvenlik ve refahının yanı sıra insanlığın huzur ve refahını da amaçlayan bir dış politika izlemektedir. Ülkemiz yaşanan istikrarsızlıkların yarattığı riskleri bertaraf ederek, terör, göç ve sosyoekonomik olumsuzlukların önüne geçerek, millî menfaatlerimizi her şartta temin etmek için bölgesel kararların belirleyici aktörü olmak durumundadır. Bugün Suriye’de, Libya’da, Doğu Akdeniz’de, Kıbrıs’ta, Afganistan’da ve daha birçok alandaki çatışma ve gerilimlere ilişkin çözüm süreçlerinde Türkiye’nin aktif olarak yer alması, uygulanan başarılı politikanın iz düşümü aynı zamanda da bölgesel güç ve küresel aktör olma hedefinin sonucudur. Sayın Bakanım, bu nedenle, zorlu süreçlerde millî menfaatlerimiz doğrultusunda Bakanlık olarak gösterdiğiniz dirayet ve başarı için sizi ve ekibinizi kutluyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin sağladığı imkânla etkili bir icraya, gelişmeler karşısında daha hızlı refleks gösterebilme kabiliyetine kavuşmuş, bu çerçevede küresel ve bölgesel anlamda belirleyicilik potansiyelini daha etkin kullanmaya başlamıştır. Suriye’deki harekât bölgelerinde terör örgütü PKK/YPG’nin ülkemize yönelik saldırı planları bertaraf etmekle kalmayıp bölgede yaşayan insanların huzur ve güvenliğinin temin edilmesine de gayret edilmiştir.

Partimizin dış politika anlayışının özü; Türkiye'nin millî güvenliğini ve millî çıkarlarını korumak ve geliştirmek, çevremizde barış, huzur, istikrar ve güvenlik kuşağı oluşturmak, başta komşularımız olmak üzere bütün ülkelerle karşılıklı saygı ve menfaate dayalı uzun vadeli dostane ilişkiler kurmak, mevcut sorunları Türkiye'nin hak ve çıkarları korunarak uluslararası hukuk çerçevesinde adil ve kalıcı çözümlere kavuşturmadır. Ülkemizin yürüttüğü dış politika anlayışı da sahada ve masada güvenlik ve çıkarlarımızın korunması için her türlü tedbiri almayı, diyaloga kapıyı kapatmamayı ve barışın sağlanabilmesi için caydırıcı gücünü kullanmayı esas almaktadır.

Türkiye'nin diğer devletlerin iç işlerine karışmama, egemenlik haklarına ve toprak bütünlüğüne saygı duyma yönündeki temel politikasına rağmen muhataplarından aynı tavrı göremediği açıktır. Türkiye'nin egemenlik haklarını, Türk milletinin huzur, güvenlik ve refahını hedef alan siyasi, diplomatik ve ekonomik saldırıların arkası kesilmemektedir. Güney sınırimızda bir terör devleti yapılanması girişimi bunlardan biridir. 15 Temmuz hain darbe girişimiyle başarısız olan Türkiye'yi işgal etme girişiminin ekonomik saldırılar üzerinden dizayn edilme çabası da bu kapsamdadır. Son olarak da 18 Ekim 2021 tarihinde ABD'nin Ankara Büyükelçiliği ve diğer 9 ülkenin büyükelçilikleri; uluslararası hukuk ve diplomatik teamülleri çiğneyerek hâlihazırda devam eden bir yargı sürecine müdahil olmayı amaçlayan ve diplomatların görev yaptıkları ülkelerdeki sınırlarını belirleyen sözleşmelere de aykırı olan bir girişimde bulunmuşlardır. Bakanlığınız öncülüğünde devletimizin anında gösterdiği sert tepki Türkiye'nin dış politikadaki aktif ve kararlı tutumunun bir özeti olmuştur. Görülmektedir ki Türkiye, millî tezlerinden ve çıkarlarından ödün vermeden bölgede ve uluslararası arenada gerekli adımları atmakta, meşru güvenlik kaygılarına yönelik tedbirleri almakta, bir insanlık suçu olan terörle mücadele kararlılığını devam ettirmekte, bölge ülkeleri ve uluslararası aktörlerle diyalog ve mutabakatlarını sürdürmektedir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak "Lider Ülke Türkiye" ülkümüzün en önemli unsurlarından biri Türkiye'nin bağımsız, etkili ve sonuç alıcı bir dış politika izlemesidir. İnanıyoruz ki Türkiye her şartta millî menfaatlerini koruma kararlılığıyla politikalarını yürütecek, kime yahut neye göre değil, Ankara merkezli bakışını devam ettirecektir.

Sayın milletvekilleri, Türk milletinin ve bütün insanlığın barış ve mutluluk içinde insanca yaşayacağı bir dünya idealinin, Türkiye merkezli yeni bir medeniyet projesinin hayata geçirilmesiyle mümkün olabileceğini düşünüyoruz. Büyük Atatürk'ün "Ne mutlu Türk'üm diyene!" sözünde anlamını bulan millet gerçeği Türkiye'mizin bağımsız, güçlü ve demokratik bir ülke olarak ilelebet var olmasının da sosyal ve kültürel temeli ve olmazsa olmaz kilit taşıdır. Milleti oluşturan ana gövdeden kimliklerin kaşınarak parçaların kopartılması olmuş bir milleti sosyolojik anlamda geriye götürecektir, boy ve kabilelere dönüştürecek; ilkel, geri ve ırkçı bir akıbeti doğuracaktır. Türk milletinin en büyük güç kaynağı, tarihin her döneminde koruduğu ve yücelttiği millî birliği ve kardeşliğidir. O sebeple, kim ne söylerse söylesin biz her vatandaşımızı büyük Türk milletinin saygıdeğer bir evladı olarak görmeye sonuna kadar devam edeceğiz.

Sayın Bakanım, sunumunuzda da vurguladığımız gibi son yıllarda yükselen ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığından en çok etkilenenler vatandaşlarımız olmuştur. Bakanlığınızın, yabancı düşmanlığı ve ayrımcı uygulamaların doğrudan hedefi olması karşısında vatandaşlarımızın haklarının korunmasında önemli mücadeleler verdiğini memnuniyetle müşahade ediyoruz.

Salgının başlangıcından itibaren, 100 binden fazla vatandaşımızın vatana dönüşünün sağlanması, ayrıca 160 ülkeye yardım yapılması Türkiye'nin insani diplomasi başarısı olmuştur. Esasen, Türkiye, insani yardımda gayrisafi yurt içi hasılaya oranla en cömert ülkedir, ayrıca en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Suriye'ye dünyadan giden tüm yardımların yüzde 31'ini tek başına ülkemiz yapmaktadır.

Libya'da uygulanan politikamız Libya ve Doğu Akdeniz gelişmelerinde belirleyici olmuştur. Yirmi sekiz yıldır işgal altındaki Türk yurdu Karabağ Ermenistan işgalinden kurtarılmış, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki kapalı Maraş açılmıştır. Afganistan'daki belirsizlik devam ederken Türkiye, gelişmeleri yakın takip etmekte, Büyükelçiliği açık olan tek NATO ülkesi olarak Afganistan halkına da hizmet ve destek vermektedir.

Ayrıca, diplomasinin önemli bir odağı hâline gelen enerji, ulaştırma ve güçlü bir ekonomi diplomasisi yürütülmektedir.

20 Eylül 2021'de Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açılışı yapılan New York Türk Evi önemli bir eser ve gurur kaynağımız olmuştur. Tüm dost ve kardeş ülkelere, hatta Birleşmiş Milletler çatısı altındaki faaliyetlere de ev sahipliği yapmakta olan Türk Evi, ülkemizin gücünü de gösteren bir eser olmuştur.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak, millî menfaatlerimiz doğrultusunda atılacak her adımda sizlerin destekçisi olmaya devam edeceğimizi tekraren ifade etmek istiyorum.

Bu düşüncelerle, Bakanlık ve kurum bütçelerinin ülkemize, milletimize ve kurumlarımıza hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aksu.

Şimdi, AK PARTİ Grubundan Sayın Ekrem Çelebi'ye söz vereceğim.

Sayın Çelebi, süreyi verimli kullanacağınıza eminim, tasarruflu kullanacağınıza...

Buyurun lütfen.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, çok Değerli Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, değerli basın mensupları; Dışişleri Bakanlığımızın 2022 yılı bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Bu vesileyle, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanımızın sabah yaptığı derinlikli, bilgi dolu ve kapsamlı sunumlarından dolayı gerçekten kendilerine teşekkür ediyorum.

Diğer bir teşekkürüm ise; Ankara Milletvekilimiz Sayın Bülent Kuşoğlu'na; sabah da yine bütçenin geneli üzerine, gerçekten bütçede neler var neler yok kendi konsepti içerisinde ve özellikle nitelikli bir... Burası Plan ve Bütçe olduğu için; bir akademi... Bu vesilesiyle biz de kendilerinden bu anlamda, konuşmalarından hep bilgi alıyoruz. Teşekkür ediyorum devlet duruşlarından dolayı.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Değerli milletvekilleri, elbette ki -şimdi de söyledim, her dönemde de söylüyorum- muhalefetin görevi şudur: Bizleri eleştirecek, bizlere öneri sunacak, bizleri yönlendirecek. Parlatılmanın da nitelikli komisyonların da zaten anlamı budur, niteliği budur. Demin de söyledim, burası bir akademi; devleti öğretiyor, devleti yönetiyor. Ama bunun dışına da çıkanlar var, biraz sonra da oraya geleceğim.

Özellikle, Sayın Bakanımın sabah sunumlarında 7/24 saat insan odaklı konsolosluklarımızın halkımıza açık olarak hizmet verdiği; dijital altyapımız ile yapay zekâ, robotik çalışmalardan yararlandığı, diplomaside donanımlarıyla... Gerçekten, yine, özellikle bu dönemlerde sınavlarla gelen, ki ben birçoğuna şahit oluyorum, 3, 4 dil biliyor bu arkadaşlarımız. Bunları burada, özellikle bürokratlarımızı tebrik ediyorum, yani bunlar bizim devletimizi temsil eden, devletimizin gururudur yurt dışında ve özellikle yurt dışındaki bütün ataşeliklerde, bütün büyükelçiliklerde devletimizin rozetini taşıdıklarından dolayı bir daha kendileriyle gurur duyuyorum.

Yine, Dışişleri Bakanlığımız, coğrafyasında temsil konumunu giderek çok güçlendirdi. Özellikle, AK PARTİ hükümetleri döneminde inanılmaz derecede dünyanın her tarafında müthiş bir şekilde temsil konumumuzu güçlendirdik. Bununla beraber avro bölgesinden Uzak Asya'ya, Afrika'dan Kafkaslar'a, Orta Doğu'dan diğer coğrafyalara kadar geniş bir diplomasi ağıımızı hamdolsun yürütmekteyiz.

Değerli milletvekillerimiz, bu devlet hepimizindir. Devletin doğruları ve yanlışları varsa doğrularını takdir edeceğiz, yanlışlarını da elbette ki ifade edeceğiz. Sabahtan beri genelde takdir eden yok; gerçekten bu karşı sıralara baktığımız zaman insan bazen üzülüyor. Şunları ifade etmek istiyorum: Eleştirilen noktalar varsa bizim bunları eleştirmemiz lazım ama özellikle terörle mücadeleyi kavmiyet meselesiymiş gibi saptırmaya çalışanları burada tenkit etmemiz lazım ve bunlar bana göre kesinlikle de terörün katkısız destekçileridir. Büyük devletler tarihleriyle var olmuş, tarihlerine yaslanarak büyümüşlerdir; Osmanlı Devleti de bunlar gibi çok dinli, çok dilli yapısıyla birçok milletin içinde huzurla yaşadığı, bizim de gurur duyduğumuz bir yapıyla dünyayı yönetmiştir ve Türkiye Cumhuriyeti devleti de tarihten aldığı bu mirasla çok kültürlülüğü devam ettirmektedir. Türkiye, bütün devletler gibi, halkından almış olduğu yetkiyle, anayasal yetkiyle toprağını, bayrağını ve vatandaşını korumak zorundadır. Bu zorunluluk teröristlerle mücadeleyi gerektirir. Hatay'a, Kilis'e, Gaziantep'e eğer bombalar düşüyorsa bu devlet kendi vatandaşını kimse kusura bakmasın korumak zorundadır, zaten devletlerin de varlığı bundan dolayıdır.

Şimdi, burada, sabah çok talihsiz bir açıklama oldu, özellikle İsviçre kantonlarına ilişkin bir örnek verildi burada. Ben, gerçekten Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir parlamenti olarak buna çok üzüldüm. Konuşmacı bana göre, beyninin arka lobunda bulunan gerçek niyetini dışı vurdu. Bu devlet, devleti ebed müddettir, bu devlet, birliğiyle güçlüdür. Eğer konuşmacı burada farklı, bir kanton, farklı bir özellik istiyorsa bana göre bunun üzerine bir su içmeli çünkü bu devlet hiçbir dönemde olmadığı kadar şu anda kuvvetli ve kudretlidir ve terörü dizginlemeye son derece inanan bir devlet ve bir kadro vardır.

Değerli milletvekilleri, HDP konuşmacıları özellikle dil ve din üzerinde siyaset yapıyor; sabah da burada özellikle... Hem genel coğrafya üzerinden hem daha önceki Osmanlı İmparatorluğu'nun altı yüz elli yıla yakın bölgeyi idare ettiği dönemlere baktığımızda, bununla ilgili örnekler verdiğinizde, verdiklerinde gerçekten şunu düşünmek istiyorum veya onların da öyle düşünmesini istiyorum: Eğer özellikle bazı bakanlıklara, "zulüm bakanlıkları" deniliyorsa ve özellikle bazı bakanlıklar veya devlet kurumları savaş bütçesiyle eşleştiriliyorsa bunu kesinlikle doğru bulmuyorum. Dolayısıyla, özellikle şunu arz etmek istiyorum: Tüm halkımız gibi, Kürt vatandaşlarımız da en rahat yıllarını AK PARTİ hükümetlerimiz döneminde yaşadılar, işkence, inkârın yerine huzur, refah, kalkınmışlık, bölge yatırımı ve özgürlükleri getirdik biz. Herkes elini vicdanına koysun, daha önce Meclis kürsüsünde kimse konuşmıyordu ama şu anda istediğiniz dilde istediğinizi konuşabiliyorsunuz, yirmi dört saat boyunca Kürtçe yayın yapan radyo ve televizyonlarımızın hepsi açık. Bunları kim sağladı? Bunları Recep Tayyip Erdoğan sağladı. Beğenmeyebilirsiniz, bunu farklı yöne çekebilirsiniz ama elinizi vicdanınıza koyduğunuzda... Bunu beğenmeyenlerin birçoğu şimdi Kürtlerin kodlarıyla oynuyor. Siz,

Kürtlerin çocuklarını bugün Avrupa’da birçok devlete lejyonerlik yapmaya mahkûm ettirdiniz. Gidip bir gün Suriye’ye, gidip bir gün diğer bölgelere baktığınızda, burada olanlara bir bölge insanı olarak ben utanıyorum ama bu kürsüde bunu farklı dile getirmenizi de esefle karşılıyorum, bunu özellikle belirtmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanımız özellikle Kürt sorununu çözmeye çalışırken sizlerin gerçek niyetlerinizin ne olduğunu sizlere bu fotoğrafla göstermek istiyorum. Bakın buna biraz; bunu tanıyorsunuz değil mi, kimin fotoğrafı olduğunu biliyorsunuz değil mi? Duran Kalkan’ın. Geçen hafta, söylüyor, diyor ki: “Avrupa bizi savaşa zorladı.” Demek ki şudur: Burada şunu temsil ediyor diğer insanlar Avrupa’nın zulmüne Avrupa’nın algı yapısından dolayı seslerini çıkaramadılar. Şunu söyleyeyim: Bu devlete başkaldıran herkesin sonu hüsrana olmuştur.

Ben bu vesileyle, özellikle Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum, Sayın Bakanımıza da özellikle Dışişleri bürokrasisine de saygılar sunuyorum. Hayırlı olsun.

Sayın Başkanım, daha bitmedi konuşmam. Çok özür diliyorum, bunu da özellikle burada belirtmek istiyorum, bunu çok hızlı bir metin olarak okumak istiyorum:

Değerli milletvekilleri, dün bizleri ve aziz milletimizi üzen çok çirkin, yakışsız söylem ve ithamları şiddetle kınıyorum, kötü sözleri aynen iade ediyorum. Ülkemizde 1876 yılında Kanun-ı Esasi’nin kabulüyle parlamentolu hayat başlamış ve ilk parlamentomuz toplanmıştır. Ülkemizde zaman zaman demokrasinin kesintiye uğramasına rağmen, yine de Parlamentomuzun yüz yıldan uzun süren bir geçmişi vardır.

Pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de Parlamento, çalışmalarını İç Tüzük çerçevesinde yürütmektedir. İç tüzüklerde parlamentoların etkin ve verimli şekilde çalışabilmesi için komisyonların kurulması öngörülmüştür. Bu nedenle devletin üstlendiği hizmetlerin yürütülebilmesi için başlıca dayanağı olan bütçe kanunlarını görüşen komisyonlar Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulduğu ilk günden bugüne kadar özel bir öneme sahip olmuşlardır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Süreniz dolmuştur Sayın Çelebi, teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Bütçenin Parlamentoda görüşülmesi Anayasa’mız tarafından diğer kanunlardan farklı düzenlenmiştir. Bu çerçevede, Anayasa’mız bütçenin Bütçe Komisyonunda görüşüleceğini öngörmüş. Komisyonun üye sayısını ve üyeliklerinin dağılımını bizzat belirleyen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi...

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkanım, bir dakikanızı istirham ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Fakat doldu süreniz, rica ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Anlıyorum ama özellikle istirham ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümleleri alalım.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şimdi şöyle: Parlamento bütçe hakkının kullanılmasını Plan ve Bütçe Komisyonuna vermiştir, merkezî bir konuma da yerleştirmiştir burayı.

Yasama organlarının çoğunluğu ve ağırlığını azaltmak, yasama faaliyetlerini daha çabuk ve verimli bir şekilde geliştirmek için komisyonların kurulmasına gerek duyulmuştur. Komisyonlar kanun yapma faaliyetinin en karmaşık safhası olan inceleme safhasında...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, rica ediyorum ama. Çok sayıda talep var.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Peki Sayın Başkanım.

Şöyle arz edeyim, sadece şunu söyleyeyim Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bir cümle lütfen, sadece bir cümle.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Şimdi şöyle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Çelebi, gerçekten çok sayıda talep var; başka bir konuşmada bu konulara girersiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkan, ben bir dakikamı Sayın Çelebi'ye veriyorum; CHP herkes için var.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Sayın Başkanım, şöyle, elbette ki şunu arz edeyim: Ben bir parlamenterim, kimsenin hakkına da burada girmek istemem.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, teşekkür ediyorum.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Ama dün akşamki, özellikle bir algı üzerinde bunu yapan karşı taraftaki eski bir bakanımızın, birçok siyasetçiye de rol model olan bir insanımızın bir farklı algılama...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu konuları tartıştık.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – ...Kobani olayları gibi, AK PARTİ Hükümetlerinin özellikle aşağı alınmasına ilişkin bir teşviki yönünde cümleleri olduğu için bu cümlelerin aynısını kendilerine ben iade ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

EKREM ÇELEBİ (Ağrı) – Çünkü burası nitelikli bir komisyondur. Bu tür nitelikli bir komisyonda bu tür algının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkürler, sağ olun.

Şimdi Sayın Süleyman Bülbül'e söz vereceğim. Sayın Bülbül, siz de vakti iyi, verimli kullanan bir arkadaşımızsınız.

Buyurun lütfen.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) – Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Dışişleri Bakanlığı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum.

“Vatan toprağı kutsaldır, kaderine terk edilemez.” diyen Ulu Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve vatanseverlerin dün kurduğu Türkiye'mizde, ne yazık ki Ege'de 19 ada ve 2 kayalık Yunan işgali altında. Örnek mi? Lozan ve Paris Anlaşmalarına göre Eşek Adası Türkiye toprağıdır ancak Eşek Adası 2004 yılından bu yana fiilî olarak, tabir yerindeyse Yunanistan tarafından işgal edilmiş ve uluslararası hukuk çiğnenmiştir. Aydın iline bağlı bu adanın egemenlik hakkının Yunanistan'a devredildiğine dair hiçbir anlaşma mevcut değilken, ortada bir mutabakat yokken Yunanistan bu ada üzerinde ulusal hapisane, okul ve belediye başkanlığı ile askerî üsler inşa etmiştir. 2020 Mart ayında görevi devralan Yunanistan Cumhurbaşkanı'nın ilk işi de Eşek Adası'nı ziyaret etmek olmuştur, mangal partisi düzenlemiştir Yunanistan Cumhurbaşkanı; hukuka aykırı olarak kurulan ulusal hapisaneyi, okulu ve belediye başkanlığını ziyaret etmiştir. Peki, bizim Hükümetimiz ne yaptı? Hiçbir şey. Bu sessizlik bugünün sessizliği değildir, daha önceki yıllarda konuyla ilgili Eşek Adası'nın egemenlik hakkının kimde olduğu, işgal edilip edilmediği soruları yanıtlanamadığı gibi laf cambazlığı yapılmıştır. Sonuç olarak Yunanistan yıllardır Lozan Anlaşması'nı ihlal etmekte ve işgalci politikasıyla silahsızlanma ilkesini yerine getirmemekte, küresel barışın sağlanması amacının dışında hareket etmektedir. Belli ki iktidarın ilgisiz, samimiyetsiz, gayriciddi tavrı nedeniyle Eşek Adası sürekli, bir problem olarak gündeme gelecektir. Şimdi size soruyorum Sayın Bakan: Eşek Adası'nın resmî statüsü nedir? Bu

adalar hangi ülkeye aittir? Bu konu hakkında, Ege'deki adalarımız olunca neden sessiz kalınmaktadır? Yunanistan Ege Denizi'nde işgal etikleri Türk adalarını ne zaman boşaltacaktır? İşgal edilen adalar konusunda nota vermeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum, gerçekten vakti çok verimli kullandınız.

Sayın Tanal, siz de vakti verimli kullanırsanız eminim.

Buyurun lütfen.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli Bakanım, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar, basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Tabii ki bu Sayıştayın raporuna baktığımız zaman bulgu olarak 9 tane eksikliğin olduğu söyleniyor, bu 9 bulgunun... Tabii ki bugüne kadar hep aynı bulgular olmuş mu? Mükerrer olmuş. Başlıklar şeklinde sayarsak; Bakanlığın kullanımında bulunan taşınmazların cins tahsisleri yapılmamış, taşınmaz yetkilisi görevlendirilmemiş ve icmallerde buna rastlanmamıştır. İki, yurt dışından misyonlara gönderilen avans ve kredilerle ilgili herhangi bir muhasebe kayıtlarında kurlar kullanılmamış; burada sıkıntılar var, gönderilen avanslar ile krediler hesabında sıkıntılar var. Uluslararası kuruluşlara yapılan katkı, taahhüt ve ödemelerin nazım hesapları izlenmemiş yani kimlere bu katkılar yapılıyor, bu paralar kime veriliyor, bunlar belli değil. Yurt dışındaki tedavi giderleriyle ilgili sıkıntılar bunlar.

Değerli Bakanım, tabii, siz bu konuşma metninizde İslamofobi ve nefretten bahsetmişsiniz; evet, çok değerli, kıymetli bir bilgi. Yalnız bu değerli ve kıymetli bilgi...

Bizim yurt dışındaki ziyaretlerimizde yaşadığımız sorun şu: Genellikle seçim sürecinde -hiçbir ayırım yapmaksızın- gerek yurt dışındaki iktidarda bulunan siyasi partilerin genel başkanlarının gerek Türkiye'deki bulunan siyasi partilerin genel başkanlarının kullandıkları nefret dili nedeniyle yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarımız sıkıntı yaşadıklarını söylüyorlar. Diyorlar ki: "Türkiye'de Genel Başkanın yani Cumhurbaşkanının sırf birkaç tane oy devşirmek için kullandığı üslup ve dil sebebiyle biz burada sıkıntılar yaşıyoruz. Sizden istirhamımız, ne olur yurt dışında, Avrupa'da -aşağı yukarı- 4-5 milyona yakın insanın yaşadığını unutmayın, siyaseten üç beş oy uğruna bizim buradaki mal güvenliğimizi, can güvenliğimizi, din ve vicdan özgürlüğümüzü tehlikeye düşürmeyin." Bu anlamda sizden istirhamım, Dışişleri Bakanlığı olarak bunu Sayın Cumhurbaşkanına iletmenizde yarar var. Burada AK PARTİ'deki arkadaşlarımız da vardı. Dışarıdaki üslubumuz, Türkiye'deki üslubumuz oy devşirmek için kullanılıyor. Bu, yurt dışında bulunan vatandaşlarımıza zarar veriyor. Hiçbir dönemde bu kadar nefret dilinin kullanıldığı bir dönem yaşanmadı. Değerli Bakanım yani siz bunu çok iyi bilirsiniz.

Şimdi, yurt dışındaki vatandaşlarımız diyor ki: "Kardeşim, ben yurt dışında yaşıyorum, bana çıkış harcı dayatmayın, vatandaş gelip gidemiyor, uçak biletleri çok yüksek, bu konuda bize yardımcı olun." Aynı şekilde, mesela yurt dışında bizim Türk Hava Yollarının acentesi var. Fransa Paris'ten örnek vereyim size: 7 tane orada kabin var, çalışan Türk vatandaşı yok; bir kişi var şef, o da gayet rahat, giderseniz de bulamayabilirsiniz. Yani bizim Fransa'da yaşayan hiç mi Türk vatandaşımız yok, hep oraya yabancı personel alınıyor. Türk vatandaşımız orada var, 800 bine yakın Türk vatandaşımız var. Onlarla giden gayet rahat Fransızca, İngilizce, Türkçe bilen vatandaşlarımız var. Bunları biz niye orada istihdam etmiyoruz? Maalesef sorunlu.

Aynı şekilde, tapu sicil müdürlükleri konsolosluklarda... Mesela Berlin'de var, Berlin'de açmışsınız, ben sizi kutluyorum. Berlin'de bulunan vatandaş Antalya'daki tapusunu da satabiliyor, gayet rahat İstanbul'dakini de ama bunu aynı şekilde diğer ülkelerde yaygınlaştırmamışsınız. Bunun

yaygınlaştırılmasında yarar var. Personel eksikliği var, ödenek eksikliği var. Oradaki vatandaşımız sıkıntıya düşüyor mu? Düşüyor. Elçiliğe gidiyor, konsolosluga gidiyor, oradaki konsolosluk ve elçilik vatandaşa katkı anlamında kendi ceplerinden veya oradaki iş adamlarından dilenerek ancak katkı sunabiliyorlar. Oradaki personelimizi bu duruma düşürmeyelim, mümkün olduğu kadar yurt dışındaki elçilik ve konsoloslukların ödeneklerini veya verilecek olan belli şeyi artırmakta fayda var.

Tercüman hizmetleri... Sayın Başkanım, biz 4 milletvekili yurt dışına Paris'e gittik.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu son konu olsun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum.

On gün öncesiydi, 4 milletvekili gidiyoruz, 3'ü Meclisin personeli. Ya, Allah rızası için yurt dışında tercüman hizmetini ücretle alıyoruz. Yani bu Dışişlerinde tercümanlık bilen kimse yok mu? Yani biz orada bu tercümanlık hizmetini niye alıyoruz? 4 milletvekili ve 3 Meclis personeli gidiyor, tercümanlık hizmetini yurt dışından satın alıyoruz. Benim sizden istirhamım yani dış ilişkilerinde bu tercüman hizmeti gerçekten önemli bir husus, bir sıkıntı. Yani Değerli Başkanım, burada ne olur liyakate göre personel alın. Olabilir yani tamam, dil bilmiyorsa...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tanal, süreniz tamamlandı.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum, anlayışınıza ve tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Son sözüm şu: Yurt dışındaki mesele; her yerde hukuk ataşesi yok, millî eğitim yok. Mesela, demin siz ana dilde eğitim, ya ana dilde eğitim... Siz buradan oraya öğretmen göndermiyorsunuz, eksik gönderiyorsunuz, yetersiz gönderiyorsunuz; bunlar doğru şeyler değil.

Söz verdiğiniz için ve anlayışınız için teşekkür ediyorum.

Bütçemizin hayırlı ve uğurlu olmasını diler, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum Sayın Tanal.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Mustafa Baki Ersoy.

Buyurun Sayın Ersoy.

MUSTAFA BAKI ERSOY (Kayseri) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, muhterem milletvekilleri, değerli bürokratlar, basınımızın güzide mensupları; öncelikle hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuzu çok dikkatli bir şekilde takip ettik. Özverili çalışmalarınızdan dolayı sizlere ve tüm bürokratlarınıza teşekkür ediyoruz.

2021 yılı içerisinde yabancı ülkelerde açılan 3 başkonsoloslüğümüz ve 2 büyükelçiliğimizle birlikte, dünyada en geniş diplomatik ağa sahip 5'inci ülke olmanın gururunu yaşıyoruz.

Bununla birlikte, ülkemizdeki yabancı temsilciliklerin sayısının artması da gerek dış ilişkilerimiz gerek ticari ilişkilerimiz açısından oldukça önem arz etmektedir.

Özellikle pandemi döneminde ve Afganistan'da yaşanan sıcak gelişmelerde, yurt dışında yaşayan yaklaşık 7 milyon Türk vatandaşımızla bire bir ilginiz, sorunlara ve taleplere dönüş hızınız ve verdiğiniz hizmetler için teşekkür ederiz. Bu temsilciliklerde yapılan nüfus, askerlik, noterlik ve adli işlemler dâhil, 70'ten fazla alanda sunulan konsolosluk hizmetleri vatandaşlarımız için çok büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

Bununla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'nin kalbi New York'un merkezine yapılan Türkevi binası gibi önemli bir esere imza atmış olmamız, ülke olarak haklı gurur kaynağımız olmuştur. ABD'de yaşayan vatandaşlarımız için büyük hizmetler verecek bu eser için de sizlere ayrıca şükranlarımızı sunuyoruz.

Sayın Bakanım, coğrafyası itibarıyla kuzeyden güneye, doğudan batıya ihanet mozağinin tam ortasında kalmış, özellikle de son yıllarda tam bir karmaşanın, belirsizliğin ve çatışma düzeninin içerisine çekilmeye çalışılan, kurgusu ve senaryosu okyanus ötesinden yazılmaya çalışılmış bir filmin güçlü karakteri olarak düşmanlarımızı bir bir alt etmekteyiz. Türkiye'mizin Dışişleri Bakanı olmanızla birlikte, ülkemizin dış ilişkilerde istikrarlı ve kararlı duruşuyla saygınlığı olan uluslararası bir aktör olma durumuna gelmesi konusunda sağladığımız katkılardan dolayı da ayrıca teşekkür ediyorum.

Bugün, gönül coğrafyamızdaki birçok ülkede verdiğimiz diplomatik mücadele ve gösterdiğimiz üstünlük takdire şayan diplomatik bir duruşun göstergesidir.

Mevcut dönemin Dışişleri Bakanı olarak uluslararası barışa katkıları da içeren etkili ve aktif olarak izlediğiniz politikalar oldukça kıymetlidir. Bir yandan Doğu Akdeniz'deki gerginlik ve uluslararası sularımızı koruma mücadelemiz, diğer yandan Kıbrıs meselesi sabrımızı ve sınırlarımızı sınamaya devam etmekte iken mevcut şartlar ve sorunlar karşısında aldığımız tedbirler, uygulamaya konan politikaları oldukça yerinde bulmaktayız. Örneğin, Afganistan'daki gelişmeler üzerine, Afganistan koordinasyon ve destek merkezinin derhâl faaliyete geçirilmesi, 16 Ağustosta ivedi bir şekilde ilk tahliye operasyonu toplam 280, akabinde ise toplamda 1.502 kişinin tahliye edilmesi takdir edilesi bir çalışma örneği olmuştur. Ayrıca, yine, Afganistan'da istikrarın devamlılığı için büyükelçiliği açık bulunan tek ülke korkusuz Türkiye'nin vatandaşı olmaktan gurur duyuyoruz.

Sayın Bakanım, kardeş ülke can Azerbaycan'ın vatan muharebesine verdiğiniz destek otuz yıllık bir özlemi nihayete erdirmiştir. Böylesine şanlı bir zaferin Bakanlığınız döneminde yaşanmasından dolayı da sizleri tebrik etmek istiyorum.

Biz, Milliyetçi Hareket Partisi olarak millî menfaatler, millî değerler ve millî beka için atılacak her adımda sizlerin destekçisi olacağımızı belirtmek isteriz. Türkiye'nin millî güvenliğini ve millî çıkarlarını korumak ve geliştirmek, çevremizde barış, huzur, istikrar ve güvenlik kuşağı oluşturmak, başta komşularımız olmak üzere bütün ülkelerle karşılıklı saygı ve menfaate dayalı uzun vadeli ilişkiler kurmak, mevcut sorunları Türkiye'nin hak ve çıkarları korunarak uluslararası hukuk çerçevesinde adil ve kalıcı çözümlere kavuşturmak partimizin dış politika anlayışının özünü oluşturmaktadır.

Gelinen noktada Türkiye'nin dış politikada yeni hedef ve stratejiler belirleyerek karmaşık sorunlara çözüm üretmesi yerindedir. "Lider ülke Türkiye" anlayışımızın mimarlarından biri olmanız sebebiyle sizleri tebrik ediyor, bir kez da tüm emekleriniz için teşekkür ediyorum.

Sayın Bakanım, sözlerime son vermeden evvel, ülkemize gelen yabancı heyetlerimizi Kayseri'mizin hem doğal ve kültürel güzellikleri hem de pandemi şartlarına uyum sağlayabilecek fiziki altyapısıyla şehrimizde ağırlamaya talip olduğumuzu belirtmek istiyorum. Sizlerin de izniyle önümüzdeki zamanlarda ülkemize gelecek yabancı heyetlerimizi, misafirlerimizi Kayseri'de ağırlamak sizlere onur verecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle 2022 yılı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Turan Aydoğan'a söz vereceğim, ardından AK PARTİ'den Sayın Osman Aşkın Bak Bakanımıza söz vereceğim.

Buyurun Sayın Aydoğan.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım hoş geldiniz.

Sayın Bakanım, Amerikan Kongresinden Amerika'nın ulusal çıkarlarıyla alakalı bir kararname geçirildi. Bu kararname, özellikle Türkiye'nin Suriye ve Orta Doğu'daki davranışlarıyla beraber ifadeler net olmakla birlikte terör yandaşı muameleleri yüreklendirdiği ve Türkiye'nin Amerikan çıkarlarına zarar veren davranışları nedeniyle suçlandığı bir kararname. Zataliniz buna ilişkin benim kanaatimce zayıf sayılacak bir açıklama yaptı. Sayın Cumhurbaşkanımızdan bu konuda hiçbir şey duymadık, Biden'la görüşmede bu dile gelmedi. Ulusal onurumuz açısından bu kararnameyi nasıl niteliyorsunuz? Buna bu kadar zayıf tepki verilmiş olması karşılıklılık esasına uygun mudur?

Şimdi, iktidar olduğunuz dönemde size bölgeyi barış havzası olarak teslim eden sizden önceki iktidar vardı. Rahmetle anıyorum, İsmail Cem, Dışışleri Bakanlığı döneminde bütün komşularımızla sıfır sorunlu bir bölge yaratmıştı. Bugün geldiğimiz tabloda, iyi ilişki içerisinde olduğumuz tek bir komşumuz yok. Son on yılda uyguladığınız politikalar, ehil olmayan ellerle ya da başka bir nedenle -bu tartışmayı burada yapmayacağım- Türkiye'yi hem ekonomik olarak hem sosyolojik olarak hem de dış politikada diplomatik olarak dışlanmış bir ülke durumuna düşürdü. İsrarla ve iddiaıyla dile getirdiğiniz Doğu Akdeniz konusunda bile oluşun bütün paktlar Türkiye'yi dışlamış vaziyette. Akdeniz'de İsrail'le, Mısır'la ve Suriye'yle yaratmış olduğunuz kötü ilişki ortamı on yılda Türkiye'ye çok pahalıya mal oldu. Umuyorum ki iyi ilişkiler kurma çabanız daha gelişkin hâle gelir ama oluşun paktların içerisinde Türkiye olmadığı gibi, bir NATO ülkesi olan Türkiye'ye karşı NATO ülkesi Yunanistan, Güney Kıbrıs Rum Kesimi ve Fransa bir araya gelerek tavır alabilir hâle geldi. Biz her şeyi karşımızdakilere yüklemek yerine kendi uyguladığımız politik yöntemlerin bir âcizlik, bir boşluk yarattığını da düşünebilir miyiz? Türkiye, son on yıldır diplomatik olarak kullanması gereken argümanları terk edip tekçi bir çalışmayla, sadece Sayın Cumhurbaşkanı ve etrafındaki danışmanlarla çalışır olmanın faturasını mı ödüyor? Bu konuya sizden bir yanıt bekliyorum.

Son Biden görüşmesinde olumlu denebilecek noktalar var. Bir saati aşan bir görüşmeyi organize edebilmeniz olumlu bir şeydir, aksi hâlde yine onurumuzla oynanmış bir tablo söz konusu olacaktı. Zatalinizin o görüşmeye katılmış olması da bizim açımızdan çok olumludur çünkü Sayın Cumhurbaşkanı son dönemde tek olarak görüşmeler yapıyor, kurumsal ilişkiler kurmuyordu. Bu atılan adımı olumlu buluyoruz ama bu görüşme de dâhil daha önceki görüşmelerde de Türk halkına eksik iletişim kurdurma yöntemleri uygulandı. Bu görüşmede S-400'lerden bahsettiğini söylüyor Biden ve sözcüsü, ayrıca Sayın Cumhurbaşkanıyla olan görüşmede hukukun üstünlüğüne, insan haklarına ve demokrasiye yönelik olarak eleştirel bir bakış açısını dile getirdiğini söylüyor. Sarayın yapmış olduğu, İletişim Başkanlığının yapmış olduğu açıklamalarda bunlar yok. Neden yok? Türk halkı neden doğru bilgilendirilmiyor? Ayrıca neden böyle bir iki başlı durum söz konusu? Dışışleri Bakanı sizseniz, bu açıklama dört dörtlük sizden neden gelmiyor? Saray sözcüsünden eksik olarak neden halkımız enforme ediliyor?

Son olarak, şunu söyleyeceğim: Kuzey Irak'ta 33 askerimiz şehit oldu. Ağzınızdan net olarak, askerlerimizi şehit eden devletin adını duymak istiyorum, ona mukabele-i bilmisil olarak hangi uygulamanın yapıldığını duymak istiyorum. 33 askerin öldürülmesine, şehit edilmesine "Hava üslerini tarumar ettik." dersiniz bu bizi tatmin etmeyecektir Sayın Bakan. Askerlerimizin trnağı etmeyecek muameleleri sakın ola ki mukabele-i bilmisil olarak bize sunmaya kalkmayınız.

Uzun süredir partim dile getiriyor, askerlerimiz gözlem kulelerinin olduğu yerde yalnızlaştırılmış. 5 gözlem kulesine 12 gözlem kulesi düşmüş durumda ve can güvenlikleriyle ilgili de sıkıntılı bir ortamın içerisinde bırakıldıklarını söylüyoruz. Sizlerin yapması gereken, dile getirdiğimiz gibi, M4'ün ve M5'in kuzeyine ve batısına planlı bir şekilde çıkma olması gerekirken kulağımızı bunlara tıkadınız bugüne kadar. Bir çıkma politikası, özellikle, son dönemde gelişen ABD ve Rusya'nın, Suriye askerleriyle İdlib'de yapacak oldukları bir müdahale sonucu, Türk askerinin zarar görebilme ihtimaline karşı Suriye'den planlı bir çıkma politikanız var mıdır, yoksa nedenlerini açıklar mısınız?

Teşekkür ediyorum

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Osman Aşkın Bak'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

OSMAN AŞKIN BAK (Rize) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; küçük bir not iletmek istiyorum. NATO Parlamenter Asamblesi Türk Grubu olarak, ekonomik ve Güvenlik Komitesi ve Demokrasi ve Güvenlik Komitesiyle birlikte 24-29 Ekim tarihleri arasında Washington ve New York'ta toplantılara katıldık. Bu heyetimizle, milletvekili arkadaşlarımızla hem Washington'da temaslarda bulunduk hem de New York'ta toplantılar yaptık. Ben 28 Ekim günü, Birleşmiş Milletler ile NATO Parlamenter Asamblesi arasında yapılan ortak toplantıyı Türkevi'nde, kendi evimizde gerçekleştirmenin gururunu yaşadım, milletvekili arkadaşlarımla beraber. 15 NATO üyesi ülkeden 40 milletvekili bizim misafirimizdi. Orada Birleşmiş Milletler yetkilileriyle beraber öğleden sonra saat birden altıya kadar toplantıdaydık, daimi temsilciliğimiz ev sahipliği yaptı. Bu, gurur verici bir tablo. Herkes 7'nci kattaki terasa çıktı, milletvekili arkadaşlarımızla toplantının resmini de çektirdik, orada güzel resimleri de çektirdiler. Herkes "Bu binayı nasıl yaptınız." diye ifadelerde bulundular. Burada milletvekili arkadaşlarımız vardı, Cumhuriyet Halk Partisinden, Milliyetçi Hareket Partisinden, İYİ Parti'den arkadaşlarımız da vardı, Komisyon üyesi arkadaşlarımızla beraber çok keyifli bir toplantı gerçekleştirdik, gurur vericiydi. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcimizin Birleşmiş Milletlerdeki diğer daimi temsilcilere verdiği 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı resepsiyonunu öğlen orada yaptık, akşam da vatandaşlarımızla beraber resepsiyonu orada gerçekleştirdik; çok güzel bir tabloydu. Vatandaşlarımızla birlikte kendi evimizde güzel bir tablo yaşadık. Ben, emeği geçenlere, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, Bakanımıza, oranın alınmasına sebep olan Sayın İhsan Sabri Çağlayangil'e, emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum.

NATO Parlamenter Asamblesi içerisinde de böylesine bir gururu yaşadık, bunu paylaşmak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Osman Bey.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Özgür Karabat, hazırsanız size söz veriyorum.

Buyurun.

ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, kıymetli bürokratlar; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Görüştüğümüz bütçe üzerinde öncelikle Sayıştay bulgularından bahsetmek isterim. Bu, Sayıştay bulguları hemen hemen her yıl tekrarlanan vaziyette, aynı bulgularla karşımıza geliyor.

Sayın Bakanım, ben size özet bir bilgi vereyim, o da şu: Son 2019 bulgularından 10 bulguyla ilgili tam yerine getirme sayısı 3, hiç yerine getirmeme sayısı 4, kısmen yerine getirme sayısı da 3. Yani 7 tane bulguyla ilgili Bakanlığımız gidermekle ilgili hiçbir şey yapmamış ve bu bulguların tamamına baktığımızda ise çok kolay giderilebilecek bulgular. İlgili muhasebe birimlerinin kayıt hataları ağırlıklı olarak ve bunlar düzeltilmemiş. Şimdi, Dışişleri Bakanlığı gibi çok önemli bir Bakanlıkta bu kadar kolay konuların, bu bulguların giderilmemesi neyi gösteriyor? Bence şu: Sayıştaya bakış açısı, yazarlara yazsınlar bakış açısı, denetimi önemsememe bakış açısı. Dolayısıyla, Sayın Bakanım, çok kolay giderilebilecek bu bulguların hızlıca giderilmesi önemlidir diye düşünüyorum.

Bir başka nokta şu: Ben yine Avrupa Birliği Başkanlığının bütçesine baktığımda cari transferleri inceliyorum. Cari transfer nedir? Bakanlığın kurumlara veya kişilere çeşitli ihtiyaçları gidermek üzere aktardığı bütçe. Bakın, 2020 bütçesinde 569 milyon demişiz, gerçekleşme 1 milyar 71 milyon olmuş, arada 500 milyon fark var, yarı yarıya bir fark var Değerli Bakanım. Ben dolayısıyla şunu sorarım: Bu rakam neden artıyor? Bir sonraki yıl tekrar 692 milyon diye belirlemiştiniz, ne kadar gerçekçidir bu rakamlar? Şunu söylemek isterim ki bu cari transferler bu kadar artarken izleyen yılın şubat ayında ilgili kurum bu cari transferlerin yapıldığı kurumları, hangi amaçla yapıldığını ve tutarları açıklamak durumundadır ama şu ana kadar bununla ilgili herhangi bir açıklamayı biz görmüş değiliz.

Bir başka istatistiki veriye dikkat çekmek isterim: Avrupa istatistik sadece sağlayıcısı EUROSAT bir rakam veriyor, Türkiye’den Avrupa Birliği ülkelerine oturma izni alan kişi sayısı 58.660, başvuru sayısının daha fazla olduğunu biliyoruz. Şunu sorgulamak gerekir: Türkiye’den bu göçün sebebi nedir? Bunu tasnif ettiğinizde arasındaki gençlerin oranı nedir, bunu tasnif ettiğimizde arasındaki üniversite mezunlarının oranı nedir? Bunlar gerçekten çok önemlidir, Dışişleri Bakanlığını da doğrudan ilgilendiren verilerdir. Bu verilerle ilgili, kaçışı engellemekle ilgili Bakanlığımızın yaptığı herhangi bir şey var mı? Hükûmetçe bu konuyla ilgili adımlar atılıyor mu, önlemler alınıyor mu, doğrusu merak ediyoruz.

Bir başka noktaya dikkat çekmek isterim, o da şu: Tam üyelik konusu. AKP kurulurken Avrupa Birliğiyle ilgili iddialı mesajlar verdiniz ama son geline noktada Avrupa Birliği 2020 ülke raporuna bakarsanız eğer “geriye gitme” “ilerleme yok” “az ilerleme” sözcüklerinin defalarca kullanıldığına ve tekrar edildiğine tanıklık ediyoruz. Buradan şunu sormak isterim: Avrupa Birliğine tam üyelik hedefimiz -siz de çok az bahsediyorsunuz- ne oldu? Bu konuyla ilgili Hükûmetiniz bu işten vazgeçti mi? Bu iş ne oldu, bunu merak ediyoruz. Şunu da söylemek isterim ki Avrupa Birliğine tam üyelik hedefi Türkiye açısından önemlidir. Bırakın Avrupa Birliğine tam üyelik hedefini, sizin söz verdiğiniz vize serbestisi konusu henüz hayata geçmedi. Hükûmetinizin süresi son derece kısaldı, dolayısıyla Bakanlık süreniz de kısaldı, bununla ilgili yaptığımız herhangi bir şey var mı, merak ediyorum.

Son olarak şunu söylemek isterim: SADAT AŞ var. Yurt dışındaki faaliyetleri konusunda bilginiz var mı? Bu bilgilerin Türkiye’nin uluslararası alandaki saygınlığına, uluslararası alandaki güvenliğine ilişkin yarattığı tehlikelerle ilgili herhangi bir tedbir alıyor musunuz?

Sonuç olarak, sıfır soruyla aldığımız Dışişleri Bakanlığını ve ülkemizi sıfır itibar noktasına doğru sürüklediğinizin farkında mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim.

HDP’den Semra Hanım salonda mı acaba?

Tamam, size söz veriyorum şimdi.

Buyurun.

SEMRA GÜZEL (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Tüm katılımcıları selamlıyorum.

Hükümetin ülke içerisinde yarattığı çatışma ve huzursuzluk hâli maalesef ki dış politikada da devam etmekte ve komşu ülkelere de yansımakta. Tezkerelerin sürekli gündemde olduğu ve Mecliste oy çokluğuyla geçirilip aslında halkın kabul etmediği bu savaş hâli ister kabul edin ister etmeyin bu halka bir zulümdür. Bu zulmün altındaki temel motivasyon da aslında bugün Kürt sorununda dayatılan çözümsüzlük hâli ve bu meseleye de 21'inci yüzyılda hâlâ güvenlikçi politikalarla bakmaktır. Hükümetin ülke içerisindeki Kürtlere karşı inkâr politikası dış politikada da devam ediyor. İktidar kanadı düzenli olarak sınırların tehdit altında olduğunu bahane edip çeşitli operasyonlar düzenliyor ve tüm dünya da bunu yakından takip ediyor. Bu politikalar öylesine bir hâle gelmiş ki sınır hattı yaşanmaz hâle getirilmiştir ve sürekli müdahalelerle sivillerin hayatını hedef alan bir konumda durmaktadır. Bu söylenenler tabii ki farazi değil, örnekler vermek isteriz: Daha bu yaz 17 Ağustos 2021 tarihinde Şengal kent merkezinin güneyindeki Sikeniyeye köyünde bulunan bir hastaneye, 30 Ağustos 2021 tarihinde federe Kürdistan bölgesi kenti Zaho'da bulunan Şengalli Ezidilerin kaldığı Kadia kampı ve 2 Eylül 2021 tarihinde Şengal'in Bare köyü ve 3 Eylül 2021 tarihinde ise Birleşmiş Milletlerin kurmuş olduğu Mahmur kampı bombalanmıştır. Savaş esnasında dahi hastanelere müdahale edilmesi engellenirken, hastanelerin korunması gerektiği belirtilmişken Türkiye'nin bu müdahalesi sonrası 8 kişi yaşamını yitirdi ve onlarca insan da yaralandı ve orada yaşayan halk kameraların önünde "İŞİD bile hastanelerimize karışmamıştı." diye feryat etti. Yine, Kürdistan Bölgesel Yönetimi içerisinde bulunan Amadiye bölgesinde 198 köy bombardıman dolayısıyla boşaltıldı ve bölge belediye başkanı "Bölgede bulunan 348 köyün 198'i Türkiye'nin bombardımanı dolayısıyla boşaltıldı ve bu bombardımanda 28 sivil yaşamını yitirdi, 38 sivil ise yaralandı, binlerce dönümlük arazi operasyon sonucu kullanılamaz hâle getirildi." şeklinde açıklama yaptı. Şeladize bölgesinde de bu operasyonlar sonucu 3 kardeşini aynı anda kaybeden Zekiye Muhammed "14 Mart 2017'de burada bahar geldi, bir sürü çiçeklerle, nehirle, dağ manzaralarıyla coğrafya süslenmişti. Bu manzarayı gören her insan keyiften bayılırdı. Tam da böylesi bir günde, bahar günü arıcılık yapan 3 kardeşim köyümüz olan Nevrasito'ya gittiler ve Türk savaş uçaklarının köyü bombalaması sonucu 3'ünü de aynı anda kaybettik." dedi. Yaşamını kaybeden 3 kişinin ise evli ve çocuk sahibi olduğu söylendi. Tabii, göz göre göre sivillere yönelik bir savaş suçu işleniyor bu şekilde. Sınırdan devam ettirilen bu çatışma hâlini bugün Kuzey ve Doğu Suriye'de de görmeye devam ediyoruz.

BM'nin Haziran 2019 ve 2020'de yayımladığı raporda Türkiye'nin Kürt bölgelerinde öldürme ve yağma olaylarına karıştığı belirtiliyor. Aynı raporda Serekaniye'de sivil bir konvoyla yapılan saldırıda da 11 kişinin öldüğüne dair sorumluların tespiti için araştırma talebinde bulunulmuş ve sonra da yayımlanan rapora göre saldırının aslında savaş uçaklarıyla gerçekleştirildiği belirtilmiş. Dayatılan çatışmanın en korkunç hâli ise aslında doğrudan kadınların hedef hâline gelmesi. 12 Ekim günü Kamışlo'da uluslararası kara yolu üzerinde siyasetçi bir kadın olan Hevrin Halef ve siyasetçi arkadaşları katledildi ve bu katliamı gerçekleştiren grupların Türkiye tarafından desteklendiğine dair BM İnsan Hakları Sözcüsü tarafından "Türkiye bu infazdan sorumlu tutulacaktır." açıklaması yapıldı ve Türkiye'ye bu olayın soruşturulması için harekete geçmesi çağrısında bulundu ama ne bir soruşturma açıldı ne de bir açıklama yapıldı. Yine aynı olaya dair Yeni Şafak gazetesi olayın hemen ardından "Gelen İstihbarat Sonrası Hava Saldırısı" şeklinde bir manşet geçti ama çok kısa süre sonra bu manşetini geri çekti.

Değerli milletvekilleri, Kürtlerin yaşadığı her yer Hükümet tarafından bir tehlike olarak görülüyor maalesef ve sivil olsun olmasın bombalanması hak olarak görülüyor. Bu durum yayımlanan birçok raporda dünyaya duyurulurken Türkiye bu konuda sessiz kalmaya ve bu suçu işlemeye maalesef devam

ediyor. Kısaca anlattığım kimi örneklerde de aktardığımız gibi aslında bu durumun sorumluluğu aynı zamanda Dışişlerine de bağlıdır. O yüzden bu yaşanan sivil katliamlara dair de Dışişleri Bakanımızın buna dair de bir bilgi vermesini isteriz.

Teşekkür ediyorum.

III.-OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

4.- *Komisyon Başkanı Cevdet Yılmaz'ın, Diyarbakır Milletvekili Semra Güzel'in Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, şimdi, ben de Komisyon Başkanı olarak kayıtlara tutumunuzu geçirmek isterim.

Türkiye bir savaşta değildir. Türkiye Cumhuriyeti terörle mücadele etmektedir, etmeye de devam edecektir. Ayrıca terörle mücadele ederken sivillere dönük hassasiyeti en üst düzeyde olan devletlerin başında gelmektedir. Diğer hususlara mutlaka Sayın Bakanımız sözlü veya yazılı olarak cevap verecektir.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – İç Tüzük'ün neresinde böyle bir usul var?

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Dışişleri Bakanlığı (Devam)

b)Avrupa Birliği Başkanlığı (Devam)

c)Türk Akreditasyon Kurumu (Devam)

ç)Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, şimdi, Sayın Mustafa Kalaycı'ya söz veriyorum.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, Bakanlığımızın kıymetli temsilcileri, sayın basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanımıza kapsamlı sunumu için teşekkür ediyorum.

Gerek içinde yaşadığımız bölge gerekse de bölgemizin eklemlendiği küresel zemin ve sınır hatları uzun süreden beri kaynamaktadır. Karmaşıklaşan, kaotik bir görüntü çizen, aynı zamanda geleneksel ilişki ve ittifak anlayışlarının aşınıp erimeye başladığı bir dünya tablosuyla karşı karşıyayız.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra tesis edilen uluslararası düzen her anlamda iniş hâlinindedir. Yeni dünya düzeninin kapıları karmaşa ve kaos dönemine açılmıştır. Küresel istikrarsızlık günden güne derinleşmektedir. Silahlanma yarışı hız kazanmıştır. Etnik, dinî, mezhebi hassasiyetler kışkırtılmakta, kanlı terör örgütleri, gelişmiş ve güç sahibi egemen devletlerin yeni ortakları olarak öne çıkmaktadır. Küresel adalet, uluslararası hukuk, insanlık vicdanı, insan hakları ve demokrasi ölümcül yaralar almıştır. İnsanlık derin bir huzursuzluk sarmalındadır. Biraz hak, biraz demokrasi, biraz özgürlük hedef ve talebinde olan masum ve mazlumların karşısında daha çok petrol, daha çok servet, daha fazla kuvvet peşinde koşan emperyalist ülkelerin açık cephe almaları insani felaketlerin yegâne sebeplerinden biridir.

Bir diğeri, belki de en etkili sebebi inanç temellidir. İçinden geçtiğimiz çağda söz sahibi olmanın yolu güçlü bir millî kimliğe ve öz güvene sahip bir millet olmaktan geçmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'ni geleceğe taşımak, yeni nesilleri Türk-İslam kültürüyle, vatan sevgisiyle yetiştirmek, milletimizin refah ve mutluluğunu her zaman en üst seviyede tutmak ihmal edemeyeceğimiz bir gayedir.

Parti olarak Türkiye merkezli yeni bir medeniyet ve yeni bir dünya tesis etme anlayışını kendimize siyasi misyon olarak belirledik. Bu misyon, Türkiye'yi lider ülke konumuna taşıyacak, bütün mazlum milletlerin de hür ve onurlu bir şekilde yaşamasına ilham olacaktır. "Lider ülke Türkiye" ülküsü, kökleri Türk milletinin tarihine dayanan, manevi temelini yüce dinimizden, kültürel temellerini ise kadim değerlerimizden alan ve geleceği kucaklayan bir yaklaşımın ifadesidir. Bize göre bu topraklara vatanım, bu insanlara milletim; "Bu bayrak, bu ülke benim, ben Türk milletine mensubum." diyen herkesle kucaklaşmak cumhuriyetimizin devamının gereği, 3 kıtayı asırlarca yönetmiş aziz ceddimizin manevi mirasıdır.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; Milliyetçi Hareket Partisi olarak "Lider ülke Türkiye" vizyonunun Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle gerçekleşeceğine inanıyoruz. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi uygulamasına 9 Temmuz 2018 tarihinde geçilmiştir. Bugüne kadar geçen üç yıl dört ay gibi kısa bir sürede birçok alanda tarihî adımlar atılmış, başarılar elde edilmiştir.

Türkiye, çok yönlü ve insani dış politika anlayışıyla bölgesel gelişmelerin belirleyicisi, küresel düzeyde etkili bir aktör durumuna gelmiştir. Bir yandan millî güvenliğimizin ve egemenlik halklarımızın korunması, aynı zamanda da bölgesel ve küresel ölçekte adaletin tesisi için çaba sarf etmektedir. Bölgesel ve küresel ölçekte her alanda uluslararası hukuka uygun, meşru ve millî politikalarla bekamıza, güvenliğimize, egemenlik haklarımıza ve tarihî mirasımıza sahip çıkılmaktadır. Türkiye küresel düzeyde adalet anlayışının tesis edilmesine de katkı vermektedir. Nerede bir mazlum varsa, nerede barış ve huzura susamış bir mağdur bulunuyorsa Türkiye bütün gücüyle oradadır.

Türkiye, tehditlere aldırılmadan Doğu Akdeniz'deki egemenlik haklarını ve millî çıkarlarını korumak için etkin bir politika yürütmektedir. Libya Ulusal Mutabakat Hükûmetiyle uluslararası hukuk kurallarına uygun şekilde imzalanan anlaşmayla Doğu Akdeniz'de Türkiye'yi saf dışı bırakmaya çalışanların oyunları bozulmuştur. Mavi vatanımıza sahip çıkılmakta, sondaj ve sismik araştırma gemilerimizle araştırma faaliyetleri yapılmaktadır. Türkiye tarihinin en büyük doğal gaz keşfini Karadeniz'de gerçekleştirmiştir. Son iki yılda keşfedilen 540 milyar metreküp doğal gaz rezervi, ekonomik güvenliğimizi sağlam esaslara bağlarken stratejik gücümüze güç katacak, vatandaşımızın refahına da yansıtacaktır.

Kıbrıs Türkiye'nin millî davasıdır ve emin ellerdedir. Kırk altı yıl kapalı kalan Maraş açılmış, tehditlere aldırış edilmemiştir. Kıbrıs'ta iki devletli çözüm görüşümüz doğrultusunda önemli mesafe alınmış olup Kıbrıs Türk devleti kısa zamanda geniş bir tanınırlığa sahip olacaktır.

Azerbaycan yirmi sekiz yıl sonra Ermenistan'ın işgali altında bulunan öz topraklarını işgalden kurtarmıştır. Türkiye, Azerbaycan Türk'ü kardeşlerimizin yanında, aynı zamanda da diplomasi masasında yer almış, belirleyici olmuştur. Nahçıvan'dan Azerbaycan'a açılacak koridor sayesinde Türkiye ve Azerbaycan kara yoluyla birbirine bağlanacaktır. Tehdit, baskı ve dayatmalara aldırış etmeden S-400 hava ve füze savunma sisteminin alımı gerçekleştirilmiştir.

Ayasofya-ı Kebir Cami-i Şerif'in seksen altı yıl sonra ibadete açılması yakın tarihimizin en önemli olaylarından biridir.

Emperyalist güçler tarafından Suriye'nin kuzeyinde oluşturulmak istenen terör koridoru girişimi bertaraf edilmiştir. Kahraman güvenlik güçlerimiz yurt içinde ve sınır ötesinde Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı, Barış Pınarı, Bahar Kalkanı, Pençe, Kıran, Kapan, Yıldırım ve Eren Operasyonlarıyla terörün belini kırmıştır; artık terörün sonuna yaklaşmaktadır. Huzur ve güvenlik ortamı güçlü bir şekilde tesis edilmektedir.

Burada Mali Eylem Görev Gücü'nün kararıyla ilgili de kısaca bir değerlendirme yapacağım. Merkezi Paris'te olan Mali Eylem Görev Gücü'nün Türkiye'yi gri listeye alması somut bir olaya dayanmamakta olup siyasi bir karar niteliğindedir. Bu örgütün hangi güçlerin kontrolünde olduğunu biliyoruz. Terör örgütlerine açıktan destek veren PKK/PYD-YPG'ye tırlarla silah yardımı yapan, bütçeden para ayıran onlardır. Neymiş? Türkiye kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadelede yeterince çaba göstermiyormuş. Hadi oradan! Türkiye terörün kökünü kazıyor, kökünü kurutuyor.

Değerli milletvekilleri, "Lider ülke Türkiye" ülkümüzün en önemli unsurlarından biri, Türkiye'nin bağımsız, etkili ve sonuç alıcı bir dış politika izlemesidir. Bu çerçevede, bölgesel ve küresel gelişmelerin seyri hangi yönde olursa olsun, Türkiye'nin millî menfaatlerini koruma kararlılığıyla politikalarını yürüterek kime yahut neye göre değil, Ankara merkezli ve Türkçe bakışını devam ettireceğine inanıyoruz.

Dışişleri Bakanlığı ve kurumlarımızın 2022 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum. Sayın Bakanımızın ve kıymetli diplomatlarımızın başarılı çalışmalarının devamını temenni ediyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Mustafa Bey.

AK PARTİ grubundan Sayın Salih Cora...

SALİH CORA (Trabzon) – Teşekkür ederim Başkanım.

Değerli Bakanım, kıymetli hazırım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli Bakanımızın sunumunun ardından söz alan milletvekillerinin ifadelerini, beyanlarını dikkatle takip ettik. Açıkçası hezeyan dolu ifadelere, bir milletvekili olarak üzülmedim desem yalan olur. Türkiye'nin dış politikasının konuşulduğu böyle ehemmiyetli bir toplantıda tek vücut olmak gerekirken, birlik ve beraberlik içerisinde olmamız gerekirken maalesef Türkiye'yi karalayıcı, dış politikayı küçümseyici yaklaşımlar içerisinde olunmasını kınıyorum. Özellikle bir milletvekilinin ifadesinde ne yazık ki "Türkiye ne yazık ki Orta Doğu siyasetinden sonra Kuzey Afrika siyasetinde de belirleyici bir rol almıştır." şeklindeki ifadeyi ben bu Meclisin çatısı altındaki bir milletvekiline yakıştıramadığımı ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, dünya yeni bir dizayn içerisinde, yeni bir düzen kurma içerisinde. Özellikle soğuk savaş döneminden sonra bir düşünce kuruluşunun yayımladığı raporda artık soğuk savaşın sona erdiği, bundan sonraki çatışma alanının Doğu medeniyeti ve Batı medeniyeti arasında gerçekleşeceği şeklinde bir rapor ortaya koymuştu. Medeniyetler öyle yüz yılda, iki yüz yılda oluşacak kavramlar değildir. "Doğu medeniyeti" ve "Batı medeniyeti" kavramından alacağımız ifade şudur: "İslam medeniyeti" ve "Hristiyan medeniyetidir." Bu raporun ardından baktığımızda, 11 Eylül saldırılarının ardından dünyanın birçok yerinde kaotik ortamlar, kaos, terör ve gözyaşları hâkim olmaya başladı Afganistan'da, Irak'ta ve birçok yerde. Ardından Arap Baharı'yla beraber, yine, Müslüman ülkelerin birçoğunda farklı hareketler oldu. Bu, Suriye'ye yansıdı; Suriye'den sonra da esasında sıranın Türkiye'ye geldiğini görmezlikten gelemezdik. Hatta Gezi olaylarının bile o sıranın tetikleyici unsurlarından biri olduğu kanaatinde olduğumu ifade etmek istiyorum. Böyle bir durumda Türkiye'nin komşularıyla "sıfır problem, sıfır sorun" yaklaşımını ele almak gerekirse, evet, bizim komşularımızla sıfır sorun politikamız, yine esaslı

bir şekilde devam etmektedir ama sorunların nedenine baktığımız zaman, nedenin Türkiye olmadığını, hedefin Türkiye olduğunu da çok iyi bir şekilde idrak etmemiz gerekiyor. Bir milletvekili arkadaşımız dünyada yaşanan gelişmelere karşı Türkiye'nin müdahaleci tavrını şu şekilde ifade etti: "Soğukkanlı davranırsak ne hâle geldiğimizi, ne kazanıp ne kaybettiğimizi yorumlamamızı istedim. Evet, soğukkanlı davranabilmiş olsaydık nelerle karşılaşacağımızı biz çok iyi biliyorduk yani Türkiye'nin hedefte olduğu bir yerde soğukkanlı davranabilme kabiliyetimiz mümkün değildi. Öyle bir noktaya geldik ki, bir ülkenin fiziki sınırlarının güvenliği, o ülkenin sınırlarının ötesindeki güvenliğinin ne kadar uzakta olduğuyula ilgili bir durumla karşı karşıyayız, böyle bir durumdayız.

Bizim, şimdi, Karabağ'da, Azerbaycan'ın topraklarının işgale maruz kaldığı bir yerde sessiz mi kalmamız gerekiyordu? Yeni bir Boğazlıyan dramına seyirci mi olacaktık? Aynı şekilde, Akdeniz'in doğusundaki gelişmelere sessiz mi kalmamız gerekiyor? Libya'yla yaptığımız mutabakatın ardından orada, Libya'nın meşru hükümetine yönelik darbe girişimi karşısında Libya'nın çağrısına duyarsız mı davranmamız gerekiyordu? Türkiye'yle ekonomik ilişkileri iyi olan Katar'a bir darbe yapılmaya çalışıldığında, yine Katar'ın isteği üzerine kendilerine yardım etmemiz yanlış bir yaklaşım mıydı? Bu, Türkiye'nin aleyhine bir durum muydu? Fransa'da bir yetkilinin gazeteye verdiği bir beyanda, Katarlı yetkililerle yaptığı görüşmede şunu söylemişti "Eğer siz olmasaydınız biz Türkiye'yi ekonomik olarak bitirecektik." diyor.

Türkiye öyle bir dönemden geçiyor ki bir taraftan terörle mücadele ediyor, bir taraftan da uluslararası ilişkilerde kendi pozisyonunu oluşturmaya çalışıyor. Artık dış politikada bir mesele söz konusu olduğunda "Amerika ne der, İsrail ne der?" şeklinde bir yaklaşım yok, artık Türkiye'de "Ankara ne der, Beştepe ne der?" yaklaşımıyla beraber Türkiye'nin kendi özgün dış politikasını ortaya koymaya çalışmaktayız; bizim yaklaşımımız budur. Suriye'de Amerika'nın varlığına, İran'ın varlığına, Rusya'nın varlığına envaiçeşit terör örgütünün varlığına ses çıkarılmayacak ama Türkiye'nin, orada Kilis'e, Akçakale'ye bombalar düşerken Suriye'deki kaos ortamından kaçan binlerce, milyonlarca mülteciyi sınırlarımızdan içeri alıp onları sahiplenirken, böyle bir sorunla karşı karşıya kalırken, bizim orada sessiz kalmamız bizden beklenemez; bu, tarihe karşı sorumluluğumuzdu, orada mazlumların yanında olmamız gerekiyordu ve bu şekilde biz Suriye'de terörle mücadele noktasında bir yaklaşım ortaya koyduk.

Bizim PYD'yle, PKK'yla mücadelelerimiz, Kürtlere karşı bir mücadele değildir; bizim DEAŞ'le, İŞİD'le mücadelelerimiz, Müslümanlara karşı da bir mücadele değildir. Bizim mücadelelerimiz, ülkemizin sınırlarının güvenliğini sağlamaya yönelik ve oluşan tehditleri bertaraf etmeye yönelik bir yaklaşımdır. Türkiye'nin bu manadaki duruşu takdir edilmesinde gerekirken maalesef ki hezeyan dolu açıklamalarla, teslimiyetçi bir yaklaşım bizden beklenerek bir dış politika üretmemizi istiyorlar.

Yani Büyükelçileri neden üzümüüz, büyükelçiler böyle bir açıklamaya neden mecbur kaldı. Arkadaşlar, büyükelçilerin Türkiye'de bizim başımızın üstünde yerleri vardır. Büyükelçileri Türkiye'de en güzel şekilde misafir etmek bizim vazifemizdir. Bir yargı meselesine, Osman Kavala olayına Avrupa Konseyi açıklama yapabilir, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi açıklama yapabilir; diplomatik bir dille ülkemiz buna ilişkin duruşunu ortaya koyabilir ama büyükelçilerin kalkıp da bir ülkenin egemenlik haklarını ihlal edici bir şekilde yargıya müdahale niteliğinde bir açıklama yapması kabul edilmez, bunu diplomatik bir yaklaşımla geçiştirmek de bizden beklenemez. Bizim liderimizin, Cumhurbaşkanımızın duruşuyla büyükelçilerin geri adım atması, Türkiye'nin duruşundaki haklılığı bir kez daha ortaya koymuştur.

Şimdi, bazı milletvekilleri şunu söylüyorlar “Bizi artık kimse sevmiyor.” Ya, “Bizi artık kimse sevmiyor.” ifadesi ancak bir kişinin artık kendini sevmemesiyle alakalı olarak izah edebilirim. Eğer bizi kimse sevmiyorsa, biz nasıl oluyor da 163 olan dışarıdaki temsilcilik sayımızı 253’e ulaştırıyoruz, 74 ülkeye umumi pasaportla vizesiz giriş imkânı sağlıyoruz, 5 ülkeden ise sadece kimlikle geçiş imkânı alıyoruz. Evet, bu, bizim girişimci dış politikamız sayesinde oluyor, bunun faydasını görüyoruz.

Nerede mazlum bir millet varsa onların umudu olmaya devam edeceğiz. Türkiye eksenli dış politikamızı hayata geçirmeye devam edeceğiz. Özellikle, dünyanın en zengin ülkesi değil ama en cömert ülkesi olmaya devam edeceğiz. Yardımlarımızın gayrisafi yurt içi hasılaya oranı zaten bunu kanıtlamaktadır, nerede mazlum varsa, nerede gadre uğramış bir millet varsa insan odaklı dış politika vizyonumuzla hemen onların yanlarında olmaya devam edeceğiz; bizim yaklaşımımız budur. Ve bunu, özellikle dış politikamızda, ülkemizde bunu temsil eden Dışişleri Bakanımızı ve kıymetli ekibini, Dışişleri Bakan Yardımcılarımızı, bütün ülkelerdeki büyükelçilerimizi ve diplomatlarımızı ben takdir ediyorum, tebrik ediyorum. Yurt dışındaki hangi vatandaşımızla karşılaşıyorsak Türkiye’den gururla bahsetmektedir. Türkiye’yle gurur duyuyor, Cumhurbaşkanımızla gurur duyuyor, diklenmeden dik duruşun onurunu, mutluluğunu yaşamaktadırlar. Ben bundan dolayı özellikle Bakanımıza teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum. Bütçesinin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim Sayın Cora.

Sayın Fikret Şahin, Cumhuriyet Halk Partisinden.

Süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, ben de 2022 yılı Dışişleri Bakanlığımızın bütçesinin ülkemiz ve milletimiz için hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Tabii, özel bir Bakanlıksınız, Türkiye’imizi, ülkemizi yurt dışında temsil eden, ulusal çıkarlarımız için mücadele veren bir Bakanlık olarak görev yapıyorsunuz dolayısıyla da partiler üstü bir noktada olduğunuzu ben açıkçası değerlendiriyorum. Bu noktadan bakacak olursak, önemli konularda mümkün olabildiğince, özellikle ana muhalefet partisi başta olmak üzere, sorunları ortaklaştırmanın hem sizin daha güçlü mücadele etmeniz, hem ülkemizin çıkarı açısından önemli olacağına inanıyorum.

Yani burada bir eksiklik var, daha önceki bütçe görüşmelerimizde de yine aynı konuyu ben belirttim ama “Yeteri kadar bir gelişme var mı?” dersanız, açıkçası pek yeteri kadar bir gelişme olduğunu görmedik. Sabahleyin Bülent Bey de bahsetti, mesela tezkere konusunda sizlerden bir açıklama beklerdik, hiç olmazsa Genel Başkanımızı bu konuda bilgilendirmeniz uygun olurdu diye düşünüyorum.

Tabii, zor bir süreçte görev yapıyorsunuz Sayın Bakan, tabii, bu yeni Cumhurbaşkanlığı yönetim sistemi diyoruz ama yani bunun da sizlere getirdiği ekstra bir güçlük olduğunun da farkındayız. Zaman zaman birtakım hani, belki sizin dışınızda da açıklamalar olup işinize karışılan durumlar da olduğunu görüyoruz ama her şeye rağmen özellikle, bu son dönemdeki büyükelçi krizini geleneksel bir Türk diplomasisinin güçlü olan yapısıyla geçiştirmiş olmanızı ben tebrik ediyorum, bu konuda size teşekkür ediyorum. Yine, Azerbaycan Savaşı’nda da vermiş olduğunuz katkılardan dolayı çok teşekkür ediyorum. Zaman zaman -keşke İbrahim Aydemir Bey de burada olsaydı- hak teslimi konusunda devamlı İbrahim Bey söylüyor işte, burada Sayın Bakanın hakkını teslim ediyoruz yani büyükelçiler krizinin daha fazla büyümemiş olması...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Zaman zaman böyle güzel örnekler oluyor.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Tabii, tabii. Yani özellikle İbrahim Bey’i takip ettim ama kalktı, gitti, bunu artık arkadaşlar iletir zannediyorum.

Sayın Bakanım, özellikle ben Suriye konusunda sizden bilgi almak istiyorum. Bakın, büyük bir sıkıntı yaşıyoruz bu göçmenler konusunda ve her geçen gün giderek de ağırlaşıyor hani, bizi hem ekonomik olarak yoruyor hem insani açıdan yoran bir konu yani bu konuya bir şekilde çözüm bulmamız gerekiyor. Bilmiyorum, siz Bakanlık olarak nasıl bir gelecek görüyorsunuz Suriye konusunda, ne yapmayı planlıyorsunuz? Bir on yıl sonra Suriye konusunda nerede olacağız? Sizin bu konuya bakış açınızı ben merak ediyorum. Yani bir şeyler yapmak istiyorsunuz, acaba sıkıntılar yaşıyor musunuz? Biz parti olarak diyoruz ki: İnşallah, önümüzdeki süreçte iktidara geldiğimiz zaman mülteciler konusunu, evet, insan hakları çerçevesinde ülkelere tekrar geri göndermeyi düşünüyoruz. Sizin böyle bir çalışmanız var mıdır? Yani ülkemizin geleceği açısından bunun önemli olduğuna inanıyorum ki bunu yapmadığımız takdirde bakın, pek çok diğer ülkelerden, şimdide Afganistan’dan, farklı ülkelerden göçmenler geliyor Türkiye’ye. Sanki böyle bir bilgisayarın geri dönüşüm noktası gibi devamlı herkesi kabul eder bir noktadayız. Ama hani, siz bir evinizde kaç kişi misafir edebilirsiniz? 5 kişi, 10 kişi; 50 kişi misafir edemezseniz herhâlde. Bu konuda da geleceğe yönelik olarak ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz, bunu merak ediyorum.

Diğer bir nokta, yurtdışına gittiğimiz zaman büyükelçilerimiz genellikle evet, cansiparane mücadele veriyorlar, sağ olsunlar yani tabii, pek çoğu bu şekilde çalışıyor. Büyükelçilerimizin özellikle FETÖ’yle mücadelede oldukça sıkıntı yaşadıklarına şahit oluyorum ve daha fazla desteğe ihtiyaçları var her alanda. Bu konuda da daha güçlü çalışma yapmanızın çok büyük faydası olacağına ben inanıyorum. Mesela yakın zamanda işte Kazakistan’a gittik, orada da yine sıkıntılar devam ediyor, Kırgızistan’da öyle, Avrupa ülkelerinde yine öyle. Sayın Bakanım, özellikle Türk cumhuriyetleri Kiril alfabesinden artık Latin alfabesine geçmeyi düşünüyorlar, bu konuda Türk Dil Kurumunu, Türk Tarih Kurumunu aktif şekilde kullanabiliriz ama Türk Dil Kurumunun herhangi bir çalışmasını ben göremiyorum, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde Türk Dil Kurumuna ait... Bizim orada -eğer alfabeği değiştireceklerse- Türkiye Türkçesini kabul ettirmemiz lazım yani bu konuda çalışma yapmanızın ben çok önemli olduğuna inanıyorum yani farklı bir Türk cumhuriyeti, farklı bir alfabeyle gidip de Türkiye Türkçesinden çok farklı bir dil kabul ettiği takdirde bizim için de kendileri açısından da herhâlde sıkıntı olacaktır.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Son cümlelerinizi alalım.

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) - Bu konuda, özellikle dil ihracı konusunda çalışma yapmanızın büyük önemi olduğuna inanıyor ve bütçemizin ülkemiz ve milletimiz için tekrar hayırlı olmasını diliyor, başarılarınızın devamını diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum.

Milliyetçi Hareket Partisinden Sayın Tamer Osmanağaoğlu.

Süreniz sekiz dakikadır, bir üyemiz aktarmıştı bir kısmını.

Buyurun lütfen.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli ve kıymetli üyeleri, kıymetli basın mensupları, Bakanlığımızın saygıdeğer bürokratları; hepinizi saygı ve muhabbetlerimle selamlıyorum.

Ülkemiz dört bir yandan taarruz altındadır, Türkiye'nin sınır ve sınır uçlarıyla oynanmaktadır. Bir yandan "stratejik müttefik" kisvesiyle coğrafyamıza konuşlandırılan oyunları diğer yandan terörün yanı başımızda meşruiyet kazanma çalışmaları bardağı taşırma noktasına gelmiştir fakat gerilimin tırmandığı anlarda Türk hariciyesi kırılma noktalarına etkin müdahalelerde bulunmuştur. Bağımsız Türk yargısına dil uzatan diplomatik küstahlığa verilen tepki de bunlardan biridir. Derin bir geleneğin köklerinden beslenen Dışişleri Bakanlığı, fay hatlarını dizginleyerek hem sulh hem sükunun bozulmasını önlemekte hem de muhataplarımıza kararlı mesajlar vermektedir. Bahse konu üslupsuzluğun müsebbibi olan elçiler bilahare geri adım atmışlardır; işte, bu başarı, Dışişleri Bakanlığının diplomatik zaferlerinden biridir. Eskilerin deyimiyle "hikmetihükümetin" modern tabirle "devlet aklı" denilen kavramın müşahhas hâli Dışişleri Bakanlığıdır. Dışişleri, bir ülkenin hem çelikten sağlam iradesi hem de kılıçtan keskin zekâsı olmalıdır. Sayın Bakan başta olmak üzere hariciyecilerimiz bu iki unsuru da ortaya çıkarmak için var güçleriyle çalışmaktadır. Doğu Akdeniz'den Karabağ'a, Suriye'den Batı Trakya'ya kadar Türk devletinin yalnızlığa mahkûm edildiği her meselede Türk diplomasisi bir çözüm aramakta, bulmakta ve uygulamaktadır. Üstelik, Dışişleri Bakanlığı çok önceden beri üstlenmesi gereken bir vazifeyi artık hakkıyla yerine getirmektedir: Millî konularda paydaşlarını bir amiral gemisi gibi etrafına toplamakta, alakalı devlet kurumlarını ve sivil toplum kuruluşlarını bir orkestra şefi gibi yönlendirmektedir. Başkaları kitabını yazsa da bir türlü kuvveden fiile, teoriden pratiğe geçiremediği "soft power" yönetimi işte budur, gerçek stratejik derinlik budur.

15 Temmuz 2016'da 250 vatandaşımızı şehit eden, yüzlerce vatandaşımızın yararlanmasına sebep olan FETÖ'cü hainlere karşı kararlı bir duruş sergileyen, otuz yedi yıldır masumların kanıyla beslenen PKK'lı sürüngenleri ve caniliklerini bütün dünyaya ifşa eden, Türkiye'nin ve gönül coğrafyamızda yer alan ülkelerin haklarını gasbetmeye çalışan küresel siyasetin etkin aktörlerine karşı uluslararası arenada ciddi bir diplomatik savaş veren, siyasi gelecek planları yapıp ihanet odaklarıyla ağız birliğine giren hainlerin iştahını okşayan, yeni kriptoların ayak oyunlarına karşı direnen Türk hariciyesidir. Türkiye'nin kaderi, ilkesizler ve inançsızlar korosuna ne pahasına olursa olsun kurban edilmeyecektir. Ülkemiz, millî onurunu koruyacak irade ve kabiliyete dün olduğu gibi bugün de sahiptir.

Sayın Bakanım, yurt dışında yaşayan ülkücü hareket mensupları da toplumsal bir linç kampanyasına muhatap olmuştur. FETÖ'nün lobicilik çalışmalarıyla tezgâhlanan girişimler netice almış, hem Avrupa'da hem de Amerika'da vatandaşlarımızın açtığı yasal dernekler kapatılmıştır. Pensilvanya'daki kişinin verdiği suffeyle konuşan Amerikalı yetkililer, ülkücüleri terör örgütü olarak nitelendirmiştir. İşte, Türkiye'yi köşeye sıkıştırma planının bir başka perdesi olan bu hukuk cinayetine Dışişleri Bakanlığımız hak ettiği tepkiyi göstermiştir, meselenin takipçisi olacağını belirtmiştir. Her şeyden önce bir Türk milliyetçisi olarak Bakanlığımızı bu duruşundan dolayı tebrik ediyorum.

Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin "Cumhur İttifakı'nın ortak paydası; mevki, makam hırsı değil, Türk milletinin tarihî ve dokunulmaz haklarıdır. Cumhur İttifakı, Türkiye'nin yegâne umudu, yedi düvele karşı güvencesidir." Sözleri, Türk dış politikasında durduğumuz, duracağımız yerin işareti, attığımız ve atacağımız adımların teminatıdır. Bu sebeple, Türkiye'nin sınır ötesinde verdiği terörle mücadeleyi itibarsızlaştırmaya çalışanlara, Türk devletini işgalci olarak gördüğünü hadsizce ifade edenlere, Türk ordusunun mücadelesini son terörist etkisiz hâle getirilinceye kadar sürdürme kararlılığını baltalamaya çalışanlara, hakkına uluslararası hukuka uygun bir şekilde sahip çıkan Türkiye'nin politikalarını ve hatta "mavi vatan" kavramını dahi hazmedemeyenlere söylenecek tek bir sözümüz vardır: Canımızdan aziz bildiğimiz vatan için boyun borcumuz neyse gereğini yapmaya size ve sahiplerinize rağmen devam edeceğiz.

Sözlerime son verirken Türk Dışişlerinin şehit diplomatlarını saygıyla anıyorum. Uğruna canlarını verdikleri vatanın her bir karışında aziz hatıraları kutlu bir emanet olarak muhafaza edilmekte, uğruna şehadete koşarak gittikleri ilkeleri yeryüzünün dört bir yanında yine Türk diplomatları tarafından yaşatılmaktadır.

Bu duygu ve düşüncelerle heyetinizi selamlıyor, Dışişleri bütçesinin ülkemize, milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Şimdi 3 isim okuyacağım, sırasıyla söz vereceğim: Önce Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Cavit Arı'ya, sonra İYİ Parti'den Sayın Durmuş Yılmaz'a, daha sonra da Cumhuriyet Halk Partisinden Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu'na söz vereceğim.

Şimdi, Sayın Cavit Arı'yla başlıyoruz.

Süreniz beş dakikadır çünkü bir başka arkadaşta devretmişiniz beş dakikanızı.

Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; öncelikle hoş geldiniz. Ben de bir Antalya Milletvekili ve hemşehrini olarak üstlenmiş olduğunuz görevde başarılı olmanızı her zaman dilerim çünkü sizin başarınız ülkemiz adına çok önemli ve değerlidir. Biz olaya böyle bakıyoruz çünkü bu mesele, esasen, bir devlet meselesi. Zaman zaman iktidarları eleştirebiliriz, muhalefet olarak bizim görevimiz de o ama iktidar mensubu milletvekili arkadaşlarımız her nedense iktidara dönük eleştirilerimizi, kendilerini devletle o kadar özdeşleştirmişler ki devleti eleştirdiğimizi zannederler, öyle bir şey yok. Bizim muhalefet olarak görevimiz, tabii ki iktidarın, varsa yanlışını dile getirmek. Ha, doğru olursa bunu da destekleriz. Bu anlamda da Dışişleri Bakanlığının başarılı olmasını dileriz çünkü Dışişleri Bakanlığının başarılı olması hâlinde önce Türkiye'nin başta itibarı artar ve yine bu Bakanlığın başarısıyla Türkiye'deki ekonomik gelişmeler artar. Örneğin, ilimizin başta olmak üzere ülkemizin turizmi daha fazla gelişir. İşte, biz bunları bekliyoruz ve istiyoruz, bizim bütün mücadelemiz de buna dönüktür ama zaman zaman gelin görün ki iktidarın, yapmış olduğumuz eleştirilerde gördüğümüz eksiklerinden biri, örneğin, dış ilişkilerde birçok vakanın, birçok olayın, gelişmenin maalesef -daha önce de söylendi- iç siyasete alet edilmesi; özellikle seçim dönemlerinde belirli kişilere karşı yaratılan çıkışlarla, efendim, zamanında “Ey Trump!”larla devam eden bazı çıkışlarla iç siyaset malzemesi yapıldığını da biliyoruz. Bunu da söylememiz gerekir.

Yine, Türkiye'nin itibarı açısından, Türkiye'yi temsil eden kişilerin yapısının, kimliğinin bu görevlere uygun olup olmadığı meselesi de çok değerli ve önemlidir. İşte, biz Türkiye'nin itibarını doğru bir şekilde temsil edecek kişilerin o görevlerde olmasını bekliyoruz ve istiyoruz ama gelin görün ki, maalesef, iktidarımıza mensup, değişik kademelerde görev yapmış birçok kişinin bugün dış temsilciliklerde ülkemizi temsil etmeye görevlendirildiğini görmekteyiz, bu da bizi gerçekten çok üzmektedir çünkü -tekrar söylüyorum- bu mesele bir siyasi iktidara bağlı bir mesele değildir, bu mesele bir devlet meselesidir.

Bunun yanı sıra, sunumunuzda şunu gördüm Sayın Bakan: “Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri konusunda dört komşu ülkeyle birlikte başlatmayı kararlaştırdığımız girişimi Lübnan'daki hükümet krizi nedeniyle ertelemiştik. Bu projeyi hayata geçireceğiz.” şeklinde bir cümle var. Şimdi, bu cümle, aslında çok geç kalınmış bir cümle ve düşünce çünkü yıllardır söylüyoruz bu Suriyeliler meselesi önümüzdeki süreçlerde ülkemiz açısından hem ekonomik hem sosyal hem kültürel, her boyutuyla sıkıntı yaratacak bir konudur ve başta Sayın Genel Başkanımız, uygun bir şekilde

Suriyelilerin ülkelerine geri gönderilme şeklini defalarca anlattı ve söyledi. İşte, burada, Sayın Genel Başkanımızın da söylemine uygun bir anlayışa dönük bir düşünce olduğunu görüyorum ama bunda -tekrar söylüyorum- geç kalınmışlık var Sayın Bakan. Suriyeliler, Türkiye'ye iyice yerleşmeden bu konuda hızlı bir adım atılmalı.

Öyle ki, bakın, Suriyeliler meselesi önümüzdeki süreçte büyük mesele olarak durmakla beraber yakın tarihte yaşanan bir Afganlar sürecini de hep beraber yaşıyoruz. Yani şöyle, ellerini kollarını sallayarak binlerce kilometre öteden gelen, efendim, o boylu poslu, belli yaş grubundaki erkeklerden oluşan bu Afganistanlıların sınır kapılarından bu şekilde elini kolunu sallayarak geçmeleri ve ülkeye bu şekilde girmelerinin anlamının ne olduğunu hâlâ çözebilmiş değiliz. Yani bunlar kaygı verici gelişmelerdir.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Arı, toparlarsanız son cümlelerinizi alalım.

CAVİT ARI (Antalya) – Kısacası, bu konularda daha dikkatli olunmalı ve başta Suriyeliler olmak üzere son giriş yapan Afganların tekrar ülkelerine geri dönüş konularında gerekli, hızlı hamlelerin atılması gerektiğini ifade ediyorum.

Bütçenizin hayırlı ve uğurlu olmasını dilerim.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi, Sayın Durmuş Yılmaz'a söz vereceğim.

Sayın Yılmaz, siz beş dakikanızı devretmiştiniz yanlış hatırlamıyorsam.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Doğru, doğru...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Beş dakika süre veriyorum.

Buyurun.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarım, değerli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; âdet olduğu üzere, içten saygılarımı sunuyorum, hepinize iyi akşamlar diliyorum.

Akl sahibi olmak, sorumluluk sahibi olmak demektir. Akli olmayan, dinen sorumlu tutulmaz, yine, akli olmayanın da hukuken sorumluluğu çok kısıtlıdır. Dolayısıyla, akli olan insan, verdiği kararın sonucu ortaya koyduğu eyleminin sonucundan sorumlu olmalıdır ve sorumludur. Bu sorumluluğu kabul etmez de bir başkasına fatura yazmaya kalkarsanız bu işin içerisinden çıkılmaz. Dolayısıyla, doğru olan, verdiğimiz kararların sonucunun ortaya koyduğu yükümlülüğü üstlenmektir.

Akıllı bir toplum, akli başında bir toplum kendi iradesiyle bazı uluslararası angajmanlara giriyorsa, bazı kulüplere giriyorsa, bazı teşkilatlara katılıyor ise bu katıldığı teşkilatların, üyesi olduğu kulüplerin kurallarını kabul ediyor demektir. Dolayısıyla, Finansal Eylem Görev Gücü'nün (Financial Action Task Force) birtakım kuralları var, o kuralları kendi öz irademizle kabul ederek oraya üye olmak istedik ve bizi de kabul etmişler. Onun dışında, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin üyesi olmuşuz, girerken de yine onun birtakım kuralları var, o kurallara uyacağımıza da söz vermişiz. Dolayısıyla, bu tür kurumlara girerken kendi öz irademizle biz bir sistemden çıkıyoruz, başka bir sistemin içerisine giriyoruz, o girdiğimiz sistem içerisinde çıktığımız sistemde tamamı kendi kontrolümüz altında olan değişkenlerin, kuralların bir kısmının kontrolünden vazgeçiyoruz, bir kısmını da ortaklaşa kullanıyoruz; bize de çok az kendi kullanabileceğimiz bir alan kalıyor. Dolayısıyla, kendi öz irademizle verdiğimiz bu kurallar çerçevesinde ortaya çıkan durumun sonucunda "Efendim, dış güçler var, dolayısıyla, bize şunu yaptılar, bunu yaptılar." demek bence ucuzculuk, bence sorumluluktan kaçmak demektir. Biz masaya oturduğumuzda karşıdaki muhatabımızın bizden mutlaka bir çıkarının olduğunu, bizden bir talebinin

olduğunu, bizden bir isteğinin olduğunu bilerek oturuyoruz, oturmamız gerekir ve dolayısıyla da bize düşen görev, kendi evimizi düzene koymak, kendi evimizi düzene koyduktan sonra da arkamızda duran milletimizin ulusal menfaatlerini korumaktır.

Örneğin, biz uluslararası piyasalardaki gelişmelerden yararlanabilmek, ekonomimize kazandırabilmek için kambiyo kontrol rejimini kaldırdık, ödemeler dengesinin üst tarafını liberalleştirdik, paramızı konvertibl yaptık. Niye? Çünkü uluslararası piyasada sağlayabileceğimiz bir menfaat var. Ama bu kuralı düzgün oynayamazsak -ki zaman zaman da oynayamıyoruz- o zaman, spekülâtörler gelip bizden menfaat devşirmeye çalışıyorlar. Bu, onların kabahati değil, onlar bunu bilerek geliyorlar, kabahat bizde, bu spekülâtörlere biz niye izin veriyoruz? Dolayısıyla, şu anda geldiğimiz noktada, “dış güç” denilen şey budur. Girdiğiniz uluslararası bir angajmanda oyunu kuralına göre oynayabiliyorsanız girin, eğer oynayamıyorsanız o zaman sorumluluğunuzu alın ya bu kurumdan çıkın ya da sorumluluğunuzu alarak “Nerede yanlış yaptım? Niçin iyi yönetemedim de benim başıma bu iş geldi?” diye soruyu kendinize sorun.

Buradan hareketle, Değerli Bakanımız, size şunu sormak istiyorum: Şu anda, Suriye, 3’e bölünmüş durumda. Orada güvenlik sorunu var, terör sorunu var, göç sorunu var vesaire vesaire her şey var ve bunların hepsi de son on yılda ortaya çıkan sonuçlar. Ben gerçekten şunu öğrenmek istiyorum: 2010 yılında Türkiye’nin hangi ulvi, âli menfaatleri bizi buraya müdahale etmeye yöneltti? Yanı başında Suudi Arabistan çok daha demokratik değildi, Ürdün çok daha demokratik değil, Irak çok daha demokratik değil fakat kendimize bir misyon biçtik “Buraya demokrasi getireceğiz.” dedik ve böyle bir şeyin içerisine girdik. Dolayısıyla, şu anda biz sonucu tartışıyoruz. Benim gerçekten öğrenmek istediğim, geriye bakıp, on yıl önce biz bu işin içerisine niçin girdik? Ben 74 yaşındayım, ilkokuldan beri hep şunu öğrettiler bize: Deli Petro er geç sıcak denizlere, Akdeniz’e inmek istiyordu. Bunu beceremediler, beceremediler fakat biz, bugün kendi irademizle, kendi eylemlerimizle maalesef, Deli Petro’yu Akdeniz’in sıcak sularına indirdik. Bunun gerekçesi nedir? Gerçekten bunun sebebi neydi, bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum Sayın Yılmaz.

Değerli arkadaşlar, bir şeyi anons etmek istiyorum: Aşağıda yemek hazırlığımız da vardır, bir taraftan da simit peynir dağıtıyoruz, tercihe bağlı tabii. Ara vermeyeceğim, yemek arası olmayacak dolayısıyla isteyen aşağıya inip, yemek yiyip dönebilir veya burada simit peynirle idare edebilir, tercih sizin.

Şimdi, Nurhayat Altaca Kayışoğlu’na söz vereceğim.

Nurhayat Hanım süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Bakan, değerli katılımcılar; sabah sunumunuzu dinledim Sayın Bakanım. Tabii, onu izleyince, dinleyince birçok şeye katılıyoruz yani dış politikanın millî olması gerektiği konusu, çıkarlarımız, elbette ki burada hepimiz aynı şeyleri düşünüyoruz ama uygulamaya baktığımızda maalesef, aynı şeyi görmüyoruz, aynı duyguları görmüyoruz. Çoğu zaman dış politikanın iç politikaya malzeme edildiğini, kurban edildiğini görüyoruz; dolayısıyla da bu konularda da tabii ki haklı eleştirilerimizi dile getiriyoruz, dikkate alınması da elbette ki hepimizin ortak çıkarları için önemli.

Şimdi, örneğin ben Mecliste Anayasa Komisyonu üyesiyken de vize serbestisi gelecekti, siyasi etik yasasını Komisyondan geçirmiştik, o dönem Kişisel Verileri Koruma Kanunu, İnsan Hakları Eşitlik Kurumu Kanunu... Böyle yoğun bir mesaiyle, yaz ayında işte, haziran ayında vize serbestisine geçeceğiz deniyordu, çalışmıştık Mecliste ama bir anda ne olduysa oldu yine bir iç politika hamlesiyle Başbakan görevden alındı, sivil bir darbe oldu, yasa kadük oldu falan o vize serbestisiyle ilgili kriterler de yarım kaldı. Şimdi, bununla ilgili tekrar çalışmalar yapılacak mı? Bu kriterler hayata geçirilecek mi? Yani yolsuzlukla mücadele, insan hakları, demokrasi, siyasi etik yasası... Çünkü her sene açıklanan raporlarda da bu konuların maalesef ileri gitmediği, tam tersine geriye gittiği raporlanıyor ki bunların raporlanmasına gerek yok, biz zaten bunu yaşıyoruz, içerideki söylemlerimizde, konuşmalarımızda sık sık dile getiriyoruz. Aslında gönül ister ki hiçbir şekilde yani uluslararası sözleşmeler, kurumlar, raporlar vesaire olmadan, biz Türkiye Cumhuriyeti olarak zamanında dünyaya örnek olmuş bir mücadele vermiş, birçok devrimlerin öncülüğünü yapmış, birçok ülkeye örnek olmuş bir ülke olarak bu alanlarda yargı bağımsızlığı, kuvvetler ayrılığı, insan hakları, demokrasi konularında gerçekten kendi kendimize aşamaları kaydedip kendimizle yarışıp yine geçmişte olduğu gibi örnek olabilsek bulunduğumuz coğrafyaya ve diğer ülkelere.

Yine, İstanbul Sözleşmesi bu iç politikaya kurban edilen uluslararası sözleşmelerden biri. Bu aynı zamanda ülkemizin güvenilirliğini de zedeliyor yani bir uluslararası sözleşmeyi imzalıyorsunuz üstelik sizin ülkenizde, sizin şehrinizin ismiyle anılıyor ve bir anda içeride birkaç kişi itiraz etti diye oradan çekiliyorsunuz. Bu da yani dış politikada güvenilirlik en önemli konulardan bir tanesidir ama bunu yaşıyoruz.

Yine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf olmuşuz, AİHM'in kararlarını uygulayacağımızı taahhüt etmişiz. Bununla ilgili birçok örnek verildi, ben şu örneği vereyim: Türk Ceza Kanunu 299'uncu maddeyle ilgili yine ifade özgürlüğü konusunda ihlal kararı verdi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yani bu Cumhurbaşkanına hakaret maddesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini, 10'uncu maddeyi ihlal ettiğini söyledi ama bunu da uygulamıyoruz. Binlerce dava var şu anda, en ufak bir paylaşım, bir söylem, bir karikatür, bir eleştiri dava konusu olabiliyor.

Yine, turizm diplomasisi konusundan bahsettiniz hanı tematik konuları aktarırken, orada yaşadığımız şeyler. Evet, turizm önemli, turizm gelirleri ekonomimiz açısından, cari açığın giderilmesi açısından önemli ama bu dış politika konuları uygulanırken hakikaten onurumuzla ilgili konularda bir hassasiyet gösterilmesi yani o reklamlar konusunda daha dikkatli davranılması, bunun -hani "Kültür Bakanlığıyla birlikte çalışıyoruz." dediniz- dikkatli olması konusunu tekrar hatırlatmak istiyorum.

"AB süreciyle ilgili ilişkilerimizi geliştirme irademiz var." dediniz ama bu iradenin hiçbir yansımını görmüyoruz somut olarak. Dediğim gibi, hiçbir konuda ilerleme kaydedemiyoruz. Her gün daha fazla insan hakları ihlali, daha fazla demokrasi kaybı, kurumların özerkliğinin kaybedilmesi gibi konular maalesef hem iç politikayı hem dış politikayı meşgul ediyor.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Nurhayat Hanım, son cümlelerinizi alalım.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yine, Afganistan'dan gelen... "Göçmen" diyemeyeceğim, ne diyeceğimi de bilemiyorum. Bir statü verildi mi? Onu açıklarsanız Sayın Bakan, kaç kişi geldi, bunlar takip ediliyor mu, neredeler, uyuyan hücreler mi, bunların arasında yasa dışı radikal örgüt üyeleri var mı yok mu? O da hakikaten milletimizin merak ettiği, kaygı duyduğu konulardan birisi.

Teşekkür ediyorum.

Bütçeniz hayırlı olsun.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Kuşoğlu.

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Benim de olmadığım bir sırada değerli arkadaşımız Uşak Milletvekili Sayın İsmail Güneş şöyle bir ifadeye bulunmuş: “Bugün Yozgat’a giden Sayın Kılıçdaroğlu diyor ki: ‘Kandil’i yerle yeksan edeceğim.’ Sayın Kılıçdaroğlu bir sürü şey söylüyor. Biz geçmişte hep bakıyoruz, bizim kendi ilimiz olan Hakkâri’ye bile Türk Bayrağı altında gidememiş, birtakım paçavralar altında gitmiş insandan bu Türkiye ne bekleyebilir ki? Bunları vatandaşlarımızın asla unutmaması lazım ve dolayısıyla da Türkiye’nin hakkını hukukunu koruyan...” falan demiş, bir suçlamada bulunmuş. Bu konularda birbirimizi suçlamamız lazım. Eğer bu ülkenin bölünmesini istemiyorsak, birliğini beraberliğini arzu ediyorsak birbirimize bu tür suçlamalar yapmamamız lazım. Hele burada, bu mikrofonlarda hiç yapmamamız lazım. Zannediyorum bir dil sürçmesi sonucu böyle bir şey oldu. Bu tartışmayı da uzatmak istemiyorum. Sonuçta Hakkâri vatan toprağıdır. Orada Valisi, kaymakamı, İçişleri Bakanı, Başbakanı, Cumhurbaşkanı, herkes, paçavra varsa onun orada dalgalanmasından sorumludur öncelikle. Sayın Kılıçdaroğlu’nu hatırlatmadan önce onları hatırlatması gerekir. Herhâlde bir dil sürçmesi sonucu bunlar oldu. Birbirimizi bu tür konularla ilgili suçlarken daha dikkatli olmamız gerektiğini hatırlatıyorum.

Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ben de teşekkür ediyorum.

Bülent Bey’in hassasiyetlerine ben de aynen katılıyorum. Her türlü eleştiri yapılabiriz elbette demokrasi içinde. Farklı olduğumuz için demokrasi var, değişik partiler, değişik görüşler, tercihler var. Ama bu farklılıklarımızı ifade ederken ortak birtakım değerlerden de uzaklaşmamamız gerekiyor. Hepimizin bu sorumluluk içinde hareket etmesi gerekiyor. Bu kapsayıcı, kucaklayıcı konuşması için de Bülent Bey’e teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Kamil Aydın’a söz veriyorum.

Sayın Aydın, diğer arkadaşlarımız size süre devrettiği için on beş dakika süreniz vardır.

Buyurun lütfen.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok Kıymetli Bakanım ve Dışişlerinin güzide temsilcileri; ben sizin şahsınızda, kolluk kuvvetimiz dışında gerçekten Türkiye’nin ali menfaati, savunması noktasında en fazla şehit veren bir kurum olması hasebiyle sözlerime ben de özellikle ASALA terör örgütünün tedhişine maruz kalıp kaybettiğimiz dış temsilciliklerimizin mensuplarına Allah’tan rahmet, gazilerimize de minnet ve şükran duygularımı ifade ederek sözlerime başlamak istiyorum.

Evet, sabahtan beri birçok şey dinledik. Gerçekten insan zaman zaman, böyle, kötümserliğe gark olur düşüncelere dalıyor. Sanki burası Türkiye Cumhuriyeti devletinin yasama organı değil de çevre, komşu ülkelerin yasama organlarından temsilcilerin birtakım gündem maddelerini dikkate çekme açısından getirdiği bir platform gibi.

Şimdi, 18’inci yüzyılda Latince uluslararası ilişkiler kavramı olarak gündeme gelen ve daha sonra Hegel’in bunu daha da sistematikleştirdiği “zeitgeist” diye bir kavram var; “zamanın ruhu” diye ele alıp incelediğimiz bir kavram. Şimdi, zamanın ruhu, dönemin bütün faaliyetlerini etkisi altına alan genel söylemin adıdır yani dönemin ekonomik yapısına, siyasi yapısına, ideolojik perspektifine, ticari duruşuna, uluslararası ilişkilerine gerçekten renk veren bu zamanın ruhudur. Dolayısıyla sizin de konuşmanızda ifade ettiğiniz gibi, bugün, şöyle bir baktığımızda Birleşmiş Milletler Güvenlik

Konseynin 5 daimî üyesinin kendi aralarındaki sanki bir mücadele alanından bahsediyoruz, siz de bunu ifade ettiniz. Bunu her bağlamda düşünebiliriz. Sadece diplomatik ya da uluslararası ilişkiler bağlamında değil, bu ekonomiden ticarete, oradan silahlanmaya varana kadar her şeyi kapsıyor. O zaman biz bu 5'li mücadeleye ya teslim olacağız ya bir tarafa tamamen biat edip, tamamen inaktif bir pozisyon alacağız ya da işte, bana göre, dönemde çok etkin bir zamanın ruhu hâline gelmiş, savunmada kalmak değil, bana değmeyen bin yaşasın bakışı değil, reaksiyoner değil, tam tersine inisiyatif alıp proaktif bir duruş sergileme döneminden bahsediyoruz ve bunu hem içeride hem dışarıda üzerine temellendirdiğimiz, özellikle Ankara merkezli düşünce yapısıyla ve her olaya, bizi içerde ya da dışarıda ilgilendiren her türlü meseleye Türkçe bakarak, Türkçe okuyarak ve Türk milletinin ali menfaatleri, Türkiye Cumhuriyet devletinin ali menfaatleri noktasından hareketle böyle bir yerli ve millî mukavemet gösterme kaçınılmazdır. Siz de bunu yapıyorsunuz, ben tebrik ederim. Hangi bağlamlarda yapıyoruz, yaptık ve sonuçlar aldık; çok kısa kısa kalemler hâlinde söylemeye çalışacağım.

Şimdi, bakınız, otuz yıllık bir kanayan yaraya, bir işgale, bir soykırıma, bir göz göre göre kan emici bir virüsün işgaline son verildi. Bunda gerçekten hem sahada hem de alanda yaptığınız katkılarla otuz yıllık hayalimiz gerçekleşti ve Karabağ özgürlüğüne kavuştu. Yani Azerbaycan toprağının yüzde 30'unun işgal altında olması artık sona erdi; bölgeye barış, huzur geldi.

Bir başka kazanımımız, gerçekten İdlib'de artık çocuklar ölmüyor, kadınlar ölmüyor, hastaneler, okullar bombalanmıyor. Biz bunları çıplak gözlerimizle gördük, uluslararası platformlarda bunları dile getirdik; ah, vah işitmenin dışında hiçbir şey görmedik; ne Birleşmiş Milletler tarafından ne de Avrupa Birliği ya da Konseyi tarafında çok ciddi bir adım atılmadı. Burada bir sürü arkadaşımız var o konseyin üyeleri. Ne oldu, kötü mü oldu? Buna mukabil oradan gelecek ekstra milyonlara da bir nevi "Dur." dedik. Elbette ki bir bedel ödedik, ödüyoruz. Şimdi, bunu söylerken bir parantez açacağım, bu 33 şehidimizi sürekli dilimize pelesenk etmişiz. Değerli arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bekası noktasında verilen şehit sayısı 33 değil, binlerce şehidimiz var, ne olur iki laf da onlara edin. Bu şehitlerimizin kanına girip, gerçekten büyük bedeller ödetip hâlâ ısrarla birilerinin "Onun heykelini dikeceğim." dediği çocuk, bebek katilinin, temsilcisinin affına mazhar birtakım güzellemeler yapmaya değil, sizleri onun elindeki kanın hesabını sormaya davet ediyorum. Sanki Rusya Parlamentosunda sormuyorlar mı "Bizim uçağı kim düşürdü?" Ne yapalım şimdi? Onların da uçağı düştü değil mi? Akabinde de birtakım şeyler oldu. Şimdi onun hesabını mı yapacağız? Kaç Rus öldürüldü, kaç Suriyeli öldürüldü, bizim şehit sayımızla karşılaştırma mı yapacağız? Böyle gerçekten teferruata boğup da ana eksenini gözden kaçırmayalım.

Bir başka kazanımımız, Libya'da Dışişlerimiz tezkere sayesinde bir inisiyatif aldı; bu gerçekten diploması çünkü diploması gerçekten artık uluslararası ilişkilerin en etkin enstrümanıdır, bunu da çok çok iyi yapıyorsunuz ve Libya'da kan durdu, Müslüman kanı durdu, insan kanı durdu; artık nereye aidiyet hissediyorsak; zarar mı ettik, kötü mü oldu? Ve Fizan dedikleri yerde bir askerimiz değil, bir sivilimizin dahi burnu kanamadı. Şimdi, bu bir başarı değil mi arkadaşlar ya? Yani, bunu söylersek ne olacak yani gerçeği inkâr mı etmiş olacağız?

Kıbrıs, ayrı bir kalem. Evet, 1977'den beri çözümsüzlük kaderiymiş gibi Kıbrıs'ın, sürekli, en son Crans-Montana'da da yapılan, bu, yasak savma babından, efendim, bizi böyle günübirlik söylemlerle meşguliyet; artık son buldu ya. Kıbrıs'ın artık iki toplumlu, iki milletli, iki devletli olduğunu açık ve net bir şekilde haykırıyoruz. E, Maraş'ı açtık, bunlar kazanımlardır. Artık ben dik duruyorum, rahat oturuyorum, teslimiyetçi değilim, kimsenin ağzına bakmıyorum; diyorum ki: Kıbrıs'ta iki devlet var, buyurun, iki devletli bir çözüm masasına oturalım.

Doğu Akdeniz ve Karadeniz'deki faaliyetlerimiz öyle yadsınacak, küçümsenecek faaliyetler değil. Orada gemilerimiz var, birileri görmezlikten geliyor ama hâlâ Piri Reisler, Oruçlar oralarda geziyor, fink atıyor. Dolayısıyla, bu da yine bizim uluslararası bağlamdaki kazanımlar hanesine yazılması gereken önemli bir not.

Şimdi, Afganistan meselesi ilk çıktığında, efendim, çok büyük senaryolar yazıldı. "Eyvah! Hemen askeri çekin." Güya, sözüm ona, böyle, çok tecrübeli diplomatların kürsülerden söylemlerine dayanarak söylüyorum. "Aman durmayalım, arkamıza bakmadan kaçalım Amerika gibi, hatta bir hafta da öne alalım kaçış tarihimizi." E, ne olacaktı ondan sonra? Uçaklarımızın -Allah korusun- tekerlerine sarılı vatandaşlarımızı mı görecektik? Hayır, metanetle, diplomasinin gerçekten sahadaki kurallarını harfiyen ve hiçbir komplekse kapılmadan uyguladık, hiçbir vatandaşımızı orada bırakmadığımız gibi mağdur da etmedik; Allah'a şükür hâlâ orada elçiliği açık olan üç-beş ülkeden bir tanesiyiz. Ne oldu? Şimdi, tabii, tabiri caizse -amiyane olacak ama- pilav olmadı, lapaya bozalım. "Ya, şimdi, Taliban'la niye görüşüyoruz?" Taliban'la görüşmeyen, görüşmeyi reddeden ülke var mı? Joseph Borrell reddetti mi? Efendim, Boris Johnson reddetti mi? Hayır, "Belirli mesafede, belirli şartlar eşliğinde görüşebiliriz." dendi. Şimdi, özellikle buradan referansları veriyorum ki çünkü öbür taraftan Rus, Çin, Pakistan dersem hemen bir ön yargı oluşacak. Hayır, şu anda Joseph Borrell de yüksek temsilci de "Evet, belirli mesafede yalnız bırakmamalıyız." diye... Bizim de duruşumuz o, Sayın Dışişleri Bakanımız burada, yanlışsa düzeltsin lütfen yani "kabullenme" efendim, "teslimiyet" değil, belirli mesafede ilişkilerin şartlara uygun bir şekilde giderilmesi noktasında bir duruşumuz söz konusu.

Şimdi, efendim, bütün bunları dikkate aldığımızda gerçekten ülkemize ve ülkemizin bugün ali menfaatleri noktasında büyük mücadele veren ve gerçekten gayretlerinin sonucu da sahaya yansıyan bir Dışişlerimiz var; hepsinden Allah razı olsun, gayet başarılılar, bunu açık ve net bir şekilde söylüyoruz. Şimdi, bunu söylemişken bir de en son yaşadığımız bu, elçiler krizi var; yine aynı şeyi yaşadık. Elçiler muhtıra aşamasında, hiç kimseden bir reaksiyon, bir protesto, bir tepki yok yani Nasrettin Hoca fıkrası misali "Hırsızın hiçbir günahı yok." Başladık sorgulamaya: "Elçilere bunları söyleyecek duruma niye geldik?" Ya, bir kere, elçilerin bunu söyleyip söylememe hakkı var mı? Bunun uluslararası anlaşmalara uygunluğu var mı, yok mu? Bunun, gerçekten bizim bağımsızlığımıza, egemenliğimize karşı bir hareket mi, değil mi? Yani bütün kurucu iradenin ortaya koyduğu, "Egemenlik benim karakterimdir." dediği noktadan bakmaktan ziyade, hep sürekli bir eziklik psikolojisiyle "Dışarı nasıl bakıyorsa ben de o pencereden bakarım." misali "ABD, Avrupa Birliği üyesi ülkeler nasıl bakıyorsa ben de uluslararası Türkiye'yle ilgili meselelere bakarım." gibi bir -Allah korusun- yavaş yavaş bir teslimiyetçi düşünceye yönelidik. Ne oldu sonradan? Bir dik duruş sergilendi. "Eyvah! Ocağımız battı, ambargolar geliyor; ne olacak? Sınır dışı edemeyiz, kim edebilir? Aa, olur mu öyle şey?" Onlar kaderi mutlak gibi -haşa-sanki yapıdaymışlar gibi. Ne oldu bir hafta on gün sonra? Çark edildi, efendim, had ve hakkı aşmanın bedelini çok net bir şekilde ödediler ve geri adım atmak zorunda kaldılar. Şimdi, bu bir başarı ama o başarıyı teslim etme noktasında bile ikircikli davranıyoruz. Şimdi, Sayın Kuşoğlu'nu ben de referans göstereceğim, kusura bakmasın. Tebrik ettiler, gerçekten müthiş bir duruş, dedi ki: "Diplomatik bir başarı." Ya, arkadaşlar, bunu söylemek bizi küçültmez ama bir başka yetkili ağızdan da şunu duyduk yani "Efendim, bugüne kadar, şu kadar yıllık tecrübem sırasında, çalıştığım Bakanlıklar arasında, sadece 3'ünü tanırım, diğerlerinin hiçbir kıymetiharbiyesi yoktur." mahiyetinde bir cümle; ya, bunu takdir edersek... Gerçekten diplomatlarımızın geçmişten bugüne kadar tarihe not düşmüş bütün başarılarıyla biz gurur duyuyoruz, hepsiyle, siyasi aidiyetleri ne olursa olsun.

Şimdi, diğer bir şey, geçen yaptığım konuşmamda seviyeli bir biçimde şunu ifade ettim, sosyolojik ve teknik olarak tarihi ileriye sardırma dedim. Yani ileriye sardırıp ne yapabiliriz? Gelecekten, gaipten haber vermek gibi bir gafletimiz olamaz. Aksi de mümkün, tarihi geriye sardırıp, tarihin hoşumuza

giden herhangi bir dönemini klonlayıp, alıp günümüze teşmil edemeyiz. Yani bu ancak nerede olur biliyor musunuz? İşte, bu, meşhur bir İngiliz yazar vardır, ütöpik bir yazardır, H. G. Wells diye -H. G. Wells diyoruz biz- onun bir Zaman Makinesi diye bir romanı vardır, o Zaman Makinesi romanında -daha sonra filme de birkaç defa farklı versiyonlarla aktarıldı- o zaman makinesi aracılığıyla tarihin geçmişteki belirli bir dönemine gidersiniz ama çok aykırı durursunuz, oraya ait değilsiniz, orada sizin duruşunuz çok dikkat çeker kılığımızla, kıyafetinizle, yaşam tarzınızla, zevkinizle, renginizle. Şimdi, dolayısıyla bazı arkadaşlar, hakikaten, sanki ellerinde zaman makinesi varmış gibi ulus devletler öncesi bir sürece, milletlerüstü, tamamen imparatorluklar dönemine dönüyorlar “Ya, bu coğrafyanın adı şuydu, onun için tarihte, geçmişte, Osmanlı döneminde bu kullanılmıştı.” Bir de tarihi de yalanımıza, sosyolojik kusurumuza şahit tutuyoruz. Tarih de diyor ki: “Arkadaşım bana yalancı şahitlik yaptırma, ben, o dönemde şartlar buydu, yönetim şekli buydu, demografik yapıyı algılama buydu, bugün o değil. Beni niye bu yalanlarımıza...” Yani zaman makinesiyle geçmişe gidip, oradan hoşuna giden bir yapıyı alıp, getirip bugüne monte etmeye niye çalışıyorsun? O zaman, metrobüste bir gladyatör şeklinde kalırsınız böyle, bu da çok dikkat çeker. Onun için bu konuda artık söylenmesi gerekenler söylendi, yapılması gerekenler yapıldı, Allah’a şükür Türkiye Cumhuriyeti devleti gerçekten üniter bir yapıda yoluna devam etmektedir, kimse de haksızlık etmesin. İçeride ve dışarıda bizden aman dileyen, yardım isteyen, “kardeşim” diyen, elini açan... Nasıl ki, 91 yılını çok iyi hatırlıyorum, Saddam’ın zulmünden kaçan 350 bin civarında peşmergeye kucığımızı açtığımız gibi, 89’da Bulgaristan’dan kaçanlara açtığımız gibi, bugün Suriye’den, şuradan buradan, Afganistan’dan gelenlere açtığımız gibi, bizim hiç kimseyi ötekileştirme gibi bir durumumuz söz konusu değil, bu bizim fitratımıza aykırı, Allah’a şükür en büyük gurur kaynağımız.

Şimdi, Sayın Bakanım, ben bir iki soru, böyle reel anlamda gerçekten dikkatimi çeken bir iki uluslararası meselede bilgi almak istiyorum. Bunun bir tanesi, sıcağı sıcağına, Bosna Hersek’te -Allah korusun- çok sıcak olaylar yaşanıyor. “Sırp liderin kendi ordumuzu kuracağız.” gibi birtakım söylemleri kamuoyuyla paylaşıldı ve oradaki Müslüman tebaa gerçekten bundan rahatsız. Bu konuda Dışişlerimizin çok hızlı bir şekilde, inşallah, birtakım mukavemet gösterdiğini düşünüyorum, bu konuda bilgi almak isterim.

İki, şimdi, CAATSA diye bir şey var; Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisinde bazı milletvekilleri, malum, bize, çok ağırlıklı bir yaptırım, ceza öngörülmesi noktasında hızlandırılmış karar almayı istiyorlar. Ama bu arada basına düşen bir şey var. Bizden daha âlâsını yapan bazı ülkelerin de CAATSA yaptırımları noktasında bu yaptırımların on yıl ertelenmesi gibi talepleri söz konusu.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Toparlayabilirsek memnun olurum.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Son bir cümle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Bunu da ben merak ediyorum.

Yine, bir başka, üçüncü sormak ve öğrenmek istediğim bir mesele de şimdi göç gerçekten... AGİT’in raporlarına baktım, doğu ve güneydoğudan bize girmeye çalışan 2020 yılında 505 bin, 507 bin civarında giriş engellenmiş, şu ana kadar 2021’de de 307 bin civarında; bu bir başarı. İnşallah, bu bağlamda, yine, göçün, kontrolsüz göçün artmaması açısından da önlemleri -masadaki önlemleri kastediyorum, sahada çok iyi şeyler yapıyoruz- bunları duymak istiyorum.

Ben bütçenin hayırlara vesile olması temennisiyle heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum Sayın Aydın.

Şimdi, değerli arkadaşlar, şu ana kadar 42 arkadaşımız konuştu, önümde 4 isim var, onları okuyacağım, ilave bir talep gelmezse, bu 4 arkadaşımızla konuşmaları bitirip soru-cevap bölümüne geçmiş olacağız.

Birinci sırada Sayın Emine Gülizar Emecan var, ona söz vereceğim, ardından AK PARTİ'den Sayın Orhan Yegin, üçüncü sırada, Sayın Nazır Cihangir İslam CHP'den, dördüncü sırada Sayın Necdet İpekyüz HDP'den.

Şimdi Sayın Emine Gülizar Emecan'a söz veriyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Çok teşekkür ederim.

Sayın Bakan, çok değerli Bakanlık bürokratlarımız, değerli milletvekili arkadaşlarım, çok değerli basın mensubu üyelerimiz; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum, sizlere de hoş geldiniz diyorum.

Sayın Bakan, bugün 2020 kesin hesabı ve 2022 bütçenizi görüşüyoruz Bakanlığınızı. Tabii, Dışişleri Bakanlığı özelliği olan bir Bakanlık yani hepimiz bunu kabul etmek durumundayız. Sonuçta Türkiye'nin dış diplomasisi ve dış ilişkilerinin partiler üstü yürütülüyor olması lazım. Bu anlamda da devlet politikası olarak yani gözettiğiniz çıkarlar, sizin gözetmiş olduğunuz çıkarlar hepimizin çıkarları; bu toplumun, bu ülkenin çıkarları. Biz de Bakanlığınıza bu çerçevede bakıyoruz ve bu çerçevede değerlendirmeye çalışıyoruz.

Ülkemizin içinde bulunduğu jeopolitik durum, zaten çok zor bir coğrafi konumdayız dünya üzerinde, ülkeler arası çok ciddi bir denge mücadelesi var. Özellikle şu anda içinde yaşadığımız süreçte, büyük güçler arasında sizin de tabir ettiğiniz gibi ekonomik bir rekabet söz konusu; gittikçe hızlanan, dünyanın her yerinde, Avrupa'sı, Amerika'sı, Orta Asya'sı. O anlamda, dış dünyada yürüttüğümüz politik ve diplomatik ilişkilerimizde de sizin tabii ki etkin bir rol almanız çok önemli; Türkiye'nin hem iç hem dış ilişkileri açısından.

Şimdi, ben yürütmüş olduğunuz politikalara geçmeden önce, bütçenizle ilgili birkaç noktaya değinmek istiyorum. Bütçenize baktığımız zaman, merkezî yönetim bütçe toplamına, oranına baktığımız zaman, geçen yıla göre bir düşme olduğunu görüyoruz. Geçen yıl bu oran binde 0,44'ken 0,43'e düşmüş. Bu kadar yoğun bir politik süreçte daha fazla bütçeye ihtiyaç duymuyor musunuz diye sormak istiyorum size.

Yine, kesin hesapta, incelerken dikkatimi bir şey çaktı. “Büyükelçilikler, daimi temsilcilikler ve başkonsolosluklar” başlığı altında personel giderlerine baktığım zaman, “memurlar” başlığı altında “Bütçe kanunuyla bu tertibe 969 milyon 754 bin TL ödenek koyulmuştur.” deniyor. Fakat daha sonra yedek ödenek tertibinden 165 milyon TL bir ödenek eklenmiş ve tamamına yakını da harcanmış. Ben merak ettim açıkçası, bu artışın sebebi nedir? Yani yeni kadrolar mı oluştu yüksek oranda ya da aklıma şöyle bir şey geldi, geçmişte Ahmet Hakan, Albayrak'a: “Dolar artınca, döviz yükselince endişeleniyorum. Endişelenmeli miyim?” diye sormuştu. Albayrak da “Dolarla mı maaş alıyorsunuz?” diye sormuştu. Evet, Türkiye'de dolarla maaş alınmıyor, bizi ilgilendirmiyor ama sanırım sizin Bakanlığınızı bu konu çok yakından ilgilendiriyor. Özellikle dışarıda siz dolarla yani dövizle daha doğrusu maaş veriyorsunuz. Bu artıştan mı kaynaklandı bu durum onu merak ettim, bir açıklarsanız sevinirim. Tabii, bu durum aslında genel olarak sizin idari bütçenizin de artışının biraz daha fazla olmasını gerektirmez miydi? Sorunları yine yedek ödenekle mi çözmeyi düşünüyorsunuz ya da o yıllla ilgili bir sorun muydu diye sormak istiyorum.

Şimdi, Sayın Bakan, tabii diplomatik açıdan baktığımız zaman dış ilişkilerimize, bir sıkışmışlık içerisinde olduğunuzu görüyoruz. Artık oyun kurmakta biraz sanki zorlanıyorsunuz. Aslında bu durumun sebeplerinden birkaçına baktığımız zaman, Dışişlerinin stratejik aklının ve kadrolarının yeterince, hakkıyla değerlendirilmediğini söyleyebiliriz. Birçok arkadaşımız konuşmasında belirtti, dış politika maalesef iç politikaya malzeme olarak kullanılmaya çalışılıyor son yıllarda, yoğun şekilde. Örneğin, büyükelçiliklere yıllardır liyakatsiz atamalar, siyasi atamalar yapılıyor. Aslında bu yapılan atamalar sizin şu anda arkanızdaki birlikte çalıştığınız kadrolarınız. Dış ilişkilerde temelden gelen ve şu anda büyükelçilik yapan, görevini hakkıyla idame ettiren elçilerimize de bir haksızlık olduğunu düşünüyorum ben. Bu görevi elinden geldiğince yürütmeye çalışan kadrolarımız olduğunu biliyorum ama bu yoğun atamalar, inanın, çok zarar veriyor bize, hem Türkiye içinde hem de yurt dışında itibarımızı kesinlikle sarsıyor ve Türkiye'nin dış politikada ciddiye alınma anlamında da biraz geriye düştüğünü düşünüyorum. Bu noktada sizin tek başınıza karar almakta zorlandığınızı da görüyoruz ama büyükelçiler kriziyle ilgili Bakanlığın bu konuya el atmış olması hakikaten memnuniyet verici, ben de bunu vurgulamak istiyorum. İçine girmiş olduğumuz o durum, dış politikada yaşadığımız çelişkileri ve sıkıntıları yani genel yönetim, işte, Cumhurbaşkanının sarf etmiş olduğu sözler, Dışişlerinin yürüttüğü politika oradaki aslında biraz çelişkileri de bize gösteriyor.

Son yıllarda Amerika ve Rusya arasında da bir denge politikası yürütmeye çalışıyorsunuz. Aslında, daha önceki bütçelerde de bu konuları hep konuştuk, hâlâ konuşmaya devam ediyoruz, o konuşmalarımızda da bu konuda uyarılarımızı yapmıştık. Şimdi, bu politikayla her 2 küresel aktörü birden memnun etmeye çalışıyorsunuz aslında ama ciddi krizler yaşamaktan da bir türlü kurtulamıyoruz. Mesela, en son yaşadığımız, Mali Eylem Görev Gücü (FATF) bizi gri listeye aldı, bunun mutlaka yansımaları olacak. Bu konuda, bunu çözmek için ne düşünüyorsunuz? Size bir görev düşüyor, hakikaten bu listeden tekrar çıkabilmemizle ilgili bir çalışma yapılması, ciddi bir çalışma yapılması gerekiyor. Türkiye bunu hak etmiyor, ben böyle düşünüyorum, bize zarar veriyor bu tür alınan kararlar.

Avrupa Birliği hedeflerinizden bahsettiniz konuşmada, yürütmüş olduğunuz çalışmalardan, biraz da şikâyet ettiniz aslında Avrupa Birliği ülkelerini, AB'yi ama şimdi, Avrupa Birliği Bakanlığımız varken bunu bir Başkanlığa dönüştürmek aslında sizin biraz hedef küçülttüğünüzün en doğru göstergesi. Siz bunu yapmışken bu kararlar doğrultusunda yaptığınız çalışmalar da Avrupa Birliğinde ne kadar ciddiye alınıyor? Ayrıca, ülkemizde tabii, özellikle hukuk alanında, insan hakları alanında yaşanan sıkıntılar, demokrasi, özgürlük alanında Avrupa Birliği raporlarına yansıyan durumlar var. Tüm bunları da bir arada değerlendirdiğimizde ben Avrupa Birliğiyle ilgili gerçekten kararlı bir duruş sergilediğinizi de açıkçası düşünmüyorum.

Bunun dışında, bölgemizde yürüttüğünüz politikalar -arkadaşlarımız bunlara çok yoğun şekilde konuşmalarında değindiler- Suriye'de yürütmüş olduğunuz yanlış politikalarla bugün bir çıkmazın içine girmiş durumdasınız, bir çıkış arıyorsunuz. Bugün aranızın bozulduğu Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır mesela Suriye'yle normalleşme hamlelerine girişiyor; bizim hepsiyle aramız bozuk, böyle bir çelişik durum içerisindeyiz, bir türlü toparlayamıyoruz. Neden? Belki şu an çok çaba sarf ediyorsunuz ama geçmişteki alınan yanlış kararlar sizin tabii ki arkanıza yapıyor, arkanızdan geliyor maalesef.

Amerika ve Rusya'yla bir denge politikası yürütmeye çalışıyorsunuz ama zorlanıyorsunuz demiştim, bunun en güzel örneği zaten S-400, F-35, bu F-16 kriziyle ilgili konuda yaşandı. Orada çok detaya girmeyeceğim ama 1,4 milyar doları tabii ki kurtarmaya çalışıyorsunuz, olmalı da yani o para bizim paramız, karşılığını almak durumundayız ama şunu sormak istiyorum: Orada mesela Cumhurbaşkanı Erdoğan "ABD, F-35'lerin parasıyla bize F-16 satmayı teklif etti." dedi, bunun doğru olmadığı ortaya çıktı. Sonrasında zaten F-16'yla ilgili de S-400'lerin F-16'ların üzerinde test edildiğiyle

ilgili bir durum ortaya çıkınca, yaptırım kapsamına alınması kararı karşısında, siz de Rusya'dan Su-34, Su-37, Su-57 alabileceğinizi açıkladınız. Yani bu yaptırım konusu önemli bir konu yine, ihtimali de yüksek, bu konuda bir stratejiniz var mı? Stratejiniz, Rusya'dan Su-37, Su-57 almak mıdır, bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlarsanız, son cümlelerinizi alalım.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Öyle mi? O zaman Başkanım, izninizle bir şey sormak istiyorum ya da bunu soru bölümünde sorayım.

Afganistan'la ilgili yürütmüş olduğunuz politikada da maalesef yoğun bir şekilde Afganistan'dan Türkiye'ye bir göç oldu ve bu göç hakikaten ülkemizdeki vatandaşlarımızı çok ciddi şekilde tedirgin etti. Erdoğan'ın "Türkiye'nin Taliban'ın inancıyla alakalı ters bir yanı yok." açıklaması da aynı şekilde tedirgin etti. Göçmenlerle ilgili şu andaki son durumu ben de sormak istiyorum, bu konuda bilgiye ihtiyacımız var.

Ben bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ederim Emine Hanım.

Şimdi AK PARTİ Grubundan Orhan Yegin Bey...

Buyurun Orhan Bey.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, Kıymetli Bakan Yardımcılarımız, genel müdürlerimiz, başkanlarımız, Bakanlığımızın yöneticileri, çalışanları, değerli basın mensupları, hülasa salonda bulunan herkes; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Önemli konuşmalar oldu hem bu tarafta hem o tarafta, istifade edilebilecek yorumlar için teşekkür ederiz, hakikaten özellikle bu tarafta güzel konuşmalar oldu, teşekkür ediyoruz. Ancak arkadaşlar, bir toplum kalkınacaksa, bir ülke büyük bir devlet olacaksa bütün unsurlarıyla, bütün alanlarıyla beraber bunu başarmak durumundadır. "AK PARTİ'nin yeni bir yüzyılın başından 20'nci yılına girdiğimiz bugüne kadar ortaya koyduğu vizyonu kavramamakta ısrar etmek nasıl olur?" dersanız, bugün yapılan konuşmalarda bu tarz örneklerle de şahit olduk.

Eğer siz büyük Türkiye hayalini ve bu hayal için verilen çabayı okuyamazsanız; ruhunu ve aklını bu topraklarda tutup gözünü, kulağını, elini, ayağını, sözünü, sedasını önce etrafından başlamak üzere bölgesine ve dünyaya yönelten, mikrodan makroya, yerelden küresele her meseleyle ilgilenip her meseleye aynı insani ve evrensel ilkelerle yönelen ve bu evrensel standartlar üzerinden bir çözümü zorlayan Türkiye'yi anlayamazsınız. Eğer bu istikrarı okuyup kavrayamazsanız, 163'ten bugün 253'e ulaşan dış temsilcilik sayımızı "sadece bina açılışları" olarak yorumlarsınız. 50 ülkede 60 noktaya olan uçuş sayımızı bugün yüzlerce ülkeye, yüzlerce noktaya taşımamızı sadece bir "hava yolu istatistiği" veya sadece bir "turistik destinasyon" olarak yorumlarsınız.

Siz eğer bağımsız bir politika sahibi olma cesaretini taşıyamazsanız "Dünya 5'ten büyüktür." çıkışının künhüne varamazsınız. Siz içine kapanmış, öz güvenini yitirmiş bir ülke olmaktan kurtulamazsanız, 166'lardan bugün 293'e çıkmış yabancı temsilcilik sayısını "sıradan bir şube açılışı" olarak yorumlarsınız.

Eğer siz “Yönetimler gelir geçer, önemli olan halkların gönlünde yer edinmektir.” anlayışıyla saygın bir tavır ortaya koymayı başaramazsınız, Somali’sinden İngiltere’sine, Amerika’sından Filistin’ine, dünyanın en geri kalmışından en gelişmiş ülkelerine bile salgın döneminde Türkiye’nin gönderdiği sağlık yardım ve malzemelerinin nasıl onurlu bir pozisyona bizi taşıdığını göremezsiniz.

Siz eğer sadece ekonomiyi önceler, ona göre dış politika oluşturalım, büyük devletlerden birine yaslanıp ona göre oturalım ona göre kalkalım dersiniz, Amerika’yla da Rusya’yla da Çin’le de NATO’yla da Birleşmiş Milletlerle de İslam İşbirliği Teşkilatıyla da hepsiyle de meseleler üzerinden kendi tezleri doğrultusunda yeri geldiğinde ileri gidip yeri geldiğinde geri düşen münasebetlerden, alınan tavırlardan, sallanan parmaklardan hep korkar, hop oturup hop kalkarsınız. “Eyvah, şimdi bizi mahvedecekler.” korkusunu nesillerimizin öz güvenine de taşır ve bu ülkeye yazık edersiniz, bu ülkenin geleceğine yazık edersiniz.

Eğersiz hep dışlanacağız, dışlanırsınız, dışlanıyoruz korkusuyla kendi tavrınızı sahaya yansıtamazsınız, bölgemizde ve dünyada üretilmiş ve bizim topraklarımıza transfer edilen tüm problemlerin altında parçalanır, un ufak olur, dağılırsınız. Ve işte “Bütün insanlığın kurtuluşu sağlanmadan, bütün insanlığın huzurunu sağlamadan biz kendimizi huzurlu sayamayız.” yaklaşımını anlayamazsınız “Libya’da ne işiniz var?” diye sorarsınız, “Bize ne İran’dan?” dersiniz, “Doğuya mı kayıyoruz?” diye korkarsınız, “Suriye’ye onay almadan girerseniz...” diye korku saçarsınız, “Orta Asya’yı, Filistin’i, Afrika’yı, Kıbrıs’ı, Karabağ’ı, Orta Doğu’yu, Kafkasları, Balkanları anlayamazsınız. İşte, bu yüzden hem sivil toplum örgütlerimizin kapasitelerini artırmaya çalışıyor hem de yabancı öğrencilere ülkemizin eğitim imkânlarını açıyoruz; hem iş dünyamızı gittiğimiz yerlere taşıyor hem de Maarifle okullar açıyoruz; hem eser onarıyor hem de sömürülmüş coğrafyaları altyapı ve üstyapıyla donatıp onları da kalkındırmaya çalışıyoruz; hem doktor götürüyoruz hem de dayanak oluyoruz; hem ara buluculuk yapıyor hem de çözüm inşa ediyoruz; hem Balkanlardayız hem de Afrika’da; hem savaşları engelliyoruz hem de insan kıyımlarını, Allah’a sonsuz şükürler olsun. Yani hem kuzeyiz hem de güney; hem doğuyuz hem de batı; hem yumuşağız, yumuşak gücüz hem de katı ama ilkelerimizi her yerde, hepsinde aynı tutarak bunu yapıyoruz.

Kendini dünyanın sahibi görenlerin farklı farklı coğrafyalarda üretip dünyaya taşıdığı kaos ve zulüm düzenine karşı adaleti, paylaşımı, insanlığı insanlığın adımını bastığı her yere taşımaya çalışan haklı ve büyük Türkiye’nin yürüyüşünü dış politika koordine eden çok Kıymetli Bakanım, size, ekibinize, sizlere omur veren yaşamaya ve vekillerimize, sizlere ve bizlere rehberlik, liderlik eden Sayın Cumhurbaşkanımıza, yıllardır ortaya koyduğunuz bu onurlu duruş için teşekkür ediyorum.

Sözlerimi burada tamamlıyorum. Teşekkür eder, hayırlı akşamlar diliyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Yegin.

Sayın Cihangir İslam, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NAZİR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hoş geldiniz Sayın Bakan ve Dışişleri heyetimiz.

Ben, Bosna-Hersek konusuna biraz girmek istiyorum Sayın Bakan; konu hakkında çok kısa bir malumat vermek istiyorum. Bosna-Hersek, hepimizin bildiği gibi, Müslüman yani Müslüman Boşnak-Hırvat Federasyonu’ndan ve Bosna içerisindeki Sırp Cumhuriyeti’nin birlikteliğinden oluşan bir devlet. Başkanlık Konseyi tarafından yönetiliyor ve bu Başkanlık Konseyinde Sırp, Hırvat ve Müslüman

temsilciler var. Ayrıca, bu Başkanlık Konseyi üzerinde -Sayın Bakan da onaylıyor söylediklerimi- uluslararası toplumu temsilen Bosna-Hersek Yüksek Temsilciliği var yani bir anlamda Dayton ve uluslararası sözleşmelerin devamlılığını takip eden bir heyet.

Şimdi geçen de -Bosna Hersek içerisindeki Sırp Cumhuriyeti'nden bahsediyorum arkadaşlar, Sırbistan'dan değil- Milorad Dodik'in şöyle bir açıklaması oldu -şu anda aynı zamanda Başkanlığını yapıyor, dönüşümlü bir başkanlık sistemi var- ve bunu teklif olarak Sırp Parlamentosuna götüreceğini söyledi yani bir anlamda Dayton Anlaşması'nın altını oymaya başladı. Bosna Hersek içerisindeki müşterek ordudan Sırp askerlerinin çekilmesi ve Bosna içerisindeki Sırp Cumhuriyeti'nin kendi askeri kuvvetini kurmasını önereceğini, bunun dışında -aslında yurt içinde de çok yabancı olmadığımız bir şey- Anayasa Mahkemesi kararlarının tanınmayacağını ilan etti, daha doğrusu bu teklifi götürdü. Bir de, bütün Bosna'yı ilgilendiren ortak vergi sisteminden çıkmayı yine Sırp Parlamentosuna yani Bosna içerisindeki federal yapının bir unsuru olan Sırp Parlamentosuna götüreceğini söyledi. Yani bu, aslında defakto bir ayrılık, bağımsızlık adıdır diye düşünüyorum.

Şimdi, benim Sayın Bakandan ricam şudur: Sayın Bakan, bu gelişmeleri dikkatle izliyor muyuz? Türkiye Cumhuriyeti dış politikasının bu konuda vereceği cevap ne olacak veya gireceği organizasyon ne olacak?

İkincisi: Özellikle Avrupa Birliğinden uzaklaşma siyaseti ve araya mesafe koyma siyasetinin sadece Bosna Hersek değil ama bütün Balkanlardaki akrabalarımıza veya bizimle kültürel bağı olan insanlara etkisi nasıl olacak? Ki, çoğu zaman ne yazık ki mağdur durumda oldular ve zulümle karşılaştılar. Bunların cevabını zatalinizden işitmek isteriz.

Ben dün söz alamadım. Sayın Komisyon Başkanımızdan bir ricam var: Burada hiçbir siyasi parti Genel Başkanını, kendileri de burada olmayan hiçbir siyasi parti Genel Başkanını özellikle hakaretimiz cümlelerle siyasi malzeme konusu yapmazsak eminim ki çok daha verimli tartışma ortamı kurabileceğiz.

Sayın Bakan, bir nokta daha var; bu, bir ucundan beni de ilgilendiriyor ama kişisel olarak gündeme getiriyorum: KHK'ler altındaki imzanız. Yani aşağı yukarı OHAL döneminde kapı dışarı ettiğiniz -işte, Sayın Kaboğlu'nun ve benim de dâhil olduğum ve Mecliste şu anda 10 milletvekili bu durumda- "Kamu görevi göremez." dediğiniz KHK'lilerle ilgili herhangi ciddi bir çalışmanız var mı? Yani, bakın, burada, Bosna Hersek'teki Sırp liderin, mahkeme kararlarını tanımamasından bahsediyoruz ama aklanan, herhangi bir kovuşturmaya tabi olmayan insanların dahi görevlerine dönemediklerini müşahede ediyoruz.

Bir nokta daha: Az önce tekrar baktım; dört seneyi geçti, OHAL İnceleme Komisyonundan herhangi bir cevap alamadım. Sizden bir tek şunu istiyorum: Ne zaman cevap vereceksiniz? Bunu söyleyin ki en azından mahkeme hazırlıklarına başlayayım.

Bunlar, tabii, Avrupa Birliği raporlarına da yansıyor ve hak etmediğimiz hâlde bu ülkeyi, sizin değil, zatalinizin değil, Beştepe'nin siyasetiyle çok zor durumlara sokuyoruz. Yakın bir geçmişte de zaten sizin ne kadar sıkıntıya düştüğünüzü gördük.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sadece çok kısa... Çünkü tartışmalara geri dönmek istemiyorum ama tabii ki ben de katılıyorum; hiçbir Genel Başkanı burada, özellikle Plan ve Bütçe Komisyonunda tartışma konusu yapmamamız lazım. Bütçemizi, politikaları elbette herkes eleştirebilir, savunabilir, farklı fikirler ifade edebilir ama

burası Genel Başkanların tartışılacağı, onlar üzerinden polemik yapılacak bir platform olmamalı. Yalnız dünkü tartışmalara siz biraz geç geldiniz; olayın nereden başladığını, nasıl geliştiğini de incelemenizi, tabii, size öneririm.

Diğer taraftan, son konuşmacımız Necdet İpekyüz Bey; kendisine söz veriyorum şimdi.

Buyurun Necdet Bey.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli milletvekilleri; belki de günün son konuşması. Biraz toplamaya çalışacağım ve arkadaşlarımızın söylediklerinin dışında gördüğüm önerileri, eleştirileri dile getirmeye çalışacağım.

Sabah sizi dinledik Sayın Bakan. Geçen yıl da söylemiştim, yani, arkadaşlarımızın birçoğu dile getirdi: Tabii, Dışişleri Bakanlığı çok önemli. Neden önemli? Türkiye'nin gerek içeride yaşadığı problemler gerekse dışarıda yaşadığı problemler ve temsiliyet açısından, küresel dünyada ilişkiler açısından ele aldığı politikalar, girişimler ya ön açıcıdır veya tıkayıcıdır.

Sayın Bakan, konuşmada -belki de atlamış olabilirim ama- konuşma boyunca "barış" kelimesini, "özgürlük" kelimesini, "demokrasi" kelimesini bu listede göremedik. Ben geçen yıl da anımsatmıştım: Türkiye'de en çok ihtiyaç duyulan ve gittiği yerlerde, gerek küresel dünyada gerek Orta Doğu'da gerekse, işte, bulunduğu, tanımladığı yerlerde her girişime en çok -tırnak içinde- "barış" tanımlaması yapıp bir metinde "barış" kelimesinin olmaması aslında ne kadar da bizim Dışişlerinin olaylara bakış çerçevesini dile getiriyor ve biraz, sanki, daha çok, savunma harcamaları, ekonomik harcamalar ve gittiğimizde "sanayicilerle görüşme, sanayicilerle beraber satış işlemlerini yapma" gibi tanımlanıyor. Bunlar olabilir, bunlar olabilir ama en büyük ihtiyaçlardan biri de Türkiye'nin, bu önümüzdeki süreçte problemlerini çözmüş olarak ve gerçek nedenleri ortaya çıkartıp bir kalkınma hamlesini gerçekleştirmesi lazım. İktidardaki arkadaşlarımız dile getiriyor, işte, eleştiriyorlar, biz de eleştiriyoruz, herkes bulunduğu yerden bakıyor. Bulduğu yerden bakınca da kimi olumlu bulabilir, kimi olumsuz bulabilir. Ama biz bu topraklarda yaşıyorsak, bu topraklarda daha refah, daha barış, daha şiddetsiz bir şekilde yaşıyorsak görüşlerimizi söylememiz lazım, dinlememiz lazım. Böyle bir çerçevede baktığımızda, Türkiye'de, aslında mesela, tezkere meselesi çok konuşuldu. Arkadaşlar, on dokuz yıllık iktidardan, yirmi yıllık iktidardan söz ediliyor, sadece Irak ve Suriye'ye -liste çıkarttım- 18 tane tezkere çıkmış. Çözülmüş mü? Bakın, bu 18 tezkerede dönem dönem, mesela, Cemil Çiçek ne demiş: "Demokrasi çözüm için müsait bir ortamın hazırlanması bakımından önemlidir, tezkereler çözüm değildir." Biz mi söyledik bunu? Ama şimdi ben söylesem "Ya, böyle şey mi olur?" diyeceksiniz, bunu Cemil Çiçek söylemiş. Başka, mesela, İsmet Yılmaz -İsmet Yılmaz Millî Savunma Bakanlığı yapmış, arkadaşlar- demiş ki: "Bu son tezkere, umarım bir daha uzatmayacağız." Bunu söylemiş, 2012. 2018'e gelmiş, 3 kez daha uzatılmış "Türkiye, varlığına birliğine yönelik bu saldırıları doğrudan, kaynağından etkisiz hâle getirmek için mücadeleye devam edecek." Biz hangisini söyleyelim? Yani iktidarda olmak kimi zaman bir şey söyleyip ikinci gün reddetmek değildir. Koşullar değişebilir ama çözüm bulmuyorsa o zaman sormak lazım, "Biz çözümü nasıl bulabiliriz?" Eğer on dokuz yıllık iktidarda 18 kez tezkere yapılmış, her seferinde gazeteler, manşetler, televizyonlar, algılar -yani yaşamını yitirenlere Allah rahmet eylesin- ama çözüm olmamışsa o zaman bizim gerçek nedene yönelmemiz lazım.

Şimdi, Demirtaş'la ilgili çok konuşuluyor -bugün de 4 Kasım- tezkere konuşmasında sevgili Demirtaş ne demiş? "İnsanlarımızın birbirini daha fazla sevdiği, birbirine daha fazla güvendiği, el ele verip ülkenin kalkınması için tek yürek olarak geleceğe baktığı, umutla baktığı günleri özlüyoruz, umut ediyoruz." Biz Dışişleri bütçesini konuşuyoruz, siz de bunu söylüyorsunuz, bunun altına herkesin imza atması lazım. O zaman bizim bununla ilgili çaba harcamamız lazım.

Sayın Bakan, dünyada herkes şunu konuşuyor: Barışın maliyeti yoktur. Bakın, Türkiye kronik problemi olan, ta Filipinler’de İngiltere’yle beraber barış meselesinde örnek bir ülke ve ara buluculuk yapıyor ve orada edindiği deneyimi birçok ülkeye de örnek göstermeye çalışıyor. Türkiye Cumhuriyeti Filipinler’de barışı, masa başında diyalog ve müzakereyle görüşürken, örnek çalışma yürütürken hatta -geçen yıl mı önceki yıl mı anlattınız- İstanbul’da bu konuda eğitimler verirken, Türkiye bir metinde hâlâ müzakereyi ve diyalogu konuşmayıp tezkereyi konuşuyorsa başka bir problem var ve her olaya baktığımızda bunu başka bir şekilde alırsak doğru değil.

Metinlerden bir diğeri, Sayın Bakan, mesela, siz Dışişlerinde uzun süredir çalışıyorsunuz ve on dokuz yıllık iktidar döneminde Avrupa Birliği Bakanlığı vardı, şimdi Başkanlığı var, şimdi -Başkanlık demeyelim- pazarlık başkanlığına dönüştü. Avrupa Birliğiyle ilgili tekrar bir iddia var mı burada? Söylem var. Bir iddia var mı? Ne deniliyordu? “Biz Avrupa Birliği için değil, Türkiye’de yaşayanlar için refah düzeyimizi yükseltmek zorundayız.” Onunla ilgili bir şey var mı? Yok. Böyle olduğunda olmuyor.

Arkadaşlar, bakın, bir diğer bakış açısı şu: Şimdi söyleniyor, şunlar bunlar yapıldı. Ben de kendi bulunduğum yerden baktığımda OECD’nin raporlarına göre Sayın Bakan, yolsuzluk ve şeffaflık üzerinden Türkiye’nin puanı -OECD ülkelerinin yaptığı raporlarda- 4 üzerinden 1, yolsuzluğa karşı mücadelede 4 üzerinden 1. Şimdi, çete reisleri, mafya reisleri kalkıp uyuşturucu ticaretinden söz ediyor, sonra gri listeden söz ediyoruz. İfade özgürlüğünde 4 üzerinden 1, görüşlerini ifade etmek 4 üzerinden 1, özgür medya konusunda 4 üzerinden 1. Şu anda Türkiye dünyada en fazla gazetecinin, basın suçlularının içeride olduğu bir ülke. Dernek ve örgütlenme özgürlüğü 4 üzerinden 1, bağımsız yargı 4 üzerinden 0. Neden? Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde, Anayasa Mahkemesinde bir karar çıktığında “Biz gerekirse düzeltiriz, önlemimizi alırız.” O yüzden Osman Kavala önemli oluyor, o yüzden Demirtaş davası önemli oluyor. Ne oldu? Bakın, Davutoğlu sizden önce o koltukta oturuyordu, Davutoğlu şimdi diyor ki: “30 Kasım’a kadar karar vermek zorundalar.” Aynı Davutoğlu ne diyordu: “Komşularla sıfır problem.”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın İpekyüz, toparlaya bilir misiniz.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi problem değil ilişki kalmadı, komşularla ilişki kalmadı. Neredeyse bütün sınırlarımızı Diyarbakır Surları gibi beton duvarlarla öreceğiz, açmamız gerekirken bu şekle dönüştü. Suçla mücadelede, diğer konularda epey bir gerileme var; buradan bakınca öyle görünüyor, oradan bakınca da öyle görünüyor. Bizim bunları ortak çözebilmemiz lazım. O nedenle dış ilişkilerin -en önemli şey- müzakere, diyalog, barışçı bir şekilde komşularla problemleri çözmek üzerine kurulması lazım.

Kürt meselesi ve Kürdistan konuşulduğunda çok kıyamet kopuyor. Sayın Başkan, siz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Necdet Bey, son konumuz olsun bu.

NECDET İPEKYÜZ (Batman) – Teşekkür ediyorum.

Bakın, Cevdet Bey de burada... Siz kaç kez Kürdistan Bölgesel Yönetimi’ne gittiniz ve Türkiye’nin orayla ihracat ve ithalat konusunda maddi açıdan ne kadar -bütçeyi de konuşuyoruz- ilişkisi var? Her kritik dönemde de gidiyorsunuz. Siz Kalkınma Bakanlığına gidiyorsunuz, o bayrak altında fotoğraf çekiliyordunuz; bende fotoğraflar da var. Bazı şeyleri konuşmamak bizi daha kötü süreçlere götürür, konuşmak daha da cesaret verir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Peki, teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın İbrahim Aydemir böyle son, güzel bir Erzurum havasıyla kapanış konuşması yapacak. O arada Sayın Bakanımız da birkaç dakika ayrılabilir, ardından hemen soru-cevap kısmına geçeceğiz ara vermeden. Erzurum’da aynı zamanda konsolosluk da var bildiğim kadarıyla.

İbrahim Bey, buyurun lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Bugün burada 4 dadaş konuştu, 4 dadaş isim konuştu; 4’ü de hakikaten millî, yerli anlayışı ifade ettiler, hepsine minnettarım. Kamil Hocam burada, Naci Bey konuştu, bizim Yaşar Bey konuştu, Orhan Bey böyle çok özel kayıtlar düştü, Allah razı olsun.

Şunu hep söylüyoruz Değerli Başkanım: Altını hep çiziyoruz ki hak teslimi yapılırsa mübarek bir zemin çıkıyor orta yere.

Sayın Kuşoğlu’nun -dadaşın büyüğü Sayın Kuşoğlu, onu atladık- sabahleyin çok özel ifadeleri vardı, Bakanımızın yaptığı güzel çalışmalara teşekkür etti; ben de kendisine teşekkür ediyorum.

Hakikaten, Bakanımızın tavrıyla Dışişleri çok daha özel bir zemin buldu. Her ne kadar monşer kumaşlı olanlar bu hakkı teslim etmeseler de tam tersi birtakım kayıtlar düşseler de hakikat gizlenemiyor, hakikat odur. Bakın, dünyada Türkiye’nin geldiği nokta, her hâliyle insanların saygı duyduğu bir pozisyonudur. Dolayısıyla bireysel kin ve nefretle, bireysel garazla yönelenler mahcubiyet duyuyorlar, onları burada da konuşmalarından görüyoruz, ardından gelen tepkilerle alabiliyoruz.

Değerli Bakanımıza, kadrosuna minnettarız, çalışmalarını dışarıya gittiğimizde çok daha iyi görüyoruz ve dış politikada aldığımız mesafenin meyvelerini de hep beraber yaşıyoruz, görüyoruz.

Arkadaşlar, hususen, ayın 8’inde Azerbaycan’ımız Zafer Günü’nü kutlayacak.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Vekilim, meyvenin çürüğü hep bize düşüyor!

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Siz, bir defa, duyarsızsınız. Niye biliyor musunuz? Ha bire hapşırıyorsunuz orada. Dolayısıyla burada da bir endişeli hâl çıkıyor orta yere.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Karşılıklı konuşmayalım arkadaşlar.

İbrahim Bey, yürütmeye yüzünüzü dönerek konuşursanız memnun olurum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Orada olsam söyleyemezdim ama kendisine takıldım; bu, bir espriydi tabii ki.

Garı Bey, “yurttaş” ve “soydaş” farkını bilmiyor kardeşimiz, oysa yıllardır buraya geliyor, dinliyor -Bakanımız daha önce de izah etti “yurttaş” nedir, “soydaş” nedir diye- bilmiyor ama ara ara da zemmettiği, küçük gördüğü o Osmanlı’nın özel yapısını da özler hâlini görüyoruz burada, Cemal Bey not düştü. Şunu hususen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yeni tartışmalara mahal bırakmadan bir kapanış konuşması yaparsanız memnun olurum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Şuna vurgu yapmak istiyorum arkadaşlar, şuna vurgu yapmak istiyorum, biraz önce Kamil Aydın Hocam söyledi, “Kürdistan” kavramı aslında Kürt’e düşmanlık besleyenlerin dillendirdiği bir kavramdır; “Kürt illeri” kavramı gibi. Yani Kürt’ü bir araya sıkıştırmak “Kürt sadece buraya mahkûmdur.” anlayışını ifade etmektir. Bu vatanın her karışı Kürt’ündür. Dolayısıyla, burada sanki Kürt severmiş gibi yapanlar zımnen değil, örtülü değil açıkça Kürt düşmanlığı yapıyorlar, açık söylüyorum. Ben, Kürtlerden oy almış, onların bir milletvekili olarak sizi kesinlikle Kürt’ü temsil eden bir yapı olarak görmedim, hiçbir zaman görmüyoruz da, Kürt de bunu görmüyor.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Biz de sizi görmüyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Evet, toparlayabilirsek çok memnun olurum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Dolayısıyla, burada Dışişleri Bakanlığımız görüşülürken bu neviden ifadeler kullanmanızı doğru bulmadığımı söylüyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyoruz.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Evet, Değerli Bakanım, yokken teşekkür ettim, geldiniz bir daha teşekkür ediyorum. Bütçemiz bereketli olacak Allah'ın izniyle. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yeterince bu tartışmaları yaptık. Soru-cevapta siz dile getirirsiniz...

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Yeniden dünyaya nizam vereceğiz, yeniden dünyayı şekillendireceğiz Allah'ın izniyle.

Hayırlı uğurlu olsun inşallah.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Yalnız bir söz talebi daha var.

Sayın Abdüllatif Şener, buyurun.

ABDÜLLATİF ŞENER (Konya) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Dışişleri Bakanlığının değerli bürokratları, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Bu son konuşmayı fazla uzatmayacağım ancak şunu belirtmek istiyorum: Sayın Bakan, Adalet ve Kalkınma Partisinin ilk dönemlerinde yumuşak güç unsurlarının kullanıldığı bir dış politika izlenmiştir. Yani diplomasinin gücünü gösteren ve bu güçle uluslararası ilişkilerde Türkiye'nin çıkarlarını korumaya yönelik bir politika başlangıçta uzun bir süre devam ettirilmiştir. Bu politikanın ana ayaklarından biri de sıfır sorun politikasıydı. Bütün komşularla sıfır sorun oluşturma, yakınlık kurma, dostluk anlayışı içerisinde ilişkiler geliştirme bu yumuşak güç unsurlarının kullanıldığı politikanın ana araçlarından biriydi. Elbette dünyanın diğer bölgeleriyle ilişkiler de bu politika çerçevesinde devam ettirilmişti. Ama daha sonra, özellikle, sıcak çatışma alanlarının Türkiye'nin etrafında yaygınlaşması sonrasında bu politikada -belirgin olarak da 2015'ten sonra- değişiklik oldu ve sert güç unsurlarının kullanıldığı bir dış politikaya dönüştü Türkiye'nin politikası. Her ikisinin de avantajları vardır, dezavantajları vardır ama bunun da ötesinde bu, koşullara göre değişen bir dış politika olarak değerlendirilmelidir diye düşünüyorum. Ancak her ikisini birlikte hangi sonucu elde ettiğimiz açısından herhâlde sorgulamak gerekir. Ben bakıyorum, başlangıçtan bugüne kadar bir bütün olarak iktidarınız dönemini değerlendirecek olursak, mesela, Ortadoğu politikasında Türkiye'nin nasıl bir çıkar sağladığını göremiyorum. Yani bunu işin içinde olan biri olarak, işin diplomasini tarafını, sıcak tarafını gören biri olarak cevaplandırabileceğinizi düşünerek soruyorum. Yani uygulanan politikalarda netice itibarıyla Türkiye'nin bir çıkarının olması lazım. Ben baktığımda, somut olarak sadece son dönemdeki olaylara odaklanarak “Şunu engelledik.” “Bunu engelledik.” tarzında değil de bir bütün olarak bu Orta Doğu politikalarından Türkiye ne kazandı? Yani kayıplarımızı görüyoruz. İşte, sınırlarımız terör örgütleriyle doldu. Bunun ötesinde 4-5 milyon göç geldi, Suriye göçü geldi. Bunların maliyetleri var ve ortaya çıkardığı başka sorunlar var. Suriye'yle uğraşılırken Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yataklarıyla bağlantılı yetki anlaşmaları yapacağımız ülke bulamadık. Gecikmeyle parçalanmış bir Libya'nın bir bölümüyle yaptığımız anlaşmanın bize Doğu Akdeniz'de çıkarlarımızı sağlamaya yetip yetmeyeceği çok tartışılıyor. Peki, o zaman bir bütün olarak baktığımızda ne kazandı? Bu önemli. Yani bunun sizin bakış açınızdan bir cevabı varsa, ifade edebilirsiniz memnun olurum.

Diğer taraftan, sadece merak ettiğim için ifade etmek istiyorum: Günlük dilde kullanılan kavramlar ile diplomaside kavramlaşmış ifadeler birbirinden farklı. Bazen günlük dilde kullandığımız bir kavramı çok alerjik buluruz, uluslararası hukuk açısından da hukuka aykırı olan bazı kavramları ise o kadar alerjik bulmayız. Mesela “savaş” dediğinizde, savaş bir suçtur, hukuken de suçtur, uluslararası hukuka göre de suçtur ama “savaş” kavramı alerjik gelmez bize ama mesela “işgal” kavramı günlük dilde çok alerjik gelen bir niteliğe sahip. Bu Komisyon da üç dört yıldır sürekli bu kavram etrafında tartışmalar oluyor ve her tartışma olduğunda benim aklıma Bakanlık döneminde ortaya çıkan, diplomatlarla konuştuğum bir ortam geliyor ama ifade etmedim, burada sizin bilginize başvurmak istiyorum. ABD’nin Irak’ı işgal ettiği dönemde o günlerin Dışişleri Müsteşarı ve yanında da birkaç diplomat vardı, benim odada sohbet ediyorduk; kendilerine sordum, dedim ki: “‘Amerika Irak’ı işgal etti.’ dediğimiz zaman Amerikalılar bu işe kızarlar mı, yani Bakan olarak hangi kelimeyi, hangi kavramı kullanmalıyım?” Bunun üzerine, diplomatlar “Yok. Uluslararası literatürde, diplomaside bu yerleşmiş bir kavramdır yani bir ülke bir yere girerken de çıkacağını ifade ederek girerse zaten bu ‘işgal’ kelimesiyle ifade edilir. Amerikalılar da kendi kendilerine zaten ‘İşgal ettik.’ diyorlar. Zaten işgalcilerin uluslararası hukuk karşısında sorumluluğu da vardır. Oradaki halkla ilgili birtakım iyileştirmeleri yapmak, ihtiyaçlarını karşılamak, hukuki ihtilafların çözümü vesaire gibi böyle yükümlülükleri de vardır. Öyle rastgele olan bir iş de değildir. Onun için, bu kavramı ABD’nin Irak’la ilgili yaptığı operasyonuna bağlantılı olarak çok rahat kullanabilirsiniz.” dedi.

Şimdi, bu Komisyon da çok tartışıldığı hâlde diplomatik dilde bu uygun mudur, değil midir; algısı mı tehlikelidir yoksa hukuken de mi tehlikelidir, bunu bilmek istiyorum. Yani bir daha da burada ikide bir bu kavram tartışılmasa herhâlde faydalı olur diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Söz alan, katkıda bulunan değerli milletvekillerimize çok teşekkür ediyorum.

Şimdi soru bölümüne geçiyoruz.

Sayın Bakana soru sormak isteyen değerli milletvekillerinin sisteme giriş yapmaları gerekmektedir.

Komisyon üyelerimiz için on dakika, diğer milletvekillerimiz için beş dakika olmak üzere toplam on beş dakika soru taleplerini karşılayacağım. Yalnız, Komisyon üyelerimizden arta kalan zamanı da genelde Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımız için kullanıyoruz. Sonra da Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’na sorulara cevap vermesi için söz vereceğim.

Şimdi, soru işlemlerini başlatıyorum.

Sayın Durmuş Yılmaz, buyurun lütfen.

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) – Sayın Bakanım, merkezi İsviçre’de olan bir sivil toplum kuruluşu var, adı “The Global Initiative Against Transnational Organized Crime” yani “Uluslararası Organize Suçlara Karşı Küresel Girişim.” Amacı, dünya üzerinde organize suç örgütlerinin faaliyetlerini ve ülkelerin, bu faaliyetler karşı aldığı önlemleri yakından izlemekmiş. Bunlar iki üç gün önce raporlarını açıkladılar, orada şöyle bir ifade var: “State ambaded actors” yani devlete bağlı suç grupları. Bu kategoride Türkiye’ye verdikleri not 10 üzerinden 9. Yani “Türkiye’de devlet bu organize suçlularla iş birliği yapıyor.” gibi bir ifade var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz, ne yapılabilir, onu sormak istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Türabi Bey'in bir mazereti var, Türabi Bey'e söz veriyorum Cumhuriyet Halk Partisinden.

Buyurun.

TÜRABİ KAYAN (Kırklareli) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Avrupa Birliği güvenlik ve savunma konusunda ciddi bir çalışma içerisinde. ABD'nin askerî gücü nedeniyle Avrupa'nın işlerine sürekli karışması ve müdahalesi, buyurucu tavır takınması nedeniyle ABD'nin egemenliğinden kurtulup kendi egemenliğini kurmak istiyor. Özellikle Rusya'yla ekonomik ilişki kurulması AB açısından çok önem arz etmektedir. ABD de Rusya konusunda sürekli AB'yi uyarmakta. Biz AB'ye tam üyelik başvurusu yaptık, Kopenhag Kriterleri'nin 17'si müzakere edildi. Şu an AB'yle ilişkiler tamamen tıkanmış vaziyette. NATO'nun en büyük 2'nci ordusu, Avrupa'nın en büyük 1'inci ordusuna sahip olan Türkiye bu gelişmelerin neresindedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sorularımızı kısa sorabilirsek daha çok arkadaşımıza fırsat tanımış oluruz.

Teşekkür ederim Türabi Bey.

Şimdi, Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, ülkemiz terörün finansmanında yeterince mücadele etmediği için gri listeye alındı. Bu gri listeden çıkmak için ne tip bir eylem planınız olacak?

İkinci sorum: AİHM kararlarını, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını uygulamıyor ülkemiz. Bunların uygulanması ya da uygulanmaması konusunda siz ne düşünüyorsunuz? Sizin görüşlerinizi merak ediyorum.

Sayın Bakan, bir de bölgesel sorunlarımızın -konuşmamda da belirtmiştim- çözümünü Moskova'da veya Washington'da aramaktan ne zaman vazgeçeceksiniz? Bu sorunların çözümünü ne zaman Ankara'da veya bölge ülkeleriyle hep beraber bulabileceğiz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Değerli Bakanım, İran'ın sınırı Van. Yani Van komple İran'la sınır ancak İran Konsoloslugu -takkir edersiniz- Erzurum'da var, eğer ilave bir konsolosluk temsilciliği açılabilirse Van'a açmayı düşünür müsünüz? Ayrıca Vanlılar diyor ki: "Biz İran'la komşuyuz, neden Erzurum'da bu İran Konsoloslugu kurulmuş da Van'da kurulmuyor? Yani Van'a niye üvey evlat muamelesi yapılıyor? Çünkü Van'ın gerçekten ekonomik anlamda, ticari anlamda buna ihtiyacı var." Vanlıların talebi bu -ben geçen gün Van'daydım- "Sayın Bakanımıza iletin, biz Vanlılar olarak İran konsolosluginun Van'a taşınmasını istiyoruz." dediler.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Başkanım, bu kurumsal olarak CHP'nin Erzurum'a bakışını da gösteriyor. Çok ayıp!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Şimdi süremiz...

Sayın Ravza Kavakcı Kan...

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, hoş geldiniz tekrar. Size ve Dışişleri Bakanlığında çalışan ekip arkadaşlarınıza teşekkür etmek istiyorum.

Parlamentolar Arası Birlik Başkanı geldiğinde gösterdiğiniz misafirperverlik için ayrıca teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, ben de şunu sormak istiyorum: Özellikle bazı Avrupa ülkelerinde terörle mücadele hususunda gösterilen çifte standartlı davranış için ne düşünüyorsunuz? Bununla alakalı Bakanlığımız olarak bizlere bilgi veriyorsunuz -sağ olun- yurt dışı seyahatlerimizde ama başka ne çalışmalar var, bunu öğrenmek istiyordum.

Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Aydın Bey, konuşsanıza.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Sayın Tanal...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tanal, süremiz kısıtlı, lütfen.

Sayın Arzu Erdem, buyurun.

ARZU ERDEM (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Bakanımız, Dışişleri Bakanlığımızın uyguladığı girişimci ve insani dış politika çerçevesinde yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın millî menfaatlerinin gözetildiğini memnuniyetle takip ediyoruz. Uygulanmakta olan dış politikamızın önde gelen amaçlarından birinin de yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın meselelerinin çözüme kavuşturulması, çıkarlarının korunması ve konsolosluk hizmetlerinin etkin olarak yürütülmesi. Bu hususta Bakanlığımız ne gibi çalışmalar yapmaktadır? Yine, yasama çalışmalarıyla ilgili, onların haklarını kısıtlayanlarla ilgili yapılan çalışmalar hangileri? Bir de Gümrük Birliği Anlaşması'nın güncellenmesinde son durumumuz nedir Sayın Bakanım?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

İbrahim Bey, buyurun, çok kısa lütfen.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Değerli Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, önceki bütçelerde de kayıt düşmüşüm ve sizden bir talepte bulunmuşum: Türk Cumhuriyetlerinin, efendim, Erzurum'da özellikle bir temsilcilik açması, konsolosluk açması noktasında girişiminiz olur mu, olursa bizi çok mutlu eder; bir bu.

İkincisi: Mahmut Bey'in söylediği sizin sahanıza girmiyor, İranlılar Erzurum'da gelmiş onu açmışlar dolayısıyla bu suali oraya yöneltmesi lazımdı, yanlış bir yönelme oldu.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Turan Aydoğan, buyurun lütfen.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, son tezkerelerden sonra Çin, Türkiye'yi Suriye'de işgalci olarak nitelendirdi. Bunun Rusya'dan bağımsız olma ihtimali yoktur. Rusya'dan, ABD'den F-35 alamadığınız ortamda, füze almayı düşünüyorsunuz, bu denklemi nasıl değerlendireceksiniz?

İkinci sorum: Ukrayna'daki SİHA'ların kullanımından sonra Rusya'nın Suriye'yle beraber İdlib'e müdahale etme ihtimali, erken müdahale etme ihtimali ortaya çıkmıştır. Bu müdahale yapılacak olur ise oradan gelecek olan göç dalgasına karşı hangi tedbirleri alacaksınız? Rusya ile Türkiye ilişkileri nasıl bir denkleme kavuşacak?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Fikret Şahin...

FİKRET ŞAHİN (Balıkesir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, son zamanlarda Doğu Akdeniz'de sondaj gemilerimizi eskisi gibi göremiyoruz. Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yataklarındaki iddiamızdan vaz mı geçtik? Bu konuda bir açıklama rica edeceğim sizden?

Bir de son olarak, Sayın İbrahim Bey'e yanıt olarak: Biz Cumhuriyet Halk Partisi ve kurumsal olarak hem Van'da hem de Erzurum'da konsolosluk olsun istiyoruz İbrahim Bey.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Emine Gülizar Emecan...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, Venezuela Dışişleri Bakanıyla Ankara'da yaptığımız görüşmenin ardından düzenlenen toplantıda Doğu Akdeniz'le ilgili 2 mesaj verdiniz. Bunlardan bir tanesinde tüm kıta sahanlığını kapsayan bir "NAVTEX"i niye yayınlamadığınızı soruyorlar. "Tüm kıta sahanlığımızda deniz seyirüseferini engellememiz doğru bir yaklaşım olmaz." dediniz. Diğeri de "Münhasır ekonomik bölge ilanı balıkçılık açısından önemli, o nedenle Karadeniz'de geçerli. Balıkçılık, Akdeniz'de öncelikli bir sektör olursa ve böyle bir talep gelirse Akdeniz'de de ilan edebiliriz." Bu açıklamanız -münhasır ekonomik bölge ve "NAVTEX"le ilgili- balıkçılığa indirgemek olmuyor mu? "Mavi vatan" doktriniyle de çatışmıyor mu bu açıklamanız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Bir sorum daha var Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kısa sorabilirsek...

EMİNE GÜLİZAR EMECAN (İstanbul) – Sayıştay raporlarında Bakanlığımız tarafından uluslararası kuruluşlara yapılan bazı ödemelerin hesaplarda görülmediği tespiti vardır. Bu kapsamda, bu uluslararası kuruluşlar hangileridir ve bu kuruluşlara yapılan ödemelerin tutarları kuruluşlar bazında nelerdir? Bu ödemeler neden hesaplarda yer almamaktadır?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Benim birkaç sorum var, birincisi: Uluslararası anlaşmaları AİHM Büyük Daire kararı olmak üzere neden uygulamıyorsunuz? Amerika'daki Halkbank davasında gelinen son aşama nedir? Doğu Akdeniz'deki sondaj çalışmalarını neden durdurdunuz? Sıkıştığımızda göçmenleri sınır kapılarına göndererek daha ne kadar Avrupa'dan ayrıcalık elde etmeyi düşünüyorsunuz? Son olarak da Avrupa Birliği, Bakanlık düzeyindeyken Dışişlerine bağlı bir Başkanlığa çevrildi fakat buna karşı hâlâ bütçesi artmaya, artırılmaya devam ediyor. Bunun gerekçesini açıklar mısınız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Serpil Kemalbay...

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hem BM Genel Kurulunda Dönem Başkanlığıyla övünüyorsunuz hem de BM'nin Suriye İnsan Hakları Raporu'nu görmezden geliyorsunuz; bu, bir paradoks değil mi? New York'ta açtığımız gökdelen Türkevi, üniversite öğrencilerinin yurt sorununu çözmemiş bir ülke için gereksiz bir masraf değil mi? Erdoğan'ın yurt dışı gezilerinin oluşturduğu katile, demokratik ülkelere petrol zengini ülkelerin katilelerine benziyor. Bu durum, ülkenin ekonomik durumuyla uyumlu mu?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Başkanlık rejiminde Erdoğan'ın dış politika zikzaklarına uyum sağlamak zorlanıyor musunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Tamamlayalım lütfen.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Afrika'da neden çok az ilişki bulunan ülkelere konsolosluk yerine büyükelçilik açyorsunuz? Suriye'yle ne zaman barışacağız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Bütün soruları sormaya gayret etmeyelim.

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – IŞİD türevi çetelere, BM'nin terör listesindeki yapılara açık destek veriliyor oluşu ülkenin yurt dışında itibarını nasıl etkiliyor?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kemal Peköz...

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Teşekkür ederim.

Biraz önce dile getirmiştik özellikle Afrin'de ve İdlib'deki bölgedeki faaliyetleri özellikle Özgür Suriye Ordusu namıyla maruf çetelerin yaptığı eylemlerden söz etmiştim; bunlardan haberiniz var mı? Özellikle fidyeye ilgili kaçırımlar ve kadınlara yönelik işlemlerle ilgili, tacizlerle ilgili herhangi bir girişiminiz olacak mı, böyle bir çalışmanız var mı?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Sibel Özdemir...

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, kitapçıkta sayfa 8-9'da Avrupa Birliği'nin ne yapması gerektiğini söylemişsiniz. Bizim önümüzdeki yol haritamız nedir, biz neler yapacağız Avrupa Birliğiyle ilişkilerin normalleşmesi konusunda? Sunumunuzda "Suriyelilerin gönüllü geri dönüşleri konusunda 4 komşu ülkeyle birlikte başlatmayı karşılaştığımız girişim..." dediniz, nedir bu girişim, detayları hakkında bilgi verebilir misiniz? Ve 18 Mart Mutabakatı'nda son 6 kriterdeki süreç nedir ve güncellenmesi konusunda bilgi verebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Utku Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim.

Gri pasaportla insan kaçakçılığı konusunda Almanya'daki zanlılar hakkında ilk yargılama yarın başlarken Türkiye'deki soruşturmalardan hâlâ sonuç yok. Bakanlığımızın ya da diğer bakanlıkların soruşturmalarından sonuç çıktı mı? Aralarında siyasetçilerin, gazetecilerin de olduğu KKTC vatandaşlarının Türkiye'ye girişine yasak getirilmesinin gerekçesi nedir, yasak getirilen kişi sayısı kaçtır? Afganistan'da NATO misyonlarında...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – ..görev yapan Türk birliklerine tercüman ve benzeri görevlerde hizmet veren kaç Afganlı Türkiye'ye gelmek istiyor, tahliyeleri neden gerçekleştirilmiyor? F-35 projesinden çıkarılmamıza ve parası ödenmiş uçaklarımızın verilmemesi kararına karşı vermeyen...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, sorularımızı biraz sınırlayabilirsek çok memnun oluruz etkinlik açısından.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – ...ABD'ye karşı bu projede yaptığımız 1,4 milyar doların iadesi için tahkim sürecini neden başlatmıyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Candan Yüceer...

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) – Sayın Bakan, İdlib'de gerçekleşecek olası bir operasyonda Türkiye'ye yönelik yeni bir göç hareketliliği başlaması söz konusu olacak. Göç edenler arasında olması muhtemel radikal örgütlere mensup kişilerin ülkemize girişini nasıl önlemeyi düşünüyorsunuz? Bugünkü koşullar altında, İdlib'deki tehlikelerin öngörülebilir olmasına rağmen İdlib'deki ılımlı ve radikal grupları birbirlerinden ayırmak gibi neredeyse imkânsız bir görevi yerine getirmeyi taahhüt etmek gerekçeleriniz nedir? Astana'nın garantörü olan bir ülke olarak İdlib'de altından kalkılamayacak görevler üstlenmek suretiyle...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

CANDAN YÜCEER (Tekirdağ) - ...Türkiye'yi neden görevlerini yerine getirmeyen bir ülke konumuna getirdiğinizi açıklar mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Nurhayat Altaca Kayışoğlu...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Türkiye'nin Doğu Akdeniz'de içinde bulunduğu yalnızlığı giderecek olan Mısır, İsrail ve Suriye'yle ilişkilerin onarılması konusunda bir çalışmanız var mıdır? Vize serbestisinin sağlanması konusunda hangi aşamadayız? Bir de, AB ülkelerinin beyan ettiği üzere, göç mutabakatlarının Afganları da kapsayacak şekilde genişlemesi söz konusu mudur? Türkiye lehine bu mutabakatların yenilenmesi konusunda bir çabanız var mı?

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yunus Emre Bey, buyurun.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Ben çok kısa bir soru soracağım: İki hafta önce Atina'da Yunanistan, Mısır ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi liderleri zirvesi olmuştu. Buradaki açıklamanın, zirve sonrası açıklamanın hâlihazırda Türkiye, Mısır ve Yunanistan görüşmeleri üzerinde nasıl bir etkisi olacak, ben bunu sormak istiyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Sayın Paylan, buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bu soruyu atlamışım, özür dilerim.

Sayın Bakan, Glasgow'daki iklim zirvesine 100'ün üzerinde devlet başkanı düzeyinde katılım oldu, maalesef biz bu katılımı yapamadık, bunun gerekçesi gerçekten nedir? Çünkü pek çok şayia var araçlar alınmadığı için gidilmediğine dair ve buna, Bakan Yardımcısı düzeyinde katılmamız bizim iklim konusundaki iddiamıza hâlel getirmez mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bülent Kuşoğlu...

BÜLENT KUŞOĞLU (Ankara) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, TÜRKAK'ın, Türk Akreditasyon Kurumunun yurt dışında çalışmalar yaparak kaynak temin etmesi mümkün müdür, böyle bir çalışma var mıdır, yapılıyor mu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Tanal, ilave bir sorunuz mu var?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, biz hangi ülkelerde elçiliklerimizi kapattık, kaç ülke? Bu ülke isimleri nelerdir? Bunları ne zaman açmayı düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim, saygılar.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

Utku Bey tekrar bir soru soracak galiba.

Buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Bakanım, emeklilik yaşı gelmeden yani yaş haddi gelmeden Bakanlıktan ayrılan büyükelçi sayısı kaçtır yıllara göre? Bakanlıkta büyükelçilik görevi bekleyen, merkezde herhangi bir görev almamış durumda bekleyen diplomat sayısı kaçtır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'na sorulara cevap vermesi için söz vereceğim.

Dört grupta toplayabiliriz diye düşünüyorum ben doğrusu, diğer bakanlarımızı da ifade ediyorum, onu tekrarlayacağım. Birincisi, gün boyu değerlendirmeler oldu, Sayın Bakanımızın da genel bazı değerlendirmeleri olabilir. İkincisi, bazı konular tekraren ifade edildi farklı vekillerimiz tarafından, onları toplulaştırarak cevaplayabilirse daha verimli olur diye düşünüyorum. Üçüncüsü, ismen referans vererek cevap vereceği bazı sorular oldu, mümkün mertebe referans vererek cevaplırsa yine memnun oluruz. Dördüncüsü, kendisi tecrübeli bir siyasetçi ama yine de hatırlatalım, burada süreden dolayı sözlü olarak yetişmeyen veya hazırlık gerektiren sorular varsa bunları da on gün içinde Komisyonumuza yazılı olarak iletirseniz biz de üyelerimize bu soruların cevaplarını iletmiş oluruz diyorum.

Size otuz dakika söz veriyorum Değerli Bakanım.

Buyurun lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Öncelikle, bütçe müzakerelerinde söz alan, daha sonra, sorular soran değerli milletvekillerine çok teşekkür ediyorum ve faydalı bir müzakerenin olduğunu düşünüyorum.

Aynı zamanda, şunu da söylemek isterim: Tabii, fikir özgürlüğü var, düşünce özgürlüğü var fakat son bütçe görüşmelerinde, son birkaç yıla şöyle baktığımız zaman, biz her geldiğimizde dış politikanın yeni unsurlarını, yaşanan sorunları, dünyadaki değişen dengeleri ve buna yönelik de hangi adımları

attığımızı anlatmaya çalışıyoruz. Üzülerek görüyorum ki maalesef -muhalafet kanadında özellikle hep on yıldır aynı sorular, aynı eleştiriler, aynı bakış açıları. Tabii, Cumhur İttifakı milletvekillerine özellikle verdikleri destek için teşekkür ediyorum ama onun ötesinde, tabii, otuz dakikalık bir sunum olduğu için süreyi de aşmamak adına -kitapçık olarak dağıttık ama- söyleyemediğim birçok dış politika önceliklerimizi ve faaliyetlerimizi anlattınız, çok teşekkür ediyorum. Tabii, Genel Başkan Yardımcımız Kamil Aydın Hocamıza da ayrıca çok teşekkür ediyorum, aslında benim vermek istediğim cevapların bazılarını verdiler. Tabii, ben belli bir nezaket içinde, elimden geldiği kadar sorulara cevap vermeye çalışacağım, yorumlara da cevap vermeye çalışacağım. Bazen nezaketi aşan, işi kişiselleştiren arkadaşlar oldu, onların seviyesine inmek tabii bize yakışmaz, kusura bakmayın, bunu da söylemek durumundayım.

Şimdi, bir konuda mutabıkız yani bizim Bakanlığın bütçesi daha fazla olmalı, iktidarı muhalafeti herkes söylüyor ama şunu söylemek isterim: Yıl içinde ihtiyaç duyduğumuz zaman Hazine ve Maliye Bakanlığımız bize istediğimiz ödeneği gönderiyor. İşte, önceden 5,2 milyar verilen bütçenin 6,4 milyara çıktığını konuşmamda söylemişim.

Sayıştay raporları konusunda ise şunu söylemek isterim: Yani “Bazıları direkt bize bağlı değil.” derken, burada kurumlar arasında bir çekişme anlamında söylemedim onu. Mesela, kur farkının hesaplanmasında Hazine ile Sayıştayımızın “Günlük mü olsun, aylık mı olsun?” gibi yorumları oluyor, biz bunları kendileriyle görüşüyoruz. Yani bunlar doğrudan bizim elimizde değil, bu kurumlarla istişare etmemiz gerekiyor, birlikte karar vermemiz lazım, o yüzden bunu söyledim.

Bülent Kuşoğlu’na, Fikret Bey’e özellikle çok teşekkür ediyorum, gerçekten muhalafetten faydalanmak istediğimiz şeyleri de söylediler ve sorular da sordular ama bugünkü yorumlarda şunu gördüm: Bir konuda daha mutabıkız, daha fazla bilgilendirme gerekiyor. Daha fazla bilgilendirme konusunda biz var mıyız? Varız. Mesela Ünal Çeviköz, son zamanlarda Bakanlığımıza sık sık gelerek değişik genel müdürlerimizden bilgiler aldı, arkadaşlarımız da memnuniyetle bilgileri kendilerine sundular. Biz her zaman şunu söylüyoruz: Genel başkanlarınız bizi davet etsin, hangi konuda bilgi almak istiyorlarsa biz gelelim. Davet geliyor mu? Hayır. Ne zaman isterlerse; bak, açık çek veriyorum. Aynı şekilde Meclisimiz için de şunu söylüyoruz: Daha fazla gelmemiz gerekiyor da yüce Meclis bizden ne zaman bilgi almak isterse siz bizi davet edin. Ne zaman davet ettiniz, gelmedik; her seferinde geliyoruz, katılırız, katılmayız, bunları şey yaparız. Üzülerek bir şey daha söylemek istiyorum: Defalarca cevabını verdiğimiz hâlde, defalarca bilgilendirdiğimiz hâlde, maalesef bazı hassas konularda da... Mesela, Adalar konusunda bir milletvekilimiz -üslubu da çok çirkindi- laf salatalığı ya da laf bilmem neliği yapmakla suçladı, biraz sonra söyleyeceğim. Oysa, biz, bu konuyu parti gruplarına başta Meral Akşener olmak üzere anlattık. Eski mensubumuz olan, şimdi milletvekili olan arkadaşlar var; onlar da o milletvekillerine anlatıyorlar konunun hassasiyetini. Yani buradan şunu söylemek istiyorum: Buna rağmen hâlâ sorulması... Ben çıkarım, söylerim yani göğsümü gere gere söylerim ama bunun bana bir faydası yok. AK PARTİ dönemlerinde Adalar’la ilgili herhangi bir ihlal olmamıştır. Bu, ne demektir? Ne zaman olmuş demektir? Bizden önce olmuş demektir. Bunun da sorumlusunun kim olduğunu, gelin, arşivlerle sizlere göstereyim, nereye kadar gideceğini siz, gelin, görün; ondan sonra, o laf salatasını kim yer, kim yutar, gelin, bana söyleyin.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Bravo Bakanım, bravo.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ülkenin bu kadar menfaati konusunda ben kendimi istediğim kadar savunurum ama ben bundan kaçınıyorsam ülkenin menfaatlerine halel gelmesin diye söylüyorum, bunu da defalarca oturduk konuştuk. Ünal Çeviköz, Mecliste sorular sorduğu zaman

gitti, o arkadaşlara anlattı ve o arkadaşlar sorularını geri aldı; bizim gocunacağımız bir şey yok. Varsa bu sorun, beraber... Tarihten bu yana gelmiş sorunlarımız var. Biraz önce çok güzel şeyler söylediniz, birbirimizi suçlamak yerine, oturalım bunları konuşalım ve nasıl çözüm bulalım, birlikte kafa yoralım.

Şimdi, kusura bakmayın, bugün, yorumlarınızda şunu gördüm: Bir, daha önce de söyledim, her konuda AK PARTİ ve Cumhuriyet İttifakı suçlu, her konuda Türkiye Cumhuriyeti haksız, her konuda Cumhurbaşkanlığı Hükümeti suçlu! Arkadaşlar, bunu gerçekten iktidarı köşeye sıkıştırmak için mi söylüyorsunuz? Burada, gerçekten, bir kompleksiniz mi var; ben bunu öğrenmek istiyorum.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Kompleks, kompleks.

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – “Niye Amerikalı açıklamasında böyle söylemiş de bizimkinde yok?” Amerikalının doğru yazdığını, doğru açıkladığını nereden biliyorsun, bu kadar eminsin de beni sorguluyorsun? Bu, Batıların konuşmalarda söylemediklerini de işte Şuna da değindim, buna da değindim... Birkaç defa da Twitter üzerinden “Konuşmadığımız şeyleri niye konuştuk gibi söylüyorsunuz?” diye düzeltmeler de yaptık . Yok, insan haklarını gündeme getirdik, yok şunu gündeme getirdik vesaire, vesaire. Ayrıca, hepsinde biz niye haksızız? Niye onların raporlarından, onların açıklamalarından yola çıkarak bizi köşeye sıkıştırmaya çalışıyorsunuz?

Sibel Hanım, Avrupa Birliği Komisyon Raporu’yla ilgili olumsuz şeyler var, doğru, biz de eleştirdik, haklı şeyler de var, bizi öven şeyler de var; ekonomiyle ilgili, gelişmişlikle ilgili, küresel ekonomiye katkımızla ilgili, sivil denetimle ilgili, demokratik adımlarla ilgili, insan haklarıyla ilgili, özellikle de ekonomiyle ilgili, çok taraflı diplomasiyle ilgili, çok taraflılık konusunda -etkin- çok taraflılığa verdiğimiz katkıdan dolayı. Neden bunları söylemiyorsunuz biliyor musunuz? Sizin biraz önce çizmeye çalıştığınız tabloyla çelişiyor bu yani sizin söylediklerinizi -çok özür dileyerek söylüyorum- düzeltiyor, kibar söylüyorum. Şimdi, hep bunların raporlarıyla cevap veriyorsunuz ama işinize geldiği gibi veriyorsunuz.

Başka bir konu -kusura bakmayın- Dışişleri Bakanlığı içinde ve Dışişleri Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı arasında fitne yapmaya çalışmayın, bu, işlemez; böyle bir şeyde başarılı olamazsınız. Yeni bir sistemimiz var, seversiniz, sevmezsiniz; halk karar verdi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde eskiden olduğu gibi Başbakanlık yok, Kabine veya Bakanlar Kurulu oraya bağlı, Cumhurbaşkanlığı burada değil ki. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin Kabinesi var ve hepimiz oraya bağlıyız, halk böyle karar verdi, Anayasa böyle söylüyor arkadaşlar ve biz birlikte uyumlu çalışıyoruz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – OHAL koşullarında karar verdi.

DIŞİŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ha, dış politika konusunda herkes konuşur. Şimdi, MHP gitsin teşkilata, teşkilatta il başkanından il başkanına kadar, bize gelinceye kadar herkes dış politika konuşur; sizin partinizde de konuşur, siz de konuşuyorsunuz, doğal çünkü dış politika, bir taraftan popülizme açık, bir taraftan iç politika ile dış politika arasında bir fark yok.

Neden Dışişleri Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığımı ayrı görmeye çalışıyorsunuz? Nereden biliyorsunuz Cumhurbaşkanlığının bizi saymadığını veya bizi hiçe saydığını? Kim söyledi size? Biz her şeyde varız -işte, arkadaşlarımız burada- tüm dış politika unsurlarının, çalışmalarının, faaliyetlerinin, karar alma mekanizmalarının içinde varız. Bazen Millî Savunma Bakanlığımızla, istihbaratımızla, ilgili kurumlarımızla bir araya geliyoruz. İşte, Amerika’yla kuracağımız çalışma grubu ya da mekanizmayla ilgili -adına ne dersiniz deyin- şimdi kurumlarımızla birlikte, Sedat Beyin başkanlığında, diğer ilgili bakanlıklar ve kurumlarla beraber toplantılara başladık. Cumhurbaşkanımız bize önem veriyor, Cumhurbaşkanımızın basın toplantısı konuşmaları dâhil, ikili görüşmeler, baş başa görüşmeler dâhil

notlarını biz hazırlıyoruz, veriyoruz Cumhurbaşkanımıza. Bir lider, bir siyasetçi sizin yazdığınız konuşmayı kullanmak zorunda değil. Bazen ben de arkadaşlarımızın hazırladığı konuşmaya “Buraya uygun değil.” diyorum; kendi bildiğim, dilimin döndüğü kadar... Ama Cumhurbaşkanımız yüzde 95, bizim hazırladığımız konuşmalardan faydalıyor. Niye? Bize önem veriyor, bize güveniyor. Baş başa görüşmelerin notunu da.

Arkadaşlar, dış politika kurulu veya diğer kurullar... Bir taraftan diyorsunuz ki: “Tek adam rejimi, hiç istişare etmiyor.” Bir taraftan da... Benim Bakanlığım da dış politika kurulu var. Bir taraftan, böyle kurulan kurullar nedir? İstişari mekanizmalardır. Cumhurbaşkanımız da istişareye çok önem veriyor, bizimle de istişare eder; içinde akademisyen arkadaşlar var, sahadan arkadaşlarımız var; biz de Bakanlıkta buna ihtiyaç duyuyoruz, çağırıyoruz, arkadaşlardan bilgileniyoruz, onlara da bilgi veriyoruz. İstişarenin ne zararı var? İcracı değil ki. “Niye yok burada?” Alay etmeye gerek yok arkadaşlar. Bu tür kurumlarla biz beraber çalışıyoruz; dış politikanın oluşturulmasında herkes fikrini söyler, sokaktaki vatandaşımız da söylüyor.

“Cumhurbaşkanının toplantılarına siz niye katılmıyorsunuz?” Arkadaşlar, diplomasi yeni bir şey değil ki; beş yüz yıllık diplomasi tarihimiz var. İkili görüşmelerde -yani üçlü görüşmeler, dörtlü görüşmeler de olur bazen, çok taraflı- baş başa görüşme, görüşme formatında var mı? Var. İki lider de görüşebilir; ben de görüşüyorum bir dışişleri bakanıyla. Niye? Bazı konular vardır ki herkesin önünde tartışmak gerekmez bu konuyu ama onların notlarını da biz hazırlıyoruz. Şimdi, Putin, kendisi “Ben de getirmeyeceğim bakanlarımı, sen de yalnız gel, covid de var, baş başa görüşeceğiz.” dedi. Tabii ki tercümanı olacak, kendi tercümanımız var orada. Sayın Cumhurbaşkanımız döner dönmez bize ne orada konuşulduğunu söylediği gibi, ertesi gün Millî Güvenlik Kurulunda tek tek nelerin konuşulduğunu anlattı. Millî Güvenlik Kurulunun kayıtlarında var, devletin arşivlerinde var değerli arkadaşlar. Nereden biliyorsunuz arşivlere girmediğini, tutanakların olmadığını, kim söylüyor size bunu?

Biden’la ilk görüşmesi de baş başa oldu, sonra heyetler arası geldik, neler konuştuklarını, bizim de neleri takip etmemiz gerektiğini bize iki taraf da söyledi. Değerli arkadaşlar, sizin derdiniz, başörtülü bir kızımızın tercüman olarak orada bulunması mı?

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Ne alakası var ya!

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, onu söylediniz. Bir saniye lütfen... (Gürültüler) Hayır efendim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Lütfen müdahale etmeyelim, dinleyelim.

Rica ediyorum, böyle bir usulümüz yok.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Peki, tamam. Sizin tezinizden yola çıkalım. Cumhurbaşkanımızın yanındaki tercüman kızımız Fatma, Amerika’da iyi eğitim almış, dili çok iyi, benden de iyi ve çok güzel de tercüme yapıyor. Tercümanın esas görevi sadece kelime kelime tercüme etmek değildir; konuşan insanın hissiyatını da karşı tarafa yansıtmak da önemli tercümede. Peki, bu kim? Bizim Cumhurbaşkanlığımızda başdanışman olarak çalışan bir kızımız. Peki, ben size bir sormak istiyorum: O baş başa görüşmede -o hanımefendi kusura bakmasın- Biden’ın yanındaki tercüman kimdi biliyor musunuz? Dışişlerinden mi, Beyaz Saray’dan mı? Arkadaşlar, kim biliyor musunuz? Bir Türk, bir Türk yani ABD Başkanının yanındaki tercüman bir Türk. Dünyanın sonu mu? Hata eder etmez ayrı bir şey, kendi bileceği iş. Yani Amerikalı, bir Türk tercümana güveniyor da biz kendi çocuğumuza niye güvenmiyoruz da, böyle dışlıyorsunuz? (Gürültüler)

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Ne alakası var ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yazıklar olsun!

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Var, alakası var çünkü başından beri aynı şeyi söylüyorsunuz. Ya, hangi kriterden bakarsanız bakın, Amerikalının yanındaki bir Türk, bizimkinin yanında da bir Türk. Ne var bunda? (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim lütfen, katılmak zorunda değilsiniz. Dinleyelim. Siz sorularınızı sordunuz. (Gürültüler)

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Başörtüsüyle mi...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır. Yani o kızımıza bu kadar yüklenmeyi ben anlayamadım çünkü...

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Kim yüklendi Sayın Bakanım?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tabii “Cumhurbaşkanının yanında niye bu tercüman var?” diye hep yüklendiniz, bugün de yüklendiniz. (Gürültüler) “Niye Dışişleri Bakanlığında yok?” diyorsunuz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Daha çok sorular var, lütfen dinleyelim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, başka bir örnek vereyim. Bakın, başkalarının penceresinden bakarak bizi suçlamaya... Hatta “utanç verici” dediğiniz bir şeydeki yanlışınızı söyleyeyim: Mali Eylem Görev Gücünden bahsettiniz. Soruyorum size: Mali Eylem Görev Gücünün raporunu ve tavsiyesini okuyan var mı aranızda?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Var tabii, biz kanunu çıkarırlarız.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tamam, ne diyor o raporda?

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Devlet görevlileriyle ilgili bir çalışma...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Hayır, raporda ne diyor?

Türkiye, bu konuda... (Gürültüler) Bir dakika.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim Sayın Bakanı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - “Türkiye bu konudaki yükümlülüklerini yerine getirmiştir, dolayısıyla Türkiye’nin seviyesinin yükseltilmesi gerekir.” Diyor, raportör diyor, ben demiyorum. Neden? Sizlerin sayesinde, yasalar çıkarttınız. Siz kendi yaptıklarınızın arkasında durmak yerine bu rapora bir göz atsaydınız rapor tavsiye etmesine rağmen Türkiye’nin aleyhine karar almalarına “siyasi” diyebilirdiniz; demediniz, bizi suçlamaya çalışıyorsunuz. (Gürültüler)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Biz hayatın içindeyiz, yapmayın.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Bakın efendim, rapora bakın. Efendim rapora bakın, raportör ne diyor? Bakın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Niye bir şey yapmıyorsunuz?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Çünkü Amerika ile Almanya, bunu, böyle Demokles’in kılıcı gibi bizim üzerimizde biraz daha sallandırmak için... Şimdi, “Yeni değerlendirmede çıkaracağız.” diyorlar tamamen siyasi bir karar. (Gürültüler)

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Orada 10 tane başlık var, onları neden söylemiyorsunuz?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, süküneti sağlayalım, Bakanı dinleyelim. Çok sayıda soru var. Lütfen, rica ediyorum. Beğenirsiniz, beğenmezsiniz cevapları, Sayın Bakan cevap veriyor. Lütfen, böyle bir usul yok. Böyle bir usul yok.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Şimdi, değerli milletvekilleri, ben sizleri gayet g¼zel dinledim. Şunu s¼ylemek isterim: Bizim dış politikamızda da kendi iç politikalarımızda da K¼rt d¼Őmanlıđı diye bir Şey yoktur. T¼rkiye'ye işgalci suçlamasını da reddediyoruz. Kimin "işgalci" deyip demediği önemli değil. (G¼rl¼t¼ler)

G¼L¼STAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Bakan...

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Sayın Başkan, b¼yle mi yapacağız?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – L¼tfen, b¼yle bir usul¼m¼z yok. Sayın Bakanla ikili konuşma diye bir usul¼m¼z yok. L¼tfen, rica ediyorum.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Ben sizin bu kadar saçma, bu kadar T¼rkiye'ye iftira atan s¼zlerinizi sabırla dinledim. Dinlemeyi õđreneceksiniz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – L¼tfen, rica ediyorum, b¼yle bir usul¼m¼z yok. L¼tfen, karşılıklı konuşma usul¼m¼z yok. Defalarca uyararak zorunda bırakmayın beni l¼tfen. B¼yle bir usul¼m¼z yok değerli arkadaşlar, yok b¼yle bir usul.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Başkanım, s¼remize eklerseniz herh¼lde. Şimdi, arkadaşlar...(G¼rl¼t¼ler)

G¼L¼STAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Başkan...

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Ne bağırıyorun?

SALİH CORA (Trabzon) – B¼yle bir usul var mı?

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Bir saniye arkadaşlar... (G¼rl¼t¼ler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – G¼n boyu dinledi Sayın Bakan, g¼n boyu dinledi, iki dakika dinlemeye sabretmiyorsunuz. B¼yle bir demokratik anlayış olur mu?

Buyurun.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – PKK demokrasisi Sayın Başkanım. PKK'dan õđrenirlerse b¼yle olur demokrasi, kusura bakmasınlar, çok açık konuŐuyorum. PKK'nın g¼d¼m¼ndeki arkadaŐın demokrasi anlayışı olması m¼mk¼n değil.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Helal olsun Bakanım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, b¼yle bir Şey s¼yleyemez.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Şimdi, arkadaşlar, Çin'in...(G¼rl¼t¼ler)

Siz kabul etseniz de etmeseniz de gerçek bu. Siz PKK'nın g¼d¼m¼ndesiniz, PKK'nın emrinden çıkamazsınız.

EROL KATIRCIOĞLU (İstanbul) – B¼yle s¼yleyemezsin.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Şimdi, Çin'i örnek veriyorsunuz...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sorulara d¼nelim Sayın Bakan, sorulara d¼nelim.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – D¼nelim Sayın Başkanım.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, b¼yle bir Şey s¼yleyemez.

DIŞIŞLERİ BAKANİ MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU - Şimdi, arkadaşlar, sen benim devletime "işgalci" diyeceksin, buna da Çin'i örnek g¼stereceksin. Bakınız, bir ¼lkenin ya da bir tarafın yorumu önemli değil.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bu karşılıklı diyaloga girmenin işte böyle sonuçları var. Lütfen, sakın bir şekilde Sayın Bakanın cevaplarını dinleyelim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Uluslararası hukuk ne diyor, ona bakarsınız arkadaşlar. Uluslararası hukukta bir ülkeye yönelik tehdit için oraya girme imkânı veriyor mu, Birleşmiş Milletler şartının 51’inci maddesi veriyor mu? Veriyor. Çin neden bana “işgalci” dedi? Çünkü en son Birleşmiş Milletlerde Uygur Türkleriyle ilgili ortak bir deklarasyon yayınladık, ondan sonra dedi Çin. Çin’in demesiyle mi oluyor bu ya da senin demenle mi oluyor bu? Özür dilerim “sen” lafını sizin şahsınıza değil de genel anlamda diyorum. Bir kişinin... Benim dememle mi oluyor bu iş? Uluslararası hukuk geçerli, ondan bahsediyorsunuz sürekli.

Değerli arkadaşlar, bizde Kürt düşmanlığı yoktur. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Fakat hakikaten defalardır uyarıyorum. Lütfen ikili görüşme diye bir usulümüz yok. Dinleyeceğiz, beğenmek zorunda değilsiniz, katılmak zorunda değilsiniz ama dinlemek durumundayız. Gün boyu Sayın Bakan dinledi, şimdi sorulara cevap veriyor. Katılırsınız, katılmazsınız, tatmin olursunuz, olmazsınız; o, sizin bileceğiniz iş ama düzeni bozamazsınız. Lütfen, rica ediyorum.

Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Evet, şimdi, Sayın Başkan, bizim iç politikamızda da dış politikamızda da Kürt düşmanlığı yoktur.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Hep aynı şeyler.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – 15 dakika konuştunuz, o sizi dinledi...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Otur yerine! Bağırma! Kime bağırıyorsun?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Arkadaşlar, Sayın Bakan konuşuyor, Sayın Bakan konuşuyor, lütfen.

Değerli arkadaşlar, çalışma düzenimizi bozuyoruz, lütfen. Hepinizin sorumluluğu var, bu Komisyonun düzenli çalışması hepimizin ortak sorumluluğu. Rica ediyorum.

Sayın Bakan, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, bir şey, söz söylerken karşı tarafın da vereceği cevabı düşünerek konuşacaksınız ki bir söz söyleme hakkınız varsa o cevaba da sabır göstereceksiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Böyle söylemezsiniz ama.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, ben düşüncelerimi açıkça söylüyorum. Benim ülkeme “işgalci” diyene ben gerekeni söylerim, yaparım. Benim ülkeme iftira atanın yüzüne ben gerçekleri söylerim, iftira atmam.

Bizim politikalarımızda Kürt düşmanlığı yoktur. Kürtler, Türkiye’de de Irak’ta da İran’da da Suriye’de de bizim kardeşimizdir. Siz de çok iyi biliyorsunuz ki bizim mücadelemiz PKK’yla. Ha, siz kendinizi eşittir PKK görüyorsanız bir şey diyemem ama Kürt kardeşlerimizi “Kürtler eşittir PKK” olarak göremezsiniz. Biz bunu reddediyoruz, kabul etmiyoruz. Kürt kardeşlerimizin de PKK’dan neler çektiğini gayet iyi biliyorsunuz.

Türkiye yayılmacı değildir.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sorulara cevap vermeyince...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Ya, lütfen, rica ediyorum. İsrarla aynı şeyi yapıyorsunuz, böyle bir şey yok, lütfen. İsrarla yapıyorsunuz, bakın, burada 50 kişiyiz, bir tek siz yapıyorsunuz. Lütfen, yapmayın böyle bir şey.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Sayın Bakana bir şey söylemediniz. Sayın Bakana söyler misiniz, o başlattı.

UĞUR AYDEMİR (Manisa) – Lütfen ya, yeter ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz başlattınız. Kusura bakmayın, siz başlattınız. Defalarca sözünü kestiniz. Lütfen.

Sayın Bakan, devam edelim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın Başkanım, Doğu Akdeniz konusunda herhangi bir geri adımımız yoktur. Bakınız arkadaşlar, şimdi, biz, kıta sahanlığımızın sınırlarını belirledik, BM’ye kaydettirdik. Doğru mu? Doğru. Bu çerçevede, Batı sınırlarıyla beraber Libya’yla anlaşma imzaladık mı? İmzaladık. Hem Libya hem de biz BM’ye kaydettirdik mi? Kaydettirdik. Şimdi, kıta sahanlığınızı belirledikten sonra her an, her dakika mutlaka orasında bir sondaj ya da sismik araştırma yapmak zorunda değilsiniz, orası sizindir, siz orada ne zaman ihtiyaç duyarsanız, ne zaman burada doğal gaz konusunda, petrol konusunda bir bulgu varsa gereğini yaparsınız. Peki, ölçüsü nedir? Bu kıta sahanlığımıza, buraya başkalarını siz sokuyor musunuz? Hayır. Yunanistan kaç defa denedi, bizim kıta sahanlığımıza girebildi mi? Giremedi, biz hakkımızı koruyoruz.

Şimdi, Karadeniz’de gemilerimize ihtiyaç varsa, Karadeniz’de gaz potansiyeli daha fazlaysa, çıkarımız oradaysa oraya gideriz. Sonra, döneriz, sismik gemilerimizin bulgularına göre istediğimiz yerde sondaj çalışmasını yaparız, buralara da kimseyi sokmayız; bu bir. İkincisi, gemilerimizin hiçbirisini satmadığımız gibi -Enerji Bakanımız da size söyler- biz bu konudaki filomuzu artırıyoruz, artık enerji konusunda küresel bir aktör olduk.

Arkadaşlar, şimdi, münhasır ekonomik bölge konusunda da bir arkadaşımız soru sordu. Bakınız, kıta sahanlığını ilan ettikten sonra suyun altındaki hidrokarbon zenginlikleri bakımından tüm haklar sizin. İlave münhasır ekonomik bölge ilan ettiğiniz zaman, bu sefer suyun içindeki balıkçılık gibi zenginliklerden faydalanmak için yaparsınız, yoksa denizin altındaki kaynaklar için kıta sahanlığı yeterli diyorum ben. Kıta sahanlığını ilan etmesek, münhasır ekonomik bölge ilan etsek de yine, aynı şeyler olur. Yani sadece direkt münhasır ekonomik bölge de ilan etsek yerin altı ve yerin üstü, suyun içi de oluyor bu sefer. Ha, balıkçılık konusunda aynı şeyi söyledim; Karadeniz’de biz münhasır ekonomik bölge ilan ettik, hepsini tüm ülkeler ilan etti. Dikkat ediyorsanız, sınırı geçen bir balıkçı olduğu zaman alıyolar, götürüyorlar, biz getiriyoruz. Akdeniz’de de bunu yapmak istersek istediğimiz zaman yapabiliriz, önümüzde bir engel yok yani sonuçta burada herhangi bir şey yok.

Efendim, biz Rusya ile Amerika arasındaki dengeyi kendimize güvenerek yapıyoruz. Bu bir yalpalanma değildir, o ikisinin arasında sıkışma değildir, işimize nasıl geliyorsa öyle yaparız ve karşılıklı çıkarlar temelinde yaparız. Montrö konusunda, Kanal İstanbul konusunda da orası baskı yaptı, burası baskı yaptı, bunlardan vazgeçtiniz. demeyin. Montrö konusunda bize soru geldi, Montrö konusunun Kanal İstanbul’la ilgisi yok, Boğazlardan geçişi ve Karadeniz’deki kıyıdaş olmayan ülkelerin bulundurabileceği gemilerin tonajını düzenliyor; nereden geçtiği çok önemli değil, toplamını düzenliyor. Kanal İstanbul’un Montrö’ye bir etkisi yok, Montrö’nün de Kanal İstanbul’un önünde bir engel olmadığını söylüyoruz yani egemen bir devlet olarak gerekenleri söylüyoruz, bu konuda herhangi bir sıkıntınız olmasın.

Şimdi, eski bir mensubumuz, maalesef, biraz da işi kişiselleştirdi, Bakanlık içinde de bir fitne girişimi oldu ama bu Bakanlık bu fitnelere gelmez. Neden gelmez? Her şeyden önce benim ne kadar başarılı, ne kadar iyi bir insan olduğum önemli değil, Bakanlık olarak ve Bakanlığımızın mensupları ne kadar başarılı, bizim için ölçü budur. Dış politikada ne kadar başarılıyız, bizim için ölçü budur. Bir, vatandaşımız ne kadar memnun? Sizler de yurt dışına gidiyorsunuz. Eskisine göre daha fazla memnun mu? Memnun. Arkadaşlarımızın sayesinde memnun.

İki, dış politika konusunda anketleri kendiniz de yaptırın, dış politika konusunda vatandaşımızın memnuniyet derecesini... Siz bizim anketlere güvenemeyebilirsiniz, kendiniz de yaptırın görün, sizin tabanınızın da ne dediğini görün, daha önce Mecliste de söyledim. Önemli olan vatandaşlarımızın memnuniyetidir, bir kişinin değerlendirmesi değil.

Üçüncüsü, Türk diplomasisinin ve diplomatlarının dünyadaki itibarı önemlidir. Hamdolsun bu konuda da dünyanın en saygın diplomatlarına sahibiz. Şu anda da Türk dış politikası dünyadaki en aktif, en saygın dış politikalarından bir tanesidir. Ha, Bakanlık içindeyse gururla söylüyorum ki bu Bakanlığa adalet getirdim, adalet. Herkes her yere gidebiliyor, herkes her yere gelebiliyor. Afrika'ya giden de dönüşte genel müdür oluyor, en iyi diplomatımı da Afrika'ya, Asya'ya gönderiyorum. Benden önceki zamanlarda belli diplomatlar sadece Batı'ya gidiyordu, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Genel Sekreter Yardımcılığını paylaşıyorlar, rantı paylaşıyorlar, diğer diplomat arkadaşlara bir şey yok. Benim dönemimde adalet geldi. Yanlışımız, eksiklerimiz vardır ama biz arkadaşlarımızla oturuyoruz, her kararımızı adalet içinde alıyoruz, tüm arkadaşlarımızı gözeterek alıyoruz. Dışarıdan içeriden ayırım olmadığı gibi görevini iyi yapan kötü yapan arkadaşlarımız olduğu zaman da bunun da tabii ki olumlu ya da olumsuz karşılığı olur. Önemli olan halkın burada memnuniyetidir.

Şimdi, değerli arkadaşlar, gruplara özellikle, öncelikle grupların yorumlarına cevap vermek istedim. Burada diğer milletvekillerimizin de şöyle tekrara girmeden Değerli Başkanım... Afrin konusunda mesela Değerli Başkanım, şimdi, Afrin'de hizmet var, altyapı var, okullar var, okullarda Kürtçe kitaplar da dağıtılıyor. Kürtler buraya dönmek istiyor, bilin bakalım bunları kim engelliyor? PKK, YPG engelliyor ve sürekli dönen Kürtleri de katlediyorlar. Hani Kürtlerin koruyucusuydu ya bunlar.

Bir de “Şengal” değil, Sincar kardeşim, hep bölücü zihniyetinizi yansıtıyorsunuz. Irak'ın resmî dilinde de “Sincar”dır ve Sincar'daki PKK'ya yönelik Kürt Bölgesel Yönetimi ile Bağdat birlikte anlaşma imzaladılar PKK'yı buradan temizlemek için. Ha, bazı Haşdi Şabi grupları geldi, PKK'yı koruyor bir komşu ülkenin desteğiyle, o ayrı bir konu, ikisi de rahatsız. Irak'taki Kürt kardeşlerimiz PKK'dan çok rahatsız. Boşuna desteklemeyin bu terör örgütünü. Çok rahatsızlar. Kürtlere zulmediyorlar. Orada esas işgali bunlar yapıyor, KDP ve diğer partililer söylüyor ki: “Bin civarında köyümüzü işgal etmiş PKK.” Dağlarda barınamıyorlar şimdi, artık şehirlerde de barınamıyorlar da tek tek avlıyoruz. Ayrıca, burada “BM kampını da, Mahmur Kampı'nı da Türkiye vurdu.” diyorlar. Mahmur Kampı, BM de açıklama yaptı, PKK'nın elinde.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Bayrak asmış sadece.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Artık girişler çıkışlar PKK'nın kontrolünde ve yakınlardaki dağlarda mağaraları var. Tabii ki oralarda girişleri çıkışları takip ediyoruz, gereğini yapıyoruz. Temizlememiz lazım, içeride de dışarıda da sonuna kadar PKK'lıları temizlememiz lazım. Siz orada “barış” burada “barış” diyorsunuz. Siyasi çözüm tüketildi. PKK tüketti, yanaşmadı. Bazı PKK'lılar da açıkladı, arkadaşlarımız da söyledi çünkü Batılılar baskı yapıyor “Brakmayın.” diyor. İşin içinde uyuşturucu var, işin içinde insan kaçakçılığı var, başka şeyler var. Gidin Kürt annelerini dinleyin Diyarbakır'da, onlar size anlatsınlar işin içinde neler var.

Değerli arkadaşlar, 10 büyükelçi konusunda da bir teessüfümü iletmek isterim. Tamam, bu sorunu bu şekilde çözdük ama büyükelçiler geri adım attığı için çözdük. Cumhurbaşkanımızın kararlı duruşu sayesinde biz tüm hazırlıklarımızı yaptık, 10 büyükelçi geri adım attı. Şimdi, büyükelçi haklıdır haksızdır ona girmiyorum ama yüzde 100 haksızlar. Sizden şunu beklerdim, bir arkadaşımız söyledi sağ olsun. Diğerlerinin “Neden bu noktaya getirdik? Siz şunu demeliydiniz.” Kâmil Hocam dedi “Bazen kendimi nerenin Meclisinde hissediyorum.” diye. Sizler bunu söylerken samimiyetle söylüyorum ben de aynı hissiyata kapıldım. “Ne kadar haklı olursa olsun bu büyükelçiler ülkemize ultimatom veremez.” demenizi beklerdim, diyebildiniz mi? Diyemediniz. Niye diyemediniz arkadaşlar? Yani 10 büyükelçi geri adım attı, hâlâ diyorsunuz ki “Türkiye geri adım attı.” Türkiye düşmanlarının...

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – İnsan hakları...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Arkadaş, insan hakları konusu veya başka konularda herkes konuşabilir ama Viyana Sözleşmesi'nin 41'inci maddesi bellidir, bu büyükelçiler Türkiye'nin hukuk düzenine karışamaz. (Gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, ikili diyaloga girmeyelim, bunun sonu yok, ikili diyaloga girmeyelim lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Karışamaz. Bunu söylemenizi bekleriz. Haklı da olsa yapamaz, haksız da olsa yapamaz; yetkisi belli, yapamayacağı da belli. Siz 10 büyükelçinin geri adım atmasını da hazmedememişsiniz maalesef.

ABDULLAH NEJAT KOÇER (Gaziantep) – Evet, aynen öyle.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ama Türkiye düşmanlarına bakın, bu 10 büyükelçiye ve ülkelerine “Madem arkasında duramayacaktınız, niye çıktınız? Türkiye'nin ekmeğine yağ sürüyorsunuz.” dediler mi? Dediler.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, ilave on beş dakika süre veriyorum, sorulara cevap vermeye devam edelim lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tamamdır, teşekkür ediyorum.

Şimdi, efendim, tezkere konusu da gündeme geldi. “Tezkere konusunda bilgi verilmedi.” dedi arkadaşlarımız. Tezkerenin içinde iki yıl olmasının dışında bir değişiklik var mı? Var mı arkadaşlar tezkerenin içinde bir değişiklik iki yıl olmasının dışında? Arkadaşlarımız da “Yok.” diyor. İki yıl olmasının dışında hiçbir değişiklik yok.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Suriye’de de değişiklik yok Sayın Bakanım.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, biraz önce... Sibel Hanım sağ olsun, Avrupa Birliği konusunda her zaman yorumlarından da faydalanıyoruz. Biz AB aday ülke statüsünden vazgeçmiş değiliz, vazgeçen Avrupa Birliği. Size daha önce örneklerini de söyledim. Karadağ’la tüm müzakereler tamamlandı, niye fasılları kapatıp da üye yapmıyorlar? Niye Makedonya’ya, isim değiştirdiği hâlde Makedonya’ya ve Arnavutluk’a hâlen tarih veremediler? Önce Yunanistan’dı, şimdi Bulgaristan’ı çıkardılar. Bulgaristan olmasa başkası çıkacak. Şimdi, 9 ülke genişlemeye karşı, başta Fransa olmak üzere. Gerçekleri niye görmüyoruz?

Şimdi, bu raporu okuduysanız bizim 20 fasılda ilerleme kaydettiğimiz söyleniyor mu? Peki, Avrupa Birliği ilerleme kaydettiğimiz hâlde bu fasılları niye açmıyor? Niye sorgulamıyorsunuz?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Ben sorguluyorum Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Orada sorguluyorsanız, teşekkür ediyoruz biz size. “İnsan Hakları Eylem Planı dâhil birçok konuda ilerleme var.” diyor. Niye bunların fasıllarının açılması konusunda adım atmıyor? Biz ne diyoruz Avrupa Birliğine, daha önce de söyledim, sizin gibi bazı şeyleri ben de tekrar ediyorum çünkü ihtiyaç var. Avrupa Birliğine diyoruz ki: “Kardeşim, vize serbestisi konusunda da bizi oyalama. Biz kriterleri yerine getiriyoruz.” Daha toplantıya bile yeni yeni yanaşmaya başladılar. Neden? O ülkede seçim, bu ülkede seçim. Biz Avrupa Birliğine diyoruz ki: “Siz bize açılış kriterleri verin, gerçekleştiremezsek bunları açma; müzakere edelim, kapatma kriterlerini, yerine getirmeksek de kapatma ama süreç işlesin.” İşletiyor mu süreci? Hayır, göç mutabakatının içinde bunlar var mı? Var. Tamam, bizim de eksikliklerimiz var, “Biz her şeyde mükemmeliz.” demiyoruz ama niye Avrupa Birliğini suçlamıyorsunuz da hep Türkiye suçlu, hep Türkiye suçlu, hep Türkiye suçlu. Bu rapor -sizin referans olduğunuz- bile diyor ki: “Birçok konuda ilerleme var, bazı konularda geri adım var.” Siz de diyorsunuz ki: “Tamamen geri adım var.” Bu rapor mu doğruyu söylüyor, sizin söyledikleriniz mi doğru?

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Bakanım, tamamen diye bir şey söylemiyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ama söylüyorsunuz, söylediklerini söylüyorsunuz.

TURAN AYDOĞAN (İstanbul) – Hukuk yok, hukuk.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Arkadaşlar, savunma sanayisi konusunda biz SİHA veya diğer ürünlerde hassas bölgelerde tabii siviller, insan haklarına riayet gibi şartlarımızı koyuyoruz. Bizim Rusya’ya hesap verme durumumuz yok, Ukrayna’ya veya başkasına da hesap verme durumumuz yok. Biz diyoruz ki: Bir ülke aldıktan sonra o istediği gibi kullanır, başka ülkeden de alabilir, bizim karşımıza da Rus silahları çıkıyor değişik yerlerde. Ben onları yok ediyorum, karşıma çıktığı zaman yok ediyorum ya da alıyorum. Yani burada “Bir ülke aldıktan sonra kullanma sorumluluğu ondadır.” diyoruz. Rusya’dan korktuğumuzdan değil, kimseye hesap veremiyoruz, doğruyu söylüyoruz, doğruyu. Bir kere de Türkiye’yi savunun.

İBRAHİM AYDEMİR (Erzurum) – Helal olsun!

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Rica ediyorum bir kere de Türkiye’yi savunun. Yok ondan korktuk, yok bundan korktuk...

Garobey, defalarca izah ettim, aynı şeyleri söylüyorsun. Kardeşim, bizim yurt dışında vatandaşımız var mı? Var, yurt dışında. Hiç vatandaşımız olmayan soydaşlarımız var mı? Var. Akraba topluluklarımız var mı? Var. Ermeni vatandaşım, benim birinci sınıf vatandaşım mı? Burada da olsa dışarıda da olsa vatandaşım. Geçen gün bir Ermeni vatandaşımız da kaymakam olmuş, ne kadar sevindim. Bu, ülkemizin zenginliği...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Yıl 2021.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Öyle veya böyle. Bugüne kadar hiç olmamış, bizim dönemimizde oldu çok şükür. Bizim dönemimizde oldu. Garobey de Mecliste, yani problem yok.

NAZIR CİHANGİR İSLAM (İstanbul) – Seçilmiş, gelmiş.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, seçilmiş, ne güzel diyorum, ülkemizin zenginliği diyorum. Her şeyi niye kötüye yorumluyorsunuz, aynı mantaliteden gidiyorsunuz. Ben ne güzel diyorum, ülkemizin zenginliği diyorum, kötü bir şey demiyorum ki, ben atadım demiyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ön yargı...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Değerli arkadaşlar, gerçekten bugün, yani biraz... Yani yanlış anlamayın da yine bu atanmış seçilmiş şeyine de giriyorsunuz, böyle komplekslere gerek yok -bugün olmadı da- ama bu bütçe yani her şeyin medeni bir şekilde tartışılması gereken bir Bütçe Komisyonu... Ben de o amaçla başta gayet güzel bilgiler verdim, eksik bulursunuz, az bulursunuz; hoşlanırsınız, hoşlanmazsınız ama bazı söylemlerden doğrusu üzüldüğümü de söylemek isterim.

Değerli arkadaşlar, şimdi çok sayıda soru geldi, tekrara giren sorular da oldu ve bunların bazılarını Sayın Başkanımızın da söylediği gibi yazılı cevap vereceğiz. Biz soru... Yani bize gelen yazılı sorulara cevap verme oranımız yüzde 97. Bazıları -kusura bakmayın- seviyesi hele bir eski mensubumuza hiç yakışmayan soru olmasına rağmen, ona da vermeye çalışıyoruz ama bugün de sorular soruldu. Mesela göçmen, içeride ne kadar var; o var, bu var? Bunları ben de biliyorum, cevap verebilirim ama bazen yanılıyor, bilmeyerek olabilir. Şimdi, tamamen bizim dışımızda, başka bir bakanlığı ilgilendiren bir soru bize geldiği zaman biz oraya yönlendiriyoruz, Meclise de diyoruz ki: Bu, falanca bakanlığımızı ilgilendiriyor. Yüzde 97, çok iyi bir orandır. Ha, yüzde 3 değişik sebepleri vardır, o kadar olur ama biz elimizden geldiği... Çünkü niye? Size saygımız var, Meclisimize saygımız var, milletvekilliği yaptım ben, bunun önemini biliyorum.

Bazı büyükelçilerimizin, Ali Sait arkadaşımızın, Myanmar'a atanmayışının sebebini biliyorsunuzdur. Yani o arkadaşımız, Myanmar'daki rejimden dolayı... Yani güven mektubunu kime... Uluslararası sistemde bu darbe girişiminden sonra bu ülkeyle ilişkiler belli bir noktaya geldi. Dolayısıyla güven mektubunu sunma konusunda bir sorun olduğu için göndermedik, atamasını yaptığımız hâlde. Arkadaşlar, bunlar doğaldır, başka, merkezdeki bir arkadaş dışlama gibi bir şey yok.

Değerli arkadaşlar, bu Taliban konusunda ise arkadaşlarımız söyledi ama ben tekrar söylemek isterim. Bir kere, gelen 48 kişi falan değil, 8 kişi. Kaç kişi olduğu önemli değil. İçlerinde evet, BM yaptırım listesinde olanlar var mı? Var. Ama bunların yaptırım listesinden istisna olarak çıkartılmasını kim sağladı, biliyor musunuz? Amerika Birleşik Devletleri. Neden? Amerika görüşüyor bunlarla. Amerika oturdu, bunlarla anlaşma imzaladı.

SALİH CORA (Trabzon) – Hapisten çıkardı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hapisten çıkardı bunları. Bunların içinden birkaç tanesi de Guantanamo'da kalan insanlar. Doğru, evet, Amerika çıkardı bunları. Amerika bunlarla benim gözümün önünde anlaşma imzaladı, Taliban'la Doha'da imzaladı, Molla Birader vardı, bu Muttaki de yanındaydı. Şimdi, herkes bunlarla görüşmek için Doha'ya koştu, gittiler, görüştüler. Almanı, Amerikalısı, herkes görüştü. Bunlar da bize gelmek istedi, "Gelin." dedik. Geldi de tanıdık mı? Hayır. Rejimini kabul ettik mi? Hayır.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Daha ne yapacaksınız.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ne demek "Daha ne yapacaksınız." Herkes görüşüyor bir şey olmuyor da ben görüştüğüm zaman... Senin hayranlık duyduğun Batılılar görüşüyor da ben görüştüğüm zaman sorun ne?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hangisi başka ülkeye çağırıldı? Hangisi büyükelçisini gönderdi? Hangisi...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, defalardır uyarıyorum. Utku Bey, siz yapmayın lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Moskova'ya da gittiler... Moskova'ya gittiler... Onlar ayağına gitti, ben büyükelçiliğimi kapatmadım, iyi ki de kapatmadım. Ve bizim orada çıkarlarımız var. Ben muhatap olmadan... Arkadaşlar, herkes aşamalı angajmana giriyor, bizim de

tavsiyemiz bu. Neden? Orada bir sistem çökerse kim faydalanır? DAES. “DAES, DAES” diyorsunuz, hepimizin ortak düşmanı, insanlığın. El Kaide var, insanlar aç susuz. İnsanların, çalışanların maaşlarının ödenmesi lazım, sistemin çökmemesi lazım. Öbür türlü göç akımı olur. Şu anda içeride 4 milyon yerinden edilmiş insan var ülkenin içinde, Afganistan’ın içinde. Bizim onlarla angajmanımızdan dolayı insanlar bize gelmedi, Taliban geldikten sonra yani hiç akım olmadı, komşu ülkelerde biraz var. Daha önceki yıllarda İran üzerinden bize 300 bin gelen oldu, bunların 150 bini şu anda kayıt dışı yani isimleri var, herhangi bir statüsü yok. İşte, 150 bin civarında oturma izni, çalışma izni, konut almış, evlenmiş vesaire bizim Türklerle evlenenler. Orada vatandaşlarımız var şimdi. Yarın dönmek isteyenleri de bizim getirmemiz lazım. Bakınız, bu kadar tahliyeden bahsettik. Tahliyeyi nasıl yaptığımızı zannediyorsunuz havaalanında? Çünkü bu kalabalıkta insanlar giremiyordu, ister istemez Taliban’la angajmana girmek durumunda kaldık. Pakistan Büyükelçiliğinin önünde vatandaşlarımızı bir araya getirdik -eskiden bazı arkadaşlar olsa bu tahliyeler üzerinden 9 tane kitap yazar, şova dönüştürdü ama hiçbir zaman bu işleri şova dönüştürmüyoruz- oradan otobüslere bindirdik ve bunlardan eskort istedik, eskortla beraber havaalanına, kapıya geldi vatandaşlarımızı aldık. Birçok ülkeye böyle yardım ettik. Biz bu işin şovunu yapmıyoruz da tek kadın belediye başkanını da biz tahliye ettik, biz bu işin şovunu yapmıyoruz da tek film yönetmeni kadını da biz getirdik. Batılılar bu işin şovunu yapıyor, biz şov yapmıyoruz. Yani bir şekilde angajmana girmeniz lazım. Herkesin girdiği yerde biz niye girmeyelim? Biz tanımıyoruz, sahadaki uygulamaları göreceğiz, mesajlarımızı net verdik. O yüzden bize yani “Bunlarla birsiniz, işte, fikriniz bir zikriniz bir.” gibi gerçek dışı ithamlarda lütfen bulunmayalım.

Değerli arkadaşlar, İslamofobi konusunda bari bizi suçlamayın Mahmut Bey. Yani, şimdi, Avrupa Konseyinden bahsettiğiniz de neden Fransa’nın baskısıyla İslam düşmanlığına karşı Avrupa Konseyi Genel Sekreterinin kampanyası sonlandırıldı onu sorgulamıyorsunuz? Bu da mı bizim söylemlerimizden oldu? Başörtüsüyle ilgili bir kampanya başlattı “Bu benim hakkımdır.” dedi. Açıktan kapatan da kendi hakkıdır. Fransa baskı yaptı, Avrupa Konseyi gibi yani değerler etrafında Avrupa’yı birleştiren kurum geri adım attı. Biraz umutlanmıştım Avrupa Konseyi konusunda çünkü bizim bulunduğumuz yıllardaki Avrupa Konseyi değil. Siz de biliyorsunuz Utku Bey, artık İslam düşmanlığı, ırkçılık, PKK gibi aşırı terör örgütlerine destek veren gruplar tamamen polarize olmuş ideolojilerin, siyasi ideolojilerin değerlerin üstüne çıktığı bir şey. Niye bunu sorgulamıyorsunuz?

SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ (İzmir) – Manipüle ediyorsunuz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Manipüle etmiyorum.

İslam düşmanlığının sebebi biz değiliz. Ha, ikili ilişkiler bazen gerildiği zaman ister istemez vatandaşlarımıza bakış da değişiyor, biz onu yapmıyoruz, Avrupalılar yapıyor. Vatandaşlarımızın söylemek istediği budur ama İslam düşmanlığı da Hristiyan düşmanlığı da antisemitizm de hepsi de insanlığa karşı bir suçtur ve bunun sebeplerini bizde aramayın, bizde çünkü bu yoktur. Bizde kızgınlık vardır, İsrail’e kızarız, başka şeye kızarız ama bizde Hristiyan düşmanlığı da yok, antisemitizm de yok, İslam düşmanlığına da karşıyız. O yüzden Batılıların bu hastalığını da bize yüklemeyin.

Teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bütün liderlere söyledim.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Tanal, rica ediyorum...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Bakan, ben, onu hem Avrupa için söyledim hem Türkiye için söyledim.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Efendim, doğru da şimdi, iyi ilişkilerin gerginleşmesinin etkisi farklı bir şey, İslam düşmanlığı bir hastalıktır, o benim açıklamalarımın dolayısı olmaz, bunun başka sebepleri var. Bunların, özellikle de terör örgütlerinin, dinimizi kullanan terör örgütlerinin bu ideolojilerini öldürme konusunda da en başarılı lider dünyanın gözünde de Recep Tayyip Erdoğan çünkü bizim dinimiz, İslam dini barış dinidir ve bu teröristlerin bizim dinimizle uzaktan yakından hiç alakası yoktur, bunu da hep beraber, birlikte söylemeye devam etmemiz lazım.

Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, toparlarsanız, iki dakika süreniz kaldı.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Evet.

Tamer ağabeyim de dedi ki: “Ülkücüler dışarıda hedef.” Aynı sebepten dolayı. Şimdi, seversiniz sevmezsiniz, farklı görüşlerdeniz, yani ülkücülerin neresi terörist? Ülkü Ocaklarının hangi terör faaliyeti olmuştur? 12 Eylül’den önce, geçmişte sağ sol çatışmaları olmuştur; ölen oldu, öldüren... Gençleri birbirine kırdırdılar, darbeye zemin hazırladı. Bugün, çevre dâhil her konuda siyaset üreten sizin gençlik kollarınız olabilir, bizim gençlik kollarımız olabilir, bunları terör örgütü olarak ilan ettikleri zaman hepimizin tepki vermesi gerekiyor. Burada FETÖ gibi, diğer, PKK gibi terör örgütlerinin lobilerine boyun eğmememiz lazım, birbirimize dayanışmamızı göstermemiz gerekiyor değerli arkadaşlar.

Şimdi, vize serbestisi konusunda biraz önce söyledim.

İstanbul Sözleşmesi’ni de çok gündeme getirdiniz. O konuda da düşüncelerimi söylemek isterim. Kadın hakları konusunda bizim Hükümetimizin ne kadar hassas olduğunu biliyorsunuz. Eksiklikler olur, olmaz. Çıkardığımız yasalar ortada.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Endekste 3 puan gerideyiz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Ama İstanbul Sözleşmesi’nin üzerindeki tartışmalar kesinlikle kadınlara ilgili değildir, kız çocuklarıyla ilgili değildir. 47 ülke var, kaç tane temiz imza var Utku Bey? Kaç tane temiz imza var? Rezerv olmadan ve onaylamayanlar da var. Sadece 10.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Kadınlar İstanbul Sözleşmesi’ni...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – 6 tane Avrupa Birliği üyesi ülke bunu onaylamamıştır bile. Neden? Bu konulardaki tartışmalardan dolayı yani LGBT tartışmalarından dolayı.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Onları mı örnek alıyorsunuz?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Kadınlara ilgili yok. (HDP sıralarından gürültüler)

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Niye gittin çıkmak için?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, süreniz doldu. Beş dakika bir son ek süre veriyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Hayır, ben size şunu söylüyorum: Bu 47 Avrupa ülkesi.... (HDP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, dinleyelim; süremiz kısıtlı, başka sorulara da cevap versin Bakanımız.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – 47 Avrupa Konseyi üyesi ülkelerinin 37 tanesinde.... (HDP sıralarından gürültüler)

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sorulara cevap vermiyor ki.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Siz öyle düşünüyorsunuz.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sorumuza cevap istiyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – 37 tanesinde tartışma konusu arkadaşlar, tartışma konusu. (HDP sıralarından gürültüler)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Muş) – Kadınlar bunu tartışmıyor Sayın Bakan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizin beklediğiniz gibi cevap vermek zorunda değil. O zaman kendiniz sorun, kendiniz cevaplayın. Madem öyle böyle bir usul belirleyelim, öyle şey olabilir mi?

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Kamil Hocam, Amerika'nın CAATSA konusunda...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Beğenirsiniz beğenmezsiniz, cevabını veriyor.

Buyurun. (HDP sıralarından gürültüler)

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Amerika'nın CAATSA konusunda... Ben sadece sizi bilgilendiriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – “Ben soru sorarım, istediğim cevabı alırım.” diye mi düşünüyorsunuz?

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Sorumuza cevap istiyoruz.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman hiç, demokrasiden bihaber olmamız lazım. (HDP sıralarından gürültüler)

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Demokrasiden bahsediyor arkadaşlar ama nerenin demokrasisinden bahsettiklerini biraz önce söyledim. (HDP sıralarından gürültüler)

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) – Böyle olamaz. Biraz aklımız var Başkan, anlıyoruz biraz değil mi?

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sizin düşünceniz, bir şey diyemiyorum.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Şimdi, bu CAATSA yaptırımları konusunda Amerika'nın samimiyetsizliğinin, çifte standardının hatta iki yüzlülüğünün göstergesidir. Şimdi sen NATO müttefikine “yaptırım” diyeceksin, sonra başka yerlerde iş birliği yapıyorum diye Hindistan'a istisna düzenleyeceksin. Tam da bunların hepsini Cumhurbaşkanımız da Biden'ın yüzüne aynı şekilde söylemiştir ve söylemeye de devam edeceğiz.

Göç konusunda... Girişlerin, artık kapasitemizin bundan sonra ilave göçe el vermediğini herkese söylüyoruz, başlangıçta da söyledik. Ayrıca gönüllü dönüşte 4 ülkeyle anlaştık, ortak bir şekilde Suriye'ye döndürme konusunda, hatta rejimin kontrol ettiği yerlere döndüğü zaman onların hayati tehlikesi olmaması lazım, BM Mülteciler Yüksek Komiserliğini de bu işin içine dâhil ediyoruz. Bunlarla beraber çalışmanın dışında biz bireysel olarak da... Şimdi, göçmenleri geldikleri ülkelere döndürüyoruz. Pakistan'a mesela uçakla gönderiyoruz, Afganistan'a çok sayıda gönderdik hatta şu anda da 2 bin civarında Afganlı Afganistan'a dönmek istiyor. Bunu da BM Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle, hepsiyle koordineli bir şekilde şeffaf yapıyoruz. Yani insan haklarına... Biz Yunanistan değiliz ki böyle, insanların batır botunu, şişle, ondan sonra öldür insanları. Bunlar insan, öyle veya böyle gelmiş, İran üzerinden gelmiş. Yani bu geri dönme konusunda sadece Suriye'ye değil her yere ama Suriye konusunda da 470 bin civarında şu anda Suriyeli geri döndü Suriye'ye. Şimdi şartlar oluştuğunda bunlar dönecek, döndürmek için de çalışıyoruz ve uluslararası camianın da bu konuda yardım etmesi lazım, Filippo Grandi bu konuda daha esnek.

Efendim, F-16 konusunda Amerika işte “Doğru değil.” dedi. Daha toplantının başında Amerika dedi ki: “Biz F-16’ları size vermek istiyoruz şu anda CAATSA yaptırımlarının içinde olmadığı için, tabii Kongreyle konuşmam lazım. Ben bu konuda gerekli çabaları sarf edeceğim.” Bizim şimdi ordumuzun ihtiyacına göre alabileceğin ne varsa o. O olmazsa soruya cevaben “SU-35 veya 57 olur mu?” dediler. Bu SU-35 olur veya başka bir ülkenin ürettiği olabilir. Bizim kendi savaş uçağımız seri üretime geçinceye kadar biz ihtiyacımızı, hava savunma sistemi dâhil başka yerlerden karşılarız. Biz de kendi ürettiğimiz ürünleri istediğimiz ülkeye satarız; SİHA da satarız, başka şey de satarız. Çünkü biz çaba sarf etmiyoruz satalım diye, kuyruk var Türkiye’de, gerek kamu şirketleri gerekse özel şirketlerin ürettiği SİHA’lara, SİHA’ların önünde, şirketlerin önünde kuyruklar var, herkes almak istiyor. Bazıları İHA, bazıları SİHA almak istiyor. Biz de üretiyoruz, savunma sanayisi önemli bir kalemdir ihracatımızda; bunları da uygun bir şekilde...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Sayın Bakanım, son bir dakikanız. Gerisini yazılı cevaplarınızın memnun oluruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Çok çok teşekkür ediyorum.

Bosna Hersek konusuna da bazı arkadaşlarımız değindi, Sayın İslam da değindi, yine Kamil Hocamız sordu; gerçekten orada bir kırılma var. Biz bu konuda...

KEMAL PEKÖZ (Adana) – Sayın Bakan...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Onları yazılı veririz, göndeririz. Her soruya verecek cevabımız vardır ama şu konuda şunu söyleyeyim: Biz, bakınız, kimyasal silah tamamen PKK’nın bir yalanıdır.

İki, insan hakları ihlalini kim yaparsa yapsın yani kim olursa olsun, siyasetçi de olsa, bir güvenlik görevlisi de olsa Türkiye’de herhangi bir konu veya başka birisi, şahıs da yapsa orada ÖSO veya bir başkası da yapsa bizim buna müsamaha göstermemiz mümkün değildir. Bu tür ithamlar geldiği zaman gerekli soruşturmaları yapıyoruz.

Efendim, Bosna Hersek’e dönecek olursak müsaadenizle.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bosna Hersek’le bitirirsek çok memnun olurum çünkü çok aşık süremizi.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Tamam Sayın Başkanım.

Teşekkür ediyorum.

Bosna Hersek konusunda gerçekten ciddi bir kırılma var, gerginlik var. Dodik’in yapmaya çalıştıklarını görüyoruz fakat güzel olan şey şu: Her ne kadar Avrupa Birliği, Avrupa ülkeleri bizi orada rakip olarak görse de Balkan ülkelerinin tamamının Türkiye’ye bakışı son derece olumludur, yapıcıdır ve Türkiye’nin orada rol oynamasını istiyor ve Bosna Hersek’teki tüm taraflar da, Sırlar da Hırvatlar da aynı şekilde Boşnaklar da bizden ve Cumhurbaşkanımızdan yardım istiyor. Dodik de diyor ki: “Avrupa’ya gerek yok, Türkiye bu işi yapsın.” Niye? Biz objektif yaklaşıyoruz. Niye? Buranın barışı, istikrarı için çaba sarf ediyoruz, ekonomik kalkınması için çok çaba sarf ediyoruz, yardım ediyoruz. Ve Cumhurbaşkanımız Sırbistan Cumhurbaşkanıyla görüştü. Tabii, “Republika Srpska” -Sırp Cumhuriyeti- Bosna-Hersek içindeki ve onun da rolü çok önemli. Sayın İzzetbegović birkaç gün önce Sayın Cumhurbaşkanımızla görüştü, salı günüydü yanlış hatırlamıyorsam. Aynı şekilde, şimdi, Covic’in ve diğer liderlerin de Cumhurbaşkanımıza mektupları oldu. Şimdi, biz bölge ülkeleriyle beraber... Orada yeni bir Alman yüksek temsilci var, gayet güzel açıkladınız fakat şu andaki dönem başkanı Hırvat Covic yönetiyor... Komsic yönetiyor, şu andaki yöneten Komsic. Covic de diğer bir Hırvat lider yani dönem başkanı sekiz ayda bir değişiyor, Hırvat... O önemli bir şey değil fakat burada biz

gerekeni şu anda yapıyoruz, duyarlıyız. Yapmamız da lazım aksi takdirde, Allah korusun, bir çatışma başlarsa bu, tüm Balkanlara sıçrayabilir çünkü Sırbistan ile Kosova arasında da keza gerginlik artıyor. Arnautluk, işte, “Biz birleşebiliriz.” gibi açıklamalar yaptıktan sonra biraz daha gerginleşti.

Avrupa Birliği ordusu fikri gerçekleşmeyecek bir hayaldir, dolayısıyla biz böyle bir hayale karşıyız. NATO’nun alternatifi de olamaz ama Avrupa güvenlik politikalarına... NATO’nun nasıl NATO üyesi olmayan AB ülkelerine kapı açtığı gibi Avrupa Birliğinin de AB üyesi olmayan NATO müttefiklerine aynı yaklaşımı göstermesi gerektiğini de söylüyoruz.

Sayın Başkanım, kusura bakmayın sabrınızı zorladım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Çok teşekkür ediyorum.

Estağfurullah.

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Sayın milletvekilleri, kusura bakmayın yani belki bazen biraz sertleştim ama yani bazen şahsımı da hedef alan, biraz küçük düşürmeye çalışan söylemler de oldu, onlara ben nefsimi yenilmemek için bir şey demiyorum ama gerçekten, ülkemle ilgili ciddi ithamlar olduğu zaman -“işgalci” gibi- onu hazmetmem ve kabullenmem mümkün değil. O yüzden, belki ses tonumu benim de hedeflediğimin üstüne çıkardıysam onu da anlayışla karşılamanızı bekliyorum.

Cevap veremediğim konularda...

DURMUŞ YILMAZ (Ankara) - Sayın Bakan...

DIŞİŞLERİ BAKANI MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU – Süremiz doldu, onların hepsine yazılı cevap vereceğiz Abdüllatif Bey’in sorusu da dâhil.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yazılı cevap bekliyoruz on gün içinde.

Değerli arkadaşlar, müzakerelerimiz bitmiştir ancak son söz milletvekilinin anlayışı içinde Sayın Bülent Kuşoğlu’nun bir talebi olmuştu daha önce. Garo Bey de bir konuda Sayın Bakanın ifadesine katılmadığını kayıtlara geçirmek için müsaade istedi.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Orhan Bey, sadece bir kişiye söz verebiliyoruz. Sayın Bakanın kendilerince ağır bir ifadesine katılmadıklarını ifade edecekler sadece, onun dışında bir ifade olmayacak.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir dakika, bir dakika...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – O zaman her gruptan bir arkadaşımıza bir dakika söz vereceğim.

Buyurun Orhan Bey.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.-Ankara Milletvekili Orhan Yegin’in, Komisyonun 3/11/2021 tarihli 9’uncu Toplantısında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bütçe görüşmelerinde bir hatibin konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, ben aslında bunu ilk konuşmamda söyleyecektim de dünkü ortama ilişkin bir şey söyleyeceğim için bugünkü ortamı etkilemesin diye şimdye bıraktım ki süremi de yedi dakika olarak kullanmıştım, teşekkür ederim.

Dün, bütçenin tam da bu anlarında içimizdeki huzura kasteden kişiye bir söz söylemek istiyorum, sataşmadan iki cümle söyleyeceğim: Dünkü üslubunuz, diliniz ve hâlinizle ne ayrıldığınız yerde minnacık bir değerini bırakmadığınız gibi ne de dün sergilediğiniz, tutanaklara ve tüm hazirunun zihnine bir örnek olarak geçirdiğiniz yağcılığın zirvesine rağmen ne gittiğiniz o yerde ne de gideceğiniz bir başka yerde zerre yer edinmeyecek, zerre hoş bir iz bırakamayacaksınız.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Son cümlem...

Siz, asıl olduğunuz yer olan, esir olduğunuz yer olan kendi kibir dünyanızda yok olup gideceksiniz.

YUNUS EMRE (İstanbul) – Bu kadar şahsi konuşma olur mu ya!

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – İYİ Partiden talep var mı arkadaşlar? Erhan Bey, herhangi bir talebiniz var mı?

ERHAN USTA (Samsun) – Yok.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Yok.

Garo Bey, buyurun lütfen.

7.-Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Dışişleri Bakanlığı bütçesiyle ilgili konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bütün dünyanın terör örgütü saydığı IŞİD ve El Kaide'nin finansmanı ile ilgili etkin mücadele etmediğiniz için ülkemiz gri listeye girdi.

Şimdi, ben “AKP, terörün finansmanına göz yumdu.” desem, doğru bir şey söylemiş olur muyum? Olmam. Neden? Çünkü AKP'ye oy veren milyonlarca yurttaşımız var, AKP'nin vekilleri var, yöneticileri var. Birkaç kişinin yanlış yüzünden tüm AKP'lilere böyle bir ithamda bulunmam ama siz partimize “Terör örgütünün güdümündeki parti.” diyebildiniz. Bu ifadenizi reddediyorum ve sizi bu ifadenizden dolayı kınıyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kayıtlara geçirdiniz.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Bitiriyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Türkiye'nin 3'üncü büyük siyasi partisiyiz ve -iddiayla söylüyorum- Türkiye'nin en demokratik siyasi partisiyiz, Türkiye'nin en çoğulcu siyasi partisiyiz. Türkiye'nin barışı ve bölgesel...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Söylediniz Garo Bey, normal usulün dışına çıkıp size söz verdim.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, ama sözümü kestiniz, cümlemi bitiriyordum ben yani.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Bitirin lütfen ama siz de bitirin artık.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – E, insicamımı bozdunuz zaten.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Buyurun.

GARO PAYLAN (Diyarbakır) – Türkiye'nin en demokratik siyasi partisiyiz ve size de tekrar "barışçı bir vizyona dönmeniz" çağrısını yapıyorum çünkü bu, Türkiye'nin hem huzuru meselesidir hem de refahı meselesidir ama söylediğiniz ifadeyle Türkiye'nin toplumsal barışına zarar verdiğinizi düşünüyorum Sayın Bakanım.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kamil Aydın Bey, buyurun.

8.-Erzurum Milletvekili Kamil Aydın'ın, Diyarbakır Milletvekili Garo Paylan'ın IŞİD, DEAŞ söz konusu olduğunda gösterdiği tavrı PKK bağlamında da göstermesini talep ettiğine ilişkin açıklaması

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Ben teşekkürlerimle başlayayım.

IŞİD, DEAŞ “uluslararası bir terör örgütü” olarak kabul edildiği için hem insan olarak hem de uluslararası hukuka saygılı bir ülkenin mensupları olarak, parlamenterleri olarak biz de aynı şekilde lanetleriz, yok sayarız, her türlü protestoyu yaparız. Ben, aynı şeyi bu kadar demokratik, özgürlükçü ve insan hakları yanlısı olan Sayın Paylan'dan da bekliyorum. PKK da uluslararası bir terör örgütüdür. Aynı lanetlemeyi, IŞİD, DEAŞ söz konusu olduğunda gösterdiği tavrı PKK bağlamında da göstermesini talep ediyorum.

Sayılar sunuyorum.

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Teşekkür ediyorum.

Bülent Bey söz istemiyor, teşekkür ediyorum Bülent Bey'e de bu anlayışı için.

II.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.-2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi (1/283) ve 2020 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi (1/282) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Dışişleri Bakanlığı (Devam)

b)Avrupa Birliği Başkanlığı (Devam)

c)Türk Akreditasyon Kurumu (Devam)

ç)Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) (Devam)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum ve bütçeleri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır. Şimdi oylamalara geçiyoruz.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böyle bir usulümüz yok, yok böyle bir şey, bitti. Orhan Bey'in aşırı ısrarı yüzünden maalesef böyle bir durum yaşadık ama bunun emsal teşkil etmemesi gerektiğini söylüyorum. Dün aşırı bir hadise yaşadığımız için ısrar etti, ben de bütün gruplara bir defaya mahsus olmak üzere böyle bir söz hakkı verdim.

Müzakerelerimiz bitmiştir. Şimdi sırasıyla bütçe ve kesin hesapları okutuyorum:

Dışişleri Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığı 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Dışişleri Bakanlığı 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Avrupa Birliği Başkanlığının bütçesini okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığı 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Avrupa Birliği Başkanlığı 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumu 2022 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Kesin hesabını okutuyorum:

(Türk Akreditasyon Kurumu 2020 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN CEVDET YILMAZ – Böylece, gündemimizdeki kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanımıza, Bakan Yardımcılarımıza, milletvekillerimize, bürokratlara ve bütün katılımcılara katkıları için teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar, 5 Kasım 2021 Cuma günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.36

